توركيه
بيوك ملت مجلسی حكومتی
معارف وكالتی نشرياتندن
عدد : ١

كويلی علم حالی

محرری : وحيد

تأليف وترجمه هيأتجه تدقيق وقبول ايدلمشدر

استانبول -- مطبعهٔ عامره
١٣٣٨

توركيه
بيوك ملت مجلسى حكومتى
معارف وكالتى نشرياتندن
عدد : ١

كويلى علمحالى

محررى : وحيد

تأليف وترجمه هيأتجه تدقيق وقبول ايدلمشدر

استانبول — مطبعهٔ عامره
١٣٣٨

بسم الله الرحمن الرحيم

کویلی علم حالی

ای جماعت ؟ شو ایچنده بولندیغکز جامعه بر گوز گزدیرك . باقك نه‌لر وار؟قندیل شمعدان ، سجاده حصیر، رحله کرسی ، منبر محراب، قپو پنجره ، جام چارچیوه ،دیوار طاوان ، صکره مناره شادروان . بونك گبی دها بر چوق شیلر دکلی ؟.

شیمدی پك‌اعلا بیلیرسکزکه بونلرك هپسنك بر خدمتی، هپسنك بر حکمتی واردر. پنجره‌لر قپولر صره‌سنه گوره آچیلیر قاپانیر . قندیللر شمعدانلر یانار یاقیلیر . شادروانده آبدست آلینیر ، مناره‌ده اذان ویریلر . سجاده‌لر اوزرنده نماز قیلنیر ، منبرده خطبه اوقونور ، کرسیده وعظ ایدیلیر . بونلرك هیچ بری فضله، هیچ بری لزومسز دکلدر. بونلرك هر بری بر ایشه یارار .

دیمك‌که: وقتیله بورایه برجامع یاپمق‌لازم کلش. اوسته‌لر اولچوب بیچمشلر.دولکرلر، دیوارجیلر کلوب تمل آتمشلر، دیوار یاپمشلر ؛ دیرك دیکمشلر بو بنایی قورمشلر . صکره‌ده نه‌لازم ایسه هپسی یرلی یرنده دوزولوب قوشولمش .

شیمدی بو بویله ایکن بری چیقسه‌ده : یوق‌جانم ؛ بوجامع أویله اوسته‌نك،دولکرك یاپمه‌سیله ایتمه‌سیله اولوب بیتمه‌مشدر . بونلرك هپسی کندی کندینه ؛ کلیشی کوزل اولیویرمشدر . . سیللر طاشی ؛ طوپراغنی کتیروب ییغمش . روزکارلر یغمورلر کیره‌چیقه‌بو کومبه‌لی‌یی دلیك‌دلیك ایتمش؛ پنجره‌لر آچلمش..کونشك‌صیجاغندن‌بو‌ییغنتینك أوستنده‌کی چامورلر قورومش ، کیره‌مید اولمش .. محرابی منبری، قپوسی چاتیسی‌ده‌أویله حسابله کتابله یاپلمامش. نصلسه راست‌کله اولیویرمشدر » دیسه بوسوزه هیچ‌ایناتیلیرمی؟

هیچ بو جاملر چارچیوه‌لر بو قندیللر شمعدانلر ، بتون بو جامعده‌کی شیلر کندی کندینه اولورمی؟ هیچ أویله یلك، سیلك آتمه‌سیله، ییغمه‌سیله ، بو دیوارلر ،بوطاوانلر، بو بویالر ، بو صیوالر میدانه کلیرمی . بونلری دولکر دیوارجی ، صیواجی ، بویاجی یاپمامش‌ده کندی کندینه‌می اولمش بیتمشدر . هیچ بو ایناتیله‌جق شیمیدر؟

سویله‌یك یاهو ! هیچ بو جامع کندی کندینه قورولورمی ! بو قدر شیلر کندی

كنديته دوزولوب قوشولورمى ؟ بو اوله جق شيميدر؟ چوجقلرك بيله عقلى ايرركه مطلقا بونلرى بر ياپان ، بر ايده ن واردر .

شيمدى جامعى براقوب بر كره ده شودنيايه باقك !.. سزه صورارم! بو يرلر كوكلر؛ آيلر كونشلر ، ييلديزلر ييلديرملر ، بولوطلر شمشكلر روزكارلر ؛.قارلر ياغمورلر، طاغلر طاشلر؛ قيرلر اووالر ، دره لر تپه لر، ايرماقلر پيكارلر، دكزلر آدالر، آغاجلر چيچكلر، يمشلر أكينلر ، معدنلر حيوانلر ، قوردلر قوشلر ، بالقلر انسانلر ، قادينلر أركلر ، چولقلر چوجقلر ـ بونلرى هپ كوروب دوربيورسكز !ـ بونلر نه در ، نه يك نه سيدر؟ باشكزك أوستنده دونوب دولاشان ، كوزلريكزك أوكنده اولوب بيتن شيلرى شويله بر دوشونك.. بونلرى يكى كوريورمشسكز كبى داوارانك !.

باقك بر كره نه تحفدر : صباح اولور ، كونش دوغار ، اورته لق آيدينلانير .هر كس ايشنه كوجنه كيدر . قوزدلر قوشلر بيله رزقنى آرامغه باشلار . آقشام اولور ، كون باتار اورتالغه قرانلق باصار . قورد قوش يوواسنه چكيلير. هر كس اويقويه دالار . آى دوغار ييلديزلر چيقار ، روزكارلر نينى سويلر ، دنيا بر زمان بويله قالير . صكره شفق آتار ، صباح اولور ، آقشام اولور ، كونلر كلير ، كچر . هر كون دنيا بيك درلو قيافه كيرر .. كون اولور بولوطلر ييغيلير بارداقلردن بوشانيرجه سنه ياغمور ياغار . كوك كورلر شمشك چاقار؛ ييلديرملر دوشر. قيش كلير قارلر ياغار بوزلر طوتار؛ اورته لق بياضلره بورونور.. كونشلر آچيلنجه قارلر يواش يواش أريه رك صولر ؛ سينه سينه طاغلرك باغرينه كچر ، خزينه لرده طوپلانير . هوالر دوزه لير . بهارلر آچمغه ؛ اورته لق ايصنمغه باشلار . اكينلر بيتر آغاجلر چيچكله نير . اوتلر اورمانلر ياشارير . دره لر تپه لر يشيلله نير دونانير . كلبكلر اوچوشور، قوشلر جيويلدار . طاتلى طاتلى روزكارلر أسر، ايرماقلر آقار دكرمنلر دونر؛ حيوانلر ياورولار . أكينلر طوپلانير ، خرمنلر صاوريلور ، آيلر كونلر، يازلر قيشلر بر برينى قوغالر . بويله بويله دورلو دونر ، زمانلر كچر .

شيمدى عجبا بونلر نه دن اولمش نصل قورلمش بونلرى بويله كيم ياپمش كيم ياقيشديرمش در؟ بر ياپان يارادن وارميدر . يوقسه هپ بونلر كندى كنديته مى اولوبرمشدر ؟ بونى بر كوزلجه دوشونك !..

باقك ده مين آكلادق كسديروب آندق كه : شو جامع كندى كنديته اولمامشدر . مطلقا بر ياپانى چاتانى واردر . ايشته طبق بوكا ايناندیغمز كبى ؛ دنيانك ده كندى كنديته

اولمدیغنه ایناننه جغز! اکی بویی میدانده اولان بر بنا بیله کندی کندینه اولمازسه بوقوجه دنیا؛ او اینجه اینجه شیلر؛ او بویلی بوصلی انسانلر؛ او ایی قوقولی؛ کوزل رنکلی چیچکلر؛ او یرلر او کوکلر؛ او آیلر او کونلر؛ هیچ کندی کندینه اولورمی؟ البته بونلرك بر یاپانی؛ یارادانی اولاجق.

ایشته ای جماعت؛ ای انسان اوغللری! بیلمش اولك که بو دنیایی بویله‌جه یاپوب یوقدن وار ایدنده «الله» تعالی حضرتلریدر!.

ایشته بونك بویله اولدیغنه ایناندیغکز کبی ینه بیله جکسکز ایناننه جقسکز که؛ اللهدن بشقه الله اولمیوب اوغلی، قیزی؛ اشی، اورتاغی دخی یوقدر. حق تعالی حضرتلری هیچ بر شیئه محتاج دکلدر، هر شی اوکا محتاجدر. دیریدر؛ کورور، بیلیر، دویار، ایشیدر، هرشی اوکا آشکاردر. اوکا قارشی کیزلی، قپاقلی بر شی یوقدر. دیلهر دیله‌دیکی کبی یاپار، کیمسه ایشنه قاریشه‌ماز. حکمنه کیمسه قارشو دوراماز، سویلر، کوجی یتر. اوکا قارشی بیر کلك اولماز؛ اوکا قارشی چالم صاتلماز.. هیچ بر ایشی بوشنه دکلدر؛ هر یاراتدیغنده بر حکمت واردر.

«الله» تعالی حضرتلری بزه بکزه‌مز. عقلمزه کلان شیلرکده هیچ بریسنه آ کدیرماز. دوغمامش دوغورمامش؛ بزم کبی صکره‌دن اولمامش، باشقه‌سی طرفندن یاراد یلمامشدر. یمك ایچمك، اویومق اولمك، آنایه بابایه، قاری‌یه قوجه‌یه محتاج اولمق؛ بونلرك هپسی مخلوق شانیدر. بونلرك هیچ بری حق تعالی‌یه یاراشماز.

نه‌قدر فنالق چیرکینلك؛ نه‌قدر عادیلك اکسیکلك وارسه اونلرك هیچ بری یارادانمزده یوقدر، اولاماز.. نه قدر ایلیکلر، کوزللکلر وارسه هپسی ربمزده واردر. لکن بزمکیلره بکزه‌مز. وارلغی بزم وارلغمزه بکزه‌مدیکی کبی دیریلکی‌ده بزم دیریلکمزه بکزه‌مز بز بو کون وارز، یارین یوغز. لکن جناب حق هر زمان واردر. دها زمان اولمادن اول بیله او وار ایدی. کچمشده‌ده کله‌جکده‌ده اونك اولمادیغی اولماز. هم‌ده بزم دیریلکمز جانله قانله، اتله کمیکله، داماره، سینیرله، یمکله ایچمکله‌در. اما جناب حقك دیریلکی بویله‌لکله دکلدر.

ربمز کورر؛ بیلیر، ایشیدر، دیله‌ر، سویلر، کوجی یتر اما بزم کبی کوزله قولاقله؛ دیل ایله دوداقله ال ایله آیاقله؛ عقل ایله کوکل ایله‌دکل.. نصل اولدیغنه بزم عقلمز ایرمز: هرشیئه عقل ایردیردکده بر بومی قالدی؟ عقلك ایردیکی شی وار، ایرمدیکی شی وار.

بقال ترازیسی اوچ اوقه‌لق ، بش اوقه‌لق ، یکرمی اوقه‌لق بر شی طارطار . اما بر
چکی اودونی طارطاماز . چونکه هرشیئك برقراری واردر . بقالك ترازیسی بقاله لازم
اولدیغی قدر طارطار . بزم عقلمزده کندیمزه لازم اوله‌جق قدر ایره‌ر أوته‌یه کچه‌مز .
بونك ایچون اللهك وارلغنه برلکنه ، کوجنه ، قوتنه ایناننیرزده : «الله» نه ایمش ، نصل مش ،
نه ایله یاپیور ؛ نصل اولیورده یارادییور ؟ » دیه عقلمزك ایره‌میه‌جکی شیلری آکلامغه
قالقشمه‌یز . أوزریمزه الزم اولان ایشلری عقلمزك ایره‌بیله‌جکی شیلری براقوبده أوستمزه
الزم اولمیان شیلرله مشغول اولمایز .

شیمدی بز برازده کندیمزی دوشونه‌لم ؟ بزنه‌یز ، نه‌نك نه‌سی‌یز . نره‌دن کلدك ، نیه
کلدك ؛ نه‌اولاجغز ، نره‌یه کیده‌جکز ؟ بونلری سه‌زوب آکلامغه چالیشالم . بر آدم پازاره
کیتدیکی وقت نه‌آلوب نه صاتاجغنی ، نه‌یاپوپ نه‌ایده‌جکنی ؛ پازاره نه‌ایچون . نه‌یه کلدیکنی
بر دوشونمزمی ؟ ایشته ای آغالر سزده بونك کبی دوشونك ؟ بو دنیاده نه‌جی‌سکز نه
اولاجقسکز بونی بر أوکرنمکه چالیشك ؟

ساده ، یه ایچ ، اوطور قالق ؛ کز ، توزو خوشکه کیده‌نی قاپ قوپار ، خوشکه
کیتمه‌یه‌نی آت فیرلات . باشك هیچ بر بیوروغه باغلی اولمسون . کیمسه‌یی طانیمه ؛ بیوك
کوچوك صایمه ؛ خاطر کوکل بیلمه ؛ کیفکی قیران ، برونکه دوقونان اولورسه همان یره
چال ، صاغکی صولکی کوزتمه ؛ بویله‌جه باش بلاسی اوله‌رق بوی کوستر ؛ صوکره‌ده کونك
برنده ییقیل کیت . طوتسونلر سنی برطوپراغه صوقو ویرسونلر ! . . اولدی بیتدیمی ؟
سنك اولوب اوله‌جغك بومی ، بوقدرجقمی ؟

دنیایه بونك ایچون کلدکسه سنك جاناواردن نه‌فرقك قالدی ؟ اونلرده أویله یاپار .
خوشلاندیغنی قاپار ، یوتار . خوشلانمدیغنی ته‌پر ، کچر . کونك برنده أولور کیدر .
شیمدی حاشا سن‌ده اونلرله برمی اولاجقسك کندیکی اونلرله برمی طوتاجقسك ؟ اولاماز
آغام اولاماز ! .. ایجه دوشون ؛ کندیکی کوزلجه دوشوندر ! سنك کوروب کوره‌جکك
أویله‌ایکی کونلك دنیا ایله بر آووچ طوپراقمی اولاجق ؟ «الله» سنی بویله تنبللك ؛ سرسملك ؛
جاناوارلق ایچونمی دنیایه کتیردی ؟ سکا بو بویی ، بوبوصی ؛ بو عقلی بو فکری بونك
ایچونمی ویردی ؟

خایر خایر . . بز دنیایه أویله کدیلر قوزولر ، سینکلر کلبکلر کبی ساده ییوب
ایچمکه ، ساده قوشوب کزمکه ؛ دونوب دولاشمغه کلمدك . امتحان اولمغه کلدك . دنیا

هر كسك نصل آدم اولديغنى ميدانه چيقاره‌جق برامتحان يريدر . صاقين بردنبره ياكلش
آكلامه‌يك . بوامتحان هركسك هم كنديسنه قارشى همده بربرينه قارشيدر . يوقسه اللهه
قارشى كيزلى قپاقلى برشى اولمديغندن هركسك نه‌مال اولديغنى آكلامق ايچون انسانلرى
امتحان ايتمكه جناب حقك حاشا احتياجى يوقدر .

هركسك دنيايه چيقديغنده نه‌ياپوپ نه ايده‌جكنى حق تعالى حضرتلرى پك اعلابيلير .
« الله » تعالى ايسته‌سه ايدى : دنيايه كتيرمه‌دنده هركسى لايقنه كوره جنته ، جهنمه
قويارددى. ساده شو وار كه، اووقت جهنملكلر : ياهو بزنه ياپدقكه بزى بورايه آتديكز؟
ديرلر . . اونلره قارشى : سزدنيايه چيقه ايديكز شويله شويله فنالقلر ياپه‌جقديكز . بونى
« الله » بيليورديده . بونك ايچون سزجهنمه كيرديكز ! » ديه‌لسه اونلر او وقت : حاشا
بز هيچ أويله شيلر ياپمزدق ، اصلا أويله فنالقلرده بولنمزدق . برفنالق ، بركوتولك ياپمه‌دن
ايتمه‌دن بزى نه‌يه جهنمه آتيورسكز ؟ » ديه‌جكلر .

ايشته صكره بويله ديمه‌مك ايچون حق تعالى انسانلرى بر دفعه دنيايه چيقاريور .
ايى‌يى ، كوتى‌يى سه‌چمك ايچونده عقل، فكر ويريور . اونلرى بيلير، آكلار ، سه‌زه‌ر ،
دوشونور برحاله كتيرييور . صكره انسانلرى ير يوزنده أويله بسبتون حيران قويميور .
هرطرفى اونلرك يوزينه قارشى قاپالى‌ده براقيور . پيغمبر كوندرييور ، كتاب ايندرييور.
كنديني . كوسترمكسزين انسانلره سوز سويليور ، كلامنى ايشيتديرييور ، نصيحت
ويرييور ؛ بيورييور :

اى انسانلر ! بن بنم ، الله‌م . . سز برطاقم زواللى مخلوقلرسكز ! بن هيچ برشيئه محتاج
دكلم . سز هرشيئه محتاجسكز ! بربريكزه بيله محتاجسكز . بونك بويله اولديغنى صاقين
اونوتميك ! امريمى طوتك، بربريكزله خوش كچينك . كنديكزى فنالقلره بولاشديرميك ؛
بنم‌ده اولولر اولوسى اولديغمى خاطردن چيقارميك !.. ايلره جنت ، كوتولره‌ده جهنم..
ايشته جنت يولى بو ! جهنم يولى‌ده بو ! ».

جناب حق انسانلره خيرى شرى بويله‌جه بيلديروب جنت، جهنم يولينى كوستردكدنصكره
اونلرى ايكى يول آغزنده مخير براقيور ، بونك اوزرينه آرتق هر كس كندى ديله‌كيله
ايسته‌ديكى يولى طوتييور. جنت يولى ايسه جنت . جهنم يولى ايسه جهنم . بوبويله اولورسه،
انسانلر بويله بر امتحانه چكيلرسه هر كسك قاچ پاره‌لق آدام اولديغنى كنديده آكلار ،

عالمده آکلار . او وقت کیمسه‌نك کیمسه‌یه بردیه‌جکی قالماز . کندم ایتدم کندم بولدم »
دیوب هر کس جزاسنه راضی اولور .

ایشته ای مسلمانلر شیمدی بز تام یولك چاتاللاندیغی یرده دورییورز . جنت جهنم
یولینك آیرلدیغی یرده بولنیورز جناب حق بزه عقل فکر ویرمش ، همده پیغمبر، کتاب
کوندره‌رك بیوره‌جغنی بیورمشدر . بزدن اول کلنلره‌ده کتاب کلمش ، پیغمبر کلمش ،
هر کس صره‌سنی صاومش . شیمدی نوبت بزه کلمشدر . آرتق کیمسه‌نی قورتاران
قپوداندر . بزده کوزمزی درت آچالم ! اللهك پیغمبرلرینه ایناناهلم . نه بیورمشسه « الله »
اونی یاپمغه چالیشالم . بویله‌لکله جنت یولنی طوتالم ، سلامتی بولالم ! .

آغالر ! باقیك بورایه قدر اللهك وارلغنه ، برلکنه نصل ایمان ایده‌جکمزی بلله‌دك .
دنیایه کلیشمزك سببنی وپیغمبر ، کتاب کوندرلمسنك حکمتنی آکلادق . برآزده پیغمبرلر
کیملردر، نصل آدملردر ، اونلره ویریلن کتابلر نه‌در، نه‌کبی شیلردر بونلری أوکره‌نه‌لم .

شیمدی ای جماعت بیلمش اولیك‌که : پیغمبرلرده سزك بزم کبی بر ر انساندر. اونلرده
ییرلر ، ایچرلر ، اویورلر ، کزرلر ، اوله‌نیرلر ، چولوق چوجوق صاحبی اولورلر ،
وعده‌لری تمام اولنجه هرکس کبی بو فانی دنیادن چکیلوب کیدرلر . یارادیلیشجه
انسانلردن هیچ فرقلری یوقدر . ساده شو وارکه : پیغمبرلر هپ اللهك انی و سوکیلی
قوللریدر. ایچلرنده حاشا هیچ بر فنا کیمسه یوقدر . اونلرك وظیفه‌سی انسانلره طوغرو
یولی کوسترمك دائما انسانلرك سلامتنه چالیشمقدن عبارتدر. أکین أکمك، یمك پیشیرمك،
دیکیش دیکمك ، ده‌میرجیلك تمیجیلك ایتمك کبی او زمانلر دها کیمسه‌نك بیله‌مه‌دیکی
صنعتلری ایلك أوکجه پیغمبرلر اورته‌یه قویمشلردر . هرشیئك یولنی ایزینی هرکسه هپ
اونلر کوسترمشلردر . اکر انسانلر محتاج اولدقلری شیلر ایچون ایلك اول بویله باشقه
بر طرفدن صاغلق آلمامش اولسیدیلر ؛ او عجیملکلریله حاللری نه‌یه وارردی . بونك
ایچون پیغمبرلرك وجودی عالمه رحمت اولمشدر .

پیغمبرلر ساده بوقدرله قالمیوب انسانلره مولاسنی‌ده طانیتدیرمشلردر. بربریله خوش
کچینمه‌نك بربرلرینه قارشی دائما ایی معامله‌ده بولونمه‌نك یولینی کوسترمشلردر . انسانلره
ایلك ابتدا : حق نه‌در، حقوق نه‌در، انصاف نه‌در، مرحمت نه‌در ؛ بتون بوکبی شیلری
اوکره‌دن هپ پیغمبرلر اولمشدر . یریوزنده ایلکلرك تملینی اوکجه اونلر آتمشلردر .
شونی ده بیلمش اولیك‌که : پیغمبرلر بو ایشلری عقللریله بولوب کندیلکلرندن

یاپامشلردر . هپ اللهك امریله یاپمشلردر . بر انسان کندیلکندن نه قدر چالیشسه ، نه قدر ایلکلرده بولونسه ؛ درجه‌سی اوقدر آرتار . کیت‌کیده بلکه اولیا صره‌سنه بیله کچر . لکن قابل دکل پیغمبر اولاماز . طاش چاتلاسه او مرتبه‌یی بولاماز . پیغمبرلك الله ویرکیسیدر . اویله چالیشمغله چابالامغله اله کچه‌جك برشی دکلدر . اوبر منصبدرکه الله اونی زمانه کوره ایستدیکی قوللرینه ویرمش و او قپویی آرتق قاپامشدر . بوندنصکره یکیدن پیغمبرده کلیه‌جکدر . انسانلره مولاسنی طانیتوب ایکری‌یی طوغری‌یی کوستره‌جك آرتق علمادر . بو وظیفه اونلره قالمشدر . چونکه بر کره چیغیر آچیلمش ، ایش بر درجه‌یه قدر قولایلاشمشدر . کلهلم شیمدی پیغمبرلرك کیملر اولدیغنه . .

پیغمبرلرك ایلکی « آدم » علیه‌السلامدر . صوکنجیسی‌ده آخر زمان پیغمبری « محمد مصطفی » صلی‌الله‌علیه‌وسلم افندیمزحضرتلریدر . بوایکیسنك آراسنده‌کلوب کچن پیغمبرلرك صاییسنی اللهدن غیری باشقه کیمسه بیلمز . لکن مشهورلری : ادریس ، نوح ، هود ، صالح ، شعیب ، لوط ، ابراهیم ، اسماعیل، اسحق ، یعقوب ، یوسف ، موسی ، هارون، داود ، سلیمان ، ایوب ، الیسع ، ذوالکفل ، الیاس ، یونس ، ذکریا ، یحیی ، عیسی ، علیهم‌السلامدر .

پیغمبرلرك درجه‌سی هپ بر دکلدر . هر برینك کندینه کوره الله یاننده برمرتبه‌سی واردر . بونلردن کیمینك پیغمبرلکی ساده بر یره‌در . کیمینك برقاچ یره‌در . هله پیغمبر افندیمزك پیغمبرلکی بتون دنیایه‌در . اویله ساده بر ویا بر قاچ یره مخصوص دکلدر . پیغمبرلرك ایچنده هم پیغمبر ، هم پادشاه اولان‌ده واردر .

پیغمبرلرك کیمینه حق تعالی طرفندن کتاب ویرلمشدر ، کیمینه‌ویرلمه‌مشدر . کندیلرینه آیریجه کتاب ویرلمیوبده ساده پیغمبرلك ویریلنلرك وظیفه‌سی کندیلرندن‌اول کچن پیغمبرلرك شریعتنی خلقه اوکره‌تمك ونصیحت ایدوب طوغری یول کوسترمکدر .

پیغمبرلره کلن کتابلرك بعضیسی بیوك بیوك کتابلردر . بعضیسی‌ده برطاقم صحیفه‌لردر . کتابلرك اسملری : « تورات ، زبور ، انجیل ، قرآن » در . بونلردن « تورات » موسی علیه‌السلامه ، « زبور » داوود علیه‌السلامه ، « انجیل » عیسی علیه‌السلامه ، « قرآن کریم » ده پیغمبریمز صلی‌الله علیه وسلم افندیمزه کلمشدر . آدم علیه‌السلامه اون صحیفه ، شیت علیه‌السلامه اللی صحیفه ، ادریس علیه‌السلامه اوتوز صحیفه ، ابراهیم علیه‌السلامه اون صحیفه ویرلمشدر .

قرآن کریمدن ماعدا بوصایدیغم کتابلرك ، صحیفه‌لرك هر بری بر زمانه کوره بولندیغندن آرتق اونلرك زمانی کچمش ، اصلا حکملری قالمامشدر . لکن قرآن کریم أویله ساده بر زمانه مخصوص اولمادیغندن اونك حکمی قیامته قدر سوره‌جکدر . نصل که هر خسته‌لغك کچیدینه کوره بر علاجی ، بر پرهیزی وارسه هردورك ، هر زمانك ده کندینه کوره بر کتابی ، بر شریعتی واردر . اول زمانله آخر زمان هیچ بر اولورمی ؟

البته آدم اوغلینك أمکله‌دیکی ، صره‌لادیغی دورلر باشقه‌در ، یاشـینی باشـینی آلوب دوشونمکه باشلادیغی دورلر باشقه‌در . بونك ایچون اول زمانده پیغمبرلره کله‌ن کتابلرله پیغمبر افندیمزه کله‌ن قرآن کریم بردکلدر . . هپسی « الله » کلامیدر . لکن قرآن کریم آخر زمانه کوره بر کتابدر . بونك بویله اولدیغنه ایناتمایانلر ؛ یا عناد ایدنلردر یاخـود قرآنی ایجه آکلامیانلردر . یوقسه او الله کلامنی آکلایوب انصاف ایدن ، بنم دیدیکم کبی دیر ، باشقه درلو دیه‌مز .

یولیله دوشونن آکلار ، ایمان ایدرکه قرآن نوردر . قارارمش قلبلر هرزمان اوکا محتاجدر . قرآن شفادر . انسانه انسانلغنی اونوتدیره‌جق خسـته‌لقلرك ، اخلاقسزلقلرك درمانی آنجق اودر . قرآن عالمه رحمتدر . دوسـت دشـمن ، بیله‌رك بیلمیه‌رك اونك یوزندن بیك درلو خیرکورمشدر . حتی بوکونکی کونده دنیایی طوتمش اولان عاملرك ، صنعتلرك بیله بو بویه کلمسنه هپ قرآن کریم سبب اولمشدر . دکلدر دیه‌نلر تاریخ کتابلرینه انصافلیجه باقسینلر .

قرآن ألده بر مهنك طاشیدر . ایی کوتو دائما اونکله آکلاشـیلیر . قرآن ألده بر ترازیدر . قیامته قدر کلوب کچه‌جك شیلر هپ اونکله طارتیلیر . ایشته : قرآن کریمك حکمی قیامته قدر سوره‌جکدر . » دیدیکمزك برحکمتی‌ده بودر. ساده شو وارکه : اصل معرفت أویله نازك برمهنك طاشنی، أویله ایجه‌دن ایجه‌یه برترازی‌یی زمانه‌کوره قوللانمنی بیلمکدر . سن بن آلتون پارچه‌سنی مهنکه اورسه‌ق نه آکلارز ، اجزاجینك کیمیاجینك قیلی قرق یاراجق قدر ایجه حساب ویره‌ن ترازیسنی نصل قوللانیرز! اوکا اهل ایستر، ارباب ایستر. بزآکلایه‌مزسه‌ق ، قوللانه‌مزسه‌ق قصور مهنکده، ترازیده‌میدر؛ یوقسه بزده‌میدر ؟

بونك ایچون انسانلر انصاف ایتسینلرده کندی قصورلرینی قرآنك اوزرینه آتماسینلر. اك قولای صاندیغمز برصنعت بیله سنه‌لرله أمك ویرلمدکجه ایجه قاورانلیور. نره‌ده قالیرکه قرآن ؟ . قرآن کریمده هرکسك آکلایه‌بیله‌جکی پك چوق شیلر بولندیغی کبی ساده اهلنك

اربابنك آكلايه بيلەجكی بر چوق شیلرده واردر. «الله» بش پارماغی بر یاراتمامشدر . هرکسك عقلی براولماز. هرکسك‌ده مطلقا امام اعظم اولمسی لازمکلمز. شیمدی برآزده بوکتابلرك پیغمبرلره نصل ویرلدیکندن، ملکلره نه دیه اعتقاد ایدیله‌جکندن بحث ایده‌لم.

بیلمش اولیك‌که‌ای جماعت! حق تعالی طرفندن پیغمبرلره‌کتاب‌کتیرن «جبرائیل» علیه السلامدر . بو وظیفه‌یی جناب «الله» اوکا ویرمشدر . جبرائیل انسان دکلدر ، بر ملکدر . پیغمبرلره کلدیکی وقت بعضی انسان قیافتنه کیرر ، أویله کورونور. بعضاًده کیمسه‌یه کورونمه‌دن بیلدیره‌جکنی بیلدیرر . اصل ملك قیافتیله‌ده پیغمبر افندیمزه بر ایکی دفعه کوروندیکی اولمشدر .

ایشته «الله» طرفندن پیغمبرلره بویله‌جه کتاب کلسنه، امر کلمه‌سنه «وحی» دینیر. وحی کله‌جکی وقت بعضاً پیغمبر افندیمزدوه چاکنی آکدیور هیبتلی برصدا ایشدیرلردی. یناقلری کل‌کبی قیزاروب برآز أویله کندیلرندن کچرکبی اولورلردی. الك صغوق‌زمانلرده بیله بوحال کلنجه مبارك آلنلری تر ایچنده قالیردی . او صره‌ده یانلرنده بولنانلر بوحالی کوررلر ، وحی کلدیکنی آکلارلردی . پیغمبر افندیمزده وحی تمام اولونجه کندیلرینه‌الله طرفندن نه‌بیلدیرلدیسه اونك برحرفنی بیله‌اونوتمقسزین اصحابنه‌بیلدیررلر ویازدیررلردی.

ایشته‌بویله‌جه جبرائیل علیه‌السلامك پیغمبرلره بیلدیردیکی کتابلر هپ «الله»کلامیدر. ملك سوزی ، پیغمبر سوزی دکلدر . ملکك ، پیغمبرك وظیفه‌سی آراده بر ایلچیلکدر. امر ویرن ، کتاب کوندره‌ن جناب اللهدر . تلغراف چکدیره‌ن ایله تلغرافجی بوکا بر أورنه‌کدر .

تلغرافجی ماکنه‌نك باشنه اوطوروب ماکنه‌نك طیقیردیسنی دیکله‌ر ، بر طرفندن‌ده بر شیلر یازار . صکره‌ده باقارسکزکه اورته‌یه بر تلغراف چیقار . مثلا شویله اولاجق ، بویله کیده‌جك دیه والی طرفندن ویرلمش بر امر .. شیمدی بو امری سزك کوزیکزك أوکنده یازان کیم ؟

— تلغرافجی .

— پك اعلا . تلغرافجی او امری کندیلکندنمی یازدی، یوقسه اوکا والی‌طرفندن بیلدیره‌نمی وار ؟

— البته والی طرفندن بر بیلدیره‌ن اولدی ، اوده یازدی . یوقسه او امری » او هرکسك عقل ایده‌میه‌جکی بر طاقم اهمیتلی شیلری تلغرافجی کندیلکندن نصل بیلیر ،

نصل یازار؟: ایشته بو بر تمثیلدر. اصل امری ویرەن ، اصل پیغمبرلرە کتابلری کوندەرن جناب حقدر . جبرائیل آزادە بر سببدر . شیمدی کلەلم ملکلرە :

جناب حق ملکلری درلو درلو یاراتمشدر. اونلرك یارادیلیشی بزم یارادیلشمزە هیچ بڭزەمز . بونك ایچون بز اونلری کورەمەیز ، نە اولدقلرینی بیلەمەیز . لکن بزم کورەمەمکلکمزدن ملکلرك اولماسی لازم کلمز . چونکە بزم کورەمدیکمز سادەملك می؟ دها نیجە شیلر وارکە هیچ برینی کورەمیورز ، نەیك نەسی اولدقلرینی بیلەمیورز. شمدی هر کورەمدیکمز شیئە یوقمی دیەلم ؟ ألیمزلە طوتامیورز ، کوزیمزلە کورەمیورز دیەکندی جانمزیدەمی انکار ایدەلم ؟ انسانك جانی کوریلیورمی ، نە اولدیغی بیلنیورمی ؟

بونك بر أورنکیدە ألکتریکدر . اوتلغرافلر ، ماکنەلر ایشلتوب بیك درلومعرفتلر کوسترەن الکتریکیدە کوزیمزلە کورەمیورز ، اونكدە نە اولدیغنی بیلەمیورز . شیمدی قالقالم الکتریکیدە انکارمی ایدەلم ؟

بر دنبرە سوزیمی یاکلش آکلامایك . الکتریق کوریلیوریا . . نەدن کوریلیورمش دیەمکە قالقشمایك. اوبزم کوردیکمز، بزم بیلدیکمز ألکتریکك کندیسی دکلدر .پارلاقلغی، صیجاقلغی ، خیزی ، قوتیدر . یوقسە ألکتریکك اصل کندیسنی کورمك بزم ایچون‌قابل دکلدر . ایشتە کورونمەین شیلرك کیمی – روح کبی ، ألکتریك کبی – بویلە عقل ایلە بیلینیر . کیمیسیدە « الله » بیلدیریر .

شیمدی ای جماعت ! قرآن کریم کوستریور ، پیغمبر افندیمزدە خبر ویریورکە . اللهك یاراتمش اولدیغی بر چوق ملکلر واردر . اونلردە أویلە ارککلك دیشیلك یوقدر. ییمزلر ، ایچمزلر ، اللهە قارشی کلمزلر . دائما حقك امرینی یرینە کتیررلر . وظیفەلری نەایسە هپ اونکلە مشغول اولورلر. ملکلرك کیمی پیغمبرلرلە کوروشور ، کیمی‌روحلرلە اوغراشیر. کیمی‌دنیانك ترتیبنەنظارتنە قاریشیر. کیمی‌دەانسانلرك اطرافندە دونردولاشیر. الحاصل ؛ حق تعالی درلو درلو ملکلر یاراتمش، هر برینی برشیئە سبب قیلمش ،قدرتنی، قوتنی اونلرلە کوسترمشدر . ملکلرك حدینی حسابنی اللهدن باشقە کیمسە بیلمز .اونلرك ایچندە اڭ زیادە مرتبەسی بویوك اولانلر : جبرائیل ، عزرائیل ، میکائیل، اسرافیل علیەالسلامدر .

ایشتە ای مسلمانلر ملکلری بویلە بیلك ؛ اونلرە بویلە اعتقاد ایدوب دها ایلری‌یە کیتمەیك . عجبا ملکلر نە ایمش ، نصلمش دیە دوشونوب طورمایك . یارادان «الله»بویلە

یاراتمش ، ملکلرینی بزدن کیزله‌مش . بو دنیاده بزه‌اونلری کوسترمك ایسته‌مه‌مش‌نه‌دیه‌لم؟ حکمتندن سؤال اولنورمی ؟ نصل دیلرسه أویله یاپار . بعض مخلوقنی کیزله‌ر ، بعضیسنی کیزله‌مز . کیمیسنی یوروتیر ، کیمینی یوزدیرر . کیمینی هواده اوچورر ، کیمینی یرلرده سورونديرر ، کیمینی‌ده بویله ملك یاپار ، بر آنده یرلری کوکلری دولاشه‌جق بر حالده یارادیر . اوکا قارشی کوچلکمی وار ؟

بر کیمسه اللهك قدرتنه قوتنه ایمان ایتدکدن صکره آرتق «الله» طرفندن پیغمبرلره ملك کلوب خبر کتیرمسنه اینانامزلق ایده‌مز . ایسـتر ملکلر پیغمبرلرك کوزینه ملك قیافتیله کورونسون ، ایستر انسـان قیافتنه کیرسین‌ده أویله کورونسین . ایستر‌سه هیچ کورونمه‌دن دیه‌جکنی دیسین . جناب حق هر درلوسنه قادردر . یاپان ، یارادان « الله » اولدقدنصکره بونده اینانیلمیه‌جق برشی یوقدر .

ملکلرك کلمسی کیتمسی ایچون بزم بیلدیکمز کبی آدیم آتمق ، قناد آچمق‌ده لازم‌دکلدر . بر آنده بیلدیرملری ایندیره‌ن « الله » ایسترسـه بر ملکی کوکدن یره ایندیره‌مزمی ؟ أویله‌لکله‌پیغمبرلرینه‌برطاقم سوزلرسویلته‌مزمی؟ های‌های .. برملکی دکل‌میلیونلرجه‌سنی‌ده ایندیرمکه قادردر . ایندیره‌ن کونده‌رن کیم . اولولر اولوسی اولان جناب حق دکلمی ؟ بتون دنیایی یوقدن وار ایتسـین‌ده ؛ بر ملك یارادوب پیغمبرینه حاشـا کوندره‌مسین . استغفرالله . اللهی بیلن بویله شیلرده هیچ شبهه‌یه دوشمز . شبهه ایدنلر هپ لایقیله‌دینی بیلمیه‌نلردر .

اما بعضی کیمسه‌لر دیرلرکه : جانم ملکلرك قانادی وارمش ، یاغموری کوکلردن‌هپ ملکلر ایندیررمش . بونلر نصل اولور ، عزرائیل بر آنده بیکلرجه کشـینك روحنی نصل آلیر ؟ »

بویله دیه‌نلره قارشی بن دیرمکه؛ یاهو ملکلرك قانادی اولورسه، یاغمورلری کوکلردن ملکلر ایندیرورسـه نه اولور قیامتمی قوپار ؟ رجا ایدرم سز ملکلری نه صانیورسکز ؟ اونلری هپ اویله قانادلی قانادلی حاجی بابالر ، توکمز توسـز دلیقانلیلر ، یاخود کوزل کوزل قیزلر، یومول یومول چوجقلرمی ظن ایدییورسکز؟ سزانسانلك روحنی برقوشه؛ عزرائیل علیه‌السلامی‌ده اودن اوه سکردوب طوران بر اوماجی‌یه‌می بکزه‌تیورسکز . صکره بزی‌ده ملکلر ایچون بویله‌می اعتقاد ایدییور بلله‌یورسکز ؟

خایر ، خایر .. بزم اصـلا اویله اعتقاد ایتدیکمز یوقدر . خرسـتیانلرك ملك دیه

یایدقلری رسملره بز کوله‌رز . اویله شیلره هیچ اهمیت ویرمه‌یز . بز ساده ملکلرك
وارلغنه ایناننیرز . بزم قیافتمزده بزم یارادیلیشمزده بر شیلر اولمدیغنه اعتقاد ایدرز . نه
اولدقلرینی ، نه‌یه بکزه‌دکلرینی بیله‌میز . بیلمك‌ده وظیفه‌مز دکلدر .

بونك ایچون ملکك قانادی دیر دیمز اصلا خاطریمزه قوشلرك قانادی کلمز. بللی بر
شیدرکه هر شیئك قانادی کندینه کوره اولور. البته قوش قانادیله قپو قانادی بر دکلدر.
اوده قاناد بوده قاناد اما بری توکدن دیریدن ، سکیردن کمیکدن عبارت . اوته‌کی‌ده
آغاجدن تخته‌دن، چیویدن چوماقدن عبارت ... هله آنانك بابانك اولاد اوزرینه آچدیغی
قاناده یل دکرمننك قانادی آراسنده دنیالر قدر فرق واردر .

ایشته انسان بورایی دوشونملی‌ده براز انصاف ایتملی . ملکك قانادی اولونجه البته
اوده کندینه کوره‌در . البته اویله‌سنك بنم بیلدیکم کبی بر قاناد دکلدر . ملکك کندینی
آکلادقده‌شبهه‌دی قانادینك نه‌دن‌اولدیغنی آکلامق‌قالدی؟ روحك نه‌اولدیغنی‌اوکره‌ندکده؛
ساده عزرائیل علیه‌السلام ملکك روحلری آلمغه نصل یتشدیکنی‌می اوکرنمك قالدی ؟ بزده
کندیمزی آکلایه‌مدق.نه‌یك نه‌سی‌اولدیغمزی لایقیله اوکره‌نه‌مدك. نرده قالدی‌که‌روحلره
ملکلر ! .

انسان آزبچق انصاف ایتملی ؛ جناب حق ملکلرله‌کوك‌کورله‌در یاغمور یاغدیررسه ،
بو دنیانك دوزه‌نی‌اونلرله اداره ایتدیررسه بوندن‌ده آکلاملی‌که ملکلر اویله بیکلردکل؛
بزم عقلمزك فکریمزك ایره‌میه‌جکی بر طاقم عجایب شیلردر . برآنده بیکلرجه انسانك
اجلی‌کلوب روحلرینی عزرائیل علیه‌السلام قبض ایدرسه بوندن‌ده آکلاملی‌که : روح‌ده
عزرائیل‌ده اویله بزم آکلایه‌بیله‌جکمز شیلردن دکلدر . روح ؛ اللهك بر سریدر .
ملکلرده اورته‌ده برر سببدر . یکن کون دیدیکم کبی « الله » قدرتی قوتنی اونلرله
کوسترمشدر . ایشته اوقدر . . اما جناب حق دیله‌سیدی ملکلری قاریشدیرمادنده بو
دنیایه بو نظامی ویرردی . آرایه هیچ جبرائیل قویمادنده پیغمبرلرینه بیلدیره‌جکنی
بیلدیرردی . لکن بونك بویله اولیشنده نیجه حکمتلر واردر .

ای جماعت باقیك بورایه قدر دنیامزی دوشونه‌رك مولامزی طانیدق . بو عالمه نیه
کلدیکمزی آکلادق . پیغمبرلره؛ کتابلره؛ ملکلره نصل ایناناجغمزی اوکره‌ندك . آرتق
صیره اوته‌کی دنیایه کلدی . ایستر ایسته‌مز برآزده اورادن بحث ایدملم . انسانلر کوزلرینی
یومولونجه نه اولیورلر ، نه حاله کیریورلر . آزبچق‌ده بونلری سویله‌یه‌لم .

شیمدی ای جماعت هپ بیلیورز ؛ هپ کوریبورزکه اولوم کلنجه انسانی آلوب گوتوریبور ؛ صانکه بو دنیایه هیچ کلمه‌مش کبی بر حاله کتیریبور . او انسانی قوشوب کزدیره‌ن جان کیدنجه جسد صوبی چکلمش دکرمن کبی قالیور . صکره کیت‌کیده اویله بر قیلغه کیریبورکه آرتق اونی مزاردن باشقه بر یر پاکله‌یه‌میور .

بر وقتلر ؛ کللر چیچکلر کبی اولان انسانك وجودی اوراده شیشیور قورتلانیور ؛ ده‌شیلوب داغیلیور . اك صوکنده اریبور چوریبور ؛ طوپراغه قاریشوب کیدییور. لکن اونوتمامليکه بوحاله کله‌ن هپ انسانك جسدیدر ، بدنیدر . یوقسه جانه ، روحه برشی اولماز . اوطوپراقدن کلدی‌که ینه طوپراغه‌کیتسین . اونك عالمی باشقه‌در. انسانك روحی طبق وطندن اوزاق دوشمش برغریبه بکزر . روحك الده اولوب‌اولاجق برآتی، بربینه‌جکی واردرکه اوده بدنیدر وجودیدر . او اوکا بر نعمتدر . بو نعمت الده ایکن قدرنی بیلیرده کندینی غربت ایلندن ؛ تهلکه‌لی قورقونج یرلردن قورتاروب وطننه ؛ جنتنه ؛ اصل کندی عالمنه دونه‌بیلیرسه نه اعلا . . یوق اکر یوللرده اکله‌نوب حایلازلق ایدرسه؛ الندەکی آتینی قاپدیروب یاری یولده قالاجق‌اولورسه وای اونك باشنه‌کله‌جکلره!

ایشته اصل یکیتلك جان تنده‌ایکن؛ فرصت الده ایکن یول آلوب جنته یاقلاشمقده‌در. اصل معرفت عادیلکی؛ بیاغیلغی براقوب ملك‌لشمكده‌در. برانسان فنالقلردن نقدر اوزاق اولورسه مرتبه‌سی‌ده اوقدر آرتار ؛ اللهه‌ده اوقدر یقین اولور . بر آمده فنالغه نقدر چوق دالارسه اللهك رحمتندن اوقدر اوزاق اولور .

ایشته نعوذبالله بویله فنا آدملر اولنجه باشلار روحلری صیقلمغه . . اولوم هر نقدر روحی بدندن آییررسه‌ده ینه آراده‌کی ایلیشیك کسیلمز . روح ینه جسدك اوزرینه تیتره‌ر طورر . ساده النی آیاغنی قیملداتامز . اویله اسکیسی کبی قالبنه حکمی کچه‌مز . کچه‌مزاما‌اوسوکیلی وجودینك نه اولدیغنی نه حاله کیردیکنی هپ کورر بیلیر . اینه‌لی آدملر کبی‌هیچ برشیئه کوجی یته‌مز ؛ کندینه اصلا قوماندا ایده‌مز . . آمان یاربی ! نه زورشی!اویان اویانامزسك قالق قالقامزسك ؛ ایده‌مزسك . .

ایشته ایلك صیقنتی ؛ ایلك عذاب بورادن باشلار . روح باقارکه اوقیمتلی وجودینی طوتیورلرقالدیریورلر. بو آدمده بواوك، بوباروقك صاحبیدردیەوب آلیبورلر؛کوتوریبورلر. اونی سوکیلی اولادندن عیالندن زورله آییریبورلر . تابوت ؛ تنه‌شیر ; کفن ؛ مزار . . آه هپ بونلر روحك هیچ سومدیکی هیچ خوشلانمادیغی شیلر . هپسی صوغوق ؛

هپسی قورقونج . هله اومزار یوقمی ؟ اوهپسندن بتر . برکره دارمی دار . قراکلقمی قراکلق . یالکزمی یالکز . هیچ بویله یری انسانك روحی سورمی ؟ روح دیدیکك هپ کنیش ؛ فرح یرلر ایستر . دائما آچیق آیدینلق یرلردن خوشلانیر . دائما اشله دوستله دوشوب قالقمق آرزو ایدر . او اویله کورمش ؛ اویله یرلره آلیشمش . شیمدی بو مزارده نه یاپسین . بوبلایه نصل تحمل ایتسین ؟

ایشته کوکلری اللهه قارشی قاپالی اولان فنا کیمسه‌لر بویله‌جه اولومك ، آیریلغك آجیلرینی بربربر کوره‌رك طاته‌رق کندینی مزارده بولونجه قورقار ؛ صیقیلیر ؛ بونالیر ؛ بیك درلو عذابلر چکر . بونلر یتشمیورمش کبی برده صورغویه سؤاله چکیلیر . باشلار برطاقم عذاب ملکلری کورونمکه . اونلر اوکا صورارلر : آغامیسك افندیمسك بکمیسك پاشامیسك هرنه‌ایسه‌ك ؟ کل سویله باقالم سنك ربك کیمدر ؟ نه‌دین طوتدك ؛ هانکی پیغمبره اویدك . کتابك نه‌در ؛ قبله‌ك نره‌سیدر . نه‌سك نه‌متلدنسك ؟ » دیرلر .

دینسزلر ؛ صاپیقلر اوزمان شاشروب قالیرلر . نه جواب ویره‌جکلر ؟ . کیمی مولاسنی براقوب شیطانه طاپمش . هپ اونك دیدیکنی یاپمش . کیمی پاره‌یه طاپمش پاره ایچون هر شیئی آیاق آلتنه آلمش . کیمی‌ده اللهنی طانیمامش . دنیاده ایکن هرشیئی بیلمش ، هر شیئه عقل‌ایردیرمش‌ده مولاسنه‌کلنجه ذهنی قاپانمش ؛ قفاسی قالینلاشمش . دها طوغریسی کندینی دوشوندیرمه‌مش . یاخود دوشونمك ایشنه‌کلمه‌مش . ایشته اووقت بونلرك هپسنك باشی طاشه ده‌کوب پشیمان اولورلر اما اوپشیمانلق بونلری عذابدن قورتارماز . بلانك برندن قورتولوب برینه طوتولورلر . نرده برخویلانوب خوشلانمدقلری شیلر وارسه هپسنی کندیلرینه اوشوشمش کوررلر . فنا سسلر ایشیدیرلر ، فنا قوقولر طویارلر . دنیاده یاپدقلری فنالقلرده هپ قارشیلرینه چیقار . بوده اونلری بسبتون صیقار . بیك درلو محنت مشقت چکه‌رك قیامته قدر اویله قالیرلر .

اما ایلر اللهك امرینی طوتوب پیغمبرك کوستردیکی یوله کیدنلر ؛ اونلر هیچ اولوم آیریلق آجیسی چکمزلر . قبرعذابی کورمزلر .

الله اونلره اوآجیلری صیقینتیلری دویورمز . اوقورقونج شیلری کوسترمز . اونلرك روحنه جناب حق بونشئه برلذت ویریر . برطاقم ایی ایشلر کوستره‌رك ، کوزل سسلر ، کوزل قوقولر دویوره‌رق اونلری طاتلی بر اویقویه طالدیریر . وجود مزارده یاتار ، لکن روح هپ جنتلر سیرایده‌رك صفاسنه باقار . اویله‌لرینه کوره اولومك ، آیریلغك نه اهمیتی اولور .

ایشته مسلمانلر ! بیلمش اولك كه انسانلرك بویله‌جه یاتی یاقنا اوله‌رق كچیره‌جكی عالم ؛ دنیا ایله آخرت آره‌سنده برشیدر . بو بردفعه دنیا دكلدر . چونكه اولوم كلنجه دنیا بیتر كیدر . تام آخرت‌ده دكلدر ، زیرا دها قیامت قوپمامش . . نه‌دنیا، نه‌آخرت. اویله ایكیسی اورته‌سی برشی. بونك قبر عذابی تماميله آخرت عذابنه بكزه‌مز. آخرتده جزا كوره‌جك ؛ هم روحدر هم جسددر . لكن قبرده اصل عذاب چكه‌جك روحدر . بو بویله اولدیغندن اولولرك چكدیكنی دیریلر كوروب آكلایه‌مزلر .

آغالر ! بیلیرمیسكز بو طبقی قورقونج رؤیا كورنله یاننده اویانیق اوطوران كیمسه‌یه بكزر . بعضاً انسان قورقولی رؤیا كورر . بریرلردن دوشر، برشیلردن قورقار. قاچمق ایستر قاچاماز ، ایده‌مز . نه‌لردن، نه‌عذابلردن صكره كوچ حال ایله اویانوب اوصیقینتیدن قورتولور. شیمدی سزه صورارم ! اوآدم بورؤیانی كورركن، مثلا اورؤیاده‌كی ییلانلرك عقربلرك بلاسنی چكركن یاننده بولنانلر برشی كوره‌بیلیورلرمی ؟ كوره‌میورلر. كوره‌میورلر اما او اویویان آدم كوریيور ، اونك جانی یانییوریا . اصل سز اوكا باقك ! باشقه‌سنك كوره‌مه‌مسندن اوكا برفائده یوقدر. ایشته قبر عذابی هركسك كوره‌مه‌سی‌ده بوكا بكزر. باشقه‌لری واوسین كوره‌مه‌سین ، آكلایه‌ماسین . عذابی چكن چكیوریا ، اوبیتمز توكنمز بیك درلو صیقینتیلری كچیریيوریا . اونی اوزوب اوزوب بونالتمق ایچون بوقدری یتیشیر. باشقه‌لری ها كورمش ، ها كورمه‌مش . اونجه ایكیسی‌ده بردر .

صاقین سز سوزیمی یاكلش آكلایوبده : آدام قبرعذابی رؤیا كبی برشیمش » دیه اهمیت ویرمه‌مزلك ایتمه‌یك ! بن ؛ اولولرك عذابنی دیریلرك كورمه‌مسنه رؤیایی اورنك طوتیيورم ، ایجه آكلایه‌سكز دیه سزه اونكله تمثیل كتیریيورم . یوقسه قبرعذابنه حاشا اهمیت ویرمه‌مزلك ایتمیورم . همان ربم جمله‌مزی اویله قورقولر كورمیوب عذاب چكمه‌ین قوللرندن ایلیه .

شیمدی ای جماعت ! دنیا ایله آخرت آره‌سنی برآز آكلادق . انسانلر اولور اولمز همان طوغری جنته، یاخود طوغری جهنمه كیتمدیكنی اوكرندك. آرتق برآزده آخرتدن قیامتدن بحث ایده‌لم .

آغالر بیلمش اولیك كه ؛ آخرت كوننه اینانه‌میانلر ، اولدكدنصكره تكرار دیرلمكی بر درلو ذهننه صیغدیرامیانلر هپ نعوذ بالله اللهی بیلمیه‌نلردر. الله طانیمیان كیمسه آخرت كوننه نصل ایناتیر ؟ البته اینانه‌ماز . البته اولدكدنصكره دیرلمكی ذهننه صیغدیراماز .

ايه‌لری ایچون آخرت لافنی براقوب سوزه باشدن باشلامق یعنی هر شیدن اول اونلره الٰهی طانیتمق لازمدر. چونکه مولاسنی طانییان آخرتی انکار ایده‌مز. حتی پیغمبر کلمه‌مش بیله اولسه ینه کندی کندینه عقل ایدرك آخرتی آزچوق بوله‌بیلیر. اما البته پیغمبرلرك خبر ویردیکی قدر بیله‌مز.

بلکه دویمشلغکز واردر: برکون پیغمبر افندیمزك دده‌سی «عبدالمطلب» حضرتلرینه شام طرفلرنده بولنان پك ظالم بر کیمسه‌نك اولدیکنی خبر ویررلر. او وقت او ذات شریف صورار: بو حریف عجبا نه حالده اولمش؟ بلاسنی بولمشمی، او یاپدقلرینك ایتدکلرینك جزاسنی کورمشمی؟» دیر. خایر، دیرلر. هپ اویله بیلدیککز کبی جان یاقه‌رق، اوییقه‌رق، ذوق و صفا سوره‌رك اولمش کیتمش دیرلر. بو سوزی دوینجه «عبدالمطلب» حضرتلری صقالینی النه آله‌رق دوشونور، دوشونورده: چوجقلر! دیر. بیلمش اولیك که بوعالمدن بشقه بر عالم دها اولاجق! چونکه «الله» عادلدر؛ کیمسه‌نك حقنی کیمسه‌ده براقماز. لکن ایشته بو ظالم حریفده هر کسك حقی قالدی کیتدی. اکر بو بوقدرسه، بو آدامك اولمسیله هر شی اولدی بیتدی ایسه؛ بونجه مظلومك حقی نه اولاجق؟ صکره اللهك عدالتی نره‌ده قالیر؟ دیمك بو دنیادن بشقه بر عالم دها وار که حقلی حقنی اوراده آلاجقدر. هرکس ایتدیکنك جزاسنی اوراده چکه‌جکدر.» دیه‌رك عقلیله بولوب آخرته ایمان ایدر.

بو سوز اولدیغی وقت حضرت عیسادنصکره پیغمبر کلمه‌لی بشیوز سنه‌دن فضله اولمش، اورته‌لق دینسزلك ایچنده قالمشدی. شیمدی حمد اولسون ایش بشقه‌لاشمشدر. قرآن کریم کلمش، آخر زمان پیغمبری ذهنلریمزی آچوب دنیامزی، آخرتمزی بیلدیرمشدر. آرتق بز مسلمانلر عقلمزله بولیورز، دینمزدن‌ده اوکره‌نوب ایمان ایدیورزکه: انسان اولمکله قورتولماز. طوپراغه کیرمکله آدامك ایتدیکی یانته کار قالماز. بودنیادن بشقه برده آخرت کونی واردر. بوراده یاپیلان؛ ایدیله‌ن شیلرك بتون حسابی اوراده کوریله‌جکدر. دنیاده کیزله‌نه‌ن قباحتلر هپ اوراده میدانه چیقه‌جق؛ هرکس ایتدیکنك جزاسنی چکه‌جکدر، حقلی حقنی آله‌جق؛ کیمسه‌نك حقی کیمسه‌ده قالمیه‌جقدر.

«الله» طانیوب پیغمبر سوزی طوتانلر؛ ایمانی قورتاروب حسابی کوزلجه ویره‌نلر جنته کیده‌جك. تنبللر کنهکارلر ایمانسزلرده جهنمی بویلایه‌جقدر. جنتده انسان نه‌ایسترسه؛

نه ارزولرسه بولاجق ؛ هر شی هپ کوکلنه کوره اولاجقدر . جنته کیردکدن صوکره آرتق نه اولوم واردر ؛ نهده برده‌ها اورادن چیقمق .

ایشته جنت نه‌قدر انسانك کیفنه کوره ایسه جهنم‌ده او قدر انسانك خوشلانمیه‌جغی بر یردر . اورده آتش واردر . عذاب واردر . نره‌ده انسانی صیقوب بوناله‌جق فناشیلر وارسه هپسی جهنمده موجوددر . کنهکارلر اوراده کناهلری قدر عذاب چکدکدنصکره چیقارلر. لکن نعوذبالله ایمانسز کیدنلرده جهنمده تملی قالیرلر . اونلرده‌ده نه‌اولوم واردر، نه‌ده اورادن قورتولوش ...

شیمدی رجا ایدرم بونده اینانلمیه‌جق نه واردر ؟ بو دیدکلرم اولمیه‌جق بر شیمیدر ؟ حاشا جناب اللهك کوجی بونلره یتزمی ؟ هر بر ذره‌سنده بیك حکمت اولان بو قوجه دنیایی الله هیچ یوقدن وار ایدرده انسانلری اولدکدنصکره بر دها دیرلته‌مزمی. اونلره بو دنیادن بشقه بر عالم دها کوستره‌مزمی ؟ جهان یاراتمق، بیکلرجه عالم وجوده کتیرمك اوکا کوره کوچ بر شیمیدر ؟

ای آخرتی انکار ایده‌نلر ! عجبا سز حق تعالی حضرتلرینی نه صانیورسکز ؟ بر شی یاراتمق ایچون حاشا اویله بزم کبی صیوانوب چالشمغه‌می محتاجدر ظن ایدییورسکز ؟ « الله » دینلنجه عجبا کوزیکزك اوکنه نه کلیورکه اوکا باقیورسکزده : اولاماز ، بو الله بزی اولدکدنصکره بردها دیریلته‌مز » دییورسکز ؟

انسان کوزینك اوکنه عقلنك ایره‌بیله‌جکی برشی کتیررده اونیالله دیه اعتقادایدرسه البته یاکیلیر ؛ البته آخرتیده ، هر شیئی‌ده انکار ایتمکه قالقشیر . اما حمد اولسون بز بویله دکلز. بزاویله کوزیمزك اوکنه اللهی کتیره‌مه‌یز. جناب حقی حاشا هیچ بر شیئه بکمزته‌مه‌یز. بز بیلیرز اینانیرزکه « الله » واردر ، بردر. اصلا اشی ماننذی یوقدر . یاراتیر یوقدن‌وار ایدر ، هر شیئه کوجی یتر . دنیایی قورار ؛ انسانلری میدانه کتیرر . یاشاتیر ، اولدیرر ، ینه دیریلتیر . جنته قویار ، جهنمه آتار ، نصل ایسترسه اویله یاپار . ایشته بز بویله‌اعتقاد ایتدیکمز ایچون‌اللهك قدرتی انسانلرك کوجیله‌قوتیله اولچمکه قالقمیورز . اولدکدنصکره انسانلر نصل اولورده دیریلیر ، نصل اولورده مزاردن چیقاریلوب محشره دوکیلیر دیه شاشوب قالمیورز .

ای اولدکدنصکره دیرلمکی ذهننه صیغدیرامیانلر ! نه اولور کلیك سزده برآز بزم کبی

دوشونيك ؟ ! سزده براز كنديكزى شويله كوزلجه دوشونديريك ! باقيك بو دنيايه نصل كلمشز ، بو كورلتونك ايچنه نصل دوشمشز ؟ اصل بو شاشوب قالينه جق شى دكليدر ؟

دوشونسه كزه بر كره ياهو ! سز اولى نه ايديكز ، باقيك شيمدى نه اولديكز ؟ . . سز اسكيدن كوچكديكز ، چوجقديكز . آنا قارننده شو ايديكز ، بو ايديكز . دها أوته سى آرانه جق اولسه تارلاده آربه ايديكز ، بوغداى ايديكز . دها اولده صو ايله طوپراق آره سنده بر شيلرديكز . اوزمان رجا ايدرم سزه سز دينه جك بر حالده مى ايديكز ؟ باقيك شيمدى « الله » نه يايدى ، سزى نه حاله كتيردى ! بوى بوص ، قالب قيافت ، عقل فكر ، دهانه لر نه لر .. اوللرى بر صولوجان قدر اولامزديكز . شيمدى باصديغكز يرلر تيتره يور . بوكا ، بو حالكزه نيه شاشميورسكز . نيچون : خاير اولامازه ، بز بر چوردن بو حاله كله مه يز » ديمكه قالقشميورسكز ؟ نصل قالقشه جقسكز . ايش ميدانده . كيزلى قاپاقلى دكل . بر طرفدن آرقه سى كلوب دوريور . كوزيكزك أوكنده بيكلرجه سى دنيايه كلوب سزكبى بر انسان اولييور . ايشته انسانلر بويله جه يوق ايكن وار اولدقلرى كبى ؛ وار ايكن ده يوق اوليورلر . كونك برنده ينه كلدكلرى يره دونيورلر : تارلادن كليورلر ، تارلايه كيديورلر . بر مزاردن بر مزاره .. بر قره طوپراقدن بر قره طوپراغه !. ايشته صكره تكرار طوپراقدن چيقوب ديريله جكلر ، بر بشقه عالمه قاريشه جقلر .. امانصل چيقه جقلر ، او عالمه نصل قاريشه جقلر ؟ اوراسى بزه لازم دكلدر . نصل اولورسه اولسون چيقاراجق « الله » چيقارير . بو دنياده بويله آنادن دوغديرر . أو بر دنياده ده دها بر بشقه درلو ميدانه كتيرر . آرتق او كنديسنك بيله جكى بر شيدر . بزه دوشه ن آخرت كوننه اينانمقدن عبارتدر . بو بويله .. بر آزده قيامتده ، محشر كوننده بحث ايده لم .

شمدى اى جماعت ؟ هپ كوروب دوريورزكه اجلى كلنلر بر طرفدن أولوب كيديورز . بر طرفدنده چوجقلر دنيايه كلوب أولنلرك يرينى طوتيور ، بويله بويله هر كس جهانده بر دفعه بوى كوستره رك نوبتنى صاووب صاووشيور . لكن بو هپ بويله كيتمز . بر كون اولور بو دنيانك ده بر صوكى كلير . قيامت قوپار ، بو ترتيب بوزولور . ير يرندن اوينايوب هرشى آلت اوست اولور . يركوك بر برينه قاتيلير . طاغلر حلاج پاموغى كبى هوايه آتيلير . نه دن نه لردنصكره عالم بر باشقه عالم اولور . ترتيبى ، نظامى باشقه درلو قورولور . ديركن انسانلر برده كوزلرينى آچارلر باقارلركه نه باقسينلر : دنيا دكشمش ، ايش باشقه لاشمش . نه يرشيمديكى يره بكزر نه ده كوك .. هپسنده بر باشقه لق ، هپسنده بر باشقه درلولك وار .

ایشته محشر او دقیقه‌دن باشلار . آرتق وار سیر ایت آنا بابا کونی .. دنیا قورلدی. قورولالی نقدر انسان کلمش کچمش‌سه هپسی اوراده .. هیچ قاچوب قورتولان یوق . پیغمبرلردن طوت‌ده فرعونه ، نمروده وارنجه هپسی اوراده موجود هر کس اوزاقدن یقیندن بر برینی کوره‌جك ، بر برینی طانیه‌جق . لکن کیمسه‌دن کیمسه‌یه برمدداولمیه‌جق. هر کس کندی دردینه دوشمش ، هر کس کندی باشندن عاجز . اوصره‌ده انسان ، احباب دکل ، باباسنك اوغلی بیله اولسه ینه باشنی چویروب باقاماز . او کونکی کونده انسانك کوزینه نه آنا کورونور نه بابا ، نه‌ده چولق چوجق . ساده نفسی نفسی . هیچ باشقه بر شی دوشونه‌ن یوق . محشر بو ؛ لاف دکل .

اوقدر خلق قایناشوب دورر . کیمسه بر یرده قرار ایده‌من . هر کسده بر تلاش،بر حلجاندر کیدر . بر طرفدن قورقو ، صیقنتی انسانلری بسبتون پریشان ایدر . غایه‌لق اوقدر چوق وخلق اودرجه صیقشمش‌که بر آیاق اوستنده بیك بر آیاق . هانی شویله‌ایکنه آتاسه یره دوشمز . آغلایان کیم ، باغران کیم ، آیاقلر آلتنده أزیلوب قالان کیم.مددالله. باقارسك بر مظلوم برظالمك یقاسنه یاپشمش سوروکلر ، طارطاقلار طورر .اوایتدیکندن اوتانانلر ، عالمك کوزینه کورونه‌مك ایچون صاقلانه‌جق دلیك آرایانلرمی دیرسك بیکی بر پاره‌یه . اوتانمیه‌جق کبی دکل‌که :

دنیاده کیزلی طوتولوب بللی ایدلمه‌ن قصورلر قباحتلر هپ میدانه چیقمش .هر کسك بویاسی بتون طیشنه اورمش . هر کسك صوچی صوراتنه یازلمش . انسان دنیاده نه ایله مشغول اولمشسه اونکله حشر اولمش . بو آز شیمیدر ؟ برآدام بر قباحتی یاپدیغی حالیله اورته‌یه چیقاریلوب عالمه اعلان ایدیله‌جك اولسه نه اولور ، نه حاله کیرر . اونك ایچون أولمك ، یوزه‌کنه ایمك بر شیمیدر عجبا . أویله‌سنك عارندن حجابندن یوزینك دریلری أتلری دوکلسه یری یوقمیدر ؟

ایشته بونلرهپ اولاجق ، پیغمبرلرك بتون دیدکاری أك صوکنده یرینی بولاجقدر. هر کس لایق اولدیغی قیلغه قیافته کیره‌جکدر . باقارسکز نعوذبالله کیمنك صوراتی مایمون صوراتنه دونمش ، کیمنك صوراتی خنزیر صوراتنه دونمش . اما ینه کیم اولدیغی بللی . تجایب برحال؟. فتنه‌جیلك ایدوب خلقی بر برینه دوشوره‌نلرك دیللری أکسه‌لرندن چکلمش. ییدکلری سله‌نك حدی‌حسابی یوق. حرام ییه‌نلر، عالمك حقنی بوغازینه کچیره‌نلر؛اونلرده. چیلدیرمش کبی أورته‌یه به‌ری‌یه قوشوب دوررلر . او چالوب چیرپدقلری پاره‌لرك هر بری.

بر آتش اولمش وجودلرینه یاپشمش . نه یاپاجقلرینی بیلمزلر . ایچلری یانار طوتوشور ، آغزلرندن آتشلر دوکیلور .

ایشته ای جماعت ! بونك کبی دها نیجه بیك درلو مختلف مشقتلر ایچریسنده محشر اهالیسی برزمان بویله چالقانیر دورر . نه‌دنصکره حساب کتاب ، صورغو سؤال باشلار. برطاقم کتابلر دفترلر میدانه چیقار. انسانك ایلکدن، کوتولکدن یاپا نه‌سی ،نه‌سرمایه‌سی وارسه هپ یازلمش ، هپسی دفتر ایدلمش. بر دانه نقصانی یوق . حق تعالی حضرتلری هر کسك دنیاده نه‌یاپوب نه ایشله‌دیکنی ملکلره مخصوص یازدیرمش . کیمسه لام جیم دیه‌مك ایچون محشرده بونلر هپ اورته‌یه قونور . ایلك کوتولك عالمه قارشی ترازی‌یه اورولوب طارتیلیر . کیزلی قاپاقلی بر شی قالماز . هر کسك نه‌مال اولدیغی میدانه چیقار .

بونك بویله اولوشنده‌کی حکمت بویوکدر . چونکه محشرك کورلتیسی انسانك عقلنی باشندن آلوب ذهننده نه‌وار نه‌یوق هپسنی اونوتدیرر . بونك ایچون انسانلر بونالدقجه : جانم نه‌در بو بلالر ؟ بز نه یاپدقکه بزی بوقدر صیقوب جندره‌لره قویبورلر ؟ آرتق بو قدری‌ده فضله‌در .. » کبی سوزلره قالقیشیرلر . ایشته او وقت طاشی کدیکنه بو کتابلر قویه‌جق ، اونلره جوابی بونلر ویره‌جکدر . هر کس کندی کتابنه باقنجه ای کوتو هر نه عملی وارسه هپسنی خاطرلایه‌جق ، هپسی برر برر کوزی اوکنه کله‌جکدر . او وقت هر کس باپدیغندن اوتانه‌رق باشنی اوکنه ایکه‌جك، بریارلسه یره کچمکی جانه‌منت بیله‌جکدر.

ایشته اوزمان بتون انسانك وجودی قولاق کسیلوب، باشلایه‌جق الله کلامنی ایشتمکه. او کونکی کونده جناب حق هر کسله ایلچیسز ، ترجمانسز قونوشه‌جق ، هر کسه لایقنه کوره آجی طاتلی سوز سویلیه‌جکدر. الله کلامی عاصیلره دینسزلره اویله شدتلی کله‌جك‌که اونك یاننده محشرك صیقنتیسی هیچ قالاجق. الله ذوالجلال اونلره بتون عظمتیله خطاب ایدوب بیوره‌جق :

ای قولم کل باقالم ! بونه کلیشدر ، بونه حال ؟!. سن نه‌قلیغه کیرمشسك ، نه‌صفت باغلامشسك ؟ بن سنی بویله‌می یاراتدم ، دنیاده بو حالده‌می کزدیردم ؟ سزی بن ایپکلر چیچکلر کبی یاراتدم . عقل ویردم فکر ویردم . ملکلری بیله سزه سجده ایتدیردم . سزك یوزیکزدن شیطانی لعنتله‌دم . یرده کوکده نه‌وارسه هپسنی سزه خدمتکار ایله‌دم . سزی بو قدرله‌ده براقدم . پیغمبرلر کتابلر کوندردم . دوغری یوللر کوستردم . بونجه نعمته، بونجه عزته اکرامه قارشی سن نه‌یاپدك ، نه‌ایشلدك باقایم؟ قوجه دنیاده‌کی قازانجك

یومی، بوپیس مردار کناهلردن عبارتمی؟ بن‌سنی دنیایه بونلری قازانسین دیه‌می‌چیقاردم او بویی بویی بوصی ، او کوجی قوتی عالمك مالنه جاننه ، عرضنه ناموسنه کوز دیکسین دیه‌می ویردم . هانی نمازلر نیازلر ، هانی ایی حاللر کوزل خویلر ؟ بونلرك هیچ برندن سنده اثر یوق . یازیقلر اولسون . سنك لایغك بومی ایدی ؟ ملکلر سکا بونك ایچونمی سجده ایتدیلر ؟ کیت هایدی بلاکی بول ، جزاکی چك !.»

آغالر ! دوشونك بر کره ؛ مولاسندن بوپایی بو آزاری ایشیده‌ن آدام نه‌اولور، نه‌حاله کیره‌ر ؟ امان یاربی آرتق اوآدم بکا قالیرسه مطلقا أریر، آقار کیدرده جزا کورمك‌ایچون ینه یکیدن یارادیلیر . چونکه بو سوزلره انسان طاشدن ، ده‌میردن اولسه ینه دایانه‌من .

شیمدی ای جماعت ! بیلمش اولك‌که محشرك بو صیقنتیلری بو أوزونتیلری هپ کنهکارلره ، عاصیلره ، نعوذبالله ایمانسز کیدنلره‌در . یوقسه اللهی ، پیغمبرلرنی بیلوب دیننك کوستردیکی یولی طوتانلر، حق حقوق طانییوب دائما ایلکلرده بولنانلرکندیلرنی محشرده بولونجه ؛ أویله باشقه‌لری کبی آیاق آلتنده قالمازلر . عزت اکرام کوروب طاتلی دیل کوله‌ر یوزله قارشیلانیرلر . عرش اعلانك آلتنده اوطوروب محشری سیر ایدرلر . خفیف قولای بر حسابدنصکره همان جنته کیدییوررلر . شهیدلره ، دها بر طاقم کندینی اللهه چوق سودیره‌نلره نه صورغو نه سؤال ، نه صراط نه میزان ، دوغری جنت .

ایشته بزمسلمانلر هپ بونلره اینانوب ایمان ایدییورز. بونلرك هیچ برینی اللهه‌قارشی حاشا کوچ بولمیورز . ذاتاً دنیا یارادیلوب‌ده بو شیمدیکی حاله کلنجه‌یه قدر نه‌لر اولمش ، نه قلیقلره کیرمش ، نیجه زلزله‌لر کچیرمش ؛ نه قیامتلردن صکره بو قوامه کلش . دنیایی هیچ یوقدن یارادوب بو حاله کتیره‌ن الله ؛ دنیانك باشنه برقیامت قوپارامازمی؟طاغلرنی طاشلرنی اون اوفاق ایدوب هوایه صاوورامازمی ؟ اللهك قدرتنه قوتنه قارشی طاغك طاشك ، دنیانك آخرتك ، محشرك میزانك نه‌اهمیتی اولور . الله أویله بر اللهدرکه‌برآنده جهانی محو ایدوب یکی باشدن خلق ایدرده بوندن کندیسنه اصلا بر فتور کلمز . محشر قوروب خلقی حسابه چکمك اللهه کوره هیچدر هیچ !. جناب حق بر لحظه ایچریسنده بتون محشر اهالیسنی بردن حسابه چکر. هپسیله آیری آیری قونوشور . هر کس‌ده‌ساده کندینی حسابه چکلمش صانیر ، جناب حق ساده کندیسیله قونوشیور ظن ایدر. او بر لحظه هر کسك حالنه کوره دکیشیر ، عاصیلره ، نعوذبالله ایمانسزلره کوره بیکلرجه سنه‌لر قدر اوزون کلیر . بر زمانك اوزامسی قیصالمسی کیمه قارشیدر ، بر کشی ایله قونوشور

ایکن باشقه‌سیله قونوشامامق کیمه کوره‌در ؟ انسان هیچ اونوتمامیلی که هپ بونلر بزه کوره‌در . یوقسه اللهه کوره نه زمان واردر ، نه مکان ؛ نه‌ده بر کوچکلك . آغالر ؟ هر وقت سویلیورم ینه سویلیه‌یمکه دینك دیدیکی بوکبی شیلره اینانمامق هپ اللهی بیلمه‌مکدن ایلری کلیر . اللهی بیلمین آدم بو بنم دیدکلریمه کوله‌ر بر درلو اینانه‌ماز . أویله‌لرینه میزاندن صراطدن دم اورمق بوشنه‌در . اصل اونلره ایلك أوکجه اللهی طانیتمق لازمدر . اللهی بیله‌ن هیچ شبهه‌یه دوشمز ، بونلرك هپسنه ایمان ایدر ..

شیمدی کله‌لم قیامتك نه‌زمان اولاجغنه !. قیامت قیامت دییورز . عجبا قیامت نه‌وقت قوپاجق ؟ زمانی یقینمیدر ، اوزاقمیدر . بونك ایچون چوق لافلر اولور ، برطاقم دیدی قودیلر ایشیدیلیر . بن سزه بونك أك دوغریسنی سویلیوب لافی قیصه کسه‌جکم .

ای جماعت بیلمش اولك‌که : قیامتك نه وقت قوپاجغنی اللهدن باشقه کیمسه‌جکلر بیله‌مز . پیغمبرافندیمز ساده دنیانك کچن زمانی قالان زمانندن چوق اولدیغنی بیلدیرمشدر . یوقسه شوقدر سنه‌صکره قیامت قوپاجقدردیه ، نه کیزلی نه آشکار هیچ برشی بیورمه‌مشدر . بو سوزم سزك قولاغکزه کوبه اولسون . اگر : « پیغمبر افندیمز قیامتك وقتنی بیلدیردی » دیرلرسه اونی سزه سویلیه‌ن یلانجیدر اینانمایك . اما ایشته پیغمبر افندیمز قیامته آز قالدیغنی خبر ویرمش‌یا .. » دیه‌جکسکز . آغالر رجا ایدرم سوزیمی یاکلش آکلامایك ! پیغمبر افندیمزك بیلدیردیکنه کوره دنیانك قالان زمانی کچن زمانندن آزدر . آزدر اما کچنه کوره آزدر یاکچن سنه‌لر برملیوندرده قالانی اوچ یوزبیك سنه ایسه ؟ . کچن سنه‌لری سن بکا صای . بن‌ده سکا قالان سنه‌لری سویلیه‌یم . نه‌سن کچن سنه‌لرك صاییسنی بیلیرسك ، نه‌ده بن قالان سنه‌لرك صاییسنی بیلیرم . اونی اللهدن باشقه‌سی بیلمز . ایشته بوقدر .. اما قیامتك علامتلری ؟ اوباشقه . قیامتك کوچوك بیوك برطاقم علامتلری واردر . لکن قیامت علامتلرندن بری‌ده حضرت آدمك یارادلمسیدر دینلیور . بوکا نه‌دیه‌جکسکز ؟ . ایسی‌می ای آغالر سز ایشکزی کوجکزی براقوبده قیامتك وقتنی حساب ایتمکه قالقشمایك . وقتی ساعتی کلنجه دنیانك قیامتی قوپار ، اونك حسابنی سزدن هیچ صوران اولماز . سز اصل کندی باشکزك قیامتنه باقك‌که او پك یقیندر . بلکه آقشامه صباحه ، بلکه‌ده برایکی دقیقه صکره‌در . ایشته انسان اصل بونی دوشونوب اکا کوره داورانملی . کندینك باشی اوجنده دونوب دولاشان أولومی ، قزیلجه قیامتی دوشونمیوبده دنیانك قیامتنی حساب ایتمك هیچ دوغری دکلدر .

شیمدی کلهلم محشرك صوکنه ..

ای جماعت! محشرده هرکسك حسابی کتابی کورولوب جنتلکلر عزت اکرام ایچریسنده جنته کچوب کیدنجه جهنملکلر بونلرك آرقه‌سندن بیونلرینی بوکوب باقا قالیرلر . صکره عذاب ملکلری باشلارلر اونلری ایته قاقه صراط کوپریسنه دوغرو سورمکه .. جنته کیدنلر نقدر نازلی نعیم ایسه بونلرده اوقدر خور خقیردر ، نه بر بونلرك یوزینه باقان اولور ، نه‌ده یالواروب یاقارمه‌لرینه قولاق ویره‌ن بولنور . چونکه آرتق هپ حسابلر کورلدی ، هرکس ایچه أوکرندی که - قادینی اولسون أرککی اولسون - بونلرك هیچ بری آجینه‌جق بر مخلوق دکلدر . سرخوشلق قماربازلق، خرسزلق دوزه‌نبازلق بونلرده، یلانجیلق افتراجیلق ، ناموسسزلق حیاسزلق بونلرده . . اشقیالق حرامیلك می دیرسك هپسی مکمل .

عجبا دنیاده بونلرك یاپمادقلری بر فنالق قالمشمی؟ نه آنا، نه‌بابا بونلرله باشه چیقابیلمش، نه‌ده حکومت . هر بری بر آفت . هانی شویله هیچ برینك الله ایچون ایی بر جهتی یوق . بوسببدن کیمسه اونلره آجمایور. کیمسه اونلرك یوزینه باقمیور. ألبته أویله‌لری بویله اولور. اونلر اوفنالقلری اوغدارلقلری یاپارکن هیچ کیمسه‌یه آجیورلرمیدی ، هیچ کیمسه‌یه ذره قدر انصاف مرحمت ایدییورلرمیدی ؟ ایشته اللهده آدمی صکره بویله یاپار . لافی اوزاتمیه‌لم . بونلر بویله‌جه سورولەرك ، سوروكلنه‌رك صراط کوپریسنه کلیرلر . برده باقارلرکه نه‌باقسینلر ! اوکوپری دکل ؛ هرکسك عملنه‌کوره ده‌کیشیر عجایب بر عقبه ؟ . هله جهنملکلره کوره اونك : برباش دردی اولدیغنی آکلاتمق ایچون ، « قیلدن اینجه قیلیجدن کسکین » دیمکدن باشقه چاره یوقدر . باص باصامزسك ، کچ کچه‌مزسك ، کری دون ، قورتول . عجبا براقان کیم ؟ أکسه‌کده أللی دانه زبانی علیم‌الله قاچمق دکل انسانه شویله کوز آچدیرمزلر . نه ، نه‌اولاجق هیچ چاره‌سی یوق ، یا بوکوپریدن کچوب جنته کیده‌جکسك . یا آشاغی دوشوب جهنمی بویلایه‌جقسك .

آه بورادن ییلدیرم کبی بر آنده کچوب قورتولانلره نه موطلو ؟ نه موطلو اونلره‌که بوبلالرك برینی کورمدیلر ، بوصیقینتیلری اصلا چکمدیلر . .

فضله دوروب دوشونمکه مجال یوق . نه اولاجقسه اولاجق ، الا کچه‌جکسك . کچه‌دکمی هایدی تکر طوقماق جهنمه :

آل سکا بربلا داها که بلالرك کلین آناسی ؟ ! جهنم اویله برجهنم‌که شدتندن قابنه

صیغماز. حفظنا الله سومورديكي وقت انصانلری دكل فیللری بیله چوب كبی چكوب آلیر. آلهونی صاووردیغی وقت انسان اوزاقدن سیرینه بیله دایانامز . او أویله برشی كه نه تعریف ایدیلیر ، نه ده تحمل كتیریلیر. همان ربم جمله مزی اورایه كیتمه دن قوللرندن ایلیه.

ایشته ای جماعت او وقت زبانیلر جهنملكره دونوب : یاهو سزه پیغمبر كلديمی ، بونك بویله اوله جغنی سزه كیمسه بیلدیرمدیمی ؟ » دیه جكلر ! اونلرده اونلره قارشی ایچلرینی چكه رك كلدی دكل كلدی . لكن بز اونلره اینانمیوب درلودرلو شیلر سویله دك اودیدكلر كزك اصلی فصلی یوقدر دیدك . آه بزعقل ایدوبده اونلری دیكلیه ایدك بویله اولمازدق ، بوبلالری كورمزدك . سرسملك ایتدك، پیغمبرلرك سوزلرینه كولدك. نصیحت ویرنلرله أكلنمه یی برمعرفت ظن ایتدك، ایشته شیمدی بلامزی بولدق » دیه قباحتلرینی اقرار ایده جكلر ، ایتدكلرینه بیك كره پشیمان اولاجقلر . اولاجقلر اما نه فائده ؟ .

صكره امر اولنه جق، بونلردن برطاقملری جهنمدن چیقاریلوب شویله جنته دوغرو كوتوروله جك . اوزاقدن اونلره جنت كوستریله جك . اورانك راحتنی ، اورانك ذوقنی صفاسنی كوره جكلر. جنتك اوكوزل قوقولرنی دویاجقلر: اوخ جانم؛ نه كوزل قوقولر!.» دیه جكلر . ظن ایده جكلر كه اونلرده جنته كیره جكلر، اونعمتلره اونلرده قاووشه جقلر . دیركن بر امر كله جك : كری چویرك اونلری ؛ اویله لرینك جنتدن نصیبی یوقدر ! . » دینیله جك. ایواه ! . ایشته اووقت اونلر أویله برمحزون اولاجقلر؛ اورادن جهنمه أویله بر دونش دونه جكلر كه هانی اویله سی دها كیمسه نك باشنه كلمه مشدر . آرتق بوسفر جهنم اونلره اسكیسندن بیك قات فنا كله جك ، اوجانم جنتلری دوشوندكجه یوره كلرینه آتشلر دوشه جك . اوزمان اونلر : یاربی ! كاشكه اوسوكیلیلرینه ویردیكك جنتلری كوسترمدن بزلری یاقه ایدك . دها ایی ایدی . » دیه جكلر . اووقت جناب حق اونلره عظمت وجلالیله بیوره جق :

« سزك كیبلره بویله یاپمق ایستر . نصلمش ؟ شیمدیمی ربكز اولدم . بنی شیمدیمی طانیدیكز ؟ دنیاده ایكن اما هیچ بنی دوشونمیوردیكز. هپ عالمی دوشونوردیكز! هركسدن چكینیر، هركسك یاننده برقصور برقباحت یاپمازدیكزده یالكز قالنجه هرفنالغی یاپاردیكز. نم سزی كوردیكمه اهمیت ویرمزدیكز. بنی هیچ خاطریكزه بیله كتیرمزدیكز ایشته بنده آدامی بویله یاپارم . اوكوزلم جنتلردن محروم ایدوب بو جهنمه آتارم . بویله لكله بكا قارشی كله نلرك هم وجودینی هم ده یوره كنی یاقارم . جزا كزدر چكیك . »

بونك اوزرینه ؛ آه أولوم نرهده‌سك دیه‌نلرك حدی حسابی اولماز اما أولوم نرهده ؟ هركس ایتدیكنك جزاسنی بولسون دییه أولومی أولدیروب یوق ایتمشلر، اونك وجودینی اورته‌لقدن قالدیرمشلر. آرتق بوندن اوته‌سی ، ساده آغلایوب ایكله‌مه‌دن عبارت قالیر.. كنهكارلر كچن كون دیدیكم كبی جهنمده كناهلری قدر جزا كوردكدن صكره چیقوب جنته كیدرلر . لكن نعوذبالله ایمانسز كیدنلرده جهنمده تمللی قالیرلر .

شیمدی ای جماعت كلیك بر دقیقه‌جق اولسون دنیایی اونوتوب شویله بر دوشونك. اوجهنمی، اوراده چكیله‌جك عذابلری كوز أوكنه كتیروب كندیكزی بر طارتیك! جهنم لافی دیله قولایدر اما ایچه دوشونیله‌جك اولورسه آدامی علیم‌الله چیله‌دن چیقارر. چونكه انسانی حمامه بیله قاپاتسه‌لر ینه دایانلماز ، نرهده قالدی كه جهنم . بیله نه كوره ساده اللهك رحمتندن اوزاق دوشمك یتیشیر ، هیچ جهنم اولماسه بیله ساده بو یورەك آجیسی انسانی یاقار بیتیرر. دوغروسی بوپك دوشونیله‌جك برشیدر. بونی مصال دیه دیكله‌ینلر هپ برطاقم كندینی بیلمیه‌نلر ، كندینی دوشوندرمیه‌نلردر. چونكه كندینی بیله‌ن ایستر ایسته‌مز اللهنی‌ده بیلیر . اللهنی بیله‌ن‌ده ایستر ایسته‌مز بونلره ایناتیر. شیمدیدن دوشونمه‌یه وارمیانلر ، شیمدیدن بونلره ایناتمیانلر یارین ایناتیر ، امان یاربی دیرلر اما دەمینجك دیدیكم كبی برفائده ویرمز . ایناتمق اویانمقده وقتنده كركدر . شیمدی امان دیرسه‌ك فائده‌سی اولور . هم سن كندینی آدام ایدرسك . همده خلق ألكدن دیلكدن سلامت بولور . یوقسه صوك پشیمانلغك هیچ كیمسه‌یه برفائده‌سی اولماز .

آخرتی انكار ایدنلرك حالی طبقی یمورطه ایچنده‌كی جیوجیوه بكزر ممكن اولسه‌ده اوقابوغك ایچنده‌كی جیوجیوه صورلسه ؛ سن بوقابوغك ایچنده‌سك ، دیشاریدن برخبرك یوق اما بیلسه‌ك نه‌لر وار نه‌لر وار ؟ بردفعه سنك اوستنه تیتره‌ر دورر برآننه‌ك وار ، بوبورله‌نیر كنزر بربابا‌ك وار . كومس وار ، تونه‌ك وار ، یم وار ، ییه‌جك وار . صكره قوجه بردنیا وار . آیلر كونشلر دها نه‌لر، نه‌لر . چایلاق ، بیچاق هپسی حاضر . هپسی سنی بكلیور . بونلرده سكا پك یقین . آره‌ده اینجه‌جك برقابوق وار . اونی بر قیروبده باشكی چیقارسه‌ك بونلری هپ كوررسك . »

جیوجیو بوسوزلره قارشی؛ هیچ ؛ أویله شی اولورمی ؟ » دیر، نه وارسه اوقابوغك ایچنده‌كندن عبارتدر ظن ایدر . ایشته بوبزه براورنه‌كدر . دنیا ایله آخرت آره‌سنده بر قابوق ، براینجه زار واردر . اوزار بزم اطرافمزی آلمش، بصیرتمزی باغلامشدر. أوته‌كی

دنیایی بزه کوسترمز. انسانك کوزی بریومولاجق اولورسه اوزمان اوزار یرتیلیر. جنتیله جهنمیله ، صراطیله میزانیله هپ آخرت میدانه چیقار . اوزمان آرتق ایناتمیان قالماز اما ایش ایشدنده کچر . ایسی‌می ای اللهك قوللری هرشیئه شیمدیدن ایناتوب ایمان ایدك . یوقسه کوردکدن صکره ایناتمه‌نك ایمان کتیرمه‌نك برقیمتی اولماز .

آرتق صره جنته کلدی . بر ازده جنتدن ، جنتده‌کی نعمتلردن بحث ایده‌یم . . .

شیمدی‌ای جماعت ! اللهك سوکیلی قوللری عزت اکرام ایچریسنده صراطی کچوب جنته دوغری‌کیدرلر . آرتق اونلرك اوصره‌ده‌کی سونجبی دیل ایله تعریف اولنمز . نصل سوینمه‌سینلرکه اوقدر تهلکه‌لر کچیردیلر ، اوقدر کورولتیلر آتلاتدیلر . یااونلرده باشقه‌لری کبی جهنمه کیده‌ایدیلر ، اوصیقنتیلره کیره‌ایدیلر نه‌یاپارلردی ، نصل تحمل ایدرلردی ؟ او بلالردن قورتلدقلرینه‌می سوینسینلر ؟ جنتلره کیره‌جکلر ، نیجه‌نعمتلره قاووشه‌جقلر بونلره‌می شاد اولسونلر ؟ .

ایشته بویله‌جه سونجلر ایچریسنده قوش کبی سوزرلوب کیدرك جنته واریرلر . برده باقارلرکه نه‌باقسینلر : جنتك قپولری آچلمش ، اورتالغه نورلر صاچلمش . هرطرف مسکلر عنبرلر ایچنده . . بر طاقم طاتلی دیللی کوللربوزلی کیمسه‌لر اونلری قارشیلارلر . سلام ویروب کوزیکمز آیدین اولسون دیرلر ، دها بر طاقم کوزل سوزلر سویلرلر . آرتق بونلر جناب حقه قارشی حمدثنالر ایدرلر . اللرندن کلسه سونجلرندن سجده‌لره قاپانه‌جقلر . لکن عزت و اکرامدن عجبا وقتمی وار . اوچیورلرمی ، یوریورلرمی فرقنده بیله اولمادن جنتك ایچنه دالارلر . نه‌یاپاجقلرینی ، هانکی طرفه باقاجقلرینی بیله‌مزلر . ساده جنتك او بیتمز توکنمز کوزللکلرینی کوروب کچرلر . کیتدکجه اطراف کوزللشیر ، کیتدکجه خاطرو خیاله کلمدك شیلر کوزه چارپار . دیرکن : ایشته افندم بوراسی سزه مخصوصدر ، بیوریکز !» دیرلر ، بر یر کوستریرلر .

أویله بریرلرکه نه اوجی ولنور نه بوجانمی ؟ أویله بریرلرکه هانی ایچنده یوق یوق . او بیك درلو مجوهردن یاپلمش کوشکلر ، ایجیدن دوکلمش چادیرلر . . او زمردلردن ، زبرجدلردن بیك قات دها کوزل برشیلردن یارادلمش آغاجلر . اوآغاچلرك ، اوکوشکلرك آلتندن کچر برلاناطه‌کبی صولر . . اوألماسدن یاقوتدن چاقیل طاشلری . . اوکوشکلرك ، چادیرلرك تعریفه کلمز دوشه‌مه‌لری دنیامالری ، سوسلری نظاملری . . اویه‌جکلر او ایچه‌جکلر ، اوقوشلز . . هله او انسانك اطرافنده سوزیلوب دوران نازلیلر ، پروانه کبی

دولاشان نازنینلر؟ هیچ شبهه یوقکه بونلر، جنت نعمتلرینك هپسندن زیاده انسانك مقبولنه
کچر. چونکه انسان تك باشنه یاخود خوشلانمیه جق کیمسه لرله او کوشکلرده، او جنتلرده
بولونسه او قدر ذوق آلماز. اما بویله روحنك سوه جکی کیمسه لرله برابر بولونجه آرتق
آرام صفاسنه مست قاپیلاتیر.

ای جماعت! جنتی آکلاتمق مشکل اولدیغی کبی جنت کوزللرینی ده مدح ایتمك بك
مشکلدر. اونلری تعریف ایچون الماس کبی، پرلانطه کبی دینلسه ینه آزدر. لکن انسان
آکلاتمق ایچون باشقه نه دییه بیلیر؟ ایسترایسته مز اونلری بویله مدح ایده جك، برطاقم
کوزل شیلره بکزه ته جك. یوقسه جنتك او سویلدیکم کوشکلری آغاچلری، دره لری،
تپه لری. هله کوزللری الماسدن ده پرلانطه دن ده بیك قات داها کوزلدر.

ایشته انسانلر بو کوزللر، بو کوزللکلر آره سنه برکره دوشدیمی آرتق کندندن کچمکه
باشلار. نصل کچمه سین که: وجود راحت، کوکل راحت. نه اویله دنیا قیغوسی وار،
نه ده اولوم قورقوسی. او اویله برجنته دوشمش که نره سنه باقسه، هرهانکی طرفنه دقت
ایتسه هیچ چیرکین برشی کوره مز. هپسی کوزل، هپسی کوزك کوکلك سوه جکی شیلر
روحی صیقاجق، انسانه خوش کلمیه جك هیچ برشی یوق. هپسی روحك ذوقنه کوره.

ایشته انسان بو نعمتلری دوشونورکن، کوزلر او کوزل شیلرك سیرینه دالار. قولاقلر
او قوشلرك اوتوشینی، دره لرك چاغلتیسنی، آغاچلرك خیشلتیسنی دیکلر. طاتلی سویملی بر
روزکارده کوزل قوقولر کتیروب، انسانك وجودینی اوخشار، روحنه صفالر ویرر.
آرتق بونلره قارشی جان اولسون ده دایانسین.

ایشته ای مسلمانلر! بونلر هپ انسانلرك دنیاده کی ایلکلرینك، دوغریلقلرینك،
ناموسلیلقلرینك مکافاتیدر. قادین اولسون ارکك اولسون برکیمسه دنیاده ایکن الله
طانیمش، پیغمبر طانیمش، دینك کوستردیکی یولدن آیرلمامش، هرشی ده حقنه راضی
اولمش، کیمسه نك مالنه جانه ال اوزاتمامش، نفسنی آیاغی آلتنه آلوب کیمسه نك عرضنه
ناموسنه کوز دیکمه مش، هرشی ده مولاسنی دوشونوب فنا آرزولرینك هپ اوکنه کچمش
شیمدی هیچ جناب حق بویله سنی مکافاتسز براقیرمی؟ براقماز ایشته بویله جنتلر، نعمتلر
ویرر.

ایشته ای جماعت! جنتلکلر بویله جه بعضاً ساده کندی سوکیلیلریله کوله رك اکلنه رك
وقت کچیررلر. بعضاً ده دنیاده کی احبابلریله کوروشه رك ذوق وصفا سوره رلر، دیرکن

ضیافتلر باشلار . أوّلجه آدم بابامزك دعوتنه كیدیلەرك بتون اولیا ، انبیا ایله كوریشـلیر . هركس درلو درلو نعمتـلرله آغرلانوب بك كوزل برزمان كچیریلیر . صكرەده صره ایله نوح ، ابراهیم ، موسی ، عیسی علیهم السـلامك دعوتلرینه كیدیلیر . اورالردەده أویله كوزل وقت كچیریلیر .

صكره صره پیغمبر افندیمزك ضیافتنه كلیر. اویله برضیافتكه ضیافتلرك سلطانی ، مبارك جمالنی رؤیاده بیله كورمك هرقوله میسر اولمیان سوكیلی پیغمبرمز آرتق اوراده هركسله كوریشـیر ، هركســه التفات ایدوب درلو درلو هدیەلر ویرر . انســان دنیاده حسرتنی چكدیكی اوطاتلی دیله اومبارك جمالەمی سوینسین، اویله برالدن آلنان هدیەلرەمی سوینسین؟ هانی بو نعمتلرك بیكده بری دنیاده اولاجق اولسه ؛ انســان بر دفعه دكل أللی دفعه ذهننی اویناتیر . چونكه انسان او قدر ســوینجه كلەمز . اما جنتده بویله دكل اوراده أویله چیلدیرمق ، چالدیرمق یوق جنتده نعمت چوغالدقجه انسانك نشئەسی آرتار . نشئه آرتدقجه انسان فضله لذت دویار. بوده اللهك آیریجه برنعمتیدر .

هی مسلمانلر بیلمش اولیك ! الله أویله براللهدركه احساننه نهایت یوقدر. ویرمكله، باغشـلامقله تكندندن برشی اكسیلمز، بونك ایچون دنیاده حق حقوق طانیـوب دائما ایلكلرده دائما دوغریلقلرده بولنان قوللرینەده جناب حق جنتده نعمت نعمت أوستنه ویرر . لكن شونیده بیلمش اولككه جنت نعمتلرینكده بری برندن أوستونی واردر . هله شیمدی‌یه قدر دوكوب صایدیغ نعمتلردن‌باشقه برنعمت دهاواردركه اوندن أوستون، هیـچ برشی یوقدر ، اوده الله ضیافتیدر .

ای جماعت! جنتده پیغمبر افندیمزك ضیافتندن صكره مؤمنلر حق‌تعالی حضرتلرینك ضیافتنه دعوت اولنورلر . بومژده اوزرینه هرطرف دونانیر ، هرطرف نورلره بویانیر ، آرتق جنتده أویله برسوینجدر كیدر ، بتون جنت أویله برشنلك ایدركه دیل ایله تعریف اولنماز. لكن نه اولسه ، نەقدر شنلك ایدلسه ینه آزدر . چونكه الله ضیافتی بو ! باشقه شیئه بكزەمز . كیمك بویله بردعوت كوردیكی وار ، كیمك بویله بردولته ایردیكی وار؟ انسان دنیاده أشینك دوستنك ضیافتنه بیله سوینەرك جان آتارق كیدر. یااولولر اولوسی اولان جناب مولانك ضیافتنه چاغریلاجق اولورسه دوشونك بركره انسان سوینجندن نه یاپار ، نه حاله كلیر ؟ اكر اورامی جنت اولماســه هیـچ شبهه یوقـكه هركس دلی دیوانه اولوب داغلره دوشر. لكن جنتده «الله» تحملنی ویرر. هرنه حال‌ایسه سوزی اوزاتمیەلم،

بومژده اوزرینه جنت خلقی سـوینه‌رك سونجلرندن ایچلری ایچلرینه صیغمیه‌رق دعوت یری اولان «جنت عدن» ه کیدرلر ، برده باقارلرکه : اودنیانك زمردلرندن زبرجدلرندن دها کوزل برشـیلردن یارادلمش آغاجلر سرویلر آره‌سنده ، یوز بیك چشـید چیچکلر ایچریسنده سدیرلر تختلر دیزلمش ، کرسیلر منبرلر قورولمش، کوزل قوقولر، آقارصولر، طاشار حوضلر ، فسقیه‌لر ، سلسبیللر ، دها ـ نه بیله‌یم هانکی برینی سویله‌یه‌یم ـ خاطر وخیاله کلمدك بیکلرجه نعمتلر هپ بریره کلمش ، هپ برآره‌یه شوپلانمش .

هرکس درجه‌سنه ، مرتبه‌سنه کوره کچوب سـدیرلره تختلره اوطوررلر . شهیدلر ، صالحلر ، پیغمبرلرده کرسیلره منبرلره قورولورلر . آرتق اوراده‌کی عزتك اکرامك عجبا حدی حسابی اولور ؟ أویله بریمکلر ییلیرکه هرلقمه‌ده لذتی ده‌کیشـیر ، أویله برشـیلر ایچیلیرکه هریوتومده طادی باشقه‌لاشـیر . بونلردن نه‌قدر چوق ییلسـه ، نه‌قدر چوق ایچلسه انسانه نه شـیشکینلك کلیر ، نه‌ده برآغرلق . ایشته ای جماعت ! مؤمنلر بویله‌جه آغرلنوب اکرام اولنورکن عرش اعلادن نازلی نازلی برروزکار أسمکه باشلار . اللهك حکمتیله بو روزکارك دوقوندیغی آغاجك هر بردالی برنه‌ی کبی أوتوب دم طوتار ، طاتلی طاتلی صدالر چیقاریر . حوریلرده اوکوزل سـسلریله هپ برآغزدن برطاقم شیلر سویلیوب جناب حقك مسافرلرینی مدح وثنا ایتمکه باشلارلر . ده‌میندنبری صایمقله بیتیره‌مه‌دیکم او جنتلره اونعمتلره برده اوطاتلی آهنك قاریشـنجه آرتق هرکسه ذوقندن نشئه‌سـندن بر مخمورلق کلیر . برمدت اویله‌جه قالیرلر . صوکرا سسنك کوزللکی دنیایی طوتمش اولان « داود » علیه‌السلام یوکسك برمنبره چیقوب درلو مقاملـه « زبور » شریفی اوقومغه باشلار آرتق هرکس بو صـدانك لذتندن باییلوب نشـئه‌لره غرق اولور . برزمانده بویله کچر . صکره پیغمبر افندمز قیزیل یاقوتدن بر منبره چیقوب « طه » سـوره‌سـیله «یس» شریفی اوقور ایشته‌اووقت‌هرکس نشئه‌سندن برخوش اولور ، عادتا سرخوش اولور . کرسیلر منبرلر عشقه‌کلوب صالانمغه باشلار. ملکلریله حوریلریله‌بتون‌جنت جوشارجوشارحالله‌نیر. دیرکن انسانك بتون وجودی قولاق کسیلوب باشلار دوغریدن دوغرییه جناب حقدن « انعام » سوره‌سنی دویمغه .

آغالر هانی « بیوك الحمد » دیدیکمز سوره یوقمی؟ اونك اسمی « انعام سوره‌سی » در ایشـته او سـوره‌یی جناب حق مؤمنلره اوقویاجق ، هرکس‌ده ایلچیسز ترجمانسز اوله‌رق دیکله‌یه‌جك . نه، آرتق جان اولسـون‌ده دایانسین . کیم دایانه‌جق ، الله کلامنك لذتندن

آرتق هر کس کندنی غائب ایدر . حوریلر بایلیر ، دره‌لر دورر ، آغاجلر چیچکلر چیرپینیر ، بتون جنت چالقانیر . عرشی کرسی‌یی بر تیتره‌مه آلیر . ملکلره باشقه بر حال کلیر . ایشته اوصره‌ده انسانك کوزنده‌کی پرده قالقه‌رق مولاسنی کورمکه باشلار . بویله‌جه کوکل مرادینه ایره‌ر ، روح آرادیغنی بولوب حسرتنه قاووشور . آرتق نه جنتی دوشونه‌ن اولور ، نه‌ده جنت کوزللرنی خاطرینه کتیره‌ن بولونور . او أویله بر حالدرکه نه دویولور نه بیلیر . برمدت أویله قالنیر .

بوندن صوکرا انسان ینه اللهك امریله جنتلرینه دونر ، أشیله دوستیله أکله‌نیر ایدر اما اللهك جمالنده بولدیغی لذتی هیچ بر شی‌ده بولاماز . او لذتی باشقه هیچ بر شی‌ده طاده‌ماز . بونك ایچون جنت خلقنجه بایرام جناب حقك جماله قاووشمقدر . ایشته انسانه اللهك اك بیوك نعمتی‌ده بودر . همان ربم جمله‌مزی بونعمته قاووشان قوللرندن ایلیه .

ای جماعت ! باقك قاچ درسدر جنتی جهنمی اوزون اوزادی‌یه آکلاتدم . ایلرله فنالرك عاقبتنی بیلدیردم . الله یولینی سزه بر کره‌ده بن کوسترمش اولدم . آرتق سز سز اولاك‌ده ایی‌یی کوتونی سه‌چیك ! دائما دوغرو یولدن آیرلامغه غیرت ایدیك ! سوز دیکله‌مزسه‌کز ؛ شیطانه اویارق باشقه یاکلش یوللره کیدرسه‌کز صکره صاقین کیمسه‌یه بهانه بولمایك ! قباحتکزی باشقه‌سنه آتمغه قالقیشمایك ! یك اعلا هر شیئه عقلکز ایریور ، هر شیئه کوجکز یتیور . ایسته‌نجه خیره‌ده یارایورسکز ، شره‌ده یارایورسکز ! ایکیسنك‌ده اعلاسی الکزدن کلیور . بویله ایکن کیمه نه دیمکه حقکز واردر ؟

الله سزه عقل ویرمش فکر ویرمش ، بو قدرله براقیوب کتاب ایندیرمش ؛ پیغمبر کوندرمش . جنت جهنم یولی آغزنده سزی حر ، سربست براقمش . نه زمان بر ایلك یاپمق ایسترسه‌کز کندی آرزوکزله یاپیورسکز ، الکزی باغلایان یوق ! نه زمان‌ده بر فنالق یاپمق ایسترسه‌کز ینه کندی ایسته‌ککزله یاپوب ایدیورسکز ، سزی زورله چکوب کوتوره‌ن یوق ! الکزه آیاغکزه حکمکز کچیور . ایستدیککز کبی کندیکزه قوماندا ایده‌بیلیورسکز ! آرتق کیمسنی قورتاران قپودانادر . باتمق چیقمق سزك الکزده‌در . سز ایسترسه‌کز ایلك یاپارسکز جنتی بولورسکز . ایسترسه‌کز فنالق ایدرسکز ، جهنمه مستحق اولورسکز .

بونك ایچون ای مسلمانلر صاقین : خیر ، شر اللهدندر . سوزنی یاکلش آکلا-
مایك ! بیلمش اولك که خیری شری یارادان اللهدر اما قازانان مستحق اولان‌ده

انساندر . بر ایلك یاغمق ایسته‌ین کیمسه‌نك ألنده جناب حق ایلك خلق ایدر . او کیمسه‌ده اوایلکی یاغمه آتماسی یوزندن ثواب آلیر . برفنالق یاغمق ایسته‌ین کیمسه‌نك ده ألنده جناب حق فنالق خلق ایدر . او کیمسه‌نك‌ده فنالغه آتماسی یوزندن کنهکار اولور . کوریپورسکزیا خیری یاخود شری یاغمق ایسته‌مك قولدن یاراتمق‌ده اللهدندر .

ایشته خیر شر اللهدندر دیمك بودر . هرکسك هانکی یولی طوته‌جغنی ازلده جناب حقك بیلمسی‌ده «قدر» در . بویله اولونجه آغالر کیمسه کیمسه‌یه بهانه بولاماز . کیمسه‌جکلر قباحتی صرتندن آتاماز . بونك ایچون انسان نه یاپوب ، یاپوب چالشمالی چابالامالی ، جناب حقك امرلرنی یرینه کتیرمکه غیرت ایتملیدر . یول بویولدر . قورتولوش بونده‌در . بونك صوکنده جنته کیرمك ، مراده ایرمك واردر سویلدك بندن قولینی قولاینی بولوب اوکا کوره داورانمق‌ده سزدن .

ای آغالر ! باقك بورایه‌قدر سزه « آمنت » یی سویلدم ، ایماندن اعتقاددن ، هپ بوکا بکزر شیلردن سوز آچدم . شیمدی برازده نمازدن ، اوروجدن ، سائر عبادتلردن بحث ایده‌جکم . چونکه ساده ایمانله ، ساده اخلاق کوزللکیله ایش بیتمز . عبادت‌ده لازمدر . عبادتسز ایمان دائما تهلکه آلتنده‌در . عبادت عادتا ایمانك محفظه‌سیدر . زیرا ایمان‌دیدیکك انسانك کوکلنده ، یوره‌کنده براینانمه‌دن عبارتدر او طبق آچیقده یانان بر قندیله بکزر . خفیف بر روزکار بیله اونی سوندورر . لکن او قندیلی کوزه‌ل بر فنار ایچنه قویارسه‌ك آرتق هیچ تهلکه قالماز . منارەنك تپه‌سنده‌ده چیقارسه‌ك ینه اوکا بر شی اولماز .

ایشته ایمان‌ده بویله‌در . اونی کیجه کوندوز عبادتلرله ، ایی عملرله محافظه ایدرسه‌ك ؛ چالیشوب چابالایوب دائما اعتقادیکی صاغلاملارسه‌ك کیمسه‌جکلر سنك ایمانکی چکوب چالاماز . اما سن کندی ایمانکه صاحب اولمازسه‌ك ، ایی عملرده بولنمادقدن باشقه کیجه کوندوز فنالق ایچنده یوزوب یانارسه‌ك ؛ کیت کیده کوکلك قار ریر ، ایمانك ضعیفله‌ر . کونك برنده اودولت قوشی نعوذبالله باشکدن اوچار کیدرده خبرك بیله اولماز . صکره آیاقدك صویه یره‌ر اما ایش ایشدن کچر . آرتق او وقت دوکونورسك یوز بیك کره پشیمان اولور سك ، لکن فائده ویرمز . بونك ایچون انسان وقتیله عقلنی باشنه آلوب ایمانه صاحب اولمالی . اللهی بیله‌رك امرینی طوتوب عبادتده قصور ایتمه‌ملی ! ایمانه صاحب اولمیانلر هپ عقلنی باشنه آلمیانلردر . عبادت ایتمیانلرده هپ اللهی اونودانلردر . بودنیاده‌ده

هر فنالق اللهی اونوتماقدن چیقار . هر درلو کوتولك هپ جناب حقی دوشونمه‌مکدن ایلری کلیر . اللهی اونوداندن قورقولور . چونکه اویله‌سندن هر شی اومولور . انسان اوغلی برکره مولاسنی اونوتمسون یوقسه ؛ بر دها اونك اوکنه کچیلمز . صکره آرتق اوکندی کیفندن ، کندی چیقارندن بشقه بر شی دوشونمز . جانی نه ایسترسه اونی یاپار، کوکلی نه‌یی ارزوایدرسه‌اونی یاپمغه‌باقار. حق کوزتمز؟حقوق کوزتمز باشقه‌لریـك کارینی ضررینی خاطرینه کتیرمز. حکومت ایشی نه‌قدرصیقی طوتارسه طوتسون. برفرصت بولونجه،قباحتی میدانه چیقمیه‌جغنی عقلی کسنجه او ینه یاپاجغنی یاپار؛ الندن کله‌نده اصلا قصور ایتمز .

ایشته انسانلرك بوحاله کلمه‌سی ایچون هرکسه اللهی اونوتدیرمامق ، هرکسك کوکلنه عادتا بر بکجی قویمق لازمدر . بوده اولسه اولسه آنجق نمازله اولابیلیر . سوزم سزه بردنبره تحف کله‌سین . . بن حساب ایده‌رك سویلیورم. سزده ایجه دوشونه‌رك دیکله‌یك صاقین نماز قیلمقدن نه‌چیقاردیوب کچیویرمه‌یك !. ایجه بیلك‌كه نمازساده صوفیلرخرجی دکلدر . بلکه هرکسك محتاج اولدیغی‌برشیدر. زیرا نماز انسانی فنالغه براقماز .نمازانسانلره مولاسنی اونوتدیرماز . نماز انسانی چکر، چویریر . برآز دوشوندیروب کندینه‌کتیریر. نماز انسانی حقك دیواننه صوقار. دها دوغروسی هر زمان اللهك حضورنده بولندیغنی آدامك ذهننه قویار. یکرمی درت ساعتده هیچ اولمازسه بش‌کره دنیا غائله‌سنی بر طرفه آتارق کلوب « الله » دیوانده طورمق آز شی دکلدر .

بویله‌جه دائما مولاسنی اونوتمیان کیمسه اصلا بر فنالق یاپاماز . أویله‌سنه دنیانك خزینه‌لری براقسله قابل‌دکل برخیانت ایده‌مز. چونکه اودائما حضورده بولنیور. اودائما کندینی « الله »له کوریور . آرتق بویله اولان ، برکره بو مرتبه‌یی بولان کیمسه عالمك مالنه جاننه ، عرضنه ناموسنه هیچ کوز دیکرمی ؟ هیچ أویله فنا شیلره تنزل ایدرمی هیچ أویله عادیلکلری کندینه یاقیشدیررمی ؟

کوردیکزمی ای جماعت نمازك بیوکللکنی ؟! . بو دین توکلی‌می انسانلره بونی بیلدیریور ؟ بو شی بوشینه‌می جناب « الله » بزه نماز قیلك دیور ؟ نمازك نه اولدیغنی بیلمینلر، ایشك ذوقنه ایجه وارمیانلر نمازی ساده یاتوب قالقمقدن عبارت ظن ایدرلر . زواللیلر بیلمزلرکه: نماز آدامی ملکلره دوندیرر. نمازانسانی مولاسیله برلکده بولندیرر دنیاده بوندن دها بیوك عبادت اولماز . دنیاده بوندن بیوك کوکل صفاسی بولنماز .

ایشته سزده نمازی بویله بیلك! سزده نمازك ذوقنه بویله وارك . اذان : « الله اکبر »

دیردیمز همان کندیکزه کلوب آلـکزی ، آتکـکزی دنیـادن چکیك ! او وقت ایش اویقو ، صغوق صیجاق دیمه‌یك نمازه قالقیك !

چینغیر چینغیر اذانلر ویریلیرکن ، مسلمانلر اللهك دیوانه چاغریلیرکن هیـچ آلدیرمامق اولورمی؟ منارەلردە «الله» آ کیلیرکن ، جناب حقك اولولر اولوسی اولدیغی عالمه اعلان اولونوب دورورکن هیـچ اوصرەدە اوزانوب یاتمق انسانه یاراشیرمی؟ انصاف ایدك برکره دوشونك ! اوزمان اویقودن قالقمق ، صیجاق دوشەکی براقمق سزه کوچ کلیورسه شو نماز وقتنی خبرویرەن مؤذنی بردفعه دوشونك . اونی برکره کوز أوکنه کتیرك .

کیم بیلیر او مبـارك آدم اذاندن نقدر اول اویانمش . کیم بیلیر تا نرەلردن قالقوب کلمش . بلکه‌ده براختیار ؛ عاجز حالسز بر آدمدر . اونك جانی یوقمی ؟ باقك او زواللی قار دیمز ، قیش دیمز ، راحتنی حضورینی ترك ایدر کلیر . اویوکسك منارەیه چیقار اذان ویرر . . بورالر قوپار ، ییـلدیرملر دوشر ؛ اوینه دقیقەسنی شـاشیرماز . البته اونك‌دە اویقوسی ظانلیدر . البته اونك‌دە کندینه کورە برصیجاق دوشەکی واردر . انسان هیـچ اولمازسه بونلری دوشـونمه‌لی‌دە همان داورانوب قالقمالی . کندینه برآز سوز کچیرملی . نفسنه اویانلرك ، کندینه حکمی کچمینلرك صوکی کلمز .

بونك ایچون ای جماعت سزده عناد ایدیك یکیتلك کوستریك نمازیکزی کچیرمەمکه غیرت ایلەیك ! همدە نمازه چوق اهمیت ویریك . أویله باشدن صـاوه‌مه نماز قیلمـایك ! قالبکزی سجادەدە براقوب عقلکزی فکریکزی چارشودە بازاردە کزدیرمەیك ! سادە وجودیکزه دکل ، کوکلکزه‌دە نماز قیلدیریك ! کوکلسز قیلنان نمازدن برفائده چیقماز . أویله نماز آدامی «الله» حضورینه صوقماز . برانسان قرق ییل بویله نماز قیلسه نه کوکلی یوموشار نه اخلاقی دوزەلیر ، نەدە روحی بر ذوق دویار .

أویله ایسه ای مسلمـانلر ، ای اللهك قوللری ! نه یاپدیغکزی بیـلەرك ، کیمك دیوانه وارمق ایسـتەدیککزی دوشونەرك نمازه دورك . اکر بویله یاپارسه‌کز ، نمازی بویله قیلارسه‌کز هیـچ شبهه ایتمه‌یك که کوکلری آشار ، ملکلری کچرسکز . هیـچ اولمازسه بر لحظه‌جق «الله» ایله اولوب کندیکزی اونوتورسکز : ایشته بوده سزك معراجکزدر نه موطلو نمازی بویله بیلوب بویله بولانلره . . . نقدر یازیق رحمـانه سـجده ایتمیوب مولاسنی اونوتانلره ...

ایشته آغالر بویله‌جه نمازقیلارق دائماالله‌ی اونوتمیان کیمسه البته الله‌ك امرینی طوتار، هر دیدیکنی یاپار . مولاسنه‌ده اصلا قارشی کلمز .

نصلکه خوبینی‌صوینی‌بك‌سودیککز یاخودایایلکنی چوق کوردیککز برذات سزه‌بر ایش بیورسه سز:پکی ابی افندم، باش اوستنه، دیه‌رك سه‌کر؛ صیچرار؛ اونك دیدیکندن اعلاسنی یاپمغه غیرت ایدرسکز . دیدیکنی یاپاماسه‌کز أزیلیر ، بوزولور ، بیك دورلو عذرلر دیلرسکز . زیرا سز او ذاتك چوق ایلکنی کوردیکز، بویوزدن اونی سه‌ومر اولدیکز . یاخود اونك حالی طوری ، سوزی صحبتی ، قیلغی قیافتی سزك خوشکزه کیتمش ؛ او آدمدن خوشلانمشسکز ! شیمدی سز اونك دیدیکنی یاپارسه‌کز . البته اوده سزدن ممنون اولور ؛ سزده اونك ممنون اولماسندن لذت طویارسکز . صاقین یاپمه دیدیکنه‌ده میم قویارق اوشی یاپمامغه غیرت ایدرسکز. چونکه ؛ یاپما دیدیکنی یاپارسه‌کز صکره قیزار ، سزدن صوغور آرتق سزی سه‌ومز اولور .

ایشته آغالر ! سز بویله‌جه بر ایلکی کوردیککز و یا بعضی خویلرینی سودیککز: کیمسه‌یه کندیکزی بکندیرمك‌ایسترسکز ، اونك کوجنه‌کیده‌جك شیلردن قاچینیرسکزده سزی هیچ یوقدن یارادوب بونجه نعمتلره عرق ایدن «الله» تعالی حضرتلرینه کندیکزی بکندیرمك ، اونك کوچنه کیده‌جك شیلردن چکنمك ، صاقنمق خاطریکزه کلمزمی ؟ دوغروسی بو دوشونوله‌جك بر شیدر .

سز سه‌وه‌جکسه‌کز هر شیدن زیاده الله‌کزی سه‌ویك ! چونکه کوزللرك کوزلی اودر . بتون کوزللکلر اوندن کلمشدر سز ایلك بیله‌جکسه‌کز ایلك أوکجه الله‌ك سزه اولان ایلکلرینی بیلیك ! جناب حقك بونجه نعمتلرینه قارشی کیجه کوندوز شکرده بولونك ! سز سوز دیکلیه‌جکسه‌کز خاطر صایاجقسه‌کز هرکسدن اول الله‌ك سوزینی دیکله‌یك هرکسدن زیاده اونك خاطرینی صایوب بتون امرلرینی یرینه کتیرمکه باقك ! سز قورقاجقسه‌کز هرکسدن زیاده الله‌دن قورقك ! چونکه « الله » هرکسدن ، هر شیدن بیوکدر . جزاسی‌ده هرکسك ویره‌بیله‌جکی جزالردن دها بیوك ، دها آغیردر . ایلکلر بکلیه‌جکسه‌کز الله‌دن بکله‌یك ؛ اوندن اوموك ! چونکه کندیسندن ایلك اومدیغکز آدمك یوره‌کنی یوموشاده‌جق ینه الله‌در . « الله » بر آدمك یوره‌کنه الهام ایتمزسه سز اونك قارشوسنده یالطاقلانمق دکل ، سکسان دفعه طاقلاق بیله قیلسه‌کز ینه فائده‌سی یوقدر .

ایشته آغالر هپ بونلری خاطریکزه کتیرکده ربکزی هم چوق سەویك ، هم دە اوندن چوق قورقك ! بر یردە « الله » دنیلدیمی شویله یورەککز تیترەسین . همان « جل شانه » دیەرك کندیکزه کلیك ! أویله ایکری بوکری اوطوریورسەکز براز کندیکزی طوپلایك ! چونکه « الله » اسمی شاقایه کلمز ، تکرینك آدینه اهمیت ویرمەمك اولماز. یانکزده حق تعالی حضرتلری آکلدیغی سزده آکاجقسکز ! اللهی آکان ؛ کندینی اونك حضورنده کورر . حضورده هیچ آیاق اوزاتیلیرمی ؟ هیچ أویله چاربیق ، چوربوق اوطورولورمی ! البته ادبه کلمك لازمدر . ایشته یانکزده « الله » آکلدیجه بویله یاپمالیسکز! یامؤذنلر منارەیه چیقوبده :الله اکبر، الله اکبر» دیه مسلمانلری مولانك دیوانه چاغیردقلری وقتده نەیاپەجقسکز؟ مؤذن خبر ویریور ، دیوان اولەجق اولولر اولوسنك حضورینه واریلەجق . آرتق بو دعوت قولاقلری چینلاتوب طورورکن نصل اولورده انسان دەوریلوب یاتار ، یاخود هیچ اهمیت ویرمیەرك کچوب کیدر؟مؤذن کندیلکندنمی عالمی چاغیرییور . مؤذن کندی کبی ایچونمی خلقی جامعه طوپلایور ؟ او بر امر قولیدر . اصل دعوت اصل قوماندا بیوك یردندر . اصل چاغیران ، چاغیرتان اللهدر . بونك ایچون مسلمانلقده اذانك ، مؤذنك اهمیتی چوقدر . بو اهمیتی شوندنده آکلاملیدرکه پیغمبر افندیمز : اکر انسانلراذان ویرمەنك سبب وحکمتنی بیلوب ثوابنی، فائدەسنی ایجه آکلارسه ایدیلر ؛ سن اذان ویرەجکسك ، بن اذان ویرەجکم دیه قلیچ قلیچه کلیرلردی » بیور . نەدن دیرسەکز آغالر ؛ پك اعلا بیلیرسکزکه دنیانك اجی طاتلی بیك دورلو دردی محنتی واردر. انسان یاشادقجه بونك دورلوسنی کوروب کچیرر . کون اولورکه دنیا غائلەسندن باشنی قاشمغه وقت بولاماز . صره کلیرکه تنبللکدن ، اویوشقلقدق قولینی قانادینی قیملداتمغه مجالی اولاماز . سوزك قیصەسی ، انسان بعضی فضلەسیله دنیایه دالوب دیدینیر دورر . بعضاده فضلەسیله راحته دالوب مسکینلەشیرقالیر . هرکس حالنه کوره بر دورلو غفلتدن کندینی آلاماز .

ایشته بونك ایچون دین انسانلرك پشنی براقماز . بر دفعه دوغرو یولی کوستردمیا ، آرتق نەحاللری وارسه کورسونلر دیه اونلردن یوز چویرمز . دائما اونلرك أوستنەتیترر دورر . آمان فضله کیدییورلر ، اللهی اونوتوب آلشده ویریشده انصافسزلق ایدییورلر ، یاخود : راحته چوق دالدیلر ، ایشلرینی کوچلرینی براقوب اویویه قالدیلر » دیه برکون، برکیجەده بش کره انسانلره سسلەنیر، مؤذنلره اذان ویردیرر. مؤذنلر، او مبارك آدملرده

چقار قیش دیمیوب ، اذانك دقیقه‌سنی شاشیرمازلر ، چیقارلر اذان ویررلر . حق تعالی حضرتلرینك اولولر اولوسی اولدیغنی عالمه اعلان ایدرلر. خلق اللهك دیوانه چاغیررلر.

ایشته دینك بو دعوتنه قولاق آصمایانلر بیلمش اولسونلرکه هر آدیملرنده اللهك رحمتندن برآز دها اوزاقلاشمقده‌درلر . دنیانك آخرتك بیك درلو بلاسنه آدیم آدیم یاقلاشمقده‌درلر. چونکه قولاغنه اذان سسی کیرمیه‌جك قدر غافل اولان کیمسه‌نك حالی بر کره دوشونملی ! آرتق اویله‌سی جانی نه‌ایسترسه اونی یاپار . خوشنه نه کیدرسه اونی قاپمه باقار . حق کوزتمز ، حقوق کوزتمز . باشقه‌لرینك کارینی ضررینی خاطرینه بیله کتیرمز . نعوذبالله هرکس بوحاله کلیرسه ، هرکس بو قدر بایاغیلشوب عادیلشیرسه صکره انسانلر آره‌سنده نه‌لر اولماز ، نه‌بلالر چیقماز ؟ ایشته بونك ایچون ای مسلمان ای اللهك قولی ! اذان « الله اکبر » دیر دیمز سن همان کندیکه کل . الیکی اتککی دنیادن چکوب اذانی دیکله ! نه‌دینیور ، نه کوزل سوزلر سویلنیور ، باق قولاق طوت :

— الله اکبر ، الله اکبر . . اولولر اولوسی اللهدر .

الله اکبر ، الله اکبر .. اولولر اولوسی اللهدر . اوندن بویوك یوقدر . اللهه قارشی هرشی کوچوك ، هرکس عاجزدر! الله أویله براللهدرکه : اونك ویردیکنی نه کیمسه‌جکلر ویره‌بیلیر ، نه‌ده آلا بیلیر . بونك ایچون هرشیئی اوندن ایسته‌یك ، هر ایلکی اوندن بکله‌یك ! صاقین اونی اونوتوبده أوته‌کنه بریکنه بویون أکمه‌یك !. ایشته مؤذنك دیمك ایسته‌دیکی بونلردر . الله اکبر » سوزندن بونلر چیقار. سن‌ده مؤذنك دیدیکنی تکرارلا. کندی کندیکه : الله اکبر ، الله اکبر » دی !.. صکره باق مؤذن ساده بو قدرله‌قالمیور: اشهد ان لااله الاالله » دیيور ، شهادت کتیرییور . سن‌ده أویله شهادت کتیر ؟ بیلدیککی سویله ، تکرار ایت. یا!! البت «الله» تعالی حضرتلری هم أویله بیوکدر . هم‌ده اوندن باشقه « الله » یوقدر، اولاماز .. باق مؤذن صکره‌ده : اشهدان محمداً رسول الله»دیيور، پیغمبر افندیمزك حق پیغمبر اولدیغنه شهادت کتیرییور . سن‌ده أویله‌دی . بوکا سنك‌ده اینانوب ایمان کتیردیککی سویله ، تکرار ایت !

باق صکره‌ده : حی علی الصلاة ، حی علی الفلاح دیيور ، خلقی نمازه چاغرییور ، افلاح اولمانك یولینی کوستریيور . مؤذن : حی علی الصلاة، حی علی الفلاح ،دیرکن سن‌ده: لاحول ولاقوة الابالله » دی ! او صیره‌ده سکا بویله دیمك یاقیشیر . صکره مؤذن ینه : الله اکبر ، الله اکبر ، لااله الاالله » دیه تکرار ایدییور . دیدق دویمادق دیمه‌یك ،

ایشتکلریکزی خاطردن چیقارمایك ! باقك بر دها سویله یورم : اولولر اولوسی اللهدر، اوندن باشقه « الله » یوقدر. اوکا کوره داورانك! صکره سز بیلیرسکز، أوته سنه قاریشمام» دییور. صباح اذانندەده : حی علی الفلاح » دیدکدن صکره باشقه اذانلردن فضله اوله رق: الصلاة خیرمن النوم » دییور. ای مسلمانلر ! بن ده بیلییورم اویقو، هله صباح اویقوسی پك طاتلیدر . لکن بیلمش اولك که : نمازده اویقودن بیك قات خیرلیدر !

مؤذنك بو سوزلرینی ایشیدوب دوشونه ن آرتق اوطوروب دورابیلیرمی ؟ سن ده دایانه مدك ! اواذانلر ویریلیرکن أویله اوزانوب یاتمغه یوره كك قائل اولمدی. همان یرکدن، یاتاغکدن قوپوب قالقدك. آرتق قرار ویردك نماز قیلاجقسك، اللهکه عبادت ایده جکسك. چوق اعلا ، چوق کوزل . لکن أوکجه کندیکی بر یوقلا ، باقالم نه حالده سك ؟ بیلیرم جنب کزمزسك اما؛ انسان حالی اویقوده ایکن بلکه صودوکونمك اقتضا ایتمشدر .ایلك أوکجه بونی بر آ کلامالی . چونکه جنب اولان کیمسه غسل ایتمدن یعنی ییقانوب بوی آبدستی آلمادن نه جامعه کیده بیلیر ، نه نماز قیلابیلیر ، نه ده مصحف شریف طوتابیلیر . بونك ایچون أویله بر شی اولونجه همان غسل ایتملی ، وقت کچیرمه دن کوزلجه ییقانوب تمیزلنمه لی !

تمیزلك

ای آغالر بیلمش اولیك که: بزم مملکتلرمز دنیانك أك کوزل یرلریدر. بو بزم بولندیغمز یرلری یارادان « الله » اوکمش ده أویله یاراتمشدر . بورالرده کی کوزل هوا ، ایی صوهر یرده بولنمز . بورالرده اولان بەت ، برکت هر یرده کورلمز . بزده چیقان بال بغدای ، سوت یغورت ، یاغ قایماق هیچ بر یرده چیقماز . چام اورمانلریمزك هواسی قیرلریمزك باغلریمزك چیچك قوقوسی انسانك ایچنی آچار ، جکرلرینی تمیزلر . پیکارلرمزك برلانطه کبی صولری آدامك معده سنده طاش بیله اولسه أریتیر .

بن بونلری سزه اوزون اوزادی یه دوکوب صایاجق دکلم . اصل بنم سزه سویلك ایستدیکم شی : شو بزم مملکتلریمز هر یوزدن بو قدر کوزل ایکن نیه بز بویله چیلیز ، چه لیمسز اولیورز ؟ حالسز ، رنکسز قالیورز؟ نه دن چوجقلریمزك بیونجقلری چوپ کبی اینجه ، قارنلری داوول کبی شیش ؟ . . نه دن قادینلریمز یاریم اولیور ؟ نه دن کنجلریمز

دها اولمادن چوریبور ؟ نه یچون أرککلریمز أویله اویوشوق ، اویونتو قالوب وقتندن اول چوکیور ؟ اوجانم چام قوقولری نیه بزم جکرلریمزك پاصینی سیله‌میور ؟ اوایی‌صولر نه‌دن بزم معده‌لریمزی دوزه‌لته‌میور ؟ او آچیق هوالر، قیزغین گونشلر بزم یوزیمزه نه‌دن بررنك ویرمیور ! نه‌ایچون باشقه‌لری کبی بزده چوغالوب آرتمیورز ؟ کیتدکجه دال‌بوداق صالاجق یرده نه‌دن اویله‌جه قاورولوب قالیورز ؟ بونی سز آزیجق مراق ایدیك ! بو نه ایچونلری سزده بر آز کندیکزه صوریك ! دوشونك ، طاشینك که بو نه‌دن بویله ، بوکا سبب نه ؟ . .

شیمدی سز دارلمازسه‌کز بن دیه‌جکم‌که : بونك سببی هپ بزم مسلمانجه یاشامغی بیلمه‌یشمزدر . اکر بز بونی لایقیله بیلمش اولسه ایدك بویله اولمازدق ، بوحاله کلمزدك. حمد اولسون بز مسلمانز اما نه‌یالان سویله‌یه‌لم که مسلمانجه‌سنه یاشامغی بیله‌میورز . نه‌دن دیرسه‌کز ؟ مسلمانلق تمیزلك ایسته‌یور ، بز پیسز . . مسلمانلق حاماراتلق ایسته‌یور ، بز تنبلز . . مسلمانلق وجود صاغلغی ایسته‌یور بز چوروکز . .

شیمدی هانکیکز قالقارده : بز پیس‌دکلز تمیزز.. تنبل دکلز ، حاماراتز .. چوروك دکلز صاغلامز » دیه بیلیر باقایم ؟ کندیمزی آکلامق ایچون اوقدر اینجه اله‌یوب صیق دقومق ایسته‌مز . شویله بر دفعه أوستمزه باشمزه ، أویمزه کویمزه باقاجق‌اولسه‌ق نه مال اولدیغمز او ساعت میدانه چیقار . زیرا ایچمزده اویله‌لریمز وارکه هفته‌لر کچر وجودی صو صابون کورمز . ألی آیاغی کیردن یوصون باغلار . تر قوقوسندن ، سیدیك قوقوسندن یانه وارلماز . بیت شقاقلرندن آقار، وجودینك هر طرفنی‌اوروجك طوتارده کندیسنی شویله براز تمیزله‌مك عقلنه بیله کلمز . شیمدی بوکا مسلمانجه یاشامقمی دینیر؟ مسلمانلر بویله‌می اوله‌جقدی؟ مسلمانلرك‌ألی آیاغی دائما کل کبی ترتمیزاولمیه‌جقمیدی؟ مسلمانلرك اوستلری باشلری أسکی ، یامالی‌ده اولسه ینه تمیزلکدن مسك کبی قوقوب یوزلرندن نورلر آقیه‌جقمیدی هانی نره‌ده او تمیزلکلر ؟ . .

أوستمز باشمز بویله اولدیغی کبی أویمز کویمز ، ییه‌مز ایچمه‌مز ، اوطورمامز قالقمامزده مسلمانجه‌سنه دکلدر . حالبوکه مسلمانلرك أوستلری باشلری کبی اوطوروب قالقدقلری یرلرده تمیز پاك اولاجقدی . مسلمانلر مردارلقدن قورقوب قاچینوب دائما وجود صاغلغك چاره‌سنه باقاجقلردی . . ایشته بونك بویله اولدیغنی بیلملی‌ده درت أل ایله دینه صارلمالی. دائما مسلمانجه یاشامغه غیرت اتملی. و تمیزلك ایچون هیچ أوشنمه‌ملی

و ایجه بیلملی که دینك بناسی تمیزلك اوزرینه قورلمشدر. بوکونکی آوروپانك دها کوزی آچیلسمایوب قرانلقلر ایچریسنده یورودیکی بر صره‌ده مسلمانلق قبلی قرق یاروب عالمه تمیزلك أوکرتمشدر .

دین اولولری تمیزلك ایچون اوقدر چوق سوزلر سویلمشلر ، اوقدر چوق کتابلر یازمشلرکه حدی حسابی یوقدر . بونك ایچون ای مسلمانلر ، نه دیسه‌م ، نه‌لرسویلسه‌م صاقین چوق کورمه‌یك! دینمزك دیدیکنه باقوب‌أویکزی کویکزی ، أوستکزی باشکزی یه‌جککزی ایچه‌جککزی تمیز طوتمغه باقیك ! هر شیدن اول جنب کزمه‌مکه دقت ایدیك . صو اقتضا ایدر ایتمز شیمدی آکلاته‌جغم کبی همان کوزلجه غسل أیله‌یك. ایکیده برده‌ده ییقانوب تمیزله‌نیك ! صو اقتضا ایتسون‌ده أویله ییقانه‌یم دیه کیر پاص ایچنده کزمه‌یك .

جنب اولدقجه ییقانمق فرضدر . اما هر جمعه ییقانمق‌ده سنت شریفدر. بونك ایچون هیچ اولمازسه هر جمعه ییقانمالی ، چالیشوب چابالامق یوزندن وجود کیرلندیکی وقت جمعه‌یی‌ده بکلمه‌ملی . همان کوزلجه ییقانوب تمیزلنملی. بویله یاپارسه‌کز سیکیرلریکز دوزه‌لیر. وجودیکز صاغلاملاشیر . اشتهاکز آرتار ، ایچکزده بر فرحلق دویارسکز. نفسکزی کنیش آلیرسکز . تجربه ایدك‌ده باقیك بکا نصل حق ویررسکز .

بزم دینمزك هر أمر ایتدیکی شیده بر چوق حکمت واردر . بیلمش اولیك که بر ییقانمق بیك علاجه بدلدر . آوروپالیلر بونی دها شیمدی أوکره‌نمشلرده آرتق هر کون ییقانیورلر . چوق فائده‌سنی کوردکلری ایچون بر کون ییقانمه‌دن ایده‌میورلر. بو سببدن ساده قصبه‌لرده دکل کویلرنده‌کی أولرنده بیله مطلقا کوزل ییقانه‌جق بر یاپیورلر .

ییقانمغی آوروپالیلره حکملر بیلدیریور . حالبوکه بزه « الله » امر ایدییور. بونك ایچون هر مسلمان أونده ییقانمغه مخصوص مطلقا مناسب بر یر بولنملیدر . چونکه دینك تملی تمیزلکدر. هر عبادتدن اول آدامه تمیزلك لازمدر . ایشته انسان بونی ایجه بیلملی‌ده نه یاپوب یاپوب کندینی تمیز طوتمه‌نك چاره‌سنه باقمالی . بر یرینه فنا بر شی بولاشه‌جق دیه شویله أودی پاطلاملی . آبدسته کیتدیکی وقت‌ده کوچی یتدیکی قدر تمیزلنوب بر یرنده بر پیسلك براقمامغه چالیشملی . صکره ده أللرینی صابون بولنورسه صابونله ، صابون بولنمزسه بر آز کول ایله ، یا طوپراق ایله اوغوشدیره‌رق بول صو ایله کوزلجه ییقاملی و هر وقت بویله یاپمغه أوشه‌نمه‌ملی .

انسان باشقه‌سنڭ بر شیئندن نصل ایكره‌نیرسه كندندن‌ده أویله ایكرنمنی. كندینكدر
دیه ایكرنمه‌یوب‌ده أویله برایكی داملا صودوكه‌رك پارمق اوجلرینی بربرینه سوروشدیرمكله
قانمالی : صاقین : آدام سنده بویله اولورسه نه اولورمش ؟ » دیمه‌یك ! بویله اولورسه
هرشی اولور . چونكه هر خسته‌لق ، هر فنالق پیسلكدن كلیر . دنیاده اوندن دها
فنا نه اولور ؟ پیسلك ییلانك عقربك زهرندن‌ده بدتردر . اونك ایچنده اولمدق فنالق
یوقدر . انسانه خسته‌لق كتیره‌ن كوچوجك قورتلرك یورطه‌لری بتون پیسلك ایچنده
طولیدر . بونك ایچون انسان یرتیجی حیوانلردن قاچار كبی پیسلكدن قاچمه‌لیدر .

ألینك بولاشیغنی ایچه ییقامیان كیمسه او ألیله نه‌یی طوتارسه ، نره‌یه یاپیشیرسه او
خسته‌لق قورتلرینك یورطه‌لرینی‌ده اورالره بولاشدیرر . حكیملرك میقروب دیدكلری
او قورتلر ایچون كچلرده سزه نه‌لر سویلدم ، نه‌لر آكلاتدم اونوتدیكزمی ؟

ایشته دیدكلریمی دوشونك‌ده تمیزلك ایچون اصلا اوشنمه‌یك . كتابلریمزك ،
خواجه‌لریمزك دیدیكی كبی كوزل كوزل آبدست آلیك ، مسواك طوتونك آغزیكزی
بورنكزی ، أليكزی آیاغكزی تمیز پاك طوتدیغكز كبی أوستكزی باشكزی‌ده تمیز
طوتمغه غیرت ایدیك . اثوابكزك اسكی اولماسی عیب دكلدر . اصل كیرلی پاصلی اولمسی
عیبدر . یامالی اولسون‌ده پیس ، مردار اولمسون یوقسه .

ایشته بونك ایچون انسان ألندن‌كلدیكی قدر اوستنی باشنی‌صیقجه صیقجه‌ده‌كیشمه‌لی .
بر چماشیری أویله موشامبا كبی اولونجه‌یه قدر كیمه‌ملی . همده بو تمیزلك انسانك ایچندن
كلملی . باشقه‌لری كورسون كورمسون ینه انسان كندینی تمیزطوتمغه غیرت ایتملی. كیمسه
كورمیور دیه هیچ آدام أویله كیر پاص‌ایچنده كزرمی ؟ باشقه‌لری كورمزسه جناب‌حق
كوریریا ؟ انسان اصل اللهدن قورقمالی ، كندندن ده بر آز ایكره‌نوب پاصاقلیاقدن و ز
كچملی و ایچه بیلملی‌كه پیسلك انسانك دنیاسنی خراب ایتدیكی كبی آخرتنی‌ده خراب
ایدر .

شیمدی اغالر ! دیه‌م كه صو دوكونمك اقتضا ایتدی . ییقانوب بوی آبدستی
الاجقسكز لكن بولندیغكز یرده صو یوق . یاخود صو وار اما پیس .. یاخود صو
وار اما آزیجق یتیشمز . یاخود صو بول اما بر خسته‌لق یوزندن ییقانمقده تهلكه وار.
صو دوكونوله‌جك اولورسه خسته‌لق آزاجق ، آرتاجق . یاخود هوا غایت صوغوق..
سوز تمثیلی طاغده ، بایرده‌سك . نه ایصیته‌جك شی وار ، نه‌ده بارینه‌جق بر یر.. صكره

انسان نعوذبالله فنا بر خسته‌لغه طوتولاجق ؛ یاخود دوناجق ؛ ألی ، آیاغی دوکوله‌جك، بلکه‌ده أولوب هلاك اولاجق . ایشته بویله بر عذر وارکن فرض ایده‌لم که سکا صو اقتضا ایتدی، انسانلق حالی جنب اولدك. او وقت نه یاپاجقسك؟ نه یاپایم، خسته‌لانیرسه‌م خسته‌لانیوره‌یم. أولورسه‌م أولورم ، قالیرسه‌م قالیرم دیه‌رك کوز کوره کندیکی تلف‌می ایده‌جکسك ؟ یوقسه : صو یوق دیه‌رك أویله پیس پیس‌می کزه‌جکسك ؟ خایر . ایشته او وقت تیمم ایده‌جکسك! هیچ اولمازسه کندیکی اویله‌لکله تمیزلر صیره‌سنه‌کچیررجکسك! پاك طوپراق جنسندن بر شیله اولسون خفیف بر تمیزلك یاپاجقسك‌ده کندیکی اویله جنب جنب کزمکه آلیشدیرمیه‌جقسك .

تیمم ایدنجه آرتق غسل ایتمش کبی تر تمیز اولورسك . جامعه‌ده کیدرسسك ، نمازده قیلارسك ، مصحف شریف‌ده طوتارسك . بویله‌جه بر کره تیمم ایتدکدن صکره انسان حالی تکرار جنب اولسه‌ك ینه أویله عذر وارسه ینه تیمله عبادت ایدرسك . اما اوعذر قالمانجه او وقت تیمم بوزولور . مطلقا غسل ایتمك لازم کلیر .

ایشته بویله بر عذر وارکن تیمم ایتمك ساده جنب اولانلره مخصوص دکلدر . جنب اولمیان کیمسه دخی بویله بر عذر اولونجه آبدست یرینه تیمم ایدرك او تیمله ایده‌جکی عبادتی ایدر. اما او عذر قالمانجه او وقت تیمم بوزولور، آبدست آلمق لازم کلیر. شوده خاطریکزده قالسین‌که آبدستی بوزان شیلر تیممی‌ده بوزار .

شیمدی: تیمم نه‌در ؟ نصل اولور ؟ » صره تیمم نصل اولور ، غسل ایچون ایدیله‌ن تیمم ایله ؛ آبدست ایچون ایدیله‌ن تیمم آره‌سنده بر فرق وارمیدر یوقمیدر بونلری آکلاتمق ایسترم .

شیمدی ای جماعت بیلمش اولك که جنبلکدن پاك اولمق ایچون ایدیله‌جك تیمم‌ده اونك عینیدر ، ساده نیتلری باشقه‌در . آره‌لرنده بوندن ماعدا هیچ بر فرق یوقدر . کله‌لم شیمدی تیممك نصل اولاجغنه ! انسان حالی برپرده بولندیکز. آبدست آلاجقسکز، نماز قیله‌جقسکز لکن صو یوق ، یاخود کچن کون سویلدیکم عذرلردن بری وار . اونك ایچون تیمم ایتمك ایجاب ایتدی . نه یاپاجقسکز ، نصل تیمم ایده‌جکسکز ؟

آغالر ! بوقولای برشیدر . ساده‌قوللریکزی صیوایه‌رق نماز قیلمق ایچون تیممه ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلکزله‌ده : نیت ایتدم نماز قیلمق ایچون تیممه » دیه‌رك بسمله چکرسکز. صکره پارمقلریکزی آچه‌رق ایکی ألیکزی تمیز برطوپراغه یاخود طاش، قوم ، کره‌مید کبی

طوپراق جنسندن بر شیئه بردفعه اوورسکز . أللریکزی او یردن قالدیرمادن ایلری‌یه دوغری سورتوب ینه‌اویله‌جه یره‌سورته‌رك چکرسکز. صکره أللریکزی یردن قالدیروب توزطوپراق یاپیشمش ایسه دوکولسون دیه‌أللریکزك یانلرینی‌بربرینه اوره‌رق‌سیلکرسکز. أللریکزك ایچنی باشقه‌بریره سورمه‌دن یوزیکزك هریرینی‌مسح ایدرسکز. یعنی أللریکزك ایچیله یوزیکزك هر یرنی أویله‌جه قوری قوری‌یه بر دفعه سیله‌رسکز . صقالکز وارسه پارمقلریکزله حلاللامنی‌ده اونوتمازسکز .

صکره‌ینه بردفعه‌دها اویله‌جه‌أللریکزی یره اوروب سیلکرسکز ینه‌أللریکزك ایچنی باشقه بریره دوقوندیرمادن صول ألیکزك باش پارمغندن ماعدا کیری قالان درت پارمغك ایچیله‌صاغ‌الیکزك‌طیشنی پارمقلرك‌اوجندن‌باشلایوب دیرسکاره‌قدرمسح ایدرسکز. صکره ألیکزی هیچ قالدیرمادن صول آووجکزك ایچیله‌ده صاغ قولیکزك ایچ طرفنه بیله‌که قدر مسح ایدرسکز صول ألیکزك باش پارمغنك ایچیله‌ده صاغ ألیکزك باش پارمغنك طیشینی اوجنه قدر مسح ایدرسکز ! صکره او هیچ بر یره دوقوندیرمدیغکز صاغ ألیکزك ایچیله‌ده ـ دەمین صاغ ألیکزه یاپدیغکز کبی یاپارق ـ دیرسکه‌قدر صول ألیکزك هیچ بر طرفنده مسح اولنمدق بر یر براقمزسکز .

بونی‌بجره‌بیلدیکز نه‌اعلا.. شایدبجره‌مزسه‌کز قولایکزه نصل کلیرسه أویله‌جه‌یاپارق دیرسکاره قدرقوللریکزی أللریکزك ایچیله مسح ایدرسکز ایشته تیمم دیدیکمزبودر ، بو قدردر. یوزدن قولدن باشقه اعضای‌ده مسح ایتمك‌لازم دکلدر جنبلکدن پاکلنمك ایچون‌ده تیمم طبق بویله‌در. ساده جنبلکدن پاکلنمك ایچون تیمه » دیه بسمله چکیله‌رك نیت ایدیلیر . باشقه هیچ برفرقی یوقدر .

ای آغالر ! شو بزم شریعتمزده‌کی قولایلغه باقك‌که بر عذر اولدیغی وقت انسان بو قدرجق بر تیممله پاك اولیوریور .. مسلمانلق انسانی صیقوب جندره‌لره قویمیور . هر شیئه مطلقا مناسب بر چاره کوستریور.. نه انسانه کندینی تلف ایتدیریور. نه‌ده آدمك باشینی أویله‌بوم بوش‌براقوب مولاسنی‌اونوتدیریور.. صواولسون اولماسون ینه‌الله‌ه‌عبادت ایدیله‌جك. هیچ‌اولمازسه‌تمیز طوپراق جنسندن برشی‌ایله اولسون‌ینه أل‌یوزسیلینه‌رك «الله» حضورینه کیریله‌جك.. بویله‌لکله انسان دائما مولاسنی دوشونوب اوکاکوره خیری شری، سه‌چه‌جك،اوکا کوره دینه‌دنیاسنه چالیشه‌جقدر. تیممده‌بونك‌کبی دها نیجه‌حکمتلر واردر.. بی نمازلر برآز انصاف ایتسینلرده شریعتك نمازه نه‌قدر اهمیت ویردیکنی شوتیمم‌بحثندن‌ده

بر کره دها آکلاسینلر . صو بولنمدیغی برزمانده، یاخود باشقه بر عذر بولندیغی صره‌ده بویله شرطیله شروطیله تیمم ایتمکی دوشونسونلرده ، صویك بول یرنده ایتدکلری بی‌نماز- اقلرندن آزیجق صیقلسینلر .

شیمدی فرض ایده‌لم که صو بولوندی ، عذر قالمادی . اوزمان نه اولاجق؟ ینه تیمم دوروری ، یوقسه بوزولورمی ؟ بونی آکلایه‌لم !

صو بولونجه یا باشقه بر عذر قالمانجه آرتق تیمم بوزولور . غسل یرینه تیمم ایدلمش ایسه غسل ایتمك آبدست یرینه‌تیمم ایدلمش ایسه آبدست آلمق لازمدر. بو بیتدی. شیمدی کله‌لم ابدسته .. آبدست نصل اولور ، نصل آلینیر ؟ بر ازده بونی أوکره‌نه‌لم .

آغالر ! آبدست آلمق‌تیمم ایتمکه هیچ بکزه‌مز. آبدست آلاجغکز وقت ایلك أوکجه قوللریکزی صیوایوب آبدست آلمغه ایچکمزدن نیت ایدرسکز. دیلیکزله‌ده نیت ایتدم آبدست آلمغه ؛ اعوذ بالله من الشیطان الرجیم ، بسم الله الرحمن الرحیم ، دیه‌رك أللریکزی بیلکلریکزه قدر اوچ دفعه ییقارسکز. برألیکزك پارمقلریله اوته‌کی ألیکزك پارماقلرینك آراسنی اوغوشدیره‌رق حلاللارسکز . مسواککز وار ایسه دیشلریکزی کوزلجه اوغارسکز. مسواککز یوقسه‌پارمقلریکزله‌دیشلریکزی اولدیغی قدر اوغوشدیررسکز. صکره آووجکزله آغزیکزه صوآلوب آغزیکزی چالقالارسکز. ایکی دفعه دهابویله‌جه آغزیکزی چالقادقدنصکره آووجکزله برونکزه صوویروب کوزلجه تمیزله‌نیرسکز. ایکی دفعه‌دها بویله‌جه برونکزی تمیزله‌دکدنصکره یوزیکزك هرطرفنی اوچ کره ییقارسکز. ییقلریکزله قاشلریکزك آلتینی‌ده ایصلاتیرسکز . صقالیکز اوزون ایسه ییقار ، یاخود حلاللارسکز . صکره أوکجه صاغ قولیکزی ، صکره صول قولیکزی دیرسکلریکزله برابر اوچ دفعه کوزلجه ییقارسکز . بوندن صکره ساده صاغ ألیکزی کوزلجه ایصلاتوب هیچ بر یره سورمه‌دن باشکزك درتده بری قدرنی یاخود هر یرنی مسح‌ایدرسکز .

صکره أللریکزه صو دوکوب شهادت پارمقلریکزله یعنی باش پارمقلریکزك یاننده‌کی پارمقلرله قولاقلریکزك ایچینی ؛ باش پارمقلریکزله‌ده قولاقلریکزك آرقه‌سنی سیله‌رسکز هیچ مولانیلمه‌دن ایصلاق‌قالان أوته‌کی‌پارمقلریکزك اوستلریله‌ده بیونکزك ایکی یانلرینی مسح ایدرسکز . بوندنصکره ایلك أوکجه صاغ آیاغکزی ، صکره‌ده صول آیاغکزی طوبوقلرله برابر اوچدفعه ییقایوب پارمقلریکزك آره‌سنی کوزلجه تمیزله‌مکی‌اونوتمازسکز.

ایشته آبدست بویله آلینیر. اما انسانك بر برنده یاره ، چیبان یاخود قیریق ، چیقیق

اولوبده أوستی صارلی بولونسه او وقت نه یاپالی ؟ قیریق چیقیق هر وقت چوزیله‌من . صکره صارغی نه‌یه یارار ؟ یاره چیبان أویله ایکیده برده چوزیلوب اولور اولماز صو ایله ییقانه‌من . صکره صو قاپار ، ضرر کلیر . شریعتده کوچلك اولمدیغی ایچون بویله اولدیغی وقت صارغیلری چوزوب آلتینی ییقامق ایسته‌من . ساده صارغی اوزرینه بر دفعه مسح ایدیلیر . همده مطلقا صارغینك هر طرفنی مسح ایتمك لازم دکلدر. یاریسندن فضله‌سی‌ده مسح ایدلسه ینه اولور . اما صارغی‌یی چوزوب آلتینی ییقامقده بر ضرر یوقسه ؛ صارغی أویله عادی بر صارغی ایسه او زمان صارغی أوستنه مسح ایتمك اولماز. مطلقا صارغی‌یی چوزوب آلتینی ییقامق لازمدر . ایشته بویله‌جه آبدست آلندقدنصکره آرتق جامعه‌ده کیده‌بیلیرسکز ، نمازده قیلابیلیرسکز . بر آبدستله بر نماز ، بش نماز قیلینیر اما أویله أوشنمك یوزندن آبدستی او قدر أسکیتمك‌ده هیچ ایی دکلدر. کندینی ادرار صیقیشدیروبده تکرار آبدست آلمامق ایچون: هله شو نمازی‌ده قیلایم ، هله بو نمازی‌ده قیلایم دیه کندینی زور طوتان کیمسه‌نك قیلدیغی نماز ، ایتدیکی عبادت مقبول دکلدر . چونکه أویله‌سنك کوزینه دنیا کورونمز . عبادت صره‌سنده انسانك بویله بر صیقینتیسی اولورسه جامع باشینه زندان کسیلیر ؛ بر آن اول اورادن قورتلمق ایستر . بو حال ایله ایدیلن عبادتدن هیچ بر لذت آلینیرمی؟ ایشته بونك ایچون أوشنمیوب آره‌صره آبدست تازه‌لیه‌رك راحت‌راحت عبادت ایتملی که انسانك‌ده روحی برشیلر اولسون. یوقسه أویله آلازبار نماز قیلمقدن برشی چیقماز. شیمدی‌ده آبدستك نه‌ایله بوزولدیغنی آکلایه‌لم. .

آبدست غایت نازك بر شیدر . انساندن قان ، ایرین، ادرار، یل، پیسلك، فضله‌سیله قوصموق چیقاجق ، کله‌جك اولسه همان آبدست بوزولور. یکیدن آبدست آلمق لازمدر. ساده شو وارکه : انسانك بر یرندن چیقان قان یا ایرین اطرافه آقوب بولاشمادن چیقدیغی یرده‌قالسه بو قدرجقله آبدست بوزولماز. اویویان، بایيلان کیمسه‌لرك آبدستلری بوزولدیغی کبی جاهلك ایدوب یاننده‌کیلر دویاجق قدر نمازده کوله‌ن کیمسه‌نك‌ده آبدستی بوزولور .

شیمدی کله‌لم آیاق قابلری اوزرینه مسح ایتمکه .

ای جماعت ! بیلیرسکزکه هر یرك و هرکسك کندینه کوره بر آیاق قابی واردر . بونلرك بعضیسنك کیلوب چیقارلمسی قولایدر ، بعضیسی‌ده کوچدر . کیمی باغلی کیمی قوپچه‌لی ، کیمی چکمه کیمی صیقمه ؛ حاصلی هر بری بر دورلودر . بویله آیاق قابی

کیه‌نلر ایچون هر آبدست آلدقجه آیاقلری ییقامقده بر آز کوچلك اولدیغندن شریعتمز بزه بیوك بر قولایلق کوسترمشدر . آیاق قابلرینی چیقارمه‌دن اوزرینه مسح ایتمکه اذن ویرمشدر. باقك بونك نصل اولاجغنی آکلاته‌یم :

سز شیمدی آبدستلی ایکن آیاق قابلریکزی کیدیکزده، آبدستکز بوزولدقدنصکره بر دها اونلری هیچ چیقارمدیکز ایسه آرتق آبدست آلیرکن آیاقلریکزی ییقامق ایسته‌مز. أویله‌جه آیاق قابلریکزك اوزرینه مسح ایدیویرسکز. یعنی ألل‌ریکزك پارمقلرینی ایصلاتوب آیاق قابلرینك اوزرندن آیاغکزك پارمقلری أوستنه قویارسکز . آووجلری دوقوندرمقسزین أللریکزك پارمقلرینی آز آچارق قونچلره دوغری بر کره چکروآشیق کمیکلرینی آشیرسکز . ایشته آق قابلری اوزرینه بویله مسح ایدیلیر . اما بر کیمسه بو نم تعریف ایتدیکم کبی مسح ایتمه‌ده آیاق قابلرینك اوزرینی ؛ صو دوکه‌رك یاخود بر بز پارچه‌سیله ایصلاتسه ینه مسح ایتمش اولور . لکن پیغمبر افندیمزك سنت شریفنی یرینه کتیرمش اولماز .

اکر آبدستکز بوزولدقدنصکره آیاق قابکزی چیقاروبده آبدستسز کیدیکزسه ، بردها آبدست آلیرکن اونلرك اوزلرینه مسح ایده‌مزسکز. مطلقا آیاقلریکزی ییقامق ایجاب ایدر .

آغاز دقت ایدییورمیسکز؟ هپ آیاق قابی دییورم، مست دیمیورم. چونکه اوزرینه مسح ایتمك ساده مسته مخصوص دکلدر . مست ، لاپچین ، سرحدلق ، پوتین ، چیزمه ، قالچین، قونچلی عباتولك، غایت‌قالن‌چوراب کبی آیاق‌قابلری تمیز اولدقدنصکره بونلرك‌هپسنه مسح‌ایتمك جائزدر. حتی‌آیاقلرك‌اوزرنی آشیق کمیکلرینه قدر أورته‌ن چاریقلر اوزرینه‌ده مسح ایتمك جائزدر . بویله چاریقلرك أوست طرفندن بر ایکی پارمق قدر آرالق قالاجق اولسه‌ده ضرری یوقدر . برده آیاق قابلرینك مطلقا دریدن اولمسی یاخود آلتی مشینلی بولنمسی‌ده شرط دکلدر . عبادن ، قالین چوخه‌دن‌ده اولابیلیر ألویرکه آیاقلری وآشیق کمیکلرینی أورتسون ، قونچی آشاغی دوشمیه‌جك و هانجه‌جق ایچینه صو آلمایه‌جق قدر قالینجه بر شیدن اولسون .

مرکوب کبی ، اسقاربین کبی یاریم آیاق قابلری اوزرینه مسح ایدلمز . اما بونلره عبا، چوخه کبی قالینجه بر شی دیکیله‌رك آشیق کمیکلرینی أورته‌جك قدر قونچ یاپیلاجق اولورسه مسح ایتمك جائز اولور . برده شوکا دقت ایتملی‌که اوزرینه مسح ایدیله‌جك آیاق

قابلرك برنده ، بر يرده يا باشقه يرلرده اوچ پارمق كورينه‌جك قدر دليك ييرتيق آچيق سوكوك بولونه‌جق اولورسه او حالده ايكن مسح ايتمك جائز اولماز . لكن بو ؛ دليكك كديككك آشيق كميكندن آشاغيده اولديغنه كوره‌در . يوقسه يوقاريده اولورسه هيچ بر ضرري يوقدر . شيمدي كل كله‌لم بويله آياق قابلري اوزرينه نه وقته قدر مسح ايديله‌جكنه ! .

يولجي اولانلر تمش ايكي ساعت ، يولجي اولميانلرده يكرمي درت‌ساعت آياق قابلري اوزرينه مسح ايده‌بيليرلر . سوز تمثيلي سز يولجي فلان دكلسكز . بو صباح آبدست آلوب آياق‌قابلريكزي كيديكز . ديه‌لم كه آياق‌قابكز آياغكزده ايكن أوكله‌وقتي ابدستكز بوزولدي . ايشته او آندن اعتباراً يكرمي درت ساعت كچنجه‌يه قدر يعني يارين تام أوكله وقتنه‌قدر هيچ‌چيقارمه‌دن هر آبدست آلدقجه او آياق‌قابلري‌اوزرينه مسح ايده‌بيليرسكز . برده فرض ايده‌لم كه يولجيسكز . صباحلين آبدست آلارق آياق قابلريكزي كيديكز . سوز مثالي‌آياق قابلر آياغكزده ايكن أوكله وقتي آبدستكز بوزولدي . ايشته او آندن اعتباراً تمش ايكي ساعت كچنجه‌يه قدر يعني تام‌اوچ كون صكره كله‌جك أوكله وقتنه قدر هيچ چيقارمه‌دن هر آبدست آلدقجه آياق قابلريكز اوزرينه مسح ايده‌بيليرسكز . دقت ايديورميسكز ؟ بو ساعتلر هپ آبدستك بوزولديغي زماندن صايلمغه باشلايور ، آياق قابلرينك كيلديكي زماندن دكل .

شيمدي برده واركه : يولجي ايكن دها تمش ايكي ساعت كچمه‌دن ، ياخود يولجي دكل ايكن هنوز يكرمي درت ساعت تمام اولمادن آياق قابلريكزدن بريني ، ويا ايكيسني چيقارير يويره‌جك‌اولسه‌كز آرتق‌او حساب‌بوزولور . اكراو صره‌ده آبدستلي دكلسه‌كز يكيدن آبدست آلمادن آياق قابلريني كيه‌جك اولسه‌كز اوزرلرينه مسح ايدمزسكز . يوق اكر او صره‌ده آبدستلي ايسه‌كز ، أويله آياق قابكزك چيقماسيله آبدستكز بوزولماز . ساده آياقلريكزي ييقايوب ابدستكزي تماملارسكز . آياق قابلريكزك ساده بري چيقديغي وقت يالكز او آياغي ييقامقله آبدست تمام اولماز . مطلقا أوته‌كي آياغكزي‌ده ييقامق كركدر .

اما مسح وقتي تمام اولديغي زمان يعني يولجي‌يه كوره تمش ايكي ساعت ، يولجي اولميانه كوره يكرمي‌درت ساعت كچديكي وقت آبدستلي بولنيورسه‌كز ساده آياقلريكزي ييقايوب آبدستكزي تماملارسكز . يوق او صره‌ده آبدستلي بولنميورسه‌كز آرتق يكيدن آبدست آليركن چيقاروب آياقلريكزي كوزلجه ييقارسكز .

شیمدی‌ده کیملر یولجی صایلیر ، کیملر صایلماز بو بحثی بر آکلاتمق ایسترم . بونی بیلمکده اوستمزه الزمدر . زیرا بزم شریعتمزده یولجیلر ایچون مسح مدتی اوچ کون اوچ کیجه‌یه اوزاتمق ، درت رکعتلی فرضلری ایکیشر رکعت قیلمق ، جمعه وبایرام نمازلرینی قیلمامق ، فطره ویرمه‌مک ، قربان کسمه‌مک ، رمضان اوروجنی براقمق کبی بر طاقم قولایلقلر واردر . یولجی دیه کیمه دینیر ، کیمه دینمز بو بیلنمیه‌جك اولورسه صکره ایشك ایچندن چیقلماز . بونك ایلك اوکجه بونی اوکره‌نه‌لم . صکره ان شاء الله نمازاوروچ ، قربان فطره بحثلرنده یری کلدکجه هر برینك مسئله‌سنی دیلم دوندیکی قدر سویلمکه غیرت ایدرم .

شیمدی او جماعت ! هر کیم که کویندن قصبه‌سندن قالقوب‌ده ؛ قره‌ده دوه آیاغیله دکزده یلکن آچه‌رق اورته بر هوا ایله قیصه کونلرده اوکله‌یه قدر یول آلارق اوچ کونلك یعنی کونده آلتیشر ساعتدن اون سکز ساعتلك بر یره کیتمك ایچون یوله چیقسه او کیمسه یولجی صایلیر . حتی واردیغی کویده قصبه‌ده اون بش کون ، یا دها زیاده قالمغه قرار ویرمدکجه ینه یولجی صایلیر . اماوا واردیغی یرده اك آشاغی اون بش کون قالمغه قرار ویرنجه آرتق یولجیلق فلان قالماز . مسح مدتی بر کون بر کیجه‌یه اینر ، درت رکعتلی فرضلری تمام قیلمغه باشلار ، جمعه و بایرام نمازلری قیلار ، فطره ویرر ، قربان کسر ، اوروچ طوتار . حاصلی یرلی اولانلردن هیچ بر فرقی قالماز . اما کندی قصبه‌سنه دوندیکنده اون بش کوندن آز ، یا چوق قالمق ایچون نیت ایتمك لازم دکلدر . زیرا بر کیمسه کندی یرنده ایستر آز قالاجق اولسون ایستر چوق قالاجق اولسون ینه یولجی صایلماز .

لکن آغالر دقت ایدیك که بو یولجیلق دەمین دیدیکم کبی اك آشاغی اوچ کونلك بر یر ایچوندر . یوقسه بوندن یقین بر یره کیتمك ایسته‌ین کیمسه یولجی صایلماز . حتی بر کیمسه یقین بر یره کیده‌جکم دیه کویندن قصبه‌سندن چیقسه‌ده ها شوراجغه ، ها بوراجغه دیه دنیایی دولاشسه ینه یولجی صایلماز . بونك ایچون اك آشاغی اوچ کونلك بر یره کیتمك نیتیله یوله چیقمق لازمدر . بویله بر نیتی اولمیان کیمسه یولجی صایلمدیغی کبی بویله نیتی اولوبده یوله چیقارق کویك قصبه‌نك اولرینی ـ کوچه اولانلره کوره اوبالری ـ کچمه‌نجه ینه یولجی صایلماز . یعنی ساده یوله نیت ایتمکله دها اوینك کوینك ایچنده ایکن اوروچ یمکه ، درت رکعتلی فرضلری ایکیشر رکعت قیلمغه فلان قالقشماز .

شیمدی آغالر بر کیمسه دوه آیاغیله اون سکز ساعتلك بر یره آتله عربه ایلا یاخود شمندوفرله چابقجه کیدبورسه ینه یولجی صاییلیر . دکز بولجیلغندهده بویله‌در . یعنی بر کیمسه یلکن آچه‌رق اورته بر هوا ایله اون سکز ساعتلك بر یره واپورله چابقجه کیدبورسه ینه یولجی صاییلیر . اکر بر یره ایکی یولدن کیدیلیر اولسه؛ سوز تمثیلی یولك بری ایکی کونلك ، بری اوچ کونلك بولونسه اووقت هانکی یولدن کیدیلیرسه اوکا باقیلیر . انسان اوچ کونلك یولدن کیده‌جك اولورسه یولجی صاییلیر . ایکی کونلك یولدن کیدرسه یولجی صاییلماز . بو ایکی یولك بری دکز اولسه‌ده او یره دکزدن ایکی کونده ، قره‌دن اوچ کونده کیدیلیرسه ینه هانکی یولدن کیدیلیرسه اوکا باقیلیر . یعنی او یره قره‌دن کیدرسه انسان یولجی صاییلیر. دکزدن کیدرسه یولجی صاییلماز. بو بحثده بو سفرلك بو قدرله قالسین . شیمدی کله‌لم غسل بحثنه!

غسل ، یوو آبدستی

جنب اولنجه غسل ایتمك یعنی تپه‌دن طیرناغه قدر ییقانوب بوی آبدسنی آلمق اوزریمزه فرضدر ؛ اللهك امریله بیوئمزه بورجدر . أویله ییس ییس کزمه‌نك کناهی پك چوقدر ، بونك ایچون براتسان جنب اولدیمی همان غسل ایتملی، برآن اول ییقانوب او ییسلکی اوزرندن آتمالیدر . شیمدی غسل نصل اولاجق بونی بر أوکره‌نه‌لم !

غسل ایدیله‌جکی وقت ایلك أوکجه بسمله چکه‌رك جنبلکدن تمیزلنمکه ایچکزدن نیت ایدرسکز دیلیکزله‌ده : نیت ایتدم جنبلکدن تمیزلنمکه دیه‌رك ألاریکزی بیلکلره قدر ییقایوب طرناقلریکزك آره‌سنده بیریکمش بر شیلر وارسه اونلری‌ده تمیزلرسکز. صکره اویلقلرله عورت یرلرینی کوزلجه ییقارسکز . صکره آغزیکزك ایچنی و دیشلریکزك آره‌سنی اوچ کره ییقایوب چالقارسکز . صکره صو چکوب بورنکزك ایچینی‌ده اوچ کره ییقارسکز . شاید قورومش کیر ، پاص وار ایسه اونلری‌ده کوزلجه تمیزله‌دکدن صکره طقی کچنلرده تعریف ایتدیکم نماز آبدستی کبی بر آبدست آلیرسکز . اکر اوزریکزدن دوکوله‌ن صولر آیاقلریکزی باصدیغکز یرده طوپلانیبورسه آیاقلریکزی آبدست آلیرکن ییقامیوب غسل بیتدکدن صکره ییقارسکز . اکر باصدیغکز یرده صولر طوپلانمیورسه آبدست آلدقدنصکره باشکزه اوچ کره صو دوکرسکز . صکره صاغ اوموزیکزه اوچ کره صو دوکرسکز . صول اوموزیکزه‌ده اوچ کره صو دوکدکدن صکره هر طرفکزی ییقارسکز. صویی ایلك دوکوشده ألاریکزك ایره‌بیلدیکی قدر وجودیکزی

اوغوشدیررسکز. ایشته بویله‌جه غسل ایدرسه‌کز جنبلکدن قورتولوب تمیز پاك اولورسکز.

شیمدی آغالر! دیه‌لم که غسل ایتدیکز، یاخود آبدست آلدیکز، وجودیکز تر تمیز. آرتق نماز قیلاجقسکز. لکن باقالم أوستکز باشیکز، نماز قیلاجق یریکز نصل؟ چونکه نماز قیلاجق اولان کیمسه‌نك هم وجودی هم أثوابی، همده نماز قیلاجق یری تمیز اولاجقدر. اکر وجودنده، یا أوستنده باشنده یاخود نماز قیلاجغی یرده برکونا پیسلك وارسه اونی تمیزله‌مك فرضدر. انسان أویله پیسلك مردارلق ایچریسنده ایکن «الله» حضورینه وارابیلیرمی؟ مطلقا تمیزلنه‌جك، مطلقا تمیز پاك اولارق کلوب نمازه دوراجق، دوردیغی یرده تمیز اولاجقدر. بونك ایچون انسان پك دقت ایتملی، اوزرینه پیس بر شی صیچرایه‌جق یاخود سوریله‌جك دیه شویله یوره‌کی تیتره‌ملیدر.

شیمدی دیه‌لم که وجودیمز، أثوابمز، نماز قیلاجق یریمز هپ تر تمیز. آرتق نماز قیلاجق کیمسه أویله چیریل چیپلاق نماز قیلاماز. أرککلر هیچ اولمازسه کوبکدن دیز قاپاغنك آلتینه قدر هر یرلرینی أورته‌جکلردر. قادینلرده اللرینك ایچیله یوز و آیاقلرندن باشقه هر طرفلرینی أورته‌جکلردر. تنهاده یاخود قرا کاقده دخی نماز قیلینه‌جق اولسه ینه بویله‌جه أورتونمك فرضدر. بو أورتنمك «الله» ایچوندر. نمازه دوران، مولاسنك حضورینه‌واران کیمسه البته‌ادبنی طاقینه‌جق، البته‌کندینی برآز دەرله‌یوب طوپلایه‌جقدر.

شیمدی فرض ایده‌لم که هم آبدستلی یز، هم تمیز پاکز، همده چیپلاق دکلز. نماز قیلمق ایستیورز. پك اعلا لکن نه وقتلری قیلاجغز بونی‌ده آکلایالم!

یکرمی درت ساعتده بش وقت نماز قیلمق اوزریمزه فرضدر. یعنی بر کون بر کیجه‌ده بش کره نماز قیلاجغز. بونلرك بری صباح نمازی، بری أوکله نمازی. بری ایکندی نمازی، بری آقشام نمازی، بری‌ده یاتسو نمازیدر. هر نمازی وقتنده‌قیلمق‌ده فرضدر. بر نماز نه وقتندن اول قیلنمالی، نه وقتندن صکره‌یه براقلمالیدر. مثلا بر کیمسه أوکله وقتی اولمادن أوکله نمازینی قیلسه او آدامك بیوننك بورجی أوده‌نمش اولماز. أوکله نمازینی؛ وقتی کچدکدنصکره‌قیلسه بورجی اوده‌نیر اما نه قدر اولسه وقتنده قیلنان نمازك یرینی طوتاماز اونك ثوابنی بردورلو بولاماز. بونك ایچون انسان دقت ایدوب نمازلری هپ وقتنده‌قیلمغه غیرت ایتملیدر. پك اعلا شیمدی آکلادق آرتق نمازی وقتنده قیلاجغز. لکن نماز نرده‌ده قیلینه‌جق؟

آغالر! نماز جامعده‌ده قیلنیر. أوده‌ده قیلنیر تمیز یر اولدقدنصکره قیرده یایرده، هر

نەدە اولسە قیلنیر . لکن جماعتلە قیلمەنك ثوابی یالکز باشنە نمازقیلمەنك ثوابندن یکرمی یدی قات فضلەدر. جماعتلە نماز قیلمق ار کلکلرەسنت شریفدر. بونك ایچون انسان ألندن کلدیکی قدر جماعتلە نماز قیلمغە غیرت ایتملیدر . بر محلە خلقنك یاخود بر کوی اهالیسنك أویلەیکرمی دورت ساعتدە بش کرە برلشوب یان یانە عبادت ایتمسی، بر برینەیابانجی قالمیوب هپ آشنالق پیدا ایتمسی پك بیوك بر شیدر. جماعتلە نماز قیلمەنك دها نیجە حکمتلری واردر. ایشتە انسان بونی بیلملی دە جماعتلە نماز قیلمغە خور باقماملیدر. اما بردە وارکە: برایشکز بر خدمتکز وار ، جماعتە یتیشەمیەجکسکز ؛ یتیشەمیورسکز ! ضرر یوق . سزدە تك باشکزە قولایکزە کلدیکی یردە کوزلجە نمازیکزی قیلارسکز .

شیمدی دە ؛ نماز قیلارکن نە طرفە دوغرو دورولاجقدر بونی بر أوکرەنەلم ! . نمازی قبلەیە دوغرو یعنی « کعبەنك » بولندیغی « مکۀ مکرمە » نە یاندە ایسە او طرفە دونەرك قیلمق دە فرضدر . جامعدە اولسەکز قولایدر . اورادە قبلە طرفندە محراب واردر آ کلاشیلیر . باشقە یرلردە اکر قبلەنك نە طرفدە اولدیغنی بیلمزسەکز صورار أوکرەنیرسکز . صوراجق کیمسەدە یوقسە کندی کندیکزە دوشونوب حسابلارسکز . عقلکز نەطرفە کسدیررسە اوطرفە دوغرو قیلارسکز. شیمدی برازدە بش وقت نمازك نصل قیلنەجغنی مجمی خرجی اولارق آ کلاتەیم :

شیمدی أی جماعت ! فرض ایدەلم کە صباح نمازی قیلاجغز : صباح نمازی دورت رکعتدر . ایلك أوکجە ایکی رکعت ، سنت ، صکرەدە ایکی رکعت فرض قیلنەجق ؛ ایشتە او قدر . نمازە باشلایەجغکز وقت صباح نمازینك سنتنی قیلمغە ایچکزدن نیت ایدرسکز. دیلکزلەدە یواشجەجق : نیت ایتدم الله رضاسیچون صباح نمازینك سنتنی قیلمغە، دیەرك باش پارمقلریکزك اوجلری قولاقلریکزك یموشاغنەدوقونەجق قدر‌‌ـ أللریکزی قالدیروب بر کرە « الله اکبر » دیرسکز . أللریکزیدە یانلریکزە صالیویریوب بر برینە باغلارسکز . یعنی صاغ ألیکزك آووجی صول ألیکزك أوستنە قورسکز . صاغ ألیکزك سرچە و باش پارمقلریلە صول ألیکزك بیلەکنی طوتوب کوبککزك آلتینە قویارسکز . آیاقلریکزك آرەسیدە دورت پارمقدن فضلە آچمایوب دیمدیك دوغرو دورورسکز .

ابتدا: «سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا اله غیرك» دیدکدن صوکرە أعوذ، بسملە چکەرك فاتحە شریفەیی یعنی «الحمد لله رب العالمین» سورەسنی آخرینە قدر اوقویوب «آمین» دیرسکز. صوکرەدە بسملە چکمەدن بر سورە، یا اوچ آیت، یاخود اوزونجە بر آیت

اوقورسکز. صکره أللریکزی یانلریکزه صالیویروب «الله اکبر» دیه‌رك رکوعه واررسکز. یعنی اللریکزله دیزقپاقلریکزك أوستکی طوتوب صیرتکزی وبلیکزی دوم دوز ایدرسکز. طوپوقلریکزی‌ده بربرینه یاناشدیررسکز. او حالده ایکن اوچ دفعه «سبحان ربی العظیم» دیدکدنصکره «سمع الله لمن حمده» دیه‌رك باشکزی قالدیروب آیاقلریکزك آراسنی ینه اولکی کبی درت پارمق قدر آچارسکز. أویله‌جه دوروب «ربنالك الحمد» دیدکدن صوکره «الله اکبر» دیه‌رك سجده‌یه قاپانیرسکز. سجده‌یه ایزرکن أوکجه دیزلریکزی، صوکره أللریکزی یره قورسکز. صوکره باشیکزی أللریکزك آراسنه قویوب بورنکزی‌ده یره دوقوندیررسکز. دیرسکلریکزی یانلریکزدن آچوب اویلقلریکزی قارنکزدن اوزاقجه طوتارسکز. قوللریکزی‌ده یره یاپشدیرمازسکز. آیاقلریکزك هر ایکیسنك یاخود هیچ اولمازسه برینك پارمقلرینك آلتینی یره یاپیشدیررسکز. آیاقلریکزی یردن قالدیرمامغه دقت ایدرسکز. سجده‌ده اوچ دفعه «سبحان ربی الاعلی» دیدکدن صکره «الله اکبر» دیه‌رك سجده‌دن قالقارسکز. بر دفعه «سبحان الله» دینه‌جك قدر اوطوردقدن صکره «الله اکبر» دیه‌رك ینه طبق دمینکی کبی سجده ایدوب اوچ کره «سبحان ربی الاعلی» دیرسکز. صکره «الله اکبر» دیه‌رك آیاغه قالقار و أللریکزی‌ده اولکی کبی باغلارسکز.

یالکز بسمله چکدکدن صکره فاتحهٔ شریفه‌یی اوقویوب «آمین» دیرسکز. برده سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقویوب «الله اکبر» دیه‌رك دمینکی کبی رکوعه واریرسکز. اوچ کره «سبحان ربی العظیم» دیدکدن صکره «سمع الله لمن حمده» دیه‌رك دوغرولورسکز. «ربنالك الحمد» دیدکدن صکره «الله اکبر» دیه‌رك سجده ایدرسکز. سجده‌ده ینه اوچ کره «سبحان ربی الاعلی» دیدکدن صکره «الله اکبر» دیه‌رك باشکزی قالدیررسکز. بر دفعه «سبحان الله» دینه‌جك قدر اوطوره‌رق ینه سجده ایدوب اوچ دفعه «سبحان ربی الاعلی» دیرسکز. صکره «الله اکبر» دیه‌رك باشکزی سجده‌دن قالدیروب صول آیاغکزك صول یانینی یره دوشه‌یه‌رك أوستنه اوطورورسکز. صاغ آیاغکزی‌ده ـ پارمقلریکزك آلتینی بر آز یره یاپشدیره‌رق ـ دیکوب: التحیات ایله صلوات وبرده دعا اوقودقدن صکره صاغکزه سلام ویررسکز. یعنی: یوزیکزی صاغ اوموزیکزه دوغرو چویروب «السلام علیکم ورحمة الله» دیرسکز. صکره‌ده ینه «السلام علیکم ورحمة الله» دیه‌رك صولکزه سلام ویررسکز. ایشته صباح نمازینك سنتی تك باشنه بویله قیلنیر! شیمدی کله‌لم فرضنه.

ايلك أوكجه صباح نمازينك فرضى قيلمغه ايچكزدن نيت ايدرسكز . ديليكزله‌ده : نيت ايتدم الله رضاسيچون صباح نمازينك ايكى ركعت فرضى قيلمغه ، « الله اكبر » ديه‌رك طبق صباح نمازينك سنتى كبى ايكى ركعت قيلارسكز. ايشته صباح نمازى‌ده يالكز باشنه بويله قيلينير . اما جماعتله قيلاجقسه‌كز صباح نمازينك سنتنى ينه يالكز باشيكزه قيلارسكز . صوره فرضنه كلنجه : مؤذن اقامت ايدركن « حى على الصلاة » ديجه سزده جماعتله برابر آياغه قالقارسكز؛ صباح نمازينك فرضى‌امامه اويه‌رق قيلمغه‌ايچكزدن نيت ايدرسكز . ديليكزله‌ده : نيت ايتدم الله رضاسيچون صباح نمازينك ايكى ركعت فرضى حاضر اولان امامه اويوب قيلمغه » ديه‌رك امامك تكبير آلماسنى بكلرسكز . امام « الله اكبر » دير ديمز سزده همان أللريكزى قولاغيكزه قدر قالديروب « الله اكبر » ديه‌رك أل باغلارسكز . ساده « سبحانك »ى نهايتنه قدر اوقورسكز . آرتق باشقه‌برشى اوقومه‌دن أويله دوررسكز . ساده امام فاتحهٔ شريفه‌يى اوقويوبده « ولاالضالين » ديديكى وقت سزده يواشجه‌جق « آمين » ديرسكز . امام « الله اكبر » ديه‌رك ركوعه وارنجه سزده « الله اكبر » ديوب ركوعه وارير ، اوچ دفعه « سبحان ربى العظيم » ديرسكز . امام « سمع الله لمن حمده » ديه‌رك ركوعدن باشنى قالديرنجه سزاونك كبى ديمه‌يوب« ربنالك الحمد » ديه‌رك باشيكزى قالديرر ، امامى بكلرسكز . باقك اى جماعت بوكا دقت ايديك! يالكز باشيكزه نماز قيلديغكز وقت «سمع الله لمن حمده » ديه‌رك ركوعدن قالقوبده آياقده دورركن «ربنالك الحمد» دييورسكز. جماعتله قيلديغكزده‌ده ركوعدن باشيكزى قالديرركن « ربنالك الحمد » ديبورسكز . يعنى « ربنالك الحمد »ى تك باشكزه اولديغكزده آياقده دورركن ؛ امامه اويديغكزده‌ده باشكزى قالديرركن ديه‌جكسكز بونلرى‌بر برندن آيرد ايتمه‌لى .

شيمدى سوزيمزه كله‌لم ! امام « الله اكبر » ديه‌رك سجده‌يه وارنجه سزده «الله اكبر» ديه‌رك سجده‌يه واروب اوچ كره « سبحان ربى الاعلى » ديرسكز . امام « الله اكبر» ديه‌رك باشنى قالديرنجه سزده « الله اكبر » ديه‌رك باشكزى قالديرر ، امامى بكلرسكز . امام سجده‌يه كيدنجه‌سزده «الله اكبر» ديه‌رك سجده‌ايدوب‌ينه‌اوچ كره«سبحان‌ربى‌الاعلى» ديدكدنصكره امامله برابر آياغه، ايكنجى‌ركعته قالقارسكز آرتق‌سزهيچ برشى‌اوقومايوب ساده امام « والالضالين » ديجه يواشجه « آمين » ديرسكز . امام « الله اكبر » ديه‌رك ركوعه وارنجه سزده شيمدى آكلاتديغم كبى امامله برابر ركوعه وارير ، سجده‌لرى

یاپارسکز . صکره امام اوطورنجه ، سزده « الله اکبر » دیه‌رك اوطورر «التحیات» ایله
صلوات ودعا اوقویوب امامله برابر سلام ویرورسکز . ایشته صباح نمازی جماعتله‌ده بویله
قیلینیر . شیمدی صره أوکله نمازینه کلدی . أوکله نمازی اون رکعتدر . ابتدا درت
رکعت سنت ، صکره درت رکعت فرض ، صکره‌ده ایکی رکعت صوك سنت قیلنه‌جق
ایشته اوقدر. شیمدی أوکجه أوکله نمازینك اول سنتنی قیلمغه ایچیکزدن نیت ایدرسکز.
دیلیکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسی ایچون أوکله نمازینك سنتنی قیلمغه ، « الله اکبر »
دیه‌رك أل باغلایوب « سبحانك »نی اوقورسکز . صکره اعوذ ، بسمله چکوب فاتحه ایله
بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقورسکز . صکره « الله اکبر » دیه‌رك
رکوعه واروب ایکی کره دخی سجده ایدرسکز . صکره ینه آیاغه ، ایکنجی رکعته
قالقارسکز . ساده بسمله چکوب فاتحه ایله بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه برآیت
اوقورسکز . صکره « الله اکبر» دیه‌رك رکوعه واریر، ایکی کره دخی سجده‌ایدرسکز.
صکره اوطوره‌رق ساده « التحیات »نی اوقویوب آیاغه ، اوچنجی رکعته قالقارسکز. ینه
ساده بسمله چکوب فاتحه ایله بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقودقدن
صکره « الله اکبر » دیه‌رك رکوعه واریرسکز . صکره‌ده ایکی کره سجده ایدوب آیاغه ،
دردنجی رکعته قالقارسکز . ینه ساده بسمله چکوب فاتحه‌ایله برسوره یا اوچ آیت‌یاخود
اوزونجه بر آیت اوقودقدنصکره رکوعه واریرسکز. ایکی کره‌دخی سجده‌ایتدکدنصکره
اوطوره‌رق التحیات ایله صلوات ودعا اوقویوب صکره ایکی طرفکزه سلام ویریرسکز.
ایشته أوکله‌نك اول سنتی بویله قیلینیر . شیمدی کله‌لم فرضنه !.

ایلك أوکجه أوکله نمازینك فرضنی قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلیکزله‌ده :
نیت ایتدم الله رضاسی ایچون أوکله نمازینك فرضنی قیلمغه ، «الله اکبر» دیه‌رك أل
باغلارسکز . أوکجه، « سبحانك »نی اوقویوب اعوذ ، بسمله چکرسکز . فاتحه ایله بر
سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه برآیت اوقودقدنصکره رکوعه واریر، ایکی دفعه‌دخی
سجده ایدرسکز . صکره آیاغه ، ایکنجی رکعته قالقارق ساده بسمله چکرسکز . فاتحه
ایله بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقویوب رکوع ایدرسکز . ایکی‌دفعه
دخی سجده ایتدکدنصکره اوطوره‌رق ساده « التحیات »نی اوقویوب آیاغه ، اوچنجی
رکعته قالقارسکز . ساده بسمله چکوب یالکز فاتحه اوقورسکز . صکره ، سوره یاآیت
اوقومه‌دن رکوعه واروب ایکی دفعه‌دخی سجده ایدرك آیاغه، دردنجی رکعته‌قالقارسکز.

ينه فاتحه‌يى اوقودقدنصكره ركوعه واروب ايكى‌دفعه دخى سجده ايدرك اوطورورسكز. «التحيات» ايله صلوات و دعا اوقودقدنصكره سلام ويررسكز. ايشـته أوكله نمازينك فرضى تك باشينه بويله قيلينير. شيمدى كله‌لم صوك سنته !.

أوكله‌نك صوك سنتنى قيلمغه ايچيكزدن نيت ايدرسكز. ديليكزله‌ده : نيت ايتدم، أوكله نمازينك صوك سنتنى قيلمغه،« الله اكبر » ديه‌رك أل باغلادقدنصكره صباح نمازينك سنتنى نصل قيلديكزسه طبق اونك كبى ايكى ركعت قيلارسكز. ايشته أوكله نمازى‌يالكز باشينه بويله قيلينير.

اما جماعتله قيلاجق اولور ايسه‌كز : أوكله نمازينك اول‌سنتنى ينه‌سز يالكزباشيكزه قيلارسكز. صكره فرضه صيره كلنجه ؛ مؤذن اقامت ايدركن سزده قالقوب أوكله نمازينك فرضنى امامه اويه‌رق قيلمغه ايچيكزدن نيت ايدرسكز. ديليكزله‌ده : نيت‌ايتدم الله رضاسى ايچون أوكله نمازينك فرضنى امامه اويوب قيلمغه، ديه‌رك امامى بكلرسكز. امام « الله اكبر » دير ديمز سزده همان يواشجه « الله اكبر » ديه‌رك امامه اويوب أل باغلارسكز. ساده « سبحانك »يى اوقويوب نه بو ركعتده ، نه‌ده أوبر ركعتلرده اياقده دورركن باشقه‌هيچ برشى اوقومازسكز. ساده ركوعلرده اوچر كره « سبحان‌ربى‌العظيم» سجده‌لرده‌ده اوچر كره « سبحان ربى‌الاعلى » ديرسكز. برده امامله برابر ركوعه ، سجده‌يه واريركن ، و سجده‌دن قالقار ايكن يواشجه « الله اكبر » ديرسكز. ركوعدن دوغرولوركن‌ده « ربنالك‌الحمد » ديرسكز. برنجى اوطوروشده ساده « التحيات »يى اوقورسكز. ايكنجى اوطوروشده « التحيات » ايله صلوات ودعا اوقويوب امامله برابر سلام ويررسكز. ايشـته جماعتله أوكله نمازى بويله قيلنير. أوكله‌نك صوك سنتنى‌ده سز كنديكزه قيلارسكز.

شيمدى آرتق صره ايكندى نمازينه كلدى.

ايكندى نمازى سكز ركعتدر. درت ركعتى سنت ، درت ركعتى‌ده فرضدر. ايلك أوكجه ايكندى نمازينك سنتنى قيلمغه ايچيكزدن نيت ايدرسكز. ديليكزله‌ده :نيت ايتدم الله رضاسيچون ايكندى نمازينك سنتنى قيلمغه،« الله اكبر » ديه‌رك نمازه طورورسكز. سبحانك اوقويوب اعوذ، بسمله چكدكدن صكره فاتحه ايله بر سوره يا اوچ آيت ياخود اوزونجه بر آيت اوقويه‌رق ركوعه وارير، ايكى كره‌ده سجده ايدرسكز. صكره آياغه، ايكنجى ركعته قالقنجه ساده بسمله چكوب ينه فاتحه ايله بر سوره يا اوچ آيت ياخود

اوزونجه بر آیت اوقویه‌رق رکوعه واریر ، ایکی کره‌ده سجده ایدرك اوطوررسکز . التحیات ایله صلوات اوقودقدن صکره آیاغه اوچنجی رکعته قالقارسکز . سبحانك‌نی اوقویه‌رق اعوذ ، بسمله چکرسکز . فاتحه ایله بر سوره ، یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقویوب رکوعه واریرسکز . ایکی کره سجده ایدوب آیاغه ، دردنجی رکعته قالقارسکز . ساده بسمله چکه‌رك فاتحه ایله بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه برآیت اوقودقدن صکره رکوعه واریر ، و ایکی کره‌ده سجده ایدرك اوطوررسکز . التحیات ایله صلوات ودعا اوقودقدن صکره سلام ویررسکز . ایشته ایکندینك سنتی‌ده بویله قیلینیر .

لکن دقت ایتملی ایکندینك سنتی‌ده درت رکعتدر اما، أوکله‌نك اول سنتنه‌بکزه‌مز . هانی اوکله‌نك اول سنتنده ایکنجی رکعتدن صکره اوطوردیغکزده ساده « التحیات » اوقومشدیکز. اما ایکندینك سنتنده ایلك اوطوروشده « التحیات » ایله‌برابر صلوات‌ده اوقویه‌جقسکز . برده أوکله‌نك اول سنتنده اوچنجی رکعته قالقدیغکز وقت ساده بسمله چکمشدیکز اما ایکندینك سنتنده اوچنجی رکعته قالقدیغکزده‌هم «سبحانك»اوقویه‌جقسکز هم‌ده اعوذ بسمله چکه‌جکسکز . دقت ایدوب بونلری آییرد ایتملی !

شیمدی صره ایکندی نمازینك فرضنه کلدی . ابتدا ایکندینك فرضنی قیلمغه ایچیکزدن نیت ایدرسکز . دیلیکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون ایکندی نمازینك فرضنی قیلمغه،« الله اکبر » دیه‌رك نمازه دوررسکز. أوکله نمازینك درت رکعت فرضنی نصل قیلدیکز ایسه ایکندینك فرضنی‌ده أویله‌جه قیلارسکز. بربرندن هیچ فرقی‌یوقدر. ایشته ایکندی نمازی یالکز باشینه بویله قیلینیر .

اما جماعتله قیلاجق اولورسه‌کز ایکندینك سنتنی ینه یالکز باشکزه قیلارسکز . مؤذن اقامت کتیردکده سزده آیاغه قالقارسکز . ایکندینك فرضنی امامه اویارق قیلمغه ایچیکزدن نیت ایدرسکز . دیلکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون ایکندی نمازینك فرضنی امامه اویارق قیلمغه دیوب امامی بکلرسکز . امام « الله اکبر » دیر دیمز سزده « الله اکبر » دیه‌رك امامه اویوب أل باغلارسکز . أوکله نمازینك فرضنی امامله نصل قیلدیکز ایسه ایکندینك فرضنی‌ده طبقی اونك کبی قیلارسکز . ایشته ایکندی نمازی‌ده جماعتله بویله قیلینیر . شیمدی کله‌لم آقشام نمازینه .

آقشام نمازی بش رکعتدر . اوچ رکعتی فرض ، ایکی رکعتی سنتدر . ابتدا فرض

قیلنیر . أوكجه سز آقشام نمازینك فرضنی قیلمغه ایچیكزدن نیت ایدرسكز . دیلیكزله : نیت ایتدم الله رضاسیچون آقشام نمازینك فرضنی قیلمغه ، «الله اكبر» دیه‌رك نمازه دوررسكز سبحانك‌ی اوقویوب اعوذ ، بسمله چكدكدن صكره فاتحه ایله بر سوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقویه‌رق ركوعه واررسكز . صكره‌ده ایكی كره سجده ایدوب آیاغه ، ایكنجی ركعته قالقارسكز . ساده بسمله چكوب فاتحه ایله برسوره یا اوچ آیت یاخود اوزونجه بر آیت اوقودقدن صكره ركوعه واررسكز . ایكی كره سجده ایتدكدن صكره اوطوروب ساده «التحیات»ی اوقورسكز. صكره آیاغه اوچنجی ركعته قالقارسكز . ینه ساده بسمله چكوب یالكز فاتحه‌یی اوقویه‌رق ركوعه واررسكز. ایكی كره سجده ایدوب اوطوردقدنصكره « التحیات » ایله صلوات ودعا اوقویوب سلام ویررسكز . ایشته آقشام نمازینك فرضی‌ده بویله قیلینیر .

فرضدن صكره‌ده ایكی ركعت سنت قیلاجقسكز . ایلك أوكجه سز : آقشام نمازینك سنتنی قیلمغه ایچیكزدن نیت ایدرسكز . دیلیكزله : نیت ایتدم الله رضاسیچون آقشام نمازینك سنتنی قیلمغه «الله اكبر» دیه‌رك نمازه دوررسكز. صباح نمازینك سنتیله أوكله‌نك صوك سنتنی نصل قیلدیكز ایسه طبقی اونك كبی ایكی ركعت قیلارسكز . ایشته آقشام نمازی یالكز باشینه بویله قیلنیر .

اما جماعتله قیلاجق اولورسه‌كز: ساده فرضی امامله قیلاجقسكز. اقامت اولونوركن سزده آیاغه قالقارق : آقشام نمازینك فرضنی امامه اویه‌رق قیلمغه ایچیكزدن نیت ایدرسكز. دیلكزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون آقشام نمازینك فرضی امامه اویه‌رق قیلمغه » دیوب امامی بكلرسكز . امام « الله اكبر » دیجه ، سزده « الله اكبر » دیه‌رك امامه اویوب أل باغلار ، ساده « سبحانك » ی اوقورسكز . نه بو ركعتده نه‌ده اوته‌كی ركعتلرده آیاقده ایكن باشقه هیچ بر شی اوقومازسكز . ساده امام « ولاالضالین » دیجه سزده یواشجه‌جق « آمین » دیرسكز . ركوعلرده اوچر كره « سبحان ربی العظیم » سجده‌لرده اوچر كره « سبحان ربی الاعلی » دیرسكز . برنجی اوطوروشده ساده « التحیات » اوقورسكز . ایكنجی اوطوروشده‌ده «التحیات» ایله صلوات ودعا اوقویوب امامله برابر سلام ویررسكز. آقشام نمازینك سنتنی‌ده سز آرتق یالكز باشیكزه قیلارسكز. شیمدی كله‌لم یاتسو نمازینه !

یاتسو نمازی اون ركعتدر. دردی ایلك سنت ، دردی فرض ، ایتدی سكز.ایكی‌ده

صوك سنت . ايتدى اون. ياتسو نمازى قيليندقدن صكره اوچ ركعتده وتر نمازى قيلمق واجبدر . بونكله ياتسو نمازى اون اوچ ركعته واردر .

ايلك أوكجه درت ركعت سنت قيلينه‌جق بونك ايچون سز ابتدا ياتسو نمازينك اول سنتنى قيلغمه ايچيكزدن نيت ايدرسكز . ديليكزله‌ده : نيت ايتدم الله رضاسيچون ياتسو نمازينك اول سنتنى قيلمغه ، «الله اكبر» ديه‌رك نمازه دوررسكز . ايكندينك سنتنى نصل قيلديكز ايسه طبقى اونك كبى درت ركعت قيلارسكز . صكره صره فرضه كلير .

ابتداً ياتسـو نمازينك فرضنى قيلمغه ايچيكزدن نيت ايدرسكز . ديليكزله‌ده : نيت ايتدم ياتسونمازينك فرضنى قيلمغه، «الله اكبر» ديه‌رك نمازه‌دوررسكز. أوكله‌وايكندينك فرضلرينى نصل قيلديكزسه طبقى اونلر كبى درت ركعت قيلارسكز .

ياتسونك‌صوك‌سنته كلنجه: ياتسو نمازينك صوك‌سنتنى قيلمغه‌ايچيكزدن نيت‌ايدرسكز. ديليكزله‌ده : نيت ايتدم الله رضاسيچون ياتسو نمازينك صوك سنتنى قيلمغه ، «الله اكبر» ديه‌رك نمازه دوررسكز . صباح نمازيله أوكله وآقشـام نمازلرينك صـوك سنتلرينى نصل قيلديكز ايسه طبقى اونلر كبى ايكى ركعت قيلارسكز . وتر نمازى اوچ ركعتدر . ايلك أوكجه سز وتر نمازينى قيلمغه ايچيكزدن نيت ايدرسكز . ديلكزله‌ده : نيت ايتدم وتر نمازينى قيلمغه ، «الله اكبر» ديه‌رك أل باغلايوب نمازه دوررسكز . أوكجه « سبحانك »ينى اوقويه‌رق اعوذ، بسمله چكرسكز . صكره فاتحه‌ايله برسوره يا اوچ آيت ياخوداوزونجه بر آيت اوقويه‌رق ركوعه واريرسكز . ايكى دفعه‌ده سجده ايتدكدنصكره آياغه،ايكنجى ركعته قالقوب ساده بسمله چكرسكز . فاتحه ايله بر سوره يا اوچ آيت ياخود اوزونجه‌بر آيت اوقويه‌رق ركوعه واريرسكز . صكره ايكى كره سجده ايدرك اوطوروب سـاده « التحيات » يى اوقورسكز . صكره آياغه ، اوچنجى ركعته قالقنجه ساده بسمله چكرك فاتحه ايله بر سـوره يا اوچ آيت ياخود اوزونجه بر آيت اوقويوب أللريكزى ـ نمازه دوركن نصل قالديرسه‌كز أويله‌جه ـ قالديره‌رق «الله اكبر»ديرسكز. صكره أللريكزى باغلايه‌رق كوبه‌كدكزك أوستنه قويوب شو دعايى اوقورسكز :

اللهم انانستعينك ونستغفرك ونستهديك ونؤمن بك ونتوب اليك ونتوكل عليك ونثنى عليك‌الخير كله‌نشكرك ولانكفرك و نخلع و نترك من يفجرك . اللهم اياك نعبد ولك نصلى ونسجد واليك نسـعى ونحفد نرجو رحمتك ونخشى عذابك‌ان عذابك بالكفار ملحق ».

بوكا « قنوت دعاسى » ديرلر .

بونی اوقودقدن صکره « الله اکبر » دیه‌رك رکوعه واررسکز ایکی کره دخی سجده ایتدکدنصکره اوطوره‌ق « التحیات » ایله صلوات و دعا اوقویه‌رق سلام ویررسکز . بو « قنوت دعاسنی » اوقومغی بجره‌میه‌نلرده اوچ کره « اللهم اغفرلی » دیرلر ایشته وتر نمازی یالکز باشینه بویله قیلینیر .

اکر یاتسو نمازینی جماعتله قیلاجق اولور ایسه‌کز یاتسونك اول سنتنی ینه سز کندی کندیکزه قیلوب ساده درت رکعت فرضنی امامله برابر قیلارسکز. اقامت ایدیلیرکن آیاغه قالقوب یاتسونك فرضنی امامه اویارق قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلکزله‌ده نیت ایتدم الله رضاسی ایچون یاتسونك فرضنی امامه اویارق قیلمغه دیرسکز . امام « الله اکبر » دنجه سزده « الله اکبر » دیه‌رك امامه اویارسکز . أوکله و ایکندی نمازلرینك فرضلرینی امامه اویاره‌ق نصل قیلدیکز ایسه طبق اونك کبی درت رکعت قیلارسکز . یاتسونك صوك سنتی ایله و تر نمازینی‌ده سز آرتق یالکز باشیکزه قیلارسکز . اما رمضانده تراویح جماعتله قیلنه‌جق اولورسه او وقت و تر نمازی امامله‌ده برابر قیلینیر . یالکز باشینه‌ده قیلینیر . اونی تراویح نمازی آکلادیر ایکن اوکره‌نیرسکز . شیمدی آرتق صره جمعه نمازینه کلدی .

ای آغالر! بیلمش اولیك که بزم اصلا اهمیت ویرمدیکمز شیلردن بری‌ده جمعه کونیدر. کیجه‌سی‌ده رحمت ، کوندوزی‌ده رحمت اولان مبارك جمعه‌نك قدرینی بیله‌میورز. امت محمده مخصوص اولان اومؤمنلر بایرامندن بز برشی‌جکلر آکلایه‌میورز. ساده أویله‌بوی کزدیروب آلای کچیریورز . اما جمعه حرمتنه بهریده جنتلر دونانیر اطراف نورلره بویانیرمش ؛ حوریلر شنلك ایدر ملکلر رحمت یاغدیررمش. بزم بونلرك برندن خبریمز یوق. وارمی تبدلك ، وارمی اویون اکلنجه ایشته او قدر .. بزم بیلدیکمز ایتدیکمز هپ بوندن عبارت. بزم کبیسنه جمعه‌نك فضیلتنی بیلمك، جمعه ایچون عادتا بایرام ایتمك نه‌قدر اوزاق بیلده ایکی‌دفعه کلن بایراملره بیله اوقدر اهمیت ویرمه‌ین آدام قالقه‌جق‌ده هفته‌دن هفته‌یه کلن جمعه‌یه‌می اهمیت ویره‌جك ؟ خواجهم شاشارم سنك عقلکه : هپسی بیتدی‌ده هر هفته بایرام ایتمك‌می قالدی ؟ دیسه بریسی . . أویله‌یا کندی وارلغنی اونودان کیمسه‌نك جنتدن جمعه‌سندن خبری اولورمی ؟ أویله‌سندن هیچ مبارك کونلرده‌حرمت‌اولورمی ؟

ایشته آغالر بو بزم حالمز یوقمی ؟ هانی شویله والله‌العظیم اوطوروبده آغلانه‌جق بر حالدر .. دوشونك بر کره ! بز مسلمان اولالم ، ایکی جهان سروری کبی بر پیغمبرك

امتی بولونالمده صکره بویله بو حاله کله‌لم بو قدر قیمت بیلمه‌مزلك ایده‌لم‌ها ! یازیقلر اولسون بزه . . انسان ازیجق انصاف ایدرده اطرافنه باقار . جمعه‌ایرتسی پازار کونلری خاورالرك کلیسالرك نصل دولوب‌دولوب بوشالدیغنی کوریرده برآز صیقیلیر . بز مسلمانلغی کیمسه‌یه ویرمه‌یز ، باشقه ملتلری‌هیچ بکنمه‌یز اما عجبا بزی کیملر بکنسین ؟ الله‌ایچون سویله‌یك . بکنیله‌جك بر یریمز قالمشمیدر ؟ . . علم دیسه‌ك علم یوق ، صنعت دیسه‌ك صنعت یوق دوغرولق دیسه‌ك دوغرولق یوق . اخلاق یوق انصاف یوق . یوق اوغلی یوق . صکره‌ده بز هرکسدن ایی‌ها ؟ ! . آلدانیورز آغالر آلدانیورز .

مؤمنز ، امت محمدز دیه‌صاقین کوکه‌نمیه‌لم . او جنتلرده دها شیمدیدن سوزی‌کچوب یولی بکله‌نن مؤمنلر بویله بزم کبی تنبل قوقمش مؤمنلر دکلدر . او امت محمد دیه‌ملکلرك یره کوکه قویامدقلری جنت قوشلری أویله کونتی اونوتمش دینی دیانتی نعوذ بالله آیاقلر آلتینه آلمش آدی‌مسلمان کیمسه‌لر دکلدر . برانسانك‌ساده‌آدی احمد محمداولمقله ایش بیتمز . بر آدام ساده بن مسلمانم دیمکله ایش همان اللهك سوکیلیسی اولیویرمك لازمکلمز . هر وقت دیدیکم کبی یورولمق ایستر یولنده بولنمق ایستر . بویله اولونجه ای اللهك قولی اکر مسلمانسه‌ك ، اکر کندیکی امت محمددن صایبورسه‌ك کل سن‌ده مسلمانلره قاریش اونلرله برابر اول ! اونلرك کیتدیکی یوله سن‌ده کیت ! دینله دیانتله سنك‌ده ایلیشکك اولسون . جمعه ایله جماعتله سنك‌ده علاقه‌ك بولونسون ! أویله جمعه کونی چنغیر ، چنغیر اذانلر اوقونورکن ، اللهك امریله مسلمانلر جمعه نمازینه دعوت اولنورکن سن باشکی آلوبده بر طرفه صاووشما ! باق باشقه ملتلر کندی کویلرنده نه یاپیورلر نصل‌داورانیورلر بونی‌ده بر دوشونده انصافه کل !

آوروپا ، آمریقا بو قدر علمیله ، بو قدر صنعتیله قوتیله برابر ینه دینی براقمیور . بو قدر زنکینلکی بو قدر اینجه‌لکیله برابر ینه دیننددن واز کچمیورده بزی مسلمان سکا نه اولیورکه کیت کیده بویله دینك ایمانك ضعیفله‌یور ؟ . دنیانك هر طرفنده هرکس ایکری دوغرو دیمیور ، کندی دیننه درت أل‌ایله صاریلیورده سن‌نیه‌بویله کیتدکجه ایشی کوشه‌تیورسلك‌نه‌یه کیتدکجه‌جامعکدن‌جماعتکدن‌بویله‌اوزاقلاشوب دوریبورسلك ؟ آوروپا آمریقا شویله دورسون مملکتمزده‌کی خرستیانلری کورمیورمیسك ؟ قومشولریمزدن باشقه دین طاشیانلرك حالنه‌دقت‌ایتمیورمیسك ؟ برخرستیان‌کوینده‌یا‌محله‌سنده برپازارکونی‌اولور ، صانکه قیامت قوپار . دها برکون‌أولندن حاضرلانیرلر . کوچوکی بیوکی هپ چیچك کبی کیینوب

قوشانیرلر . وقتی کلنجه کنجی اختیاری هپ کلیسایه قوشارلر کندی دینلرنجه دینله نیرلر .
اونلر بویله یاپیورلرده سن نیه کندی دیننکه صاحب اولمیورسك . نه ایچون أویله
نمازندن بوجاق بوجاق قاچیورسك ؟ نه وار ، نه اولدی . سکا بو دیندن نه ضرر
کلدی . مسلمانلقدن نه فنالق کوردك ؟ عجبا دوشونیورسك طاشینیورسكده دینك ایمانك
فائده سنی می آکلایه میورسك ؟ یوقسه اینجه أله یوب صیق دوقیورسكده جمعه نك جماعتك
فائده سنه عقل ایردیره میورسك ؟ خایر استغفرالله . نه دوشونوب طاشیندیغمز وار ،
نه ایتدیکمز . بزمکیسی أویله کوری کورینه بر غفلتدن عبارت والسلام .

ایشته آغالر بر مملکت بویله لکله باطار . بر ملت بویله لکله بلاسنی بولور . چونکه
انسان اوغلی باشی بوش اوله رق کندی هواسنه براقیلیرسه أوکنده صوکنده مطلقا
شیطان اونی آولار . مطلقا اونی آلوا وب بر فنالغه کوتورر . کیم نه دیرسه دیسون بو
بویله در . انسان نقدر اولسه نفس صاحبیدر ، ملك دکلدر . قورونمغه ، فنالقلردن اسیرکه نمکه محتاجدر .

ایشته بونك ایچون مسلمانلق دائما اوزریمزه تیتره یور . دائما بزی ایلك جهتنه
چکمکه چالیشیور . هیچ بزی کندی هوامزه براقق ایسته میور . خلقی یکرمی درت
ساعتده بش کره جماعتله نمازه چاغریور . بو قدرله براقمیوب هفته ده بر کره ده جمعه
نمازینه دعوت ایدییور . همده بو دعوت أو بر دعوتلره بکزه میور . چونکه بش وقت
نماز فرضدر . جماعتله قیلنمسی ده سنت شریفدر . لکن جمعه نمازینی مطلقا جماعتله برلکده
قیلمق فرضدر . أویله باشقه نمازلر کبی تك باشنه قیلمق جائز دکلدر . هم جمعه کونی فرض
اولان ساده نماز قیلمق دکلدر . خطبه دیکلمك ده فرضدر . بونك ایچون جمعه نمازی ده
خطبه سی ده بایرام نمازلرندن ، بایرام خطبه لرندن دها اهمیتلیدر . زیرا بایرام نمازلری واجب ،
خطبه لری سنتدر . البته فرض ؛ واجبله سنتدن دها قوتلیدر .

ایشته بونك بویله اولیشندنده آکلاشیلیرکه مسلمانلق خلقك بر هفته دن فضله
نصیحتسز قالماسنه راضی اولمیور . دیمك که بر مسلمان هیچ اولمازسه هفته ده برکره جامعه
کیدوب قرآن کریم دویه جق ، خطبه دیکلیه جك . قولاغنه بر آز وعظ و نصیحت کیره جك .
دین قارداشلریله برلکده حقك دیوننه دوروب عبادت ایده جك . بر آز ایچی آچیلاجق ،
بر آز یوره کینك پاصی سیلینه جك . کچن جمعه دنبری ایشلدیکی کناهلر وارسه اونلره
پشیمان اوله جق . اونلره أویله صاپلانوب قالمیه جق . آکلایانه کوره بو نه نصیحتدر . هله
او ساده بر محله یا بر کوی اهالیسنك دکل ، جمعه قیلنمیان بتون جوار کویلرده کی خلقك

هفته‌ده بر کره بر آرایه طوپلانمسنده‌کی حکمت نه بیوکدر . انسان جمعه دییوب کچیوره‌مه‌ملی . بو پك دقت اولنه‌جق چوق اهمیت ویریله‌جك بر شیدر . ایشته آغالر : مسلمانلق بویله‌جه آیری سه‌چی ایتمکسزین فقیرله زنکینی یان یانه قویوب بر صفده اونلره نماز قیلدیرییور . هم بویله‌لکله دین قارده‌شلری آره‌سنده آشنالق پیدا اولوب یابانجیلغك قالقماسنه سبب اولویور. همده مسلمانلرك بربریله قونوشوب کوروشوب دنیایه آخرته یارار ایشلر طوته‌بیلملرینه میدان ویرییور. جمعه‌نك جمعه اولیشنده دها بویله نیجه حکمتلر واردر . بو سببدن جمعه نمازی ایچون ویریلان امرلر پك صیقیدر. حتی اوچ جمعه نمازینی بربری آردنجه عذرسز اوله‌رق ترك ایدنلرك منافقلر دفترینه یازیلاجغنی پیغمبر افندیمز بزه بیلدیرمشدر . اوچ جمعه ترك ایدنلرك حالی بویله اولورسه نعوذ بالله جمعه ایله هیچ باشی خوش اولمیانلرك وای حالنه . کیم بیلیر اویله‌لری هانکی دفترلره یازیلیر . کیم بیلیر اویله‌لرك قلبلری نصل قارارییر ، عاقبتلری نه قدر فنا اولور ؟

ایشته بونك ایچون بن سزه جمعه وقتی یاقلاشنجه همان ایشکزی براقك دیمك شویله دورسون، جمعه‌یه دها پنجشنبه‌دن حاضرلانیك دییه‌جکم. جمعه‌یی قارشیلامق ایچون پنجشنبه‌یی عرفه بیلمك دیمکه قالقشه‌جغم. صاقین سز بونی بن دییورم صانمایك. خواجه کندیلکندن باشمزه ایشلر چیقارییور ظن ایلمه‌یك ! سویلیه‌ن بن دکلم ، کتابلردر . بنمکیسی آراده بر ترجمانلق . اونیده لایقیله یاپامیورم . او مبارك کتابلرك دیدکلرندن بیکده برینی سزه سویلیه‌میورم . بویله لحظه‌نك ایچنده نه سوله‌نه‌بیلیر . بویله قاش ایله کوز آره‌سنده نه قدر بر شی آکلادیله‌بیلیر . هر نه حال ایسه بز بوکون جمعه‌یه نصل حاضرلانه‌جغز ، جمعه‌یی نصل قارشولایه‌جغز بونلری بر آز اوکره‌نه‌لم .

شیمدی آغالر سز بنی دیکلرسه‌کز، اکر بو مبارك کونك قدرینی بیلمك ایسترسه‌کز دائما هفته‌نك کونلرینی حسابلارسکز . جمعه‌یی شویله حاجی کوزلر کبی کوزلرسکز ، پنجشنبه کونی اولونجه چولوغکزه چوجغکزه تنبیه ایدرسکز . یارین جمعه‌در ها بیلمش اولیك ، بوکوندن حاضرلانیك ، دیرسکز . یکی واسکی حالکزه کوره ییقانه‌جق نه‌یکز وارسه پنجشنبه‌دن ییقار یاخود ییقاتیرسکز. جمعه کونی نمازیکزه نیازیکزه راحت راحت وقت بوله‌بیلمك ایچون اوك آلنه‌جغنی ویریله‌جکنی پنجشنبه‌دن بیتروب بایرامه حاضرلانیر کبی جمعه‌یه حاضرلانیرسکز. کیبسی فضله.. بیله نه کوره جمعه بایرامدر، مؤمنلر بایرامیدر. بونك ایچون انسان پنجشنبه کونلری ایشنی کوجنی وقتیله بیتیرملی . ایکندی نمازینی

قیلدقدنصکره کوزلجه توبه استغفارایدوب تسبیح چکملی، دعا ایتملی. قرآن کریم اوقویوب یوره‌کنی نورلاندیرملی . کچمشلرینك روحنی شاد ایتملی . اولاده عیاله قارشی‌ده تکملك ایتمه‌ملی . الله نه ویردیسه اونلره کوزل کوزل یدیروب ایچیروب کندیلرینی سویندیرمکه چالیشمالی . یتیملری یوقسوللری‌ده اونوتماملی. ألدن کلدیکی قدر اونلره‌ده یاردیم ایتملی . هیچ اولمازسه طاتلی سوزله اولسون اوزواللیلرك کوکللرینی آلمالی وخاطردن چیقارماملی که جمعه کونی ، جمعه کیجه‌سی یاپیلان خیرك وحسنانك ثوابی ایکیشر قاتدر . بیاغی زمانلر کبی دکلدر . بر انسان مالی ، محصولنی اینجه کاری ایله صاتمق ایچون بر آرار ، وقت کوزه‌تیرده آخرت ذخیره‌سی ایچون هیچ کار ضرر دوشونمزمی ؟

باقیك پیغمبر افندیمز خبر ویریور ، جمعه حرمتنه هر خیرك ثوابی ایکی قات اولدیغنی امتنه بیلدیریور . آرتق آغالر نه دوریورسکز ، دها نه ایستیورسکز ؟ بیاغی زمانلرده بر خیردن ازن ثواب آلاجقسه‌کز جمعه حرمتنه یکرمی قات ثواب آلاجقسکز. آکلایانه کوره بو نه کاردر آکلامیانه کوره‌ده بو نه بیوك ضرردر . آمان بو فرصتلری قاچیرمایك بویله برنعمتك قدرینی بیلمه‌مزلك ایلمه‌یك. صاقین یا کلوبده بکا قارشی: تحف سویلیورسك خواجه‌م! جمعه‌دن بول نه‌وار؟ ویزر ویزر بری کلیر بری کیدر، دیمه‌یك زیرا أوکمزده‌کی جمعه‌یه چیقاجغنه کیمسه‌نك ألنده سندی یوقدر . جمعه‌لرك بوللغی هپ عمری اولانلره کوره‌در. عمر دیدیککده کیزلی قپاقلی بر شیدر . دها دوغروسی بر صولوقدن عبارتدر. چونکه کچن زمانك کچدی کیتدی ، بر دها کری دونمز . کله‌جك زمان‌ده شبهه‌لی ، نصیبك وارمی یوقمی بیلنه‌مز . دیمك سنك عمرك آلمقده اولدیغك صولوقدن عبارت . أویله ایسه اصل معرفت بو فرصتك قدرینی بیلوب او قیصه‌جق عمری ، او قیصه‌جق زمانی خیره صرف ایتمکدر . بونك ایچون آغالر کلیك سز بنم دیدکلریمه اینجه دقت ایدیك سزه نه دییورسه‌م اونی یاپمغه چالیشیك. جمعه‌یی بایرام بیلیك، کیجه‌سنی‌ده غفلتله کچیرمه‌یك. یاتسو ایله صباح نمازینی جامعده قیلمغه صاواشیك . جامعه کیده‌مزسه‌کز هیچ اولمازسه چولوغکزه چوجغکزه امام اولوب أوده جماعتله قیلیك . قرآن کریم اوقویوب ختم سوریك ، پیغمبر افندیمزه صلوات شریفه کتیریك .

جمعه کونی اولنجه‌ده بویله مبارك کونه بر دها ایریشدیککزدن طولایی سوینیك، اللهه شکر ایدیك. یواش یواش نمازه حاضرلانمغه، جمعه ایچون سوسلنمکه باشلایك! صقالکزی

بییغکزی سنت شریفه اویدوریك . آلیکزنك آیاغکزنك طرناقلرینی کسیك . اوسطره
طوتونیك ، مسواك قوللانیك کوزلجه ییقانوب غسل ایدیك !

جمعه ایچون ییقانمق بزجه مستحبدر اما پیغمبر افندیمزك ویردیکی امرلرك ، تنبیهلرك
صیقیلغنه باقوبده واجبدر دیینلر بیله اولمشدر . بونك ایچون سز آلکزدن کلدیکی قدر
جمعه ایچون ییقانمی ترك ایتمکه باقیك . حالکزه کوره أثوابکزك ایسنی کییك . کوزل کوزل
قوقولر سورونیك . ایرکنجه جامعه کیدیك . کیدك اما «الله» حضورینه کیدرکبی کیدیك .
أویله صالطا کزیعبا کزی ، موزیکزه آلارق ، چبوغکزی چکوب دومانتی صاوورارق
دکل . انسان بردفعه عقلینی باشنه آلسه ، نرهیه کیتدیکنی برکره دوشونهجك اولسه بویله
یاپاماز . جامعشریفه کیدرکن أویله صاللاپاطی کیدهمز . همان سیغارهسنی آتوب آغزینی
چالقالار ، حقك حضورینه وارهجغنی دوشونهرك کندیسنی برآز چکر چویرر .

ایشته بونك ایچون آغاز سزده جامعه کیدرکن آغزیکزه أویله فناشیلری صیقیشدیرمایك .
آغزیکز مسك کبی قوقسون . دوداقلریکز دعا ایله ، توبه استغفار ایله ، صلات وسلامله
مشغول اولسون . یوزیکزی بیت‌الله اولان جامعشریفه دوندیردیککز کبی کوکلکزیده
جناب مولایه دوندیریك . حقك اولولغنه قارشی أویله کوچولهرك دوشونهرك جامعهواریك .
آیاق قابلریکزی جامعك دیشاریسنده قویهجق بربر بولورسه‌کز نه اعلا .. یوق أکر
یانکزه آلاجقسه‌کز کوزلجه سیلکوب تمیزلهیوب أویله آلیك . ایچری کیرنجهده جماعتی
چکنهمهدن نماز قیلان برکیمسهنك أوکندن کچمهدن ایلروکی صفلردن بوش اولان بر
پرده دوروب الله رضاسیچون ایکی رکعت نماز قیلیك . قرآن کریم اوقونیورسه کوزلجه
اوطوروب دیکلهیك . الله کلامنه حرمت ایدوب باشقه برشی ایله مشغول اولمایك . حتی
او صرهده کندیکندیکزه قرآن کریم بیله اوقومایك . نه تسبیح چکیك ، نه صلات
سلام کتیریك . ساده الله کلامنه قولاق ویریك . اکر جامعشریفده قرآن کریم اوقهنمیورسه
یوزیکزی قبلهدن چویرمهیوب دعا ایله ، تسبیح ایله ، صلات وسلام ایله مشغول اولیك .
جمعه اذانی اوقونمغه باشلانجه هر شیئی براقوب اذانی دیکلهیك . اذان اوقونورکن نصل
دیکلهنوب نه دینهجکنی سزه وقتیله سویلمشدم . اذان بیتدکدنصکره یالکز باشکزه درت
رکعت جمعهنك اول سنتنی قیلیك . نمازه دورورکن جمعه نمازینك اول سنتنی قیلمغه
ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلیکزلهده : نیت ایتدم الله رضاسیچون جمعه نمازینك اول
سنتنی قیلمغ ، دیهرك أوکله نمازینك اول سنتی کبی درت رکعت قیلارسکز .

خطیب منبره چیقوب خطبه اوقورکن سزده کوزلجه دیکله‌یوب هیچ لقردی فلان ایتمزسکز . لقردی ایتمك شویله دورسون او صره‌ده قرآن کریم بیله اوقویامازسکز ، بر کیمسه‌یه صوص بیله دیه‌مزسکز. ساده اشارتله صوصدیره‌بیلیرسکز. یوقسه آغزیکزی آچوب بر شیء دیرسه‌کز جمعه‌نك فضیلتی قالماز . بونك ایچون دیلکزی داماغکزه یاپشدیروب جان قولاغیله خطبه‌یی دیکلرسکز .

اقامت اولنورکن آیاغه قالقوب جمعه نمازینك فرضنی امامه اویارق قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون جمعه‌نك فرضنی امامه اویارق قیلمغه » دیرسکز . امام تکبیر آلنجه سزده « الله اکبر » دیوب امامه اویار » ساده سبحانك‌یی اوقورسکز . صباح نمازینك فرضنی امامله نصل قیلارسه‌کز طبقی اونك کبی ایکی رکعت قیلارسکز .

فرضدنصکره یالکز باشیکزه درت رکعت صوك سنت قیلاجقسکز . بونك ایچون ایلك أوکله جمعه نمازینك صوك سنتنی قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز . دیلکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون جمعه نمازینك صوك سنتنی قیلمغه دیه‌رك أوکله نمازینك اول سنتی کبی درت رکعت قیلارسکز . صکره‌ده اك صکره‌کی أوکله نمازی نیتیله یالکز باشیکزه درت رکعت قیلاجقسکز .

بونك ایچون : نیت ایتدم اوزریمه بورج اولوب هنوز قیلامدیغم اك صکره‌کی أوکله نمازینی قیلمغه » دیه‌رك جمعه‌نك صوك سنتنی نصل قیلدیکز ایسه طبقی اونك کبی درت رکعت قیلارسکز . صکره‌ده ایکی رکعت وقت سنتی قیلاجقسکز . بونك ایچون : نیت ایتدم الله رضاسیچون وقت سنتنی قیلمغه » دیه‌رك أوکله نمازینك صوك سنتی کبی ایکی رکعت قیلارسکز .

شیمدی آغالر شونی‌ده بیلمش اولیك‌که: قادینلره یولجیلره خسته‌لره، اعما کوتورملره کوله‌لره جمعه نمازینی قیلمق فرض دکلدر . شدتلی قار ، یاغمور اولورسه یاخود جامعه کیتمکه باشقه بر عذر بولنورسه جمعه نمازی فرض دکلدر . قادینلردن ماعدا جمعه نمازی قیلمق کندینه فرض اولمیان کیمسه‌لر جمعه نمازی قیلسه‌لر آرتق آیریجه أوکله نمازینی قیلملری لازم دکلدر. بلکه بونلر ایچون جمعه‌یی قیلمق افضلدر. اما قادینلرایچون جمعه‌یی قیلمامق افضلدر . لکن جامعه کیدوبده جمعه‌یی قیلسه‌لر بونلرینك بورجی أوده‌نمش اولور . آیریجه أوکله نمازینی قیلمق لازمدکلدر . شیمدی کله‌لم تراویح نمازینه .

اوروج

ای جماعت ! بیلمش اولك که بو دنیاده هیچ بر شی کلیشی کوزل اولمامش و بوشی بوشنه یارادلمامشدر. هر شیئك مطلقا بر حکمتی کندینه کوره بر خدمتی واردر. طاشی طوپراغی بیله بوش یره یاراتمیان «الله» هیچ شبهه یوق که انسانلری ده عبث یره یاراتمامشدر. البته بزه عقل فکر ویریلشنك ده بر حکمتی واردر. ساده بوی کوستروب قارن دویورمق ایچون دنیایه کلمش اولسیدك ، هیچ بز بویله بیلیر آکلار دوشونور، سه‌زه‌ر بر حالده یاراتیلیرمیدق ؟ مطلقا بونك بر سببی اولاجق ، مطلقا عقلك بر وظیفه‌سی بولنه‌جقدر .

بللی بر شی که عقلك وظیفه‌سی انسانلرك قارنی دویورمق دکلدر . زیرا انسانلرك طوتوب آلمق ایچون اللری ؛ ایصیروب یمك ایچون آغزلری واردر . عقل اولماسه‌ده اونلر قارنلرینی دویورابیلیرلر . اوزون سوزه نه حاجت . بشقه جان طاشییانلر ایشته کوز اوکنده ! . اونلرك عقللری یوقده آجمی قالیورلر ؟

بونك ایچون شونی‌ده بیلمش اولك که ای مسلمانلر: عقلك اصل وظیفه‌سی انسانلره اللهی بیلدیرمکدر . انسان نصل کوزیله اطرافنی کورور، قولاغیله سس صدا ایشیدیر ؛ دیلیله دماغیله طات دویارسه عقلیله‌ده اللهی بیله بیلیر . بیلمه‌مك اولماز مکر که کندینی دوشوندرمیه . .

کوزینی یومان نصل اطرافنی کوره‌مزسه؛ قولاقلرینی طیقایان نصل اطرافنده اولان سسلری دویامزسه ؛ کندینی دوشوندرمینده اللهی بیله‌مز . بر انسان ، بینی بوزوق اولورده دوشونه‌مزسه اوزواللی‌یه بر شی دینه‌مز. چونکه معذوردر. لکن اصل قباحتك بیوکی هر شیئی بیلوبده اللهی بیلمیانلرده‌در . انسان کوکلری اولچـوون بیچـونده اللهی بیلمه‌سین. بر آدام تشریح ماصه‌سنك باشنه کچسینده اللهی طانیماسین . بو اولاماز مکر که دوشونمك ایسته‌میه .

ایشته بو دوشونمك یوقمی ؛ علیم‌الله عبادتلرك اك بیوکی بودر . بو یولده بر ساعت دوشـونمك ؛ کور کورینه بیك ییللق عبادت ایتمکدن خیرلیدر . زیرا دوشونن انصاف.

ايدر ، انصاف ايدن اللهى بيلير . اللهى بيلن‌ده البته دنيانك أك اتى آدملرى صره‌سنه
كچر . چونكه هر فنالق اللهى بيلمه‌مكدن ايلرى كلير . مولاسنى بيلمه‌ينلدن قورقولور .
أويله‌سندن هر شى اومولور . .

شيمدى بو بويله ايكن نيچه كيمسه‌لر واردركه هم اللهى بيليرلر ، همده هر درلو
فنالقدن كرى قالمازلر . ايشته بويله اولانلر هپ جناب حقى اونوتانلردر . انسان ها
اونوتمش ، ها بيلمه‌مش ، بونك ايكيسى بر كبى بر شى‌در . مولاسنى بيلمه‌ين نه ياپارسه
اونوتدقده اونى ياپار . ساده بيلمك ، ساده ايمان ايتمك يارامز . معرفت او بيلكى‌يى ، او ايمانى
دائما محافظه ايتملى . بوده قورو لافله اولماز . اللهك ديدكنى ياپمق ، پيغمبرك كوسترديكى يولى
طوتمقله اولور . جناب حقك هر ياراتديغنده بر حكمت اولديغى كبى هر امر ايتديكنده ده
بر حكمت واردر . انسان دوشونه‌جك اولسه بونى آكلامقده كوچلك چكمز . هر
دردك نصل بر درمانى وارسه هر فنالغه قارشى قالقان اولاجقده بر عبادت واردر .
انسانه مولاسنى اونوتديرميه‌جق اولان عبادتلركده أك برنجيسى نمازدر . نماز قيلمق دنيا
غائله‌سنى برطرفه آتارق كلوب « الله » ديوانه دورمق ديمكدر . نماز انسانى دوشونديروب
كنديسنه كتيرر . نماز انسانى حقك حضورينه صوقار . داها دوغروسى هر وقت اللهك
حضورنده بولونديغنى انسانه بيلديرر . دائما نماز قيلان ، بويله‌جه مولاسنى هيچ اونوتمايان
البته اللهدن قورقار ؛ فنالق ياپماز ، تنبلك ايتمز ، زيانكارلقده بولنماز .

ايشته نمازك بوقدر فائده‌سى بولنديغيچون دينمز بزه بش وقتدن بشقه رمضانده‌ده بيوك بر نماز
امر ايديور . اونيده يرينه كتيرمك بزم بوينمزك بورجيدر . بيليورم بردن بره خاطريكزه
تراويح نمازى كله‌جك : لكن بن اونى ديمك ايسته‌ميورم . بنم ديديكم بشقه درلو بر
نمازدركه امساك وقتندن باشلار ، آقشام نمازينه قدر سورر . بز بوكا توركجه « اوروج »
ديرز .

سوزم سزه تحف كله‌سين . اوروجده عادتا بيوك بر نمازدر . نماز قيلان كيمسه‌نصل
أليني أتكيني دنيادن چكوب حقك ديوانه واريرسه ، اوروجلى اولان كيمسه‌ده نمازده
ايمش كبى نه يير ، نه ايچر ، نه‌ده نفسنه اويار . ايشنه كوجنه باقسه بيله دائما كوكلى
اللهيله مشغول اولور .

ايشك ذوقنه وارميانلر ؛ اوروجى ساده آچ آچنه كزمكدن عبارت ظن ايدرلر . حالبوكه
اوروج انسانك باشنى كوكلره ايرديرر . اوروج انسانى عادتا ملكلره بكزه‌ديرر . اوروج

انسانی مولاسیله برلکده بولوندیرر. آرتق دنیاده بوندن دها بیوك عبادتمی اولور؟ دنیاده دها بیوك كوكل صفاسیمی بولنور ؟

بو عبادتك موسمی اولان او مبارك رمضان ؛ افطارلریله ، تراویحلریله ، سحورلریله نقدر خوشدر . كیجه‌سنده‌ده كوندوزنده‌ده نقدر بشقه بر حال واردر هله اوٓایكندیدن صكره‌كی نشئه ، او اوروج سزخوشلغی هیچ دویولور شی‌میدر ؟ ساده كویده قصبه‌ده دكل ، طاغده بایرده دخی رمضانك كندینه مخصوص بر ذوقی واردركه اونی بیله‌ن بیلیر .

ایشته ای مسلمانلر سزده اوروجی بوبله بیلك ! سزده ایشك ذوقنه بویله واریك ! او مبارك رمضانی بوش بوشنه كچیرمه‌یك ! آخرته چالشمق ، دنجه اولان نقصانلری تماملامق ایچون رمضاندن ایی فرصتمی اولور؛ رمضانلر: بونالمش روحلری نشئه‌لندیرمك غفلتله قارارمش كوكللرك پاصی‌سیلمك ایچون رمضان اولمشدر. نمازلر اوروجلر، وعظلر حافظلر ، تسبیحلر تمجیدلر تراویحلر ، هپ بونلر انسانی آییلتمق ، انسانك اللهه قارشی قاپانمش اولان كوكلنی آچمق ایچوندر .

انسان بو آیده‌ده آییلمازسه نه وقت آییلیر ، انسانك كوكلی كوزی بو آیده‌ده آچیلمازسه نه وقت آچیلیر ؟ كله‌جك رمضانه‌می ، یوقسه بر آز دها یاشی باشی آلدقدن صكره‌یه‌ی ؛ حالبوكه ای اللهك قوللری ! یارینه چیقه‌جغمزه ألمزده سند یوق ایكن كله‌جك كیده‌جك رمضانلره كووه‌ن اولورمی ؛ هیچ دوشونمیورمیسكزكه : أولوم یاشه باشه باقماز . اجل كنجه اختیاری كنجی ایرد ایتمز . انسان ؟ دها دور باقالم أویله شیلر بكا نه‌قدر اوراق» دیركن‌هیچ اومدیغی برصره‌ده أولوم آدامك یاقاسنه یتیشیور. اووقت انسانك آیاقلری صویه ایرر اما ایش ایشدن كچر . اوزمان دوكونمك ، پشیمان اولمق فائده ویرمز .

ایسیمی انسان شمدیدن عقلنی باشنه آلملی! بو دنیایه نه‌ایچون كلدیكنی بیلوبده اوكا كوره دورانمالی و ایجه بیلملی‌كه : بو فرصت هر وقت أله كچمز ؛ عبا وقتی عبا آلان ، یابا وقتی یابا آلان‌ده هیچ بر زمان آلدانماز . .

اوروجك حكيملكجه فائده‌لری

آغالر ! بزم دينمزك هر امرنده درين حكمتلر، بزلر ايچون بيوك بيوك فائده‌لر واردر . بونلرك هپسنی بردن آكلايه‌بيلمك عقلك خرجی دكلدر . علم ، فن ايلريله‌دكجه دينمزك‌ده بيوكلكی دها زياده ميدانه چيقمقده‌در . بن سزه بوكون اوروجك ايبلكمزه صاغلغمزه اولان فائده‌لرندن بر قاچنی سويله‌يه‌جكم . هله سز بر ديكله‌يك‌ده دينمزك نه بيوك بر دين اولديغنی بر دها آكلايك ، و بويله بر دينده بولنديغكز ايچون اللهه بيك شكر ايديك !

ای مسلمانلر ! هر شيدن اول شونی بيليك‌كه اوروج، خرستيانلرك پرهيزی كبی انسانك غداسنی كسه‌رك وجوده اذيت ويرمك دكلدر ، مسلمانلقده اويله كشيشلك . قره باشلق كبی شيلر يوقدر . عبادت ايده‌بيلمك ايچون ايلك اوكجه وجود صاغلمزی قورومق بزم بيونمزك بورجيدر . ايشته اوروجده وجوديمزك صاغلغنی قورويان بر عبادتدر. بونك ايچون پيغمبر افنديمز حضرتلری : اوروج طوتك ، صاغلق بوليك ! » بيورمشلردر . شيمدی سز ؛ عجبا آچلقله صاغلق نصل بولنور ديرسكز . باقيك بونك نصل اولديغنی آكلاته‌يم :

بيلمش اوليك‌كه آغالر ؛ يديكمز شيلرك پوصه‌سنی تماميله چيقارمق بزم ايچون ممكن دكلدر . ايسترايستمز او پوصه‌لر معده‌مزه ، باغرصاقلريمزه كيديور . هپ زهر اولوب قانمزه قاريشيور ، بو يوزدن وجوديمزده كيت كيده پيپرانوب خراب اوليور . عجبا او پوصه‌لر نه‌دن چيقه‌ليور ؟ دينه‌جك . . معده‌لريمزی باغرصاقلريمزی بوش براقوب ديكلنديرديكمز يوق‌كه چيقابيلسين . . دها صباحلين يديكمز هضم اولمادن ، هايدی اوكله يمكی ، آرقه‌سندن هايدی آقشام يمكی . هايدی شو هايدی بو ! . بوكا ده‌ميردن معده ، طونجدن باغرصاق اولسه ينه دايانماز :

بچاق بيله ده‌مير ايكن؛ آره صره تميزلنوب بيله‌نمزسه كسرمی؟ آلمز قولمز يورولنجه طوروب ديكله‌نمدن چاليشه‌بيليرمی؟ اويقواويوبه‌رق قافامزی، سيكيرلريمزی ديكلانديرمه‌دن

ایش کوچ کوزه‌بیلیرمی‌یز؟ حتی بویله کیجه‌لری دیکله‌ندیکمزله قالیورزده هفته‌ده بر کون تعطیل یاپیورز . ایشلریمزی پایدوس ایدوب بول بول کندیمزی دیکله‌ندیریورز ایشته طبق بونك کبی معده‌ده ، باغرصاقلرده دیکلنمکه محتاجدر . بر آز پایدوس ایدوب یورغونلق آلمغه اونلرك حقلری واردر .

پك اعلا کوریورزکه ساده طیقنمقله ، ساده قارن طولدیرمقله ایش بتمیور . او قدر چوق یدیکمز حالده ینه بونجه صیقامز وار . معده بوزوقلغی ، عمل ، پکلك ، صانجی ، آغری همان هرکسده وار کبی بر شی . بو نه‌دن ؟ نه‌دن اولاجق . هپ دیدیکم پوصه‌لر زهر اولوب قانه قاریشیورده اوندن !

ایشته ای مسلمانلر ! بیلمش اولیك که مبارك رمضانك مبارك اوروجی هپ بو فناقلرك ، بو خسته‌لقلرك أوکنی آلاجق برنجی شفادر . رمضان شریفده أوروج طوته طوته کوندوزلری معده‌لریمزی . باغرصاقلریمزی بوش براقدیغمزدن هضم آلتلری راحت ایدوب دیکله‌نیر . قانمزده کوزلجه تمیزله‌نیر . بر اوروج طوتمق یوزندن انسان بر ییغین اذیتلی شیلردن قورتولور . آرتق أویله قان آلدیرمه‌لره ، مسهل ایچمه‌لره ، یاقی آچمه‌لره آیلرجه علاج یوطماله لزوم قالماز . انسانك قانی کندی کندینه تمیزله‌نوب هضم یولنه کیرر .

اصل ایش بونده‌در . بر کره هضم یولنه کیروب قان کوزلجه تمیزلندیمی آرتق اویقو راحتلاشیر ، وجود خفیفله‌شیر . حتی انسانك خیرچینلغی کچوب خویی بیله کوزلله‌شیر . بو بر آیلق اوروجك فائده‌سی کله‌جك رمضانه‌قدر کیدر . بویله‌جه قانی تمیزلیوب وجودینی دینجلشدیرن بر مسلمانده عمری اولدقجه صاپ صاغلام کزوب آغری صیزی کورمز . لکن بو فائده‌لری کوره‌بیلمك ایچون انسان بر قاچ شیئه پك اهمیت ویرملیدر .

بونلرك برنجیسی وجودی ضعیفلاتمامق ، ایکنجیسی‌ده معده‌یی ، باغرصاقلری یورمامقدر یعنی رمضانده ییه‌جکمز شیلر هم انسانی بسله‌یجی غدالر اولمالی : همده معده‌یی ، باغرصاقلری یوران وفضله پوصه براقه‌رق چوق زهر دوکن شیلردن اولماملی ! . یوقسه چوغمزك یاپدیغی کبی پاصدیرمه‌لرله ، صوجوقلرله ، آغیر آغیر حامور ایشلریله طیقا باصا معده‌لریمزی طولدیررسه‌ق فائده یرینه ضرر کوروورز . هله سحورلره قدر لقلقله وقت کچیروب اویقوسز قالمق ، دنیا قدر توتون ایچوب کندینی زهرله‌مك ، صکره‌ده آقشاملره قدر قاپانوب یاتمق وجودی بسبتون خراب ایدر . رمضان کونلرنده‌کی او تیتیزلکلر ، او خیرچینلقلر هپ کندی یولسزلقلریمزدن اولا خسته‌لق علامتلریدر .

یوقسه افطارده ، سحورده وجود غداسنی کوزلجه آلیرسه اون اوچ ، اون درت ساعت معده بوش قالمقله انسانه اصلا بر ضرر کلمز . ضرر شویله طورسون بونك حسابسز فائده‌سی واردر. بو بویله ایکن بعض کیمسه‌لرك اوروجه دایانه‌مامه‌سی دوغرو دکلدر . بر قوروندودن عبارتدر . انسانك کندینه حکمی کچمه‌مکدن ایلری کلمه بر یوره‌کسزلکدر .

نه دیمك بر انسان سنه‌نك بر آینده أوکله یمکلرینك وقتی سکز طقوز ساعت اوکجه‌یه آلیرسه ، ایکی یمکنك آراسنی بر آز اوزادیویررسه قیامتمی قوپار؟ بونجه مسلمانلر بویله یاپیورلر . کوزل کوزل اوروج طوتیورلرده هلاکمی اولیورلر . پك اعلا هم چالیشیورلر، هم اوروج طوتیورلر . صکره‌ده وجودلری اوروج طوتمیانلردن بیك قات دها صاغلام اولیور. انسان بر آز تحمللی اولمالی. کندینه آزیجق حکمی کچمه‌لی . ایشته صبر ایده‌جکم ، اللهك امرینی یرینه کتیره‌جکم دیه عناد ایدوب نفسی آیاغنك آلتنه آلیویرملی ! .

امادیه‌جکسکزکه: آچلق نه‌ایسه‌نه اما شو چیغاره اولماسه .. اولمایویرسین ایکی کوزم.. سن او زهری ، او زیفیری ایچ دیه زور ایدن یوقیا ؟ ، بویله ضررینی کوردیکك شیئه دوشکونلك نه‌دن؟ یکیت اول، عنادایت اونیده ایچمیه‌جکم دییوب ایچمه‌یی‌ویر والسلام. ایشته رمضان تام زمانیدر ، کوزل بر فرصتدر. براق بر دها آغزیکه آلما . او بلادن‌ده قورتول . . الحاصل آچلق ، تیریاکیلك اوروجه اصلا عذر اولماز . بونلر هپ بی نماز عذریدر .

اصل عذر خسته‌لق، یولجیلق، سفربرلك کبی شیلردر. دیمز خسته ویولجی اولانلری قادینلرك بعض زمانلرینی، وطن ایچون ملت ایچون دشمنلرله چارپیشان عسکرلری معذور طوتیور . اونلر اوروجلرینی صکره قضا ایدوب هم ثوابنی آلیرلر ، همده وجودلرینی دیکلندیروب قانلرینی تمیزلکه باقارلر .

وجودی بسله‌مك، معده‌یی باغرصاقلری یورمامق ایچون افطارده سحورده نه یمه‌لی بر آزده اونی سویله‌یه‌یم .

آغالر بزم معده‌مز اللهك حکمتی طبقی یایق کبیدر. ایچنده‌کی یمکلری چالقایوب لزوملیلرینی آیرمق ایچون أکنه بوینه قیملدانیر طورر . شاید چوق یرده ، معده آغزینه قدر طولوم کبی شیشرسه چالیشاماز . کریلیر قالیر . ایشته بونك ایچون دیمز ، معده‌لریمزی

بويله طيقه باصه طولديرمه‌مزى خوش كورميور . جناب حق قرآن كريمنده : «ييكز ، ايچيكز ! لكن اسراف ايتميكز ! » بيوريور . معده‌يى بويله بوقدر طولديرمق هم يمكى اسرافدر ، هم وجود صاغلغنى اسرافدر . پيغمبر افنديمزده : يمكدن دها اشتها كز واركن چكيلكز ! » ديه امر ايتمشدر . بو امرلر هيچ بوشنه دكلدر . بونلرك هر برينك نيجه نيجه حكمتلرى واردر . بويله ايكن بز نه اللهك امرينى طوتيورز . نه‌ده پيغمبرك سنتنه رعايت ايدييورز . بونك ايچون‌ده هپ جزامزى چكيورز . دائما خسته‌لقله ، صيسقه‌لقله حشر و نشر اولويورز .

بزجه دوغو ديمك ، معده‌مزك داوول كبى شيشمه‌سى ديمكدر . حالبوكه شريعتجه‌ده حكيملكجه‌ده دويمق لزومى قدر غدا آلمق ديمكدر . بونك ايچون انسانك غداسى نه آز اولمالى ، نه‌ده چوق اولماليدر . بو پك دقت ايديله‌جك بر شيدر . ايستديكى قدر قوتلى اولسون ، غدالرمزك طارتيسى‌ده پك آز اولمالى ، معده‌لريمزك اويروب چوپره‌بيله‌جكى بر مقدارده بولنماليدر . بونك ايچون بر آز قوتلى غدا يرسه‌ك ، بر آزده قوتسز يمكلر ييه‌رك معده‌مزه كيرن يمك مقدارينى مناسب بر درجه‌يه كتيرمليز .

هر زمان رعايت ايدلمسى لازم كان بو شرطلره كچن هفته سويلديكم كبى بزم ايچون بيوك بر شفا اولان رمضانده دها زياده رعايت ايتمليز . تاكه صاغلغمزى قورويا بيله‌لم . اوروجدن فائده بولالم ، حكيملره محتاج اولمايه‌لم .

شيمدى ديكله‌يك ! افطارده . سحورده نه‌لر يملى ؟ بونلرى سويله‌مه‌نك صيراسى كلدى .

بزده افطارده رچل ، پاصديرمه ، زيتون ، پينير كبى شيلر يمك عادتدر ، لكن بونلرك هضمى كوچدر . ساعتلرجه بوش طوران معده‌يه همان بونلرى طولديرمق ضرردر .

اك ايسى بر زيتون و يا خرما دانه‌سيله و يا بر يودرم صو ايله اوروجى بوزملى ، اوندن صوكرا بر آز چوربا و يا أت صويى ايچملى ! لكن نه چوربانك ، نه‌ده أت صوينك اوقدر غدا قوتى اولماديغندن بونلرله معده‌يى دولديرماملى ! چوربادن و يا أت صويندن اللى ، آلتمش درهم يعنى نهايت سكز ، اون قاشيق قدر ايچيليرسه هم اشتهايى آچار ، هم‌ده بوش معده‌يه اولجه خفيف شيلر كيرمش اولور . اوندن صكره يمورطه ، سبزه ، حاصلى الله نه ويرديسه يملى . رچلى ، پينيرى فلانى‌ده بونلرك آراسنده ، دها ايسى يمكك اك صوكنده يملى ، اللهه شكر ايدرك قالقمالى . ديديكمز كبى ياپيلوبده اولواورته آيشديرانلرك

کیجه‌لری معده‌لرنده ، باغرصاقلرنده شیشکینلکدن ، صیقینتیدن ، حرارتدن شکایت ایتدکلرینی هپمز بیلیرز .

سحورده‌ده یه ینله‌جك یمکلر هضمی قولای ، قوتی چوق شیلر اولمالی . قولای هضم اولونورسه چابوق آجیقیلیر . دییه‌یکز .؟ آجیقمق معده‌نك بوشالمسی دیمك‌دکلدر. بونی ایجه بیلملیسکز. هله‌بویله یاز کونلرنده، هضمی کوچ یمکلر یه‌نیلیرسه انسانه حرارت باصار، چوق صیقینتی ویرر. اونك ایچون سحورده الك اول برآت صونی ویاچوزبا ایچملی؛ اوندن صوکرا آت ، یمورطه ، سبزه ، سوتلاج محلبی ، یوغورت کبی شیلردن یملی !

سزه بر آزده رمضان اویقوسندن بحث ایده‌یم : وقت و زمانیله اویونان اویقونك انسانه فائده‌سی پك چوقدر . کوندوز اویقوسی کیجه اویقوسنك کولکه‌سی بیله‌اولاماز. تراویحدن صوکرا یاتمالی ، امسا کدن بر ساعت اول قالقه‌رق کوزلجه آبدست آلمالی ، اویقو سرسملکنی کیدرملی ، اوندن صوکره سحور یمکنی یملی . سحوردن صوکراده صباح نمازینی قیلوب کیجه‌دن نقصان قالان اویقویی تماملامق ایچون تکرار یاتملی .

یتاقدن فیرلایوب سحور یمك، یر، یمزده همان اویقویه‌یاتمق‌ضرردر، یمك‌دن اول‌ده یمکدن صوکراده برمدت اویانیق بولونمق لازمدر . قیصه کیجه‌لرده آزبراویقودن صکره اویانمایه آلیشیق اولمایانلرده وجودلرینك سلامتی ایچون نه‌یاپوب یاپوب عادتلرینی بوزمالی، کیجه اویقوسنك برقسمنه اولسون قیاملیدرلر .

چونکه اویقوده بر غدادر . اونی‌ده اسراف ایتمك کناهدر . ایشته آغالر ! سویلك بندن ، طوتمه‌سی سزدن ! . همان جناب حق جمله‌مزی نصیحت طوتان قوللرندن ایلیه !

شیمدی کله‌لم اوروجه .

اوروج ندر ، نصل اولور، نه کبی شیلرله بوزولور. سزه بونلری بر آز سویلیه‌یم. رمضان شریفده اوروج طوتمق بزه فرضدر . بیوتمزك بیوك بربورجیدر . بونك ایچون رمضانده برعذری اولمیانلریمز مطلقا اوروج طوته‌جقدر. یعنی نیتله‌نوب طاك یری آغارمغه باشلادیغی زماندن تا کونش باطنجه‌یه قدر هیچ برشی یمیه‌جك ، ایچمیه‌جك ، نفسنه‌ده اصلا اویمیه‌جقدر .

چوجقلرایچون‌اوروج‌فرض‌دکلدر. لکن‌اونلری‌ده‌یواش یواش‌اوروجه‌هوسلندیروب آلیشدیرمق لازمدر. خسته اولانلر یاخود سفرده بولنانلره اذن واردر. اونلرایسترلرسه اوروجلرینی طوتارلر . ایسترلرسه ایی اولدقدنصکره یا سفردن دوندکدنصکره قضا

ایدرلر. یعنی کونه کون طوتارلر. لحوسه‌لر، آی‌باشنده معذور اولان‌قادینلر ایسته‌سه‌لرده اوروج طوتامازلر . او حاللری کچدکدنصکره اوروجلرینی طوتارلر . أمزیکلی قادینلر ضعیف اولوبده اوروج‌طوتارلرسه بسبتون وجوددن‌دوشمك یاخودسود آزالوب چوجغه ضرر کلمك قورقوسی اولورسه اونلرده اوروجلرینی صکره طوتارلر .

ای‌جماعت! باقیك‌ده‌مین سزه‌اوروجی‌تعریف ایدرکن‌سوزك ایچنه‌نیی قاریشدیرمشدم. بوکا ایجه دقت ایدك . چونکه نیتسز اوروج اولماز . انسان آغزیله سویله‌مسه بیله مطلقا ایچندن اوروجه نیت ایتمسی لازمدر . بو نیتك‌ده بروقتی واردر . اووقتدنصکره نیت ایدیله‌جك‌اولسه اولماز. بونك ایچون‌ایلك‌أوجه نصل‌اولور، نه‌وقت‌اولور بونلری آکلایه‌لم.

کوندوزین تاقوشلق وقتنه قدر اوروجه نیت ایدیله‌بیلیر . لکن قوشلق وقتندنصکره اوروجه‌ایدلسه اوروج‌طوتلمش‌اولماز. نیتك‌زمانی نهایت قوشلق وقتنه‌قدردر. بونك ایچون الك‌ایسی اوروجه کیجه‌دن نیت‌ایتمکدر. حتی‌انسان آقشاملاین‌افطار ایتدکدنصکره‌ایرته‌سی کونك اوروجنه‌نیت ایتسه‌ده‌اولور. آقشامدن یارینکی‌اوروجه نیت‌ایتدم دیه‌امساك‌وقتنه‌قدر آغزینه برشی‌قویمامق لازمدکلدر. آقشامدن نیت‌ایدر، تاامساك وقتنه‌قدر ایستدیکی‌کبی‌یر، ایچر، هیچ نیتی‌بوزولماز.. بوبیتدی . شیمدی کله‌لم نیتی دیل ایله سویلیوب سویلمه‌مکه .

نیت‌اصل‌انسانك قلبنده‌اولدیغیچون برکیمسه‌دیلیله هیچ‌سویلمسه‌ده‌ساده‌ایچندن اوروجه نیت ایتسه کافیدر. لکن قلبیله نیت ایتدیکی کبی دیلیله‌ده سویلمه‌سی سنت شریفدر. بونك ایچون سزده اوروجه هم ایچکزدن نیت ایدیك . همده دیلکزله : نیت ایتدم رمضان شریفك‌یارینکی اور جنه » دییك. بویله یاپارسه‌کز سنت شریفی ترك ایتمه‌مش اولورسکز.

شیمدی برآزده اوروجی بوزمیان شیلری سویلیه‌لم :

برانسان اورجلی اولدیغنی اونوتسه‌ده آزچوق برشی ییسه ایچسه اوروجی بوزولماز. حتی اوروجنی اونوته‌رق نفسنه اویسه‌ده کندینی جنب ایدیورسه ینه اوآدامك اوروجی اوروجدر . لکن بودیدکلرمدن برینی یاپار ایدرکن اوروجلی اولدیغنی خاطرلاینجه همان براقیوبده ینه ییر ایچر کیفنه باقارسه او ساعت اوروجی بوزولور کیدر .

جنب اولان کیمسه اوروجه نیتلنسه‌ده امساك وقتندن اول ییقانامسه ، أویله جنب اوله‌رق صباحلاسه بو یوزدن اوروج بوزولمش‌اولماز. اوروجلی اوروجلی کوزلجه غسل آبدستی آلیر. آغزینی برونی‌ده خفیفجه ییقار . ساده ککزینه بوغازینه صو قاچیرمامغه دقت ایدر . بوقسه أویله هر طرفی ییقایوبده ، اوروجه ضرری واردر دیه آغزی‌برونی

ییقامغی افطاردنصکره‌یه براقق اولماز . ذاتاً بر انسان اوروجلی اولماسه بیله غسل ایدرکن تا ککمزینه قدر صو ویرمك ، غرغره ایدوب بوغازینك ایچنی ایصلاتمق لازم دکلدر . ساده بروندە‌کی یموشاق یرك ایچنی ییقامق ، ساده آغزك ایچنی چالقامق کافیدر .

اورجلی اولان کیمسه اویقوده ایکن جنب اولیویرسه ینه اوروج اوروجندر . بویله‌جه جنب اولمقله اوروج بوزولماز .

برکیمسه اوروجلی ایکن صویه دالسه‌ده قولاغنه صو قاچسه یاخود دیشینه قویدیغی ویاآغزینی چالقالادیغی علاجك طادی بوغازینه کیتسه ینه‌اوکیمسه‌نك اوروجی بوزولماز .

برکیمسه هیچ برعذری یوق ایکن آغزینه برشی آلوب طاتسه‌ده یوطماسه اوروج بوزولماز ، لکن بویله یاپمق مکروهدر . شاید بر عذر وارسه اووقت مکروه دکلدر .

اوروجلی اولان کیمسه‌نك بوغازینه توز ، سیننك دومان قاچسه ینه اوروجه ضرر ویرمز . حتی سیغاره دومانی ، هوایه قاریشمش اولان شکر توزی آدامك بوغازینه قاچیویرسه ضرری یوقدر . لکن برکیمسه کندی ایستکیله بر شیئك توزینی یا دومانی مخصوص ایچنه چکرسه اووقت اوروج بوزولور .

برآدم دیشلری آره‌سنده قالان نخود دانه‌سندن اوفاق برشیئی یوقسه اوروجی بوزولماز . برکیمسه‌نك معده‌سی بولانوب آز ویا چوق قوصه ینه اوروجی بوزولماز . اما بو کندیلکندن اولمیوبده مخصوص کندینی آغز طولوسی قوصدیرسه اووقت اوروجی بوزولور . لکن بواستفراغ اوقدر چوق اولماسه اوروجی بوزماز .

اوروجلی اولان کیمسه چیچك ، یا بشقه کوزل قوقولو برشی قوقلاسه ، یاخود سورمه چکسه ، قان آلدیرسه ، بییق یاغی سورسه اوروجی بوزولماز . برآدم اوروجنی بوزمغه نیت ایتسه‌ده اوروج بوزاجق برشی یاپمسه ! ساده اویله نیت ایله اوروج بوزولماز .

ایشته بورایه قدر اوروجی بوزمیه‌جق شیلری آکلادق شمدیده اوروجی بوزوبده ساده کونه کون طوتمق لازم کلن مسئله‌لری آکلایالم :

برکیمسه چیك برنج ویا ساده اون ییسه یاخود ساده یوغولمش خمیر ییسه اوروجی بوزولور . و کونه کون طوتمق لازم کلیر : اما یدیکی اون نه اونی اولورسه اولسون ساده اولمیوبده یاغ ویاخود بال ویا پکمز و شکر کبی شیلر ایله قاریشیق اولور ایسه ایش باشقه‌لاشیر . اووقت یالکز کونه کون‌دکل برده کفارت لازم کلیر . کفارتك نه‌اولدیغنی صره‌سی کلنجه انشاءالله اوزون اوزادی‌یه آکلاتیرم .

برآدم بر کره‌ده برچوق طوز ییسه اوروجی بوزولور . وکونه کون لازم کلیر . لکن اکر طوزی بر کره‌ده دکل‌ده برقاچ کره‌ده ییسه یعنی برآزییسه ، صوکره برآز دها ییسه ، بویله بویله بر چوق طوز ییه‌جك اولسه او وقت آلتمش بر کون اوروج طوتمق لازم کلیر .

برکیمسه یینه‌سی عادت اولمیان کراز ویازیتون چکرده‌کی ییسه اوروجی بوزولور ، وکونه کون لازم‌کلیر . اکر ییمه‌سی عادت اولان قایصی و شفتالی چکرده‌کنی علاج ایچون یاخود باشقه برشی ایچون ییسه اووقت آلتمش برکون لازم کلیر .

برکیمسه صوصام دانه‌سنی یاخود باشقه ییه‌جك شیلردن اوقدرجق برشیئی آغزینه آلوب ییسه ویابرآز طوزییسه، یا آدام چکشدیردکدن صوکرا یا حجامت اولدقدن صوکرا یاخود بیبقلرینه یاغ سوردکدن صوکرا اوروجم بوزولدی . ظنیله ییسه ایچسه هم‌قضا هم کفارت لازم کلیر .

بورایه قدر کفارتك نه‌لردن ایلری کلدیکنی اوکرندك شمدی‌ده کفارتك ناصل اولاجغنی اوکره‌نه‌لم :

کندینه کفارت لازم کان کیمسه اکر وقت‌حالی یرنده ایسه وممکن ایسه کفارته نیت ایله برکوله آزاد ایده‌جکدر . اکر کوجی یتمزسه یاخود شیمدی زمانمزده اولدیغی کبی کوله بولونمازسه ایکی آی بربری آردی صره آراسنی کسمیه‌رك رمضان و اوروج طوتمسی حرام اولان کونلره قاریشدیرمایارق اوروج طوتاجقدر . اوروج طوتمسی حرام اولان کونلر رمضان بایرامنك برنجی کونیله قربان بایرامنك درت کونیدر . او کونلرده اوروج طوتمق اصلا جائز دکلدر .

حتی اوکیمسه عذرسز ویاخود سفروخسته‌لق کبی اوروج یمکی مباح قیلان برعذرله کفارت اوروجی طوتدیغی کونلردن برنده اوروجی بوزولو ویرسه کفارت اوروجنه یکیدن باشلامشی لازم‌کلیر .

قادینلرك عادت کونلرنده اوروج طوتمالری ممکن اولمدیغندن او کونلری بیتنجه کفارت اوروجنه یکی باشدن باشلامالری لازم اولمایوب اولجه باشلادقلرینی تماملارلر . اما کفارت‌اوروجنی‌طوتارکن دنیایه‌چوجق کتیره‌ن قادینلر کفارت‌اوروجنه‌یکیدن‌باشلارلر . خسته‌لقلی ویا یاشلی اولوب ایکی آی آردی صره اوروج طوتامایانلر آلتمش فقیری طویوریرلر .

بوله آلتمش فقیری طویورمسه‌لرده هر برینه آیری آیری بشیوز یکرمی درهم بغدای ویاخود بیك قرق درهم آرپه یاخود بونلرك دکری اولان پاره‌یی ویرسه‌لر ینه اولور .

آقشاملی صباحلی طویوره‌میوبده بونك یرینه یوزیکرمی فقیری بردن طویورسه‌لر اولماز ، کفارت یاریم‌اولور. آلتمش فقیری طویورمق لازمدر .

صباحلری آلتمش فقیری طویوروب اقشاملری بدلنی ویرمك ویاخود اقشاملری طویوروب صباحلری بدلنی ویرمك شرطیله‌ده کفارت اوله‌بیلیر .

برفقیر آلتمش کون صباح و اقشام ویاخود یوز یکرمی صباح ویا یوز یکرمی آقشام طویورولسه کفارت تمام اولور .

فقیرلره آلتمش کونلك صباح آقشام یمك ویرمیوبده قیمتنی ویرمك دخی جائزدر.

برفقیره ایکی آیده هر کون بشیوز یکرمی درهم بغدای یاخود بیك قرق درهم آرپه ویرسه ویاخود بونلرك دکری اولان پاره‌ویرلسه جائزدر . لکن بودیدیکم قدر آرپه ویا بغدای یاخودده پاره برفقیره برکونده آلتمش دفعه ویرلسه یالکز برکونلك یرینه کچر . اوکوندن ماعداسیچون آیریجه ویرمك لازم کلیر .

تراویح نمازی

ای آغالر ! سزه بر آزده تراویح نمازندن بحث ایتمك ایسترم . زیرا تراویح نمازی نه‌در ، نصل اولور نه‌وقت قیلینیر ، بونلری لایقیله بیلمکده بزم اوزریمزه الزمدر . نه‌دن دیرسه‌کز أرکك اولسون قادین اولسون هر مسلمان ایچون رمضان کیجه‌لرنده یاتسو نمازینك صوك سنتندنصکره یکرمی رکعت تراویح نمازی قیلمق سنت شریفدر . تراویح نمازنی قیلمامق طبقی اوکله نمازینك سنتلرینی قیلمامق کبیدر . بونك ایچون انسان ألندن کلدیکی قدر بو مبارك نمازی براقمامغه غیرت ایتملی یوایله ارکانیله قیلمغه‌ده دقت ایتملیدر .

آغالر! تراویح نمازی تك باشینه‌ده قیلینیر ، جماعتله‌ده قیلینیر . شیمدی فرض ایده‌لم که تراویح نمازنی یالکز باشیکزه قیلاجقسکز!.. هر وقت تك باشیکزه قیلدیغکز کبی یاتسونك اول سنتیله فرضنی وصوك سنتنی قیلدقدن صکره — وتر نمازنی قیلمه‌دن اول — یکرمی رکعت تراویح نمازی قیلارسکز. بو یکرمی رکعتی قیلارکن ایسترسه‌کز ایکی رکعتده بر سلام ویررسکز ایسترسه‌کز درت رکعتده بر سلام ویررسکز. لکن أك اییسی هر ایکی رکعتده بر سلام ویرمکدر.

تراویح نمازینه دوراجغکز وقت: تراویح قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز. دیلیکزله‌ده: نیت ایتدم الله رضاسیچون تراویح نمازی قیلمغه، الله اکبر دیه‌رك نمازه دوررسکز. اکر ایکی رکعتده بر سلام ویره‌جکسه‌کز ، صباح نمازینك سنتی نصل قیلارسه‌کز طبقی اونك کبی ایکی رکعت قیلوب سلام ویررسکز . صوکره اویله‌جه ایکی رکعت دها قیلوب ویررسکز اویله أویله یکرمی رکعتی تماملارسکز. اکر درت رکعتده بر سلام ویرمك ایسترسه‌کز ایکندینك سنتنی نصل قیلارسه‌کز طبقی اونك کبی درت رکعت قیلوب سلام ویررسکز. صکره‌ده أویله‌جه درت رکعت دها قیلارسکز . أویله أویله ، یکرمی رکعتی تماملارسکز . تراویح نمازی بیتنجه اووقت وتر نمازی قیلارسکز . ایشته تراویح نمازی یالکز باشینه بویله قیلینیر .

اما جماعتله قیلمغه کلنجه یاتسونك فرضنی جماعتله قیلوب صوك سنتنی‌ده تك باشیکزه قیلدقدن صکره تراویحه قالقلدقده سز : تراویح نمازنی امامه اویارق قیلمغه ایچکزدن

نیت ایدرسکز. دیلکزله‌ده: نیت ایتدم الله رضاسیچون تراویح نمازینی امامه اویارق قیلمغه»
دیوب امامی بکلرسکز. امام«الله اکبر»دیدیجه‌سز ، امامه‌اویارسکز. امام ایکی رکعتده برسلام
ویررسه صباح نمازینك فرضی جماعتله نصل قیلارسه کز طبقی اونك کبی ایکی رکعت قیلارسکز.
امام ایکی رکعتده سلام ویرمیوبده اوچنجی رکعته قالقارسه ؛ سزده « الله اکبر »
دیه‌رك آیاغه قالقوب ساده «سبحانك»نی اوقورسکز. ایلك ایکی رکعتی امامله نصل قیلدیکزسه
صوکره‌کی ایکی رکعتیده اویله‌جه قیلارسکز . بویله بویله یکرمی رکعت تماملانیر. صکره
وتر نمازینی‌ده امامله برابر قیلارسکز . اما وتر نمازینی امامه اویمایوبده یالکز باشکزده
قیلمق ایسترسه‌کز اوده اولور . لکن البت امامله برابر قیلمق دها ثوابدر .
شیمدی وتر نمازی امامله نصل قیلنه‌جق بونی‌ده بر آکلایه‌لم . تراویحدن صکره
جماعتله وتر نمازی قیلمغه قالقدقده سز : «وتر نمازینی امامه اویارق قیلمغه» ایچکزدن نیت
ایدرسکز . دیلیکزله‌ده : نیت ایتدم الله رضاسیچون اوچ رکعت وتر نمازینی امامه اویارق
قیلمغه » دیرسکز . امام « الله اکبر » دیدیجه سزده « الله اکبر » دیه‌رك امامه اویوب ساده
« سبحانك » نی اوقورسکز . نه بو رکعتده ، نه‌ده صکره‌کی رکعتلرده آیاقده دوررکن
هیچ برشی اوقومازسکز. ساده امام «ولاالضالین» دیدکجه یاواشجه‌جق «آمین» دیرسکز.
ایکنجی رکعتده‌صکره اوطوردیغکزده ساده «التحیات» نی اوقورسکز . اوچنجی رکعته
قالقدقده امام فاتحه ایله سوره ، یاآیت اوقودقدن صکره اللرینی قولاقلرینه قدر قالدیره‌رق
«الله اکبر» دیوب ینه باغلار وکیزلیجه قنوت دعاسنی اوقور . سزده اویله یاپوب او دعایی
اوقورسکز . اکر سز : اللهم انا نستعینك » دیه باشلایان بو قنوت دعاسنی اوقومنی
بجره‌مزسه‌کز ؛ اوچ کره : اللهم اغفرلی » دیوب امامله برابر رکوعه واریرسکز ایکی
کره سجده ایتدکدن صکره اوطوره‌رق «التحیات» ایله صلوات ودعا اوقور ، امامله برابر
سلام ویررسکز . ایشته وتر نمازی‌ده جماعتله بویله قیلینیر ! . شیمدی کله‌لم فطره‌یه .
ای آغالر ! بیلمش اولك که : قادین اولسون ارکك اولسون ، بیوك اولسون ، کچوك
اولسون هر زنکین ایچون رمضان بایرامنده « فطره » دنیلان صدقه‌نی چیقاروب فقرایه
ویرمك واجبدر . شیمدی ایلك اوکجه ؛ زنکین دیه کیملره دینیر بونی بر بر آکلایه‌لم !
هر کیمك که بورجندن ، کچینه‌جکندن فضله سکه‌لی سکه‌سز یکرمی مثقال آلتون ،
یاخود ایکیوز درهم کموشی اولورسه او کیمسه شرعاً زنکین صاییلیر . اما بر کیمسه‌نك
بوقدر آلتونی ، کموشی اولماسه‌ده تجارت ایچون سرمایه ایدندیکی مالی یکرمی مثقال سکه‌لی

آلتون یاخود ایکییوز درهم سکه‌لی کموش قیمتنده بولونسه او کیمسه‌ده زنکین صاییلیر. بر کیمسه‌نك آلتونی کموشی اولماسه، أویله دیدیکم کبی سرمایه‌سی‌ده بولونماسه؛ لکن اوتوز طقوزدن فضله قیونی یاخود یکرمی طقوزدن فضله صیغیری اولسه یاخود درتدن فضله دوه‌سی بولونسه اوکیمسه‌ده زنکین صاییلیر. ایشته بوصایدیغم کیمسه‌لرك کرك کندیلری، کرك زنکین اولمیان حرملریله چوجقلری ایچون رمضان بایراملرنده فطره ویرمسی واجبدر. شیمدی‌ده: فقرایه ویریله‌جك اولان فطره نه کبی شیدر، نه‌قدر ویریله‌جکدر؟ بونی آکلایالم.

فطره دیدیکمز أویله آت دیزه دکل، اولوب اولاجنی بشیوز یکرمی درهم آغرلغنده بغدای یاخود بیك قرق درهم آغرلغنده آرپه یا قوری اوزوم، یا خورمادر. بغدای یرینه بغدای اونی‌ده ویرلسه اولور. شونیده بیلمش اولاك که فطره ویره‌جك کیمسه مخیردر. دیلرسه فطره‌سنی آکلاتدیغم حساب اوزره بغدایدن، آرپه‌دن، قوری اوزومدن، خورمادن ویریر. دیلرسه بونلردن برینك دکری قاچ غروش ایدرسه حساب ایدوب اوپاره‌یی ویریر. قیطلق اولمیان سنه‌لرده فطره‌یی پاره اوله‌رق ویرمك دها ثوابدر.

شیمدی رجا ایدرم آغالر! بورجندن، کچینه‌جکندن ماعدا بودیدیکم قدر مالی اولان بر کیمسه؛ سنه‌ده برکره قالقوبده فقرایه بشیوز یکرمی درهم بغدای ویرمش اولسه چوقمیدر؟ برآدمك وقتی حالی وار ایکن شو واجبی یرینه کتیرمه‌مك، یوقسوللر ایچون بایرامده بوقدرجق بر ایلکی أسیرکه‌مك لایقمیدر؟ انسان انصاف ایدوب بر کره دوشونملی‌ده؛ أویله سنه‌ده بر «فطره»‌یی چوق کوره‌جك قدر حسیسلك ایتمه‌ملی! صکره بو حال اللهك کوجنه کیدرده آدامك باشنه أویله بردرد ویرر که؛ نعوذبالله درمانی بولاجغم دیه انسان برفطره دکل بیك فطره قدر پاره صرف ایدرده ینه قورتولاماز.

بونك ایچون ای زنکینلر، ای حالی وقتی یرنده اولان کیمسه‌لر! اللهك ویردیکی نعمتلره شکر ایدوب جیمریلکی براقك! فطره‌لریکزی وقتیله ویروب فقرائی سه‌ویندیریك که اوزواللیلرده آز چوق کوکل خوشلغیله بایرامجقلرینی یاپمش اولسونلر..

شیمدی کله‌لم بایرام نمازینه! رمضان وقربان بایراملرنده ایکیشر رکعت بایرام نمازی قیلمق واجبدر. جمعه نمازی کیملره فرض ایسه بایرام نمازلری‌ده او کیمسه‌لره واجبدر. بایرام نمازلری تك باشینه قیلنماز، جماعتله قیلنیر. هانکی بایرام اولورسه اولسون نمازه قالقلدقده: بایرام نمازینی امامه اویارق قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز دیلکزله‌ده:

نیت ایتدم الله رضاسیچون ایکی رکعت بایرام نمازینی امامه اویارق قیلمغه ، دیرسکز . امام « الله اکبر » دیر دیمز ؛ سزده «الله اکبر» دیه‌رك امامه اویوب اللریکزی باغلار، ساده «سبحانك» نی اوقورسکز. صکره امام تکرار «الله اکبر» دنجه سزده اللریکزی قولاقلریکزه قدر قالدیروب «الله اکبر» دیرسکز. لکن بو سفر اللریکزی باغلامایوب ایکی یانکزه براقیرسکز. صکره امام ینه «الله اکبر» دنجه ، سزده اللریکزی قالدیروب «الله اکبر» دیه‌رك ینه ایکی یانکزه براقیرسکز. امام بر دفعه دها «الله اکبر» دیدیکنده سزده ینه اللریکزی قالدیروب «الله اکبر» دیرسکز. آرتق بو سفر اللریکزی باغلایوب کوبه‌کزك آلتینه قورسکز . امام اوقور ، سز هیچ بر شی اوقومازسکز . یالکز «ولاالضالین» دنجه سز یاواشجه‌جق «آمین» دیرسکز. صکره امامله برابر رکوع وسجده ایدرك آیاغه ، ایکنجی رکعته قالقدیغکزده امام اوقور ؛ سز ینه بر شی اوقومازسکز . امام « الله اکبر » دنجه سزده اللریکزی قالدیروب « الله اکبر » دیه‌رك ایکی یانکزه براقیرسکز بوندن صکره آرتق هیچ ال باغلامق یوقدر . امام بر دها «الله اکبر» دنجه سزده اللریکزی قالدیروب « الله اکبر » دیه‌رك ینه ایکی اللریکزی یانکزه براقیرسکز . امام تکرار « الله اکبر » دیدیکنده ، سز ینه اویله‌جه «الله اکبر» دیه‌رك ینه اللریکزی براقیرسکز . صکره امام « الله اکبر » دیوب رکوعه وارنجه، سزده امامله برابر رکوعه وارورسکز . ایکی کره‌دخی سجده ایتدکدن صکره اوطوره‌رق « التحیات » ایله صلوات ودعا اوقویوب امام ایله برابر سلام ویررسکز . ایشته بایرام نمازیده بویله قیلنیر . بایرام نمازلرندنصکره خطبه اوقونمسی سنت شریفدر. بونك ایچون نمازی قیلار قیلماز اویله همان صاووشوب کیتمه‌ملی ، اوطوروب کوزلجه خطبه‌یی دیکله‌ملیدر .

بیلمش اولیك که اسلامك شرطلرندن، دینمزك دیره‌کلرندن بری‌ده زکاتدر. دلیلردن، چوجقلردن ماعدا قادین ، ارکك هر زنکین مسلمانك زکات ویرمسی فرضدر . بونك بویله اولدیغنه اینانمیان نعوذ بالله کافردر . زکات اوزرینه فرض اولوبده ویرمیه‌نلر ایچون هم دنیاده هم آخرتده درلو بلالر حاضردر. بونك ایچون وقتی حالی یرنده اولانلر همان بیونلرینك بورجنی اوده‌ملیدرلر .

شیمدی ایلك اوکجه هانکی مالدن زکات ویریلیر ، زکات ویرمك ایچون بر آدامك نه قدر مالی اولمق لازمدر ، بونلری اوکره‌نه‌لم .

بر آدامك انجوسی الماسی ، زمردی یاقوتی یا بونلره بکزر جواهری اولسه یاخود

أوی بارقی ، خانی حمامی دکانی دستگاهی ویا او دوشه‌مه‌سی أو اشیاسی بولونسه بونلر ایچون او آدمه زکات ویرمك لازم دکلدر .

اما اوآدم اکر بو صایدیغم شیلرك آلوب صاتیجسی ایسه اووقت اومالارك اوملکلرك قیمتنی حساب ایدرك زکات ویرمسی فرضدر .

بر آدمك بورجندن ، کچینه‌جکندن فضله ایستر تجارت ایچون اولسون ایستر اولماسون صاحب اولدیغی آلتوندن ، کموشدن و قیون ، کچی ، صیغیر مانندا ، دوه کبی حیوانلردن و هر هانکی چشید اولورسه اولسون آلوب صاتدیغیماللردن هر سنه زکات ویرمسی فرضدر .

٭ زکات ویرمك ایچون بر کیمسه‌ده بو ماللردن نه قدر اولملیدر و بو مالارك آزینه‌ده چوغنه‌ده زکات لازممیدر دکلی‌در بونی‌ده بر آکلایه‌لم :

بیلمش اولیك که ای جماعت! بوصایدیغم مالارك زکات ایچون حسابی هپ بر دکلدر. هپسنك‌کی باشقه باشقه‌در. بن سزه بونلری برر برر سویلیه‌یم . سزده کوزلجه دقت‌ایدك. اکر سزده اولان آلتون سکه‌سز یعنی کولچه حالنده اوله‌رق یکرمی مثقال یاخود سکه‌لی اوله‌رق اون‌اوچ‌بچق عثمانلی آلتونی‌ایله برده آلتون چاریکی قدر یا دها زیاده ایسه هرسنه او پاره‌نك قرقده برینی چیقاروب زکات دیه ویرمکز فرضدر . شاید بو دیدیکمدن آز اولورسه زکات ویرمك لازم دکلدر .

اکر آلتونکز اولماسه‌ده ایکیوز درهم کموشکز اولسه یاخود یکرمی آلتی‌بچق مجیدیه‌کز یا دها زیاده پاره‌کز بولنسه بونك ایچون سزه زکات ویرمك فرضدر . اما بوندن آزی ایچون زکات ویرمك فرض دکلدر . اکر بو دیدیکم قدر سکه‌لی ، سکه‌سز آلتونکز یا کموشکز اولماسه‌ده اونلرك طوتاری قدر قائمه پانقنوط ، باقر پاره کبی کچر آقچه‌کز بولونسه اونلرکده زکاتی ویرلمك فرضدر .

آلوب صاتدیغکز ماللره کلنجه اونلرکده قیمتی دمین دیدیکم کبی یکرمی آلتی‌بچق مجیدیه و یا دها زیاده اولورسه او مالارکده قرقده برینی ویرمك فرضدر . لکن آغالر ! دقت‌ایدیك اکر الکزده بودیدیکم قدر آلتون‌کموش یاخود مال اولماسه‌ده برآز آلتون، برآز کموش، بر آزده تجارت مالی بولنسه وبونلردن هپسنك بهاسی دیدیکم کبی‌یکرمی آلتی‌بچق مجیدیه یاخود دها زیاده طوتار اولسه اونلرکده قرقده برینی ویرمك فرضدر .

حیوانلرك زکاتنه کچمه‌دن أول شونی‌ده سویلیه‌یم‌که أوی اولمایان برکیمسه‌نك أو آلمق

ایچون آلنده زکات لازم کله‌جك قدر یا دها زیاده پاره‌سی اولسه‌ده او پاره‌نك اوزرندن
او آلمادن بر سنه گچسه یعنی او پاره آویله‌جه بر سنه قالسه او کیمسه ایچون او پاره‌دن
زکات ویرمك لازمدر .

برده آلتون یا کموش ؛ باقر و یا بشقه بر معدن ایله آریدیلوب قاریشدیریله‌جق اولسه
اکر آلتونی دهاچوق بولنورسه آلتون حکمنده‌در. کموشی دها چوق بولنورسه کموش
حکمنده‌در .

اکر بو قاریشان معدن آلتونله ، یا کموشله بر ایسه یعنی یاری یاری‌یه ایسه آلتونله
قاریشان آلتون حکمنده‌در . کموشله قاریشان کموش حکمنده‌در .

قاریشدیریلان معدن آلتون ویا کموشدن چوق اولورسه باقارز ، اکر او شی تجارت
مالی ایسه قیمتنه کوره زکات ویرمك لازمکلیر . یوق اکر تجارت مالی دکلده قوللانمق
ایچون آلده طوتولیورسه زکات لازم اولماز . سائر باقر ، یامعدن قابلر کبیدر .

اکر ساده آلتونله کموش بربرینه قاریشدیریلوب آریدیله‌جك اولسه ینه بویله‌در .
یعنی آلتونی چوق ایسه هپسی آلتون صاییلیر. کموش چوق ایسه هپسی کموش صاییلیر .

اکر بو بربرینه قاریشدیریلان آلتونله کموش بر ایسه یعنی یاری یاری‌یه ایسه هپسی
آلتون حکمنده‌در .

شیمدی کله‌لم حیوانلرك زکاتنه . هانکی حیواندن زکات ویریلیر ، وزکات ویرمك
ایچون برآدمك نه‌قدر حیوانی اولمق لازمدر ، ایلك اوجه بونی اوکره‌نه‌لم .

بیلمش اولیك آغالر ؛ سنه‌نك چوق زماننده کندی باشنه اوتلاغه ، قیره ، چاییره
صالویرلمش اولان قیون ، کچی ، صیغیر ، ماندا ، دوه کبی حیوانلره زکات لازمکلیر .
یوقسه سنه‌نك چوغنده صاحبلری طرفندن بسله‌نیله‌ن طامیزلق حیوانلر ایچون زکات یوقدر .

اکر بو حیوانلر طامیزلق اولمیوبده تجارت مالی اولورسه اووقت زکات ویرمك
لازمدر .

نه‌قدر حیوان ایچون زکات لازم اوله‌جغنه کلنجه آلتون و کموشده اولدیغی کبی
وحیوانلرکده زکات ایچون حسابی نصابی بردکلدر. هپسنك کی باشقه باشقه‌در. بونلری‌ده
سزه بر بر سویله‌یم :

اکر سزده اولان قیون وکچی قرق دانه ویادها زیاده ایسه زکات لازمدر . قرقدن
آز ایسه لازم دکلدر .

اكر صيغيركز ، ماندەكز اوتوز دانه ويادها زياده ايسه زكات لازمدر . اوتوزدن آز ايسه لازم دكلدر .

اكر دوەكز بش دانه ويا دها زياده ايسه زكات لازمدر . بشدن آز ايسه لازم دكلدر .

بو حيوانلردن زكات نەقدر ويريله‌جكنه كلنجه ، آلتونده كموشده وتجارت ماللرنده زكات قرقده بردر . بونى سويلشدم . لكن حيوانلرك زكاتنده فرق واردر . بونك ايچون ايجه دقت ايديك .

اكر قيونكز وكچيكز قرق دانه‌دن يوز يكرمى دانه‌يه قدر ايسه بردانه قيون يا كچى ويره‌جكسكز .

شايد يوز يكرمى بر دانه‌دن ايكيوز دانه‌يه قدر ايسه ايكى دانه قيون ويا كچى ويره‌جكسكز .

اكر ايكيوز بردانه‌دن اوچيوز طقسان طقوز دانه‌يه قدر ايسه اوچ دانه قيون ويا كچى ويره‌جكسكز .

اكر درتيوز دانه ايسه درت قيون ويا كچى ويره‌جكسكز . بوندن دها زياده ايسه هريوز قيون يا كچى‌ده برقيون ويا كچى ويره‌جكسكز .

زكات ايچون قيون ايله كچينك برفرقى يوقدر . قيون يرينه كچى ، كچى يرينه قيون ويره‌بيليرسكز . كله‌لم صيغير ايله ماندەنك زكاتنه .

صيغيريكز اوتوزدن آزايسه‌زكات لازمكلمديكنى سويلشدم. شيمدى‌ده اوتوزدن فضله اولورسه نه‌قدر زكات ويريله‌جككنى سويليه‌يم .

اكر صيغيريكز اوتوزدن اوتوز طقوزه قدر ايسه ايكى سنه‌لك بربوزاغى زكات ويررسكز . اكر قرق دانه ايسه اوچ سنه‌لك بر بوزاغى ويررسكز . قرق ايله آلتمش آره‌سنده نه‌قدر صيغيريكز اولورسه اولسون اونلرك زكاتى يوقدر .

صيغير اكر آلتمش دانه اولورسه اووقت ايكى دانه ايكى سنه‌لك بوزاغى ويررسكز . يتمش دانه اولورسه برى ايكى سنه‌لك برى اوچ سنه‌لك ايكى بوزاغى ويررسكز .

بوندن صكره هراون دانه زياده‌لشدكجه بو حساب اوزرينه زكات ويررسكز . يعنى هر اوتوز دانه‌ده ايكى ياشنه كيرمش بر بوزاغى ، هرقرق دانه‌ده اوچ ياشنه كيرمش بر بوزاغى ويررسكز .

زكات دیه ویره‌جككز بوزاغیلرك دیشی ویاخود اركك اولمسنده برضرر یوقدر .
هانكیسنی ایسترسه‌كز ویره‌بیلیرسكز . ماندانك‌ده زكاتی طبق صیغیر كبیدر . هیچ بر
فرقی یوقدر . شیمدی كله‌لم دوه‌نك زكاتنه . .

دوه‌كز بش دانه‌دن آز اولورسه زكات لازم كلدیكنی سویلشدم . شیمدیده بش
دانه یادها فضله اولورسه نه قدر زكات ویریله‌جكنی سویله‌یم .

اكر دوه‌كز بش دانه‌دن طقوز دانه‌یه قدر ایسه بر قیون ویررسكز . اون دوه‌دن
اون درت دوه‌یه قدر ایكی قویون ، اون بش دوه‌دن اون طقوز دوه‌یه قدر اوچ قیون
یكرمی دوه‌دن یكرمی درت دوه‌یه قدر درت قیون زكات ویررسكز .

یكرمی بش دوه‌ده ایكی یاشنه كیرمش بردیشی دوه ویررسكز . اوتوز آلتی دوه‌ده
اوچ یاشنه كیرمش بردیشی دوه ویررسكز .

قرق آلتی دوه‌ده درت یاشنه كیرمش بردیشی دوه ویریرسكز . آلتمش بردوه‌ده‌بش
یاشنه كیرمش بردیشی دوه ویریرسكز .

یتمش آلتی دوه‌ده اوچ یاشنه كیرمش ایكی دیشی دوه ویررسكز . طقسان‌بردوه‌ده
درت یاشنه كیرمش ایكی دیشی دوه ویررسكز .

یوزیكرمی دوه‌دن یوزقرق درت دوه‌یه قدر یوز یكرمی دوه ایچون لازمكلن درت
یاشنده ایكی دیشی دوه ایله یوزیكرمینك فضله‌سی اولان هربش دوه ایچون‌ده برقیون
لازم كلیر .

دها فضله‌سنك حسابنی‌ده بویله آچیق آچیق سویله‌سه‌م اوزون كیده‌جك . قیصه‌جق
سویله‌سه‌م بلكه یاكلش آكلایان بولنور . بونك ایچون — الله آرتدیرسین — شاید دوه‌كز
یوز قرق بش دانه یادها زیاده ایسه برخواجه افندی‌یه صوروب حسابنی اوكره‌نیرسكز .

زكات دیه ویریلن دوه‌لرك هپ دیشی اولمسنی سویلشدم . چونكه دوه‌لرك زكاتنی
دوه ویرمك ایسترسه‌كز آنجق دیشی‌دوه ویره‌بیلیرسكز . دیشی دوه یرینه اركك‌دوه‌ده
ویریله‌بیلیر . لكن اواركك دوه دیشی دوه قیمتنده اولملیدر .

زكات اوله‌رق دیشی دوه ویرمه‌سه‌كزده قیمتنی ویرسه‌كز اوده جائز اولور . زكات
اوله‌رق قیون ویرمك لازم كلدیكنده قیون ویرمسه‌كزده قیونك قیمتی قاچ غروش طوتارسه
اونی ویرسه‌كز ینه جائزدر . خاطره‌مده ایكن شونی‌ده سویله‌یم كه مركبك ، قاطرك زكاتی
یوقدر . شیمدی‌ده زكاتك كیملره ویریلوب ویریله‌جكندن بحث ایده‌لم .

بر کیمسه زکاتی محتاج اولان آناسنه باباسنه ، بیوك آنالرینه بیوك بابالرینه ویره‌مز ، محتاج اولان چوجقلرینه ، طورونلرینه‌ده ویره‌مز .

برقادین ارککنه ، برارکك قادیننه‌ده زکات ویره‌مز . لکن برکیمسه محتاج اولان قیز قارده‌شنه ، ارکك قارده‌شنه ، عمجه‌سنه ، دائی‌سنه ، خاله‌سنه ، تیزه‌سنه وسائراقرباسنه زکات ویرمسی جائزدر . بویله اقرباسندن محتاج وار ایکن بشقه‌سنه زکات ویرلمه‌مسی دها مناسبدر . حتی بویله اقرباسندن محتاج کیمسه اولماسه‌ده قومشولرندن محتاجلری وارایکن بشقه‌لرینه‌ده زکات ویرلمه‌ملیدر . هله بشقه مملکت اهالیسنه کوندریلمه‌ملیدر . لکن محتاج اقرباسی بشقه مملکتده ایسه زکاتی اورایه کوندرمك دها مناسبدر .

برکیمسه کندی کوله‌سنه ، جاریه‌سنه دخی زکاتی ویره‌مز . مسلمان اولمیان کیمسه‌لره‌ده زکات ویرلمز .

زکات ویره‌جك قدر مالی ، پاره‌سی اولانلره‌ده زکات ویرلمز . حتی بویله‌لرینك چوجقلرینه ، کوله وجاریه‌لرینه دخی زکات ویرمك جائز دکلدر .

برکیمسه‌نك کندی مملکتده پاره‌سی ، مالی اولسه‌ده نصلسه غربت ایلنده فقیرومحتاج دوشسه اویله‌سنه زکات ویرمك جائزدر .

سوزی کسمزدن اول شونیده سویله‌یم‌که : ای جماعت ! زکاتکزی ویردکن ، یاخود آل بوپاره‌یی فقرایه ویردیه برینه تسلیم ایدرکن ، یاخود زکاتی مالکزدن آییرکن مطلقا زکات‌نیت ایتمه‌کز فرضدر . لکن فقرایه اوپاره‌نك زکات اولدیغنی بیلدیرمسه‌کزده اولور . اما بیلدیریلسه دها ایی اولور .

شیمدی کله‌لم جنازه نمازینه . .

جنازه نمازی فرض کفایه‌در . یعنی جنازه نمازینی بر ، ویابرقاچ کیمسه قیلارسه ، جنازه نمازنده بولنمیانلرکده بویندن بورج قالقار . اما جنازه‌نك نمازی قیلنمازسه اوراده بولونان مسلمانلرك هپسی کناهه کیرمش اولور . شیمدی جنازه نمازی نصل قیلنه‌جق بونی براوکره‌نه‌لم .

جنازه‌نك اوکنده امام ؛ امامك آرقه‌سنده‌ده جماعت قبله‌یه قارشی طورور . جنازه نمازی قیلنه‌جغی وقت ارکك یا قادین جنازه‌سیمیدر ، یوقسه ارکك چوجق یاخود قیز چوجق جنازه‌سیمیدر . اییك اوکجه بونی آکلایه‌رق اوجنازه‌نك نمازینی قیلمغه ایچکزدن نیت ایدرسکز .

ارکك جنازه‌سی ایسه نیت ایتدم الله ایچون نمازه ، شوآدمجك ایچون دعایه ، اویدم

حاضر اولان امامه ، دیرسکز . قادین جنازه‌سی ایسه نیت ایتدم الله ایچون نمازه ، شو خاتونجق ایچون دعایه ، اویدم حاضر اولان امامه دیرسکز . اگر ارکك چوجق جنازه‌سی ایسه : نیت ایتدم الله ایچون نمازه ، شو اوغلجغز ایچون دعایه ، اویدم حاضر اولان امامه ، دیرسکز . اگر قیز چوجق جنازه‌سی ایسه : نیت ایتدم الله ایچون نمازه ، شو قیزجغز ایچون دعایه ، اویدم حاضر اولان امامه » دیرسکز . اگر برتلاشه گلوبده بونلردن هانکیسنك جنازه‌سی اولدیغنی آکلایه‌مزسه‌کز : نیت ایتدم الله ایچون نمازه ، امام کیمك اوزرینه نماز قیلارسه اوکا دعایه ، اویدم حاضر اولان امامه ، دیرسکز .

امام « الله اکبر » دیجه سزده باشقه نمازلرده یاپدیغکز کبی « الله اکبر » دیه‌رك امامه اویوب أل باغلارسکز و : سبحانك اللهم و بحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك وجل ثناؤك ولااله غیرك» دیرسکز . امام تکرار «الله اکبر» دیجه سزده هیچ الربکزی قالدیرمه‌دك «الله اکبر» دیوب نمازلرده «التحیات» دنصکره اوقودیغکز صلوات شریفه‌یی اوقورسکز امام برکره دها « الله اکبر » دیجه سزده الربکزی قالدیره‌رق « الله اکبر » دیوب جنازه دعاسنی اوقودقدنصکره امامله برابر سلام ویررسکز .

اگر جنازه دعاسنی اوقومغی بجره‌مزسه‌کز قنوت دعاسنی یعنی صلات وترده اوقودیغکز یاخود: اللهم اغفرلنا ولوالدنیا وللمؤمنین والمؤمنات» دیوب امامله برابر سلام ویررسکز ه شاید بو دعاییده بجره‌مزسه‌کز هیچ بر شی اوقومامسه‌کز ینه نمازیکز نمازدر

حج

قادین اولسون ارکك اولسون کوجی یتن کیمسه ایچون عمرنده بر کره حج ایتمك فرضدر.

آغالر حج نصل اولور، بو فرض نصل یرینه کتیریلیر برآز بونیده آکلایه‌لم. مکه‌یه وارمازدن اول حج یوللرنده احرامه کیریله‌جك یرلر واردر. حجه کیدن کیمسه‌لر او احرام یرلرینه واردقلرنده ساده بر پشتماله بورونوب صرتلرینه برده اوموز حولیسی آلیرلر. ایکی رکعت نماز قیلارق الله رضاسیچون حج ایتمکه نیت ایلدکدنصکره یوکسك سسله لبیك دعاسنی اوقورلر. حاجیلر ایشته بویله‌جه صویونوب احرامه کیردکدنصکره قربان بایرامنك عرفه کوننده عرفاتده «وقفه» یرینه کیدرك «جبل رحمت» دنیلان تپه‌یه قارشی طوروب تکبیر آلیرلر، لبیك چاغیررلر. یاما یاقیلا دعالر ایدرلر. او وقت انسانك توکلری اورپریر، کوز یاشلری بوشانیر. انسانه بشقه بر حال کلیر. انسان نه اولدیغنی بیلمز. اوراده دویولان لذت باشقه یرده دویولماز. او احرام حالیله اوراده طوروش انسانی باشقه‌لاشدیریر. انسان بر درلو کندینی طوتاماز آغلار. جوشدقجه جوشار. او اویله بر حالدرکه دیل ایله تعریف اولونماز. صکره قربانلر کسیلوب مکه‌یه دونولور. کعبه طواف ایدیلیر. ایشته حج بویله اولور. مکه‌دن دونشده مدینه‌یه اوغرانیله‌رق اوراده‌ده پیغمبر افندیمز زیارت اولونور. اویله مبارك یرلره هیچ دویولماز. انسان مملکته دونر اما عقل فکری هپ اورالرده قالیر. حاجیلر اولونجه‌یه قدر مکه، مدینه لافی ایدرلر. بوندن بیوك لذت آلیرلر. اورالرك سوزی کچدکجه کوزلری یاشاریر، بورونلرینك دیره‌کی صیزلار. اللرندن کلسه تکرار تکرار حجه کیتمکه جان آتارلر. بورالرده اولوب قالانلره ایمره‌نیرلر. بونلر یاپماجق دکلدر، هپ یوره‌کدن کلیر. حجك بیوك برشیدر. حجده دها نیجه لذتلر، نه بیوك حکمتلر واردر. هرسنه دنیانك درت کوشه‌سندن قوشوب کلان یوزبیکلرجه مسلمان باشی آچیق، یالین آیاق هپ اوروایه طوپلانیر. زنکین زوکورت اوراده هپ بر اولور. نصل اولماسین که هپسی بردین قارده‌شی. هپسنك بهی بر، پیغمبری بر، خلیفه‌سی بر... هیچ آراده آیریلق غیریلق یوق. هپسی جان جکر. هپ اللر کوکلره آچلمش. هپسی‌ده الله دییور، لبیك چاغیرییور. هپسی‌ده بربری ایچون سلامت ایستیور بو آز شی دکلدر. بو کوریله‌جك دوشونیله‌جك برشیدر.

قربان كسمك

ای جماعت ! بوكون سزه بر آزده قرباندن بحث ایده‌یم . قربان كسمك نه‌در ، نصل اولور ؛ كیملر قربان كسر ، هانكی حیوانلر قربان اولابیلیر ؟ آزبجق‌ده بونلری آكلاته‌یم .

شیمدی آغالر هرشیدن‌اول شونی خاطردن‌چیقارمایك كه: قربان‌اولسون زكات‌اولسون دهاباشقه عبادتلر اولسون جناب‌الله بونلرك هیچ برینه حاشا محتاج دكلدر. اصل محتاج اولان بزز . یاپیلاجق عبادتلرك ، ایدیله‌جك خیرلرك هپ فائده‌سی بزه‌در. بر كیمسه‌یوز بیكلرجه قربان كسسه یاخود بیوننه بورج ایكن هیچ بر قربان كسمه‌سه بونك كاری ضرری ینه كندینه‌در . بو یوزدن حاشا جناب حقه هیچ بر كار ضرر اولمق احتمالی یوقدر . كیمك مالی كیمه قربان ایتدیكمزی آزبجق دوشونه‌جك اولسه‌ق بونك بویله اولدیغنی آكلایه‌بیلیرز . ساده نه واركه : الله بش پارمغی بر یاراتمامشدر . هركسك حالی‌وقتی بربرینه‌اویماز. كیمی فقیردر كیمی‌زنكین كیمی عاجزدر كیمی یتیم. خلقك‌ایچنده یاری‌اچ‌یاری‌طوق كزه‌نلر، سنه‌ده بردفعه بیله أت‌یوزی‌كورمیه‌نلر چوقدر. قربان‌بایرامی دیدیككز اللهك برضیافتیدر. وقتی حالی یرنده‌اولان كیمسه‌لر قربان كسرلر، هم كندیلری بول بولاماج یرلر ، هم أشلرینه دوستلرینه هدیه ایدرلر . همده فقیرلره یوقسوللره داغیتوب اكرام ایلرلر. سنه‌ده برپارچه أتك نه‌اهمیتی اولوردیه‌نلر هپ حالدن‌بیلمیه‌نلردر. او قدرجق بر أتك أهمیتی وارمیدر یوقمیدر بر كره قربان بایرامنی دوت كوزله بكله‌ین محتاجلره صورمالیدر. شایدبو قدر بر یاردیمی آزیمسایانلر وارسه همت ایتسینلرده فقرایه دائما أت لوقمه‌سی یدیرمكه چالیشسینلر . شیمدیلك بو بحث بو قدرجقله قالسین. بز كله‌لم كیملرك قربان كسه‌جكنه !

آغالر ! قادین اولسون أركك اولسون ، بیوك اولسون كچوك اولسون هر زنكین كیمسه ایچون قربان بایرامنده قربان كسمك واجبدر. كیملره زنكین دینه‌جكی كچن بایرام فطره‌یی آكلاتیركن سویلمشدم . شیمدی بر دها تكرار ایده‌یم، بلكه ایچیكزده او وقت

بولنمیاندکز واردر. هر کیمک که بورجندن کچینه‌جکندن فضله سکه‌لی سکه‌سز یکرمی مثقال آلتونی یاخود ایکییوز درهم کموشی اولورسه یاخود بونلرك طوتاری قدر کچر آقچه‌سی بولنورسه او کیمسه شرعاً زنکین صایبلیر . بر کیمسه‌نك بویله بو قدر آلتونی کموشی اولماسه‌ده تجارت ایچون سرمایه ایدینه‌دیکی مالی یکرمی مثقال سکه‌لی آلتون یاخودایکییوز درهم سکه‌لی کموش قیمتنده بولونسه او کیمسه‌ده زنکین صاییلیر . بر کیمسه‌نك آلتونی کموشی اولماسه ، أویله دیدیکم کبی سرمایه‌سی‌ده بولنماسه لکن اوتوز طقوزدن فضله قویونی یاخود یکرمی طقوزدن فضله صغیری اولسه، یاخود درتدن فضله دوه‌سی بولونسه او کیمسه‌ده زنکین صاییلیر . ایشته کندلریه قربان کسمك واجب اولان کیمسه‌لر بونلردر . لکن بونلردن بری یولده ، سفرده بولونسه یاخود مسافر اوله‌رق قوندیغی یرده اون بش کوندن آز اوطوره‌جق اولسه او کیمسه‌یه قربان کسمك واجب دکلدر. اما یولجیلق دیدیکم؛ آدامك کوینه‌دن قصبه‌سندن یاخود یرلشوب قالدیغی طاغندن‌بایرندن هر نه ایسه ألك آشاغی اوچ کونلك اوزاق اولان بریر ایچوندر. یوقسه أویله یقین‌جه‌جق یرلره اولان یولجیلق یوزندن قربان کسمه‌مك اولماز. شیمدی کله‌لم هانکی حیوانلرك قربان ایدیله‌جکنه !

قربان ؛ قویوندن کچیدن ، دوه‌دن صغیردن اولور . باشقه حیوانلردن قربان اولماز. بودیدیکم حیوانلرك أرککندن‌ده‌دیشیسندن‌ده قربان اولورسه‌ده دوه‌نك‌صغیرك دیشیسنی. قویونك کچینك أرککنی قربان ایتمك دها مقبولدر . قربان ایده‌جکز دیه بو حیوانلرك‌ده یاوروزینی کسمك اولماز. الك آشاغی دوه‌نك بش سنه‌لکی، صغیرك ایکی سنه‌لکی، قویونك کچینك‌ده بر سنه‌لکی قربان اولور . بوندن کچوکنی قربان ایتمك جائز اولماز . ساده آلتی آیلق اولوبده بر سنه‌لکدن فرقی اولمیان کوسترشلی بر قویونی یا بر کچی‌یی قربان ایتمك جائزدر .

یدی کشینك اورتاقلاشه اوله‌رق بردوه‌یی یا بر صغیری قربان ایتمسی جائزدر. لکن بر قویونی یا بر کچی‌یی آنجق بر کشی قربان ایده‌بیلیر . بر قوچ یاخود بر تکه‌ده نه‌قدر بیوك نه‌قدر کوسترشلی اولسه ینه آنجق بر کشی ایچون قربان اولابیلیر. دیشلری دوکولمش قویروغنك یاریسندن فضله‌سی کسیلمش اولان حیوان‌ده قربان اولماز . برکوزی یاخود ایکی کوزی کور اولان و یورویه‌میه‌جك درجه‌ده طوپال یاخسته یاخود ضعیف بولنان حیوانلردن‌ده قربان اولماز . بر انسان چوق حرمت ایتدیکی کیمسه‌یه بر حیوان هدیه

ایده‌جك اولسه نره‌ده بر سقطی ، نره‌ده بر سیسقاسی وارسه اونیمی آراز بولور؛ یوقسه نره‌ده برأتلی جانلی کوسترشلی اولانی‌می سه‌چه‌ر آییرر؟ البته مقبوله کچسین دیه ألك اعلاسنی هدیه ایتمك ایستر . ایشته بونك ایچون الله اوغرینه قربان ایدیله‌جك حیوان‌ده ألدن کلدیکی قدر سه‌چه اولمالی. أویله‌جان چکیشه‌ن حیوانی قربان ایده‌جك قدر نکسللك ایتمه‌ملی. شیمدی‌ده قربانك نه وقت کسیله‌جکنی أوکره‌نه‌لم !

قربان؛ بایرام نمازی قایلنان یرلرده بایرام نمازندن صکره کسیلیر. بایرام نمازی قیلنمیان یرلرده‌ده صباحه قارشی شفق سوکدنصکره کسیلمکه باشلانیر . بایرامك برنجی کونی کسه‌میه‌نلر ایکنجی یاخود اوچنجی کونی اقشامنه قدرده کسه‌بیلیرلر . آرتق اوندن صکره قربان کسیلمز . کیجه وقتنده یعنی بایرامك ایکنجی و اوچنجی کیجه‌لرنده قربان کسمك مکروهدر . قربانی کسمکه کوتوررکن خوش طوتمالی ، أویله ایته‌رك قاقارق کوتورمه‌ملی . تکبیر آلارق بسمله چکه‌رك بیوك کسکین بچاقله کسمه‌لی . ألدن کلدیکی قدر حیوانه فضله زحمت چکدیرمه‌مکه غیرت ایتملی .

قربان أتینه کانجه بونك هپسنی فقرایه داغتمق یاخود هپسنی چرملکه دولدورمق جائزدر. لکن اصل ألك ثوابلیسی قربان أتینی اوچه بولوب بربولوکنی فقرایه اکرام ایتملی . بربولوکنی اشه دوسته هدیه ایتملی. کری قالانی‌ده کندی چولوغنه چوجوغنه براقمالیدر. قربانك پوستینی ایسترسه‌کز محتاج أولانلره ویررسکز . ایسترسه‌کز أوده ألیقویارسکز . لکن صاتمق یاخود قربانی کسه‌ن آدامه کسمه کیراسی اوله‌رق ویرمك جائز دکلدر .

شیمدی ای زنکینلر ، ای قربان کسمك کندیسنه واجب اولان کیمسه‌لر ! صاقین بویللرده قربان بهالیدر . دوغروسی او قدر پاره ویروبده قربان کسه‌مم» دیه جیمریللك ایتمه‌یك ! الله أوغرینه أویله او چ بش لیرایی چوق کوره‌یك و بیلمش اولك‌که پیغمبر افندیمز : حالی‌وقتی اولوبده قربان کسمه‌ین کیمسه‌صاقین بزم نماز قیلدیغمز یره‌یاقلاشماسین ، دیه بیورمشلردر . آکلایانه کوره بونه آغیر بر سوزدر ، نه آجی بر آزاردر . باشدن آرته قالاجق اولان بر قاچ لیرایی قیامیوبده پیغمبرندن بویله آجی لاف ایشتمکه راضی اولان کیمسه عجبا نه یوزله آخرتده شفاعت اومار ؟ عجبا نه صورتله بن او پیغمبرك امتی‌یم دیه‌کزر دوورر؟ رتق بن‌باشقه برشی دیمه‌یه‌جکم ، بوسوز اوزرینه فضله‌لاقیردی ایتمه‌یه‌جکم. چونکه پیغمبر افندیمز؛ پاره‌سنی دیننده‌ن چوق سه‌وه‌نلره دنیانك الك آغیر لافنی سویلمشلردر. همان جناب مولا جمله‌مزی حق یولنده مالنی جانی أسیرکه‌مه‌ین قوللرندن ایلیه.

پیغمبر افندیمزه محبت

آغالر سزه بر آزده پیغمبر افندیمزك حالندن شانندن بحث ایده‌یم ، کندیسنك نه قبالده نه طبیعتده اولدیغنی آڭلاته‌یم که سزده امتی اولدیغکز ایکی جهان سرورینی دها اي بیله‌سکز . کندیسنه دها زیاده محبت ایده‌سکز . زیرا مؤمنك ایمانی پیغمبرینه محبت ایتمکله تمام اولور . نعوذبالله پیغمبرینی سومیه‌ن کیمسه‌نك ایمانی ایمان دکلدر . بونك ایچون دائما انسان پیغمبر افندیمزه محبتی آرتدیرمغه باقمالیدر . صاقین : برآدم کورمدیکی کیمسه‌یه محبت نصل ایده‌بیلیر ؟ دیه خاطریکزه بر شی کلمه‌سین . چونکه محبت سماده کورمکله اولماز ، دویمقله‌ده اولور . انسان برینك مدحنی ثناسنی ایشیده ایشیده هیچ کورمکسزین او کیمسه‌یه قولاقدن عاشق اولدیغی چوقدر . ایشته بونك کبی پیغمبر افندیمزكده میلیونلرجه عاشقی واردر . آرادن بو قدر سنه‌لر کچمش ، نه یوزینی کورمش نه برشی ، أویله ایکن : « آه یارسول‌الله ! » دیدکجه یوره‌کی شویله مرمره چیراسی کبی یانانلرك حدی حسابی یوقدر . لکن بونلر هپ پیغمبر افندیمزك بیوکلکنی بیلنلر ، هپ اونك نصل سوکیلی بر پیغمبر اولدیغنی آڭلایوب دیکله‌یوب کوکل ویره‌نلردر . بونك ایچون بن‌ده ألیمدن کلدیکی قدر سزه پیغمبر افندیمزی بیلدیرمك ایستیورم . اوڭا قارشی محبتکزی آرتدیرمق آرزو ایدییورم . آرتق سوز بندن ، تأثیر اللهدن ..

شیمدی آغالر ! سز پیغمبر افندیمزی آڭدیغکز وقت عجبا نصل دوشونورسکز ، کوزیکزك اوکنه نه قیافتده نه قبالده بر ذات کتیررسکز ؟ بن أویله آڭلایورم که چوق کیمسه‌لر پیغمبر افندیمزی آق صقاللی کوبکنده بر پیرفانی صانییورلر . اولیالق طاسلایان بعضی کیمسه‌لره باقیورلرده عقللرنجه پیغمبر افندیمزی‌ده اونلر کبی أویله کوزلرینی آچماز ، دنیایه باقماز ، اصلا یوزی کولمه‌ز ؛ دارغین خیرچین برذات ظن ایدییورلر . صاقین آغالر سز بویله بیلمه‌یك ، بویله ظن ایتمه‌یك !.. بردفعه پیغمبر افندیمز أویله اوقدر اختیار دکلدی . بودنیادن کوچه‌رك مولاسنه قاووشدیغی وقت آلتمش اوچ یاشنده اولوب مبارك صاچلری هنوز اغارمغه باشلامشدی . صقاللرنده‌ده آنجه یکرمی دانه قدر بیاض واردی .

ایشته پیرفانیلك شویله دورسون پیغمبر افندیمز ضعیف، حالسز چه‌لیمسز بیله‌دکلدی.
کوجی قوتی یرنده تام بر أرکك اولوب کورمه‌سی ایشتمه‌سی، هله جسارتی هرکسدن
زیاده ایدی. ده‌که بابا یکیتك قیشلامیه‌جغی ایشلری کندی بیونه آلیر و پك اعلا
أوسته‌سندن‌کلیردی. صکره پیغمبرافندیمز حاشا اویله أیجنی تمیزله‌مکدن طیشنی تمیزله‌مکه وقت
بولامیان ایره‌نلر طاقمندن‌ده دکلدی. کندینی غایت تمیز طوتار، هر شیئنده تمیزلکه صوك
درجه‌لرده رعایت‌ایدردی. بعضی کیمسه‌لر بزالله‌آدامی‌یز» دیه‌رك صقال‌بیق بر برینه‌قاریشیق
اولدیغی حالده کزرلر، بونی‌ده بر معرفت ظن ایدرلر. حالبوکه پیغمبر افندیمز اصلا أویله
پریشان کزمزلردی. أوست دوداقلرینك قیرمیزیسی کورینه‌جك قدر بیقلرینی کوزلجه
قیصه کسوب صاچلرینی‌ده بعضاً طراش ایدرلر، بعضاً‌ده قولاقلرینك یموشاغنی کچه‌جك
قدر اوزاتیرلر ایدی. لکن صقاللرینی بر طوتامدن زیاده اوزاتمازلردی. ساده بیاغی
زمانلرده دکل محاربه‌یه کیتدکاری زمانده بیله ابریق، طراق، مقاص، مسواك کبی
تمیزلکه عائد شیلری یانلرندن آییرمازلردی. صاچلرینی صقاللرینی دائما تر تمیز طوتارلر،
آیینه‌یه باقوب طارانیرلر، کوزل کوزل قوقولر سوروبورلردی. هیچ برقوقوسوروبمه‌لر
بیله مبارك تنلریده، تولریده مسك کبی قوقاردی. أویله ایکن ینه دنیاده أك چوق
سه‌ودکاری شیلرك بریده کوزل قوقو ایدی. انسان بونلری دوشوندکلی‌ده مسلمانلغك
تمیزلکه نه کوزله باقدیغنی آکلامالی. هر نه حال ایسه بز بحثی داغیتمایوب سوزیمه
دوام ایده‌لم.

آغالر! پیغمبر افندیمز دنیاده هر جهتدن أشی بولنماز بر انسان کوزلی ایدی. جناب
حق اونی أوکَشده أویله یراتمشدی. بوی، بوص، أندام هپ یرنده. هیچ برقصوری
هیچ بر نقصانی یوقدی. وجودی پورصوق اولمایوب صیقی أتلی و ایری کمیکلی ایدی.
ایپك کبی یموشاق بر دریسی و اوزونجه، بللور کبی بیاض بر بیونی واردی. مبارك
أللری‌ده غایتله کوزلدی. قوللری ایری، پارمقلری اوزون وأتلیجه ایدی. قارنی کوکسیله
برابر دوز ایدی. یعنی نه کوکسی چیقیق، نه‌ده قارنی شیشکین ایدی. آیاقلرینك آلتی‌ده
چوقور ایدی. یعنی طبانلری دوم دوز دکلدی. هلال قاشلی، بیوکجه باشلی، چکمه
بورونلی ایدی. شیشمان یوزلو یومرو یناقلی اولمیوب مبارك چهره‌سی نه‌أویله پك‌اوزون،
نه‌ده أویله پك یوارلاق ایدی. اوزون کیرپکلی قره کوزلی اولوب کوزلرینك آقنده‌ده
خفیف طاتلی بر قرمزیلق واردی. پیغمبر افندیمزك رنکی پنبه بیاض اولوب پك کوزل

وپك سويملى اولان يوزندن نورلر آقاردى. مباركـ ديشلرى‌ده لقردى ايدركن كولومسه‌ركن شويله ألماس كبى پارلاردى .

بو بر «الله» ويركيسيدركه وجودى نه‌قدر كوزلسه اخلاقى‌ده او درجه‌لرده كوزلدى. كولر يوزلى ، طاتلى سوزلى اولوب آغزندن فنا لاف چيقماز كيمسه‌نك كوكلنى قيرماز ؛ اصلا خيرچينلق ايتمزدى . خدمتكارلرينى‌ده پك خوش طوتاردى . اصلا كبر ايتمز ، قوروم صاتمازدى . لكن دائما وقارينى محافظه ايدردى . پيغمبر افنديمزى بردنبره كوره‌ن كيمسه‌نك اچينه بر قورقو دوشردى . لكن كوروشوب قونوشونجه‌ده كنديسنه كوكل ويرمه‌مك قابل دكلدى .

ايشته آغالر! پيغمبر افنديمزك حالى ، شانى ، اخلاقى ، طبيعتى بويله‌ايدى. يادوشونجه‌سى نه‌ايدى ، نصلدى ؟ دائما نه ياپار ، نه‌ايدر عمرينى نه‌ايله كچيرردى ، بونى مراق ايتمزميسكز ! صره‌سى كلمشكن بونى‌ده بر آز آكلاياللم !

پيغمبر افنديمزك دردى كوتى انسانلرى جهالتدن قورتاروب دنياده‌ده آخرتده‌ده سلامته چيقارمقدن عبارتدى . بونك ايچون كيجه‌يى كوندوزه قاتارق چاليشير ، چابالاردى . بو اوغورده وارينى يوغينى صرف ايدوب نه زحمتلر چكر ، نجه صيقينتيلره قاتلانيردى. هيچ كندى راحتنى ، حضورينى دوشونمز ، اصلا كندى فائده‌سنى خاطره كتيرمزدى. دينى دنيادن آييرماز. آخرت ايچون دنياى برطرفه آتمازدى. امتنك ايشينى كوجينى بر اقوبده عباسنى باشنه چكه‌رك أويله مغاره‌لره قپانمازدى . ظالملرك وجودينى قالديروب مظلوملره كوز آچديرمق ايچون زره كيير قلنج قوشانير ، هفته‌لرجه حيوان صرتندن‌ده اينمديكى اولوردى . پيغمبر افنديمز بويله‌جه بيك درلو محنته ، مشقته قاتلانه‌رق اللهك امرينى يرينه كتيردى . مسلمانلغى ياپوب انسانلرى سلامته چيقاردى . لكن بيلمش اوليكه بو أويله قولايلقله بر قاچ كون ايچنده اولوب بيتيويرمدى . تام يكرمى اوچ سنه سوردى . ديله قولاى اما بونك آجى طاتلى بيك درلو محنتى واردر . پيغمبر افنديمزك بو يكرمى اوچ سنه‌يى نصل كچيروب نه‌لره قاتلانديغنى بيلمه‌ين كيمسه پيغمبرينك قدرينى لايقيله بيله‌مز .

بن او يكرمى اوچ سنه‌ده اولانى بيته‌نى بويله بر اوطوروشده سزه سويليه‌مم . ساده شونى ديرم‌كه طاشه تحته‌يه حاشا «الله» ديه طاپاجق قدر جاهل بر خلق ايله يكرمى اوچ سنه اوغراشمق قولاى شى دكلدر . اولادينى ديرى ديرى طوپراغه كومه‌جك قدر طاش يوره‌كلى بر خلقى يوله كتيرمكدن دها دنياده كوچ بر شى يوقدر . انسان انصاف

ایدوب دنیانك او صره‌لرده‌كی حالی دوشونه‌لی ! او زمانلر أویله زمانلردی كه عالمك
ترسی دونمش ، هركس چیقماز بر یول طوتدیرمشدی . یاپدیغنی بیله‌ن ، ایشك صوكنی
دوشونه‌ن یوق كبی بر شیدی . ایشته پیغمبر افندیمز دنیانك بویله پریشان و عجایب بر
زمانده عالمه رحمت اوله‌رق كلدی ، انسانلرك امدادینه یتیشدی . اللهك امریله او
فنالقلرك أوكنی آلدی . هركس مولاسنی طانیدی . فنالقلر قالقدی . چوجقجغزلر قورتلدی .
اولادلری ایچون دائماحلجان چكه‌ن انالركده یوزی كولدی . مسلمانلق یوزندن عقلینی
باشنه آلوبده ایی‌یی كوتویی سه‌چمكه باشلایانلر وقتیله سوكا بوكا طاپدقلرینه اوتاندیلر .
او دیری‌دیری أللریله كومدكاری زواللی‌یاوروجقلر ایچون یانوب طوتشدیلر . هله‌اونلری
كزدیرمكه كوتوره‌جكمز دییه آلداته‌رق كومكه كوتورركن یانلری‌صره او یاوروجقلرك
تپن تپن یورویشلرینی خاطرلادقجه چیلدیره‌جق كبی اولیورلردی . اوزمانكی عقللرینه
شاشوب شاشوب قالیوردی . ایشته آغالر ! پیغمبر افندیمز بر وقتلر بو قدر جاهل ، بو
قدر طاش یوره‌كلی اولان بر خلقی یوله كتیردی . بویله‌لكله ساده عربستانك دكل‌بتون
جهانك سلامتنه سبب‌اولدی . پیغمبر‌افندیمز تا بیك‌اوچیوز شوقدر سنه‌اول حقه دایانه‌رق
بر یوزینه صحیح‌جی عدالتك صحیح‌جی حریتك تمللرینی آتدیغی وقت شیمدیكی آوروپانك
اسامیسی بیله اوقونمازدی . بونك ایچون پیغمبر افندیمزك انسانلر اوزرنده‌كی حقی
پك بیوكدر ، و اونك بودنیایه‌ایتدیكی ایلكی‌باشقه كیمسه‌جكلر ایتمه‌مشدر . ایشته اوزون
سوزك قیصه‌سی بوندن عبارتدر .

أی آغالر ! بن سزه ایی بر شیلر دیمك ایستدم اما دیه‌مدم . ایكی جهان سرورینك
شانه لایق سوزلری حقیله سویلیه‌مدم . سز سز اولسیڭده او بنم أكسیك كدیك
سوزلرمله قالمایك ! كوزل كوزل صلات وسلام كتیره‌رك دائما پیغمبر افندیمزی دوشونك
دائما اونك اوكوزل‌سوزلرینی خاطریكزده طوتك ؟ دائما اونك اومبارك جمالنی كوزیكزك
أوكنده بولوندیرك ! بویله یاپارسه‌كز كیت كیده كندیسنه محبتكز آرتار ، كوندن كونه
خلوصكز پاك اولور . سوزیكز صحبتكزده ده‌كیشیر . اخلاقكز طبیعتكز كیتدكجه
أییله‌شیر . هپ ایلكلر ، ایی شیلر دوشونورسكز . هپ ایچیكزده بر سوینچ بر
فرخلق دویارسكز . عمریكزی أویله بر لذت ، بر نشئه ایچنده كچیریرسكزكه انسان بو
دنیادن كچر كیدرده ینه روحندن او نشئه كیتمز . هله بو كوزلر یومولنجه اصل پیغمبر
افندیمزك التفاتلری او وقت باشلار . اصل او محبتك فائده‌سی أویله نازك بر زمانده
كورولور .. همان ربم جمله‌یی پیغمبر افندیمزك محبتنه التفاتنه نائل اولان قوللرندن أیلیه
آمین . وصل وسلم وبارك علیه

مولد قنديلى

اى آغالر بيلمش اوليك كه ربيع الاول آينك اون ايكنجى كيجه‌سى مولد قنديليدر !
يعنى پيغمبر افنديمز بيك اوچيوز طقسان سنه اول ربيع الاول آينك اون ايكنجى كيجه‌سنده
صباحه قارشى دنيايه كلمشدر. بونك ايچون بتون مسلمانلر بو كيجه‌يه چوق حرمت رعايت
ايدرلر . بو كيجه‌يى اصلا اونوتمازلر . بر چوقلرى : مولد قنديلنى قارشيلايه‌جغز ديه بر
قاچ كون اولدن اوروجه باشلارلر . فضله فضله عبادتلرده بولونورلر .

بويله كيجه‌لر ايچون‌ده هر يرك حالنه كوره چوره‌كلر ، سميدلر ، قرابيه‌لر ياپيليىر ؛
شكرلر طاتليلر حاضرلانير . آز چوق هر كسك كوكلى خوش ايدلمك ايسته‌نير . آقشـام
اولنجه مناره‌لرده قنديللر يانار ، هر كس جامعلره دولار . كورول كورول جماعتله نمازلر
قيلنير ؛ مولدلر اوقونور ، پيغمبر افنديمزك دنيايه كليشى آكيلير ، دعالر ايديلير . هر كس
بر بريله بايراملاشير كبى قنديللەشير ، كچوكلر بوكلرك اللرينى اوپر ، بيوكلر كچوكلره دعالر
ايدر .

ايشته بزم مولد قنديلى ديديكمز بودر . پك كوزل بر مسلمان عادتيدر . بو كبى شيلر
خور باقمغه كلمز . بويله شيلر چوق لازمدر ، بونلرسز اولاماز . بر قنديل كيجه‌سنك يرينى
بشقه هيچ بر شى طوتاماز . قنديل كيجه‌سى ديبوب كچيورمه‌ملى . اونك مسلمانلغه نه
قدر فائده‌سى بولنديغنى بر كره دوشونملى ! .

هر قنديل كيجه‌سى ، هر كويده بر كشى توبه‌كار اولسه ساده بو يتشير . حالبوكه بو
قدرله قاليورمى يا .. نجه كيمسه‌لر بو يوزدن جامعه ، جماعته ايصينيور . بويله بويله مسلمانلغه
باغلانوب قاليور . چوجقلر بيله بو يوزدن جامعلره آليشيور . نجه آرالرى آچيق كيمسه‌لر
قنديللشمه يوزندن بر بريله كوروشوب باريشيور . يا او صكره بر چوق كيمسه‌لرك اولرده
جامعلرده مولد اوقوتملرى نه خوشدر . او بر برينى دعوتلر ، او بر آرايه طوپلانشلر ؛
او مولد اوقويشلر ، او جان ويرركدن ديكله‌يشلر . او كوزل قوقولى شيلر ياقمقلر ، او
كل صولرى سرپمكلر ؛ او شكر شربت اكرام ايتمكلر .. صكره نه قدر انبيا اوليا وارسه

نه قدر کلمش کچمش دین قارده‌شی وارسه هپسی آکمق ، اونلرك روحلرینه هدیه‌لر کوندرمك ، دها هانکی برینی صایایم ؟ بونلر نه قدر کوزل نه قدر فائده‌لی شیلردر : بونلرك هیچ بری بوشنه دکلدر ، هر برینك بر سببی حکمتی واردر .

بونك ایچون بویله شیلره حرمت رعایت ایتمه‌لی . اهمیت ویرملی . أویله : بن کبارلاشدم یاخود اوقودم یازدم ، قوجه‌مان آدام اولدم » دیه مولدلری ، قندیل کیجه‌لرینی بکنمه‌مزلك ایتمه‌ملی ! . انسان هیچ اولمزسه آزیجق انصاف ایدوب بشقه دینده اولانلره بر باقالی ! اونلرك دینلرینه نصل درت أل ایله صارلدقلرینی کورملی‌ده عبرت آلمالی ! حضرت عیسانك دوغدیغی کیجه ایچون خریستیانلر نه‌لر یاپیورلر ، نه حاضرلقلرده بولنیورلر بونی بر کوز اوکنه کتیرملی !

بزده نیجه کیمسه‌لر واردرکه حاضرلق شویله دورسون قندیللر کلیر کچرده خبری بیله اولماز . بز مسلمانز دیه کیمسه‌لری بکنمیورز اما باشقه دین طاشیانلرك اختیارلری‌ده کنجلری‌ده بزدن چوق دینلرینه صاریلیورلر ، صاحب اولیورلر .

ایشته ای کنجلر ای اختیارلر ؛ بونك بویله اولدیغنی ایجه بیلیك‌ده اوکا کوره داورانك ! سزده مسلمانلغکزه درت أل ایله صاریلك ! جامعکزه ، جماعتکزه خورباقمایك . عادتلریکزی مولدلریکزی یابانه آتمایك ! بو مبارك کیجه‌یی بوشنه کچرمه‌یك . حالکزه کوره چولوغکزی چوجوغکزی سویندیرمه‌نك بر چاره‌سنه باقك ! أوشنمه‌یك جامعه کیدك عبادت ایدك . مسلمانلغکزی یرینه کتیریك ! أشیکزله دوستکزله قندیلله‌شك . دارغینلرله باریشك ، مولدلرده طوپلاشك ، خیرده حسناتده بولونك ، هیچ خاطردن‌ده چیقارمیك که : بو کیجه پیغمبر افندیمزك دنیایه کلدیکی کیجه‌در . أویله غفلتله کچیریله‌جك کیجه‌لردن دکلدر !

معراج قنديلى

ای آغالر ! بيلورسكزكه بو رجب شريف آينك يكرمى يدنجى كيجه‌سى معراج قنديليدر . بزجه پك مبارك بر كيجه‌در . پيغمبر افنديمز بيك اوچيوز اوتوز آلتى سنه اول بو آيك او كيجه‌سنده اللهك امريله مكهٔ مكرمه‌دن بر آنده قدس شريفه واروب معراجه چيقمشدر، كوكلرى كزمش، عرشى كرسى‌يى سيرايتمش، مولاسنه‌ده قاووشمشدر. هيچ بر پيغمبره نصيب وميسر اولميان بر دولت اوكيجه پيغمبر افنديمزك باشنه قونمشدر. بونك ايچون بتون مسلمانلر او كيجه‌يه چوق حرمت ايدرلر. حتى بعضيلرى برقاچ كون اولدن اوروجه باشلايوب فضله فضله عبادتلرله او مبارك كيجه‌يى قارشيلارلر .

أو بر قنديل كيجه‌لرى كبى بو كيجه ايچونده هر يرك حالنه كوره چوره‌كلر ياپيلير. برطاقم طاتليلر حاضرلانير. بونلرله چولوق چوجوق سويندريلير، فقيرلرك كيمسه‌سزلرك كوكلى خوش ايديلير . هله آقشام اولونجه منارەلرده قنديللر يانار. خلق جامعلره دولار. نمازلر قيلينير ، مولدلر معراجيه‌لر اوقونور . دعالر ايديلير . هركس بربريله قنديلله‌شير ، بربرينه مباركى‌يه كيدر . ألمسز كدرسز اوله‌رق دها بويله بر چوق كيجه‌لره ايريشلمه‌سى ايچون بيوكلر كوچوكلره دعالر ايدر. بو قنديللشمه برقاچ كونلر سورەر. صكره أولرده جامعلرده تكرارتكرار معراجيه‌لر اوقونور. بويله‌لكله اومبارك كيجه‌نك بيوكلكى ذهنلرده يرطوتار ، پيغمبر افنديمزه‌ده هركسنك محبتى آرتار .

بونك ايچون قنديل كيجه‌لرينه چوق اهميت ويرملى ، دائما بويله مبارك كونلرى كيجه‌لرى حساب ايدوب هيچ اونوتماملى. انسانك ايكى‌ألى قانده اولسه ينه نه‌ياپوب ياپوب كنديني برآزچكمه‌لى چويرمه‌لى، اورته‌لغنى ده‌رله‌يوب طوپلايوب أوستنى باشنى تميزله‌ملى. هيچ اولمازسه بو آقشام قنديل آقشاميدر ديه ايكندى وقتى جامعه كيدوب جماعتله نماز قيلمالى. برآز قرأن كريم اوقويوب ياخود ديكله‌يوب ايچينى نورلانديرمالى. كچمشلرىده خاطرلايوب اونلرك‌ده روحنى شاد ايتملى . آه اويله مبارك آقشاملرده چوجوقلرك‌ألّلرينه مصحف شريفى آلوب بلبل كبى اوقومه‌لرى ، صكره او اوقودقلرينك ثوابنى كچمشلرك

روخنه يوللاملرى نه قدر خوشدر ؟ لكن يازيق كه بو كوزهلم عادتلر كوندن كونه ترك اولنيور . بويله مبارك كيجهلره حرمت كيتدكجه آزاليور .

آغالر بيلمش اولك كه بو دوشونولهجك ، تلاشه دوشولهجك بر شيدر . نهدن ديرسه كز بوكون قنديلى اوتوتان يارينده بايرامنى اونوتور . بويله بويله ديركن آدامك ألنده نه رمضان قالير ، نهده دين ايمان .

سزه صورارم : بر آغاجك آغاجلغى نه ايلهدر ؟ داليله بوداغيله ، فيليزيله ياپراغيله دكلميدر ؟ بونلرسز آغاج اولورمى ، اولسهده بر فائده ويررمى ؟ البته ويرمز . شيمدى برى قالقسهده: آدام بونلرده نه اولاجق ديه بر آغاجك ياپراقلرينى يولسه، بر طرفدنده يكيدن سورهن فايزلرى قوپاروب آتسه . صكره بركونده : آدام بونلرده نه اولاجق ديه بر آغاجك بوداقلرينى قيرسه . بركونده : نه اولاجق ديه بتون داللرى كسسه . آرتق او آغاجك آغاجلغى قاليرمى ؟

ايشته مسلمانلقده طبق بونك كبيدر . بوكون : آدام قنديل كيجهسى نه اولاجق، يارين : قربان نه اولاجق، أو بركون رمضان نه اولاجق ديركن انسانك ألنده آووجنده نعوذ بالله مسلمانلقدن هيچ بر اثر قالماز .

ايشته آغالر بونى ايجه بيليكده فرضلردن واجبلردن تا بويله كوزل مسلمان عادتلرينه وارنجهيه قدر نهمز وارسه بونلره صيم صيقى صاريلك. بونلردن برينك بيله ترك اولنمسنه راضى اولمايك . چولغكزى چوجغكزى بونلره هپ آليشديريك . اونلرك كوزلرينه بويله كوزل شيلرك بيوكلكنى كوستريك . سزدن نصل كوردلرسه اونلرده اويله كيدرلر. سز آلديرمازسه كز اونلرده ، اونلرك اولادلريده آلديرمازلر . صكره وبالى هپ سزك بيونكزه اولور. بونك ايچون ايشته بر دها تكرار ايديورم . امان الله عشقنه اولسون مسلمانلغكزى بيليك . بيلديككزىده اولادلريكزه بيلديرمكه چاليشك مسلمانلغى دائما اونلره سوديرمهنك چارهسنه باقيك. بويله ياپارسه كز سلامتى بولورز .

ایچکی بلاسی

ای آغالر ؟ بیلمش اولیلك كه بزی قاصوب قاووره‌رق بو حاله قویان دردلرك أك بیوكلرندن بریده ایچكی بلاسیدر. بز محاربه‌لردن، صالغین خسته‌لقلردن چوق ضررلر كوردك؟ بو یوزدن نیجه زیانلر چكدك. لكن ایچكیدن كوردیكمز ضرری هیچ بر شیدن كورمه‌مشزدر. سرخوشلق یوزندن ایتدیكمز زیانی هیچ بر شیدن ایتمه‌مشزدر. نه‌دن دیرسه‌كز: محاربه دینیله‌ن شی فورطنه‌در، یاقار ییقار؛ نه‌قدر چوق سورسه ینه كلیر كچر. صالغین خسته‌لق دیدیكك بر سیل كیبیدر، أوكنه كله‌نی قاپار قیرار؛ نه قدر زورلو اولسه ینه دفع اولور كیدر. لكن ایچكی بویله‌می‌یا؟ او بر دفعه مسلط اولدیمی آرتق بر دها آمان آرالق ویرمز. انسانی مالندن جانندن عیالندن؛ حتی نعوذبالله دیننده‌ن ایماننده‌ن ایدر. آدامك باشینه درلو بلالر آچار، اولمدق فلاكتلر كتیرر. بونك ایچون هیچ بر فنالق ایچكی ایله یاریشه چیقاماز. اونك انسانلره یاپدیغی هیچ بر شی‌جكلر یاپاماز: سز صاقین بنم سوزلریمی ویروسی‌یه دیكله‌مه‌یك سرخوشلقدن نه‌چیقار دیه اهمیت ویرمه‌مزلك ایتمه‌یك! علیم‌الله ایچكی بتون فنالقلرك آناسیدر. هر كوتولك اونك باشی آلتندن چیقار. هر فلاكت اونك یوزندن كلیر. خسته‌خانه‌لره حبسخانه‌لره حتی تیمارخانه‌لره كیدرك بر از صوروب صوروشدیرسه‌كز؛ خواجه‌نك دیدیكی دوغرو ایمش دیرسكز، او ساعت بكا حق ویررسكز. زیرا اورالری دولدورانلرك چوغی سرخوشلرله سرخوشلرك اولادلریدر. بو سوزیمی بردنبره آكلامیانلر اولور، سرخوش اولادلرینك خسته‌خانه‌لره حبسخانه‌لره كیرمه‌سنه عقل ایردیره‌میه‌نلر بولونور. لكن بیلمزلركه سرخوشلرك اولادلری آغزلرینه بر داملا راقی قویمامش بیله اولسه‌لر؛ او زواللیلر ینه ایچمه‌دن سرخوشدرلر. یعنی بابالرینك سیئه‌لرنی چكرلر. زیرا كندینی ایچكی ایله چوروتمش اولان بر آدامدن كله‌جك اولادده مطلقا یا عقلنده فكرنده بر زوری اولاجق، یاخود باشقه اعضاسنده بر قصوری بولونه‌جقدر.

او هیچ صوچلری قباحتلری اولمایان زواللی یاوروجقلرك كیمی دها كوچك ایكن

نعوذبالله حواله، صرعه، صراجه کبی درلو خسته‌لقلره طوتولورلر. کیمی‌ده اوچاموزلرنده‌کی ایچکی زهرینك بلاسنی بیودکلرنده چکرلر. بونلرك بعضیسنده بر خسته‌لق کوره‌مزسکز. باباسنك سرخوشلغی بوکا بر ضرر ویرمه‌مش دیرسکز. لکن او آدامك کیدیشنه بر آز دقت ایتسه‌کز کوررسکزکه: ایی آدام، خوش آدام لکن سرتمی سرت، سینیرلی‌می، سینیرلی. اوله‌جق بر شیدن قیزار، اوفاجق بر سوزدن پارلار. صاغنی صولنی گوزه‌تمز آغزینه کله‌نی سویلر، عقلینه کله‌نی یاپار نه لاف آکلار، نه نصیحت طوتار. نهایت بو آتاقلق یوزندن کونك برنده باشی بر بلایه اوغرار ـ الله ویرمه‌ـ ین ـ صولوغی حبسخانه‌ده آلیر.

ایشته بونك ایچون آغالر سزه نصیحتم اولسونکه: أولومدن اژدرهادن قورقمایك؛ سرخوشلقدن قورقیك! کندیکزه آجیمازسه‌کز باری کلوب کله‌جك اولادلریکزه آجییك او زواللی یاوروجقلره أویله گوتو خسته‌لقلری میراث براقمایك! یارم ساعتلك کیف ایچون او بیچاره چوجقجغزلرك‌ده باشنی آتشه یاقمایك! بویله یاپارسه‌کز، بو دیدکلریمی طوتارسه‌کز هم وقتندن اول چوکوب قدیدیکز چیقماز. همده چوجقلریکز أویله جیلبز چه‌لیمسز قالوب خسته‌لقلی اولماز.

شیمدی آغالر، باقیك بزم دینمز تا بیك اوچیوز بوقدر سنه اول بو ایچکی دردینه درمان اولمش، انسانلری بو بلادن قورومشدر. مسلمانلقده ایچکینك داملاسی بیله حرامدر. سرخوشلغه مسلمانلق قدر هجوم ایدن بر شی یوقدر. باشقه ملتلر ایچکینك بو قدر فنا برشی اولدیغنی دها یکی یکی آکلامغه باشلادیلر. شیمدی اونلرده بو بلادن قورتلمغه باقیورلر، ایچکینك وجودینی مملکتلرندن قالدیرمغه چالیشیورلر. بو ایشده أمریقا واسوچ دولتلری پك ایلری کیتمکده‌درلر. هله أمریقا دولتی ایچکی‌یی اوقدر یساق ایدییور، ایشی اوقدر صیقی طوتیورکه هانی انسانك قولاقلرینه ایناناممیه‌جغی کلیور. لکن لامی جیمی یوق؛ بوکونکی کونده أمریقاده ایچکی ایچمك کیمسه‌نك حدی دکلدر. زیرا أمریقالیلر باقدیلرکه هر خسته‌لغك، هر فنالغك باشی سرخوشلقدر. هر بلا بوندن ایلری کلیور. سرخوشلق یوزندن سفیل دوشونلرك، قاتل قاتل اولانلرك بیکی برپاره‌یه.. ایچکی یوزندن بیك درلو خسته‌لغه طوتولانلرك حدی حسابی یوق. بویله اولونجه: انسانلری کندی هوالرینه براقمق روا دکلدر» دیدیلر، طوتدیلر ایچکی‌یی بوسبتون یساق ایدیویردیلر.

أمریقا کبی بر دولت؛ مسلمانلغك آچدیغی بریولی طوتوب سرخوشلغی صیقی صیقی‌یه

یساق ایدرکن . بز ایچکی‌یی بسبتون اورته‌لغه یایپوردق . کیتدکجه چوجقلره قادینلر بیله ایچکی‌یه آلیشیوردی . نه ایسه حمد اولسون حکومت ایچکی‌یی یساق ایدوب سرخوشلغی اورته‌دن قالدیردی . میخانه‌لر قاپاندی . سوز دیکله‌میه‌ن نیجه سرخوشلر محکمه قراریله دایاقلر ییدی . جزالر کوردی . حکومت وظیفه‌سنی یاپدی . بویوزدن بیوننك بورجنی أوده‌دی . آرتق ایش کیزلیدن کیزلی‌یه سرخوشلق ایدنلره قالدی . شیمدی اونلرده انصاف ایتسینلر ؛ براز عقللرینی باشلرینه آلوب جانلرینك قیمتنی بیلسینلر . اولادلرینك ، عياللرینك سلامتنی دوشونوب سرخوشلقدن واز کچسینلر وبیلمش اولسونلرکه ایچکی ؛ دمیر کبی بر وجودی پاچاورایه چویرر . آرسلان کبی بر آدم سرخوشلغه باشلاینجه ایلك اوکه‌لری تنبل ، اویوشوق ، اویوتی ، سیکیرلی اولور . صکره صکره صارساق اولور ، صیسقا اولور ، ضیق نفس اولور . قولینی قنادینی قیملداته‌مز برحاله کلیر . هله یك بکری اولان سرخوشلرك عاقبتی چوق فنا اولور . سیکیرلرینك بوزوقلغی آرتدقجه آرتار . کیت کیده اوهام کتیروب عادتا دلی کبی اولورلر . کولکه‌لرندن قورقارلر . اولمیه‌جق شیدن اورکرلر . سیمز یره دنیایی کندیلرینه زندان ایدوب بیك درلو عذابلر چکرلر . ایچمه ایمك ، عقلنی اویناتمق اویله‌لری ایچون هردقیقه حاضردر .

ایچکی یوزندن ییقیلان أولرك ، سونن اوجاقلرك حدی حسابی یوقدر . بوبویله ایکن ، یونك بیکلرجه اورنه‌کی هرکون هر یرده کورولوب طورورکن حالا او مصیبتی ایچمك ، حالا کندینی بو بلادن قورتارمامق روامیدر ؟

روامیدرکه ایچکینك الڭ بیوك دشمنی اولان آخرزمان پیغمبرینك امتی بویله سرخوش اولسون؟ روامیدرکه : ایچکی ایچن کیمسه‌نك یوره‌کنده ایمان نوری قالماز » دییه‌ن ایکی جهان سرورینك امتی ایچنده بویله بکریلك ایدنلر بولونسون؟ بویوزدن درلو پریشانلقلر کورولسون ؟

بوحاللرك هیچ بری بوامته یاقیشماز اما نیلرسك که ایچه دوشونوب بر از انصاف ایدن یوق . همان ربم جمله‌مزی عقلینی باشنه آلمش انصافلی قوللرندن ایلیه .

قمار بلاسی

آغالر ! بزی برباد و پریشان ایدن دردلردن بری ده قمار بلاسیدر . عشرت نصل
اوجاقلر سوندیررسه ، نصل آدمك عقلینی باشندن آلوب ایشینی ترسینه دوندیررسه
قمارده أویله‌در . اوده برنوع سرخوشلقدر. اللّٰه ایتمه‌سین برکیمسه بردفعه قماره داداندیمی
آرتق کچمش اوله ، اوندن خیر کلمز . أویله‌سینك کوزینه هیچ بر شی جکلر کورونمز .
آرتق نه ایش نه کوچ ، نه اولاد نه عیال . ساده وارسه اویون ، یه قسه اویون . . اما بریده
چولوق چوجق آچ قالاجقمش ، قمار یوزندن باشنه درلو بلالر کله جکمش . او هیچ
اوورالری دوشونه‌مز. اصلا کندینه حکمی کچه‌مز . عادتا دلی کبی برشی اولور . چونکه
قمار قدر آدامك بینی یوزان ، قمار قدر انسانك سینیرینی بوزان بر شی یوقدر . اونه
یورغونلقدر، او نه خیرپالانمقدر ؟ باقارسك برقازانیر ، بش یوطولور. آمان شو آجیلری
چیقاره‌یم دیه چیرپینر دورر . وارینی یوغنی اورته‌یه قویار . آه بر قازانسه‌م ، آه شو
غیب ایتدکلریمی بر کری آلا بیلسه‌م ، دیه ساعتلرجه قیورانیر یاتار . کلدی ایدی ،
کله جکدی دیرکن ینه یوطولور . ینه اوینار ، ینه یوطولور . نهایت ألنده آووجنده بر
شی قالمایجه طوتار اوندن بوندن اودونج آلیر ینه اوینار . اویون أوستنه اویوندن ، زیان
اوستنه زیاندن بونالوب قالان بوزوالی آرتق یاپدیغنی بیلمز ، سویلدیکنی قولاغی ایشتمز
برحاله کلیر . قفاسی قازان کبی اولور . کوزلری قان چناغنه دونه‌ر . صوراتی موس‌مور
کسیلیر . أویله کندندن کچر، أویله سرخوش دوشرکه دنیایی کتیروب باشنده پاطلاتسه‌لر
هیچ اوورالرده اولماز. اوساده یوطمق ، ساده یکمك ایستر ها اولدی ها اوله جق ،
ایشته اصل شیمدی طاناقازینی قوپاراجق دیرکن ینه یکیلیر ، ینه یوطولور . آرتق بتون
امیدلری کسیلنجه نعوذباللّٰه طالعنه سوکوب صایمغه باشلار . اوکا بوکا چاتمق ایچون بهانه
آراشدیرر . شویله دوقونسه‌لر آغلایه‌جق کبی اولور . ایشته او زمان غوغانك قیامتك
صونطورلیسی همان حاضردر ، بر اشارته باقار . زیرا قفالر دونمش ، سینیرلر بوشانمش
اولدیغندن کیمسه سوز قالدیراماز . کیمسه کیمسه‌نك خاطرینی صایاماز . اوصره‌ده بر تك

لاقردی قیامتلرك صوكنی قوپاریویرر. سوكشمك صایشمق می، آتشمق دوكوشمك آرتق
هپسی خریطه‌ده یازار. بونلرك هیچ بری اولماسه بیله بربرینه قیزوب غرض باغلامق، بربرینه
دیش بیله‌یوب دشمن كسلمك مطلقا اولاجقدر. ایشته بویله‌جه قمار یوزندن نیجه عزیز
احبابلر كوله اوینایه باشلادقلری اویوندن سوكوشه‌رك دوكوشه‌رك، هیچ اولمازسه بربرینه
خوشوندی قویارق قالقارلر. لكن بو بوقدرجقله قالماز. چونكه بردفعه آره‌یه صوغوقلق
كیردی، بردفعه بیك درلو بلانك تخمی آتلمش اولدی شیطان اونك پشینی براقماز. كیت
كیده او تخملری اویله فیلیزلندیرر، ایشی أویله علولندیرر كه صوكنده نه جورجونالر
چیقار، نه فه‌رطنه‌لر قوپار، نیجه یاراشیقسز حاللر ظهور ایدر.

ایشته آغالر بیلمش اولیك كه انسانلری بربرینه دوشورمك ایچون شیطانك قوللاندیغی
زهرلرك برنجیسی عشرت، ایكنجیسی ده قماردر. هله بو ایكی زهر بر آره‌یه كله‌جك
اولورسه، یعنی سرخوشلر قمار اوینامغه قالقارلرسه یاخود قمار اوستنه عشرته باشلانیرسه
آرتق سیر أیله‌سن كومبورتی‌یی. كیمی باقارسك نعوذبالله دینه ایمانه سوكه‌ر. هم دیندن
هم نكاحلیسندن اولور. كیمی باقارسك حفظنالله برینك جاننه قصد ایدر، قانلی قاتل
اولور. باشنه اولمدق ایشلر كلیر. كیمی ده وارینی یوغینی بویولده تلف ایدر. سرمایه‌سنی
كدی‌یه یوكلتوب دلی دیوانه اولور كیدر. بونلر بومعرفتلری یاپوب شیطانك مسخره‌سی
اولوركن قهردن نیجه آنالرك یوره‌كنه اینر. عارندن نیجه بابالر یرلره كچر. نیجه یاوروجقلرك
بیونی بوكولور. نیجه قادینجغزلرك أوی بارقی ییقیلیر. آرتق فلاكتمی دیرسك، رزالتمی
دیرسك بیكی برپاره‌یه.. بوپریشانلقلر ایچریسنده آدامك نه دنیاسی دنیا اولور، نه‌ده
آخرتی آخرت..

ایشته بونك ایچون بزم دینمز عشرتی، اویونی یاساق ایدییور. بویله بلالردن، بویله
یوز قارالقلرندن انسانلری صاقلایوب أسیركه‌مك ایستیور. شوندن‌ده آكلاملی كه مسلمانلق
بزلری دائما ایی ایده‌جك، دائما ایلاك طرفنه چكه‌جك بر نعمتدر. أویله بوش بوشنه
آدامك باشنه بر یوك دكلدر. مسلمانلق انسانلرك عشرتله قماره ایكی پاره‌لق اولملرینه
راضی اولمیور. مسلمانلق انسانلرك أویله عقللرینی غیب ایدوب عالمه أكلنجه اولملرینه قائل
اولمیور. اویونی عشرتی حرام ایدییور. سرخوشلغه قماربازلغه آغیر آغیر جزالر ویرییور.
فنامی ایدییور؟!.. چوق اعلا ایدییور، پك اعلا ایلیور. لكن عقل باشده اولملی‌ده
بونك بویله اولدیغنی بیلملی. یوقسه عقل فكر برنده اولمدقدنصكره ایی‌یی كوتویی

سه‌چه‌بیلمك بر از كوچجه‌در. ایشته بز شیمدی بویله‌یز. نصلسه بركره كندیمزی غفلته قاپدیرمشیز . خیری شری پك كوره‌مز اولمشز . كارك ضررك هانكی طرفده اولدیغنی بر درلو كسدیره‌میورز . دها دوغروسی دوشونمك‌ده ایسته‌میورز . اویله باطاسی‌یه بر كیدیشدر كیدییور . همان الله انجامزی خیر ایتسین .

آغالر تمام ایشته « امین » دیمه‌نك میانه‌سی كلدی . شیمدی بز بوقدر سوز اوزرینه بر « آمین » دیر كچرز . صانكه بوقدرجقله هرشی اولور بیتر . صانكه ساده بر «آمین» دیمكله بیونمزك بتون بورجی أوده‌نیر كیدر . حالبوكه هر وقت سویلرم : قورو لافله بورج أوده‌نمز . بال بال دیمكله آغز طاتلیلانمز. چالشمق چابالامق ایستر، یورلمق یولنده بولنمق ایجاب ایدر . مادامكه سز بنم شو دعامه امین دییورسكز . مادامكه سز قماردن عشرتدن خوشلانمیورسكز. أویله‌ایسه یالكز كندیكزی قورومقله قالمایك! باشقه‌لرینی‌ده دوشونك . أليكزدن كلدیكی قدر باشقه‌لرینی‌ده اوبلالردن قورتارمغه غیرت ایدیك! دین قارده‌شلكی دیدیكك ساده فقیرلره یاردیم ایتمكدن عبارت دكلدر. قارده‌شلكك وظیفه‌سی چوقدر . فقیرینی كوررسك پاره ایله پول ایله یاردیم ایدرسك . بر جاهلك ایده‌نی كوررسك اونی‌ده نصیحتله یوله كتیرمكه همت أیلرسك. بر غمليسنی كدرليسنی كوررسك، اونك‌ده غمنه كدرینه اورتاق اولورسك . أصل دین قارده‌شلكی بویله اولور . یوقسه أویله اوزاقدن اوزاغه یابانجی دورمقدن نه چیقار ؟ أویله بر طاقملرك كندیلرینی كوز كوره پریشان ایتملرینه قارده‌ش یوره‌كی نصل قائل اولور؟ یازیق دكلی جاهلاره؟ سرخوش اولیورلر ، قمار اوینایورلر دیه براقمشسكز اونلری كندی هوالرینه .. اونلر أویله نه یاپدقلرینی بیلمزلر ، سز أویله چكیلیرسكز بر طرفه هیچ آلدیرمازسكز . صكره‌ده بر بلا كلنجه : یاربی بزم صوچمز نه‌ایدی ؟ » دیر دوررسكز ! .

خواجه‌م تحف سویلیورسك . صانكه بتون كویك صاپیقلرینی یوله كتیرمك بزم أليمزده ایمش كبی لاف ایدییورسك ؟ دیكلرمی اونلر بزی هیچ ؟ ! .

سزسویله‌مه‌نك یولینی یوردامنی بیلیرسه‌كز پك اعلا دیكلرلر. آغالر بیلمش اولیك‌كه انسان اوغلی قولاغندن آولانیر . سوز دیدیكك بر بویودر ، قارشیده‌كینك حالنه كوره سویله‌نیرسه تأثیرایتمك شویله‌دورسون آدامك ایلیكنه بیله‌ایشلر. ساده شونی‌اونوتماملی‌كه: سوز واردر آدامی زورله دلی ایدر . جن آتنه بیندیرر. سوز واردر آدامی قوزو كبی یوموشاتیر یوله كتیرر. سوزدن سوزه فرق اولدیغی كبی سویلكدن‌سویلمكه‌ده فرق واردر.

طوتارسـك برينه طاتليقله : هايدى قالق بكا بر صو وير » ديرسـك . اوده او سـاعت
يكى سلطانم دير، كوزل كوزل قالقار سكا بر صو ويرر. اكر او آدامه ييقيق بر صورتله
سرت سرت : هايدى قالق بكا بر صو وير » ، ديه‌جك اولسه‌ك : باباكك كوله‌سى يوق
يا ، قالق‌ده كندك ايچ » دير . بلكه دها فنا شيلر سويلر . طاتلى ديل ييلانى يوواسندن
چيقارير ديدكارى بوش دكلدر .

بونك ايچون سزده نصـيحتى يوليله ويريك ! ايى باپام ديركن اونلرى بسـبتون
چيلديرتمايك ؟ ياكاشقله اسمايى‌ده اوزريكزه صيچراتمايك ! دوغريسى بو پك نازك وپك
كوچ بر شيدر. لكن او قدرده ثوابلى بر ايشدر. هانى انسان؛ بر كيمسه‌يى يوله كتيرسه
بتون انسانلرى هدايته ايريشديرمش قدر ثوات آلير. بونك ايچون آغالر ! بويله شيلرى
عادتا كنديكزه ايش ايديـنك ! اوچيكز بشيكز بر آره‌يه كلوب : ياهو فـلانك اوغلى
فلانجه شويله ياپيور، بويله ايدييور. كليك بونى كندى هواسنه براقمايالم » دييك . بركون
او جاهللك ايده‌نى عقلى باشنده ايكن بركناره چكوب: اوغلم اولادم ! » ديه‌رك طاتليلقله
نصيحت ايتمكه باشـلايك : طوتمش اولديغى يولك فنالغنى بر بر آكلاتوب ايشك عاقبتنى
كوزينك أوكنه كتيريك! اونى بر سوزله آجيديرسه‌كز بر سوزله‌ده اوقشايك. بويله‌لكله
اونورينه دوقونوب قفاسنى قيزديرمادن اوآدامى اوتانديريك، ياپدقلرينه پشمان ايتديريك.
اولوركه پك بردفعه‌ده سوزيكزى تماماً تأثير ايتديره‌مزسكز. لكن ينه آزچوق كوكلى
يوموشار . هيچ اولمازسه بر آز يوره‌كنه يرايدر. باشقه‌دفعه ينه نصيحت ويررسكز ياخود
برباشقه‌لريله سويله‌تيرسكز. بويله‌بويله ديركن اللهك اذنيله كويكزده فنالقلر ازالمغه باشلار.

لكن دقت ايديك‌كه بر طرفدن صـاپيقلر يوله كلسين ، بر طرفدن‌ده يكى يتيشه‌نلر
آزماسين. بوده پك دوشونوله‌جك بر شيدر. مثلا باقديكزكه اوصلو برديليقانلى باشلادى
بر از اويغونسز كيمسه‌لرله دوشوب قالقمغه . . بونى بويله كورونجه صاقين : نه‌مه لازم
ديوب كچمه‌يك . يازيقدر . كناهدر دوشونك . كندى اولاديكزى بر كره اونك يرينه
قويك ! او ديلقانلينك أويله اويونه عشرته آليشـوب كيتمه‌سنه اصـلا قائل اولمايك !
همان نه ياپوب ياپوب اونى اونلردن اوزاق ايتمه‌نك بر چاره‌سنه باقيك ! دها ايش آزمادن
او چوجقجغزى قورتارمغه غيرت ايديك ! فنالغك أوكى بويله بويله آلينير. يوقسه انسان
ايشك اويله درت اوجنى براقه‌جق اولورسه صوكنده بويله باشيمزه بيك درلو بلالر كلير.
كيت كيده دهاده بترك بترى اولورز بونى‌ده بيلمش اولالم ! .

بولاشیق خسته‌لقلر

اغالر ! سزه بر ازده خسته‌لغك بولاشیغی اولورمی اولمازمی ؟ بوکون سزه بر از بونی سویلمك ایسترم. چوق کیمسه‌لر واردر که برندن برینه خسته‌لغك بولاشوب کچمسنه بردورلو اینانامز . اجله کوکه‌نیر ، مولاسنه صیغینیر ، حکیملره دشمن کسیلیر . کیم نه سویلرسه سویلسین اوینه بیلدیکندن دونمز. ایشته بن بویله‌لرینه قارشی دیبورمکه؟ خسته‌لغك بولاشیق اولانی ده واردر ، بولاشیق اولمیانی ده واردر . اللهك حکمتی بعض خسته‌لقلر باشقه‌سنه کچر بولاشیر . بعضیسی ده کیمسه‌یه کچمز ، کیمسه‌یه بولاشمز . طبقی بیبه‌ر کبی .. بیبه‌رك آغز یاقانی ده واردر ، یاقمیانی ده واردر . باقارسکز ایکی بیبه‌ر . ایکیسنك ده رنکی بر ، بچیمی بر . لکن برینی ایصیررسکز آغزیکز یانار ! کوزوکزدن آتش چیقار. أوته‌کنی ایصیررسکز ، نه اغزیکز یانار ، نه بر شی . اوده بیبه‌ر ، اوده بیبه‌ر اما ایکیسنك ده جبلیتی باشقه .

خسته‌لق ده بویله‌در هپسنك جبلیتی بر دکلدر. کیمی خسته‌لق بولاشیر، کیمی خسته‌لق بولاشمز . نه دیه‌جکسك ؟ « الله » بویله ایسته‌مش بویله یاراتمش . بونده اینانیلمیه‌جق نه وار؟ خسته‌لغی ویرن ده « الله » بشقه‌سنه کچیرن ده «الله» هپسی اونك قدرتیله اولیور. بر مسلمان بویله دیسه، بویله اعتقاد ایتسه نه چیقار، دیننه نه ضرر کلیر ؟ خسته‌لق حاشا: اللهك قدرتیله کچمیورده کندی کندینه کچیور » دیمیوریا ؟

— خواجه‌م نصل دیمیورلر ؟ میقروب می نه‌در نه قاره قاطردر. ایشته خسته‌لغی هپ او یاپیور دیورلریا . .

— یوق رجا ایدرم أویله دکل ؟ میقروب خسته‌لق قوردیدر. خسته‌لغك بولاشماسنه ایشته او قورتلر سبب اولیور» دیورلر . سز صاقین بوسوزدن قیزمایك. میقروبلافندن خویلانمایك. میقروب دیدکلری غایت کچوك بر قورتدر. سزك بزم کبی بر مخلوقدر. اونی ده یارادان اللهدر . ساده او قورت او قدر کوچکدرکه کوزله قابل دکل کورنمز . میقروب کوزله کورنمز دیه همان انکارمی ایتملی ؟ جناب حق نصل که آت، دوه، داوار، فیل، یلان ارسلان قپلان کبی قوجه قوجه حیوانلر یاراتمشسه؛ کوزله کورلمیه‌جك قدر کچوك حیوانلرده یاراتمشدر.

نه‌وار ؟ نه‌یه شبهه ایدوب بر درلو اینانه‌میورسکز؟ « الله » تعالی حضرتلری قاریجه‌دن پیره‌دن یوز بیك کره دها کوچك بر حیوان یاراتامازمی ؟ اللهه قارشی کوچلکمی وار ؟ ایشته او کوچوجك حیوانلرك آدینه حکیملر « میقروب » دیمشلر . نه دیرلرسه دیسونلر. شوواریا ؟. بزاوکا باقالم ! هرکسك سزه یالان سویلمك نه‌یونك بورجی ؟. کوریورلر، بیلیورلر ، سویلیورلر . ساده حکیملر دکل هرکس‌ده کوریور ، بن‌ده کوزمله کوردم . سزده مراق ایدرسه‌کز سزده کوررسکز! اوزاغی یقین کوستره‌ن نصل دوربینلروارسه کوچکی‌ده بیوك کوستره‌جك آینه‌لر ، آلتلر واردر. برخسته‌نك قانندن، یابربولاشیغندن طوپلی ایکنه باشی قدر آلنوب برجام پارچه‌سنه بولاشدیریله‌رق اوآلتك آلتنه‌برقونیلاجق اولسه اووقت کوزله کوره‌مدیککز بو حیوانلری قوجه‌مان بر پیره قدر کوررسکز .

میقروبلری انکار ایتمك کیدوب کوزیکزله کورمدیککز بر مملکتی انکار ایتمکه بکزر . دیه‌لم که سز بروسه‌یی کیدوب کورمدیکز . پك اعلا شیمدی : بن کورمدم‌دیه دنیاده بروسه یوقیدر » دیه‌جکسکز ؟ البته کیدوب کوره‌نلره اینانه‌جقسکز! ایشته‌بونك کبی کوزیکزله کورمدیککز حالده کورمش کبی میقروبه‌ده اینانه‌جقسکز ..

اوزاغه کیتمکه نه حاجت .. سزه دها قولایی سویله‌یم . برآینه پارچه‌سنك أوزرینه بر داملا سیرکه داملادوب آیدینلقده دقتله باقك ، نه‌لر کوررسکز . بر چوق کچوجك حیوانلر . هپسی‌ده او بر دامله سیرکه ایچریسنده ، صانکه قوجه بر حوضده یا دکزده‌لر ایمش کبی یوزر ، دوررلر . هپسنك‌ده کندینه کوره بویی وار ، بوصی وار ، بچیمی وار أندامی وار. ایشته بونلر میقروبك بر أورنکیدر . لکن میقروبلر اوسیرکه‌قوردندن بیکلرجه دفعه‌دها کوچکدر. اللهك حکمتنی قدرتنی دوشونك‌ده شاشوب شاشوب‌قالیك! یا! . الله ایسترسه ایشته بویله پیره‌نك پیره‌سندن بیك کره دها کوچك درلو درلوحیوانلر خلق ایدوب اونلری‌ده ترتیبه ، نظامه قویار . میقروب دیوب کچیویرمه‌یك ! اونلرده حاللرینه کوره یيرلر ایچرلر ، قوشارلر کزرلر ، دوغورورلر چوغالیرلر . بونلرك ایچنده بزه مسلط اولانی‌ده واردر ، بر برینه مسلط اولانی‌ده واردر . کیمی ایشمزه یارار؛ قان اولور ؛ قوت اولور . ضررلی میقروبلره قارشی دورر ؛ صیغیرجق قوشنك چکرکه‌یی قیرمه‌سی کبی اوده خسته‌لق قوردینی قیرار کچیرر . لکن کیمی‌ده نعوذبالله جکرلرمزی کمیرر ؛ قانمزی ایلکمزی قوروتور . أك صکره‌ده طوپراغه کیرمه‌مزه سبب اولور .

توكل نه‌در

توكلدن أوكجه نه ياپمق كركدر

اى آغالر نه يلان سويليه‌لم كه توكل ، قناعت ، صبر ديديله‌ن شيلرى بز دوغرو
دوروز بيله‌ميورز . بونلرك يولينى يوردامنى لايقيله آكلايه‌ميورز . أويله كليشى كوزل
بر يول طوتديروب كيديورز . صكره‌ده باشمز درددن قورتلميور . عمريمز محنتله مشقتله
كچوب دنيامز آخرتمز خراب اوليور . بونى كوردن دشمنلرده : هاه ايشته باقيك ؛
مسلمانلرك طوتدقلرى دين آدامى بويله ياپار ، بو حاله كتيرر ! » ديه دينمزه لكه‌سورمك
ايستيورلر . بويله‌لكله خلقى مسلمانلقدن صغوتمغه چاليشيورلر .

دشمنك دشمنه مولد اوقوميه‌جغى بللى بر شيدر . لكن بو سوزلرى سويلتمكه بز
سبب اولديغمز ايچون بونك يارى كناهى‌ده بزم بيونمزه‌در . زيرا بز دينمزك ديديكنى
ديورز ، ياپديرمديغنى ياپيورز . بويله‌لكله نا حق يره مسلمانلغه سوز كتيريورز . نه‌دن
ديرسه‌كز بزايشى باشلانغجندن أكسيك طوتيورز . قاباله‌دن ، بوزومه‌دن اوله‌رق بيلديكمز
قناعت ، توكل ، صبر ديديله‌ن اوچ شيئك بر آرقداشى دها واردركه « سعى » در. ايشمزه
يك كلمديكى ايچون اونى هيچ آغزيمزه آلمايورز . ساده ديليمزه بو اوچ شيئى دولايوب
اوراده بوراده سويله‌نه‌رك كزيورز . ساده بونلرك لقرديسيله آوونوب نيجه فرصتلرغيب
ايديورز . حالبوكه : سعى ، توكل ، قناعت ، صبر ، بونلر مسلمانلقده درت قارده‌شدر ؛
هيچ بر برندن آيرلمازلر. هپسنك‌ده بر يولى اركانى ، هپسنك‌ده بر وقت وزمانى واردر.
اونلرى بر برندن آيرمغه ، اونلرى بر برينه قاريشديرمغه هيچ كلمز .

الله كتابنده ، پيغمبر كلامنده بونلر هپ سويلنمش ، بونلرك قيمتى هپ عالمه اعلان
ايدلمش . لكن قولاقلرده پاموق وار . قفالره سوز كيرميور . يوره‌كلره نصيحت تأثير
أيله‌ميور . بو بويله اولدقجه نه مسلمانلقدن بر فائده كوريلور . نه‌ده آدامك باشى درد
وبلادن قورتولور . بونك چاره‌سى عقلمزى باشيمزه آلوب اوزريمزدن مسكينلكى آتمق ،

حق سوزه قولاق ویروب دوغرو یوله کیتمك ، سلامتی بولمقدر . بشقه هیچ چاره‌سی یوقدر .

بیلیورم ذهنلرده بر ایلمك قالدی . هیچ شبهه یوق که بر چوقلری : «سعی دیدیككز نه‌در . نه‌جه‌در ، نه‌یك نه‌سیدر ؟» دیه صوره‌جقدر . مراق ایتمه‌یك بن سزه «ساده سعی» ی دكل او سزك بیلیوردم ایدییورم صاندیغكز توكلی‌ده صبری‌ده ، قناعتی‌ده سویلیه‌جكم . اللهك عنایتیله هپسنی برر برر آكلاته‌جغم . هله سز براز صبرلی اولیك .. شیمدی هر شیدن اول شونلرك بر صره‌سنی سویلیه‌یم كه یاكلمایه‌سكز . برنجی‌یی یاپمادن ایكنجی‌یه كچمیه‌سكز . ایكنجی‌یی یاپمادن اوچنجی‌یه دردنجی‌یه آتلمایه‌سكز . بونلرك صره‌سنی بیلمك سزك ایچون پك لازملی بر شیدر .

ای آغالر بیلمش اولیك كه بو درت شیئك برنجیسی «سعی» در . ایلك اوكجه بو كلیر .. ایكنجیسی توكلدر ، اوچنجیسی قناعت ، دردنجیسی‌ده صبر ... شیمدی كل كله‌لم بونلرك برنجیسنه :

سعی دیمك : «اوزه‌نه بزه‌نه چالیشوب چابالایوب یولیله ایزیله بر شیئه امك ویرمك» دیمكدر . ایشته اصل مسلمانلر دنیالری ایچون‌ده آخرتلری ایچون‌ده ایلك اولا بویله یاپاجقلردر . توكلدن اول قناعتدن ، صبردن اول مطلقا اوزه‌نه بزه‌نه چالیشوب چابالایه‌جقلر پاچه‌لری صیوایوب یولینه ایزیله امك ویره‌جكلر . بویله‌لكله هم دنیانی ، هم آخرتی قازانه‌جقلردر .

سوزلریمه ایچه دقت ایدییورمیسكز آغالر ؟ باقیك اوزه‌نه بزه‌نه چالیشمق دیورم ، یولیله ایزیله امك ویرمك دیورم ، بونلری هپ حسابله سویلیورم . كلیشی كوزل سویلمیورم زیرا چالیشمقدن چالیشمغه امك ویرمكدن امك ویرمكه فرق واردر . هر چالیشمق ، هر امك ویرمك بردكلدر . بر آدام بر شیئه چالیشیر . لكن ایسته‌میه ایسته‌میه چالیشیر ، كه‌ریله كه‌ریله او ایشی كورر . اویله چالیشمانك خیری اولماز .. لكن بر آدامده بر ایش ایچون امك ویرر ، چالیشیر طورر . لكن زواللی او ایشك اصولنی بیلمدیكی ایچون زورینه طبان ، دیكنه تراش زحمت چكر ، امكلری بوشینه كیدر . بویله امك ویرمكدن‌ده بر خیر كلمز .

ایشته مسلمانلق بویله‌سینی بكنمیور . كرك دنیا ایشینه اولسون ، كرك آخرت ایشینه اولسون اهمیت ویرمكی یعنی اوزه‌نه‌رك بزه‌نه‌رك عشق ایله شوق ایله چالیشمغی ایستیور . امكلرك بوشه كیتمه‌مسی ایچون‌ده ایشی كوز كورینه یاپمایك ، یولیله یوردامیله یاپیك دیبور . بویله‌جه یورولوب یولنده

بولندقدنصكره ده مسلمانلق بزه توكل ايتمكي امر ايدييور . شو ايشه چاليشدق چابالادق شوتارلايی سوردك ايتدك يا ، آرتق ايستر ايسته مز اولاجق بيته جك ديمه يك دييور .
أمك ويريك ، لكن أمككزه كوكه نمه يك . تأثيرنی اللهدن بكله يك ديه امر ويريبيور . زيرا سز تارلا سوره رسكز ، تخم أكرسكز . لكن أكينی بيتيره مزسكز . اونی بيتيره جك اللهدر . اوتخمی قيلقدن قيلغه قويه جق ، اونی قابدن قابه قورتاره جق جناب حقدر . سنك ألكدن أتكندن چيقوب طوپراغه دوشه ن بر بغدايك باشاق اولونجه يه قدر كچيرديكی تهلكه لری بر بيلسه ك كندی أمككه كوكه نديكك ايچون اوتانيرسك ، يرلره كچرسك . بر دانه ؛ باشاق باغلايانجه يه قدر اولان بيته ن ايشلرك اينجه لكنه كوزلجه عقل ايرديرسك شاشوب شاشوب سجده لره قاپانيرسك . بونك ايچون اللهك حكمتنه قدرتنه قارشی هيچ سنك أمكجكزيكه كوكه نمكه كلمز .
نصل كوكه نه بيليرسك كه الله ايسترسه او طوپراغه آتديغك تخمك رزقنی كسر ، محتاج اولديغی صويی سيلی ويرمز ، قوريتوير . ياخود صويه سيله غرق ايدر چوريتوير . جناب مولا ديلرسه بيك درلو قورتلر ، قارنجه لر مسلط قيلوب سنك كوزيكی ديكوب بكله ديكك تخمی ير ايله يكسان ايديوير . حق تعالی حضرتلری مراد ايدرسه أكينی بيتيرير لكن صغوقله صيجاقله ، هوا ايله طولو ايله ، چكركه ايله يا بشقه برآفت ايله صوكرددن ده محو ايديوير . بونك ايچون ای مسلمانلر چاليشوب چابالادقدنصكره هر ايشده اللهه توكل ايتمكدن بشقه چاره يوقدر .
توكل ايتمك قول شانيدر . بونده هم تذلل ايتمه مك ، همده اللهك عظمتنه قدرتنه قارشی كنديني هيچ كورمك واردركه انسانلر ايچون بو بيوك بر مرتبه در . توكل ايتمك ايشی يولنه قويدقدن صكره اللهه حواله ايتمك ، مولايه ايصمارلامقدر . الله ايله قول آره سنده كوزه ل بر سيغورطه . . لكن ايشكی يولنه قويدقدن صكره ؟ ! .
شاقا دكل ، بو بر قلبه قوتدر . توكلی اولمايان كيمسه وسوسه لی اولور ، بر ايش كوره مز جسارتسز اولور ، بر ايشه آتيله ماز ، بونك ايچون ديديكم كبی ايشی كوزلجه يولنه قويدقدن صكره توكل ايدن مسلمانك كوزی پك ، كوكلی فرح اولور . سلاح آتماسنی ، حرب ايتمه سنی ايجه أوكره نديكدن صكره صدقنی بتون ايدوب اللهه بل باغلايان بر عسكرك اوكنه كيمسه طوراماز . اونك كوستردیكی جسارتی كيمسه كوستره مز . چونكه بر دفعه دشمنه قارشی كوچی يتديكی قادار حاضرلانمش ، جناب حقك امرينی يرينه كتيرمش . ذاتاً قدره ده ايمانی وار .

الله طقوزده ویردیکنی سکزده آلماز دییور. حق تعالی حضرتلرینك دینی بتون مسلمانلره یاردیم ایده‌جکنی بیلیورو بویله‌جه اعتقاد ایدییور. اجلی کلمشسه شهید، کلمه‌مشسه غازی ... دها نه‌دن قورقسون.

کوزنی سودیکم مسلمانلق نه طوغری یوللر آچمش، نه صاغلام تمللر قورمش. معرفت بو یوللردن طیشاری چیتماق، بو تمللره قدرینی بیلوب اوستنه بنالر قورمقدر. یازیق که بز بونلرك قیمتنی بیله‌میورز. دوغری یولدن شاشوب چیقماز یوللره دوشیورز. اولدم اولاسی‌یه کندیمزی توکله ویروب أمکسز یمك ایستیورز. حیوانمزی صاغلام قازیغه باغله‌مه‌دن اللهه امانت ایدییورز. آغالر رجا ایدرم سز سویله‌یك، بر طوغری برشیمیدر؟ هیچ بویله توکل اولورمی؟ بن توکلی برقولم دیه برآدام قالدیروب کندینی آتشه آتارمی؟ بن یارادانمه صیغینمدم دیه بر انسان کندینی کوز کوره تهلکه‌یه صوقارمی؟ مسلمانلقده بویله شی وارمیدر؟

الله تعالی حضرتلری قرآن کریمنده: کندیکزی تهلکه‌یه آتمایك! » بیوریور. بو امره قارشی بز: خایر یاربی سن أویله بیوریورسك اما بز سکا صیغینه‌جغز. کندیمزی تهلکه‌یه آتاجغز. سن بزی صاقلا! » دییورز.

پیغمبر افندیمز: دوه‌کی باغلاده، صکره اللهه اصمارلا! » بیوریور. بز: خایر یا رسول‌الله. سن أویله بیوریورسك اما بز اللهه امانت‌ایده‌جکز، دوه‌مزی باغلامیه‌جغز. الله صاقلاسین » دییورز. آغزیمزله بویله دیمه‌سك بیله هر حالمزله بویله دییورز، بویولی طوتیورزده صوفیلق یاپیورز صانیورز.

توکل ایدییورز دیه کندیمزی کوز کوره جاهللکه، خسته‌لغه، فقرالغه آتیورز. دنیانك هر طرفنده قوتسز قدرتسز قالوب پریشان اولیورز. بویله‌لکله تهلکه‌لرك اصل قارت باباسی اولان دشمنلرك ألینه دوشیورز.

هم دنیامزك هم آخرتمزك ایکی پاره‌لق اولمسنه سبب اولیورزده خبریمز یوق. بویله مسلمانلق اولماز. بویله صوفیلق، بویله متوکللك اولماز، پیغمبر افندیمزك توکلی بویله دکلدی. پیغمبر افندمزك آچدیغی یول، طوتدیغی یول بویول دکلدی بزترس کیدییورز شاشقینلق ایدییورز.

ای توکلی یا کلش آکلایوبده کندینی شیطانه مسخره ایدن مسلمانلر! بورایه باقیك سزه قرآن اوقویه‌جغم. الله کلامندن شاهد اثبات کتیره‌جکم! باقیك مسلمانلق نه دییور، چالیشوب أمك ویرمك ایچون نه‌لر بیلدیرییور:

قرآن كريمك تام اورته‌سنده «كهيعص» ديه باشلايان سوره‌نك يكرمى بشنجى آيت كريمه‌سنده : وهزى اليك بجذع النخلة . . . . » ديه بيوريليور .

حضرت مريم حضرت عيسايى دنيايه كتيره‌جكى وقت آغرى چكركن قورو بر ايرماغك كنارنده قوب قورو بر خورما آغاجنه دايانمش باباسز چوجق طوغوردى ديه خلقك ايده‌جكى افترادن دولايى كوزى دنيايى كورمزمش . كاشكه أولوب كيده ايدم‌ده بوكونلرى كورميه‌ايدم ديه قهرلنير طوررمش » او مباركك برشيدن خبرى يوق . مكر اللهك قدرتيله او ايرمق آقمش، او آغاج ياشارمش ميوه ويرمش .

اولورآ بتون‌دنيايى هيچ‌يوقدن بوحاله قويان جناب‌مولاحاشا برايرمغيمى آقيداميه‌جق برآغاجه ميوه‌مى ويرديره‌ميه‌جك؟ اللهه، اللهك قدرتنه ايمانى‌اولان؛ بويله شيده شبهه‌ايتمز. بويله برير‌ده ايلشوب قالماز. سوز داغيلماسين. بوبحثى بركون ان‌شاءالله اوزون اوزادى‌يه سويلرم .

ايشته آغالر ! بويله‌جه نهر آقيور، آغاج ياشاروب ميوه ويرييور. لكن نه صو برقابه قونوب كتيريليور، نه‌ده ميوه آغاجدن طوپلانوب لحوسه‌نك أوكنه قونيليور . يانه اوليور؟ نه اولاجق؛ حضرت مريمه : وهزى اليك بجذع النخلة . » ديه ندا ايديليور. سيلك ، صاللاده خورمايه دينيليور . غمنى داغيته‌جق دها برطاقم كوزل سوزلر سويلنيور . .

الله الله.. نه دقت‌ايديله‌جك شى؟!. قورى برآغاجى‌ياشارتوب او آنده يمش ويرديرمكه قادر اولان جناب مولا او خورمالرى حضرت مريمك أوكنه قويديرمغه ـ حاشا ـ قادر دكلى؟ لحوسه حضرت مريم قالقوب خورمادوشوره‌جكنه ملكلر همان‌اوكا اكرام ايتسه‌لر اولمازمى ايدى ؟ هاى هاى جناب اللهه قارشى كوچلك يوقدى . ايسته‌سه ايدى أويله‌ده اوليورردى . لكن بويله اوليشنده حكمت وار . بونده انسانلر ايچون بيوك بر درس بيوك بر عبرت وار .

زيرا قورى آغاجى ياشارتوب يمش ويرديرمكه انسانك كوجى يتمز اما آغاج صاللامق، يمش طوپلامق ألندن كلير. جناب حق ياشارتمش ياراتمش. حضرت مريم‌ده دوشوروب يه‌جك . اوقدرجق اولسون برأمكى لچه‌جك . دنيا سبب دنياسى . أمكسز يمك اولماز . آرمود پيش، آغزيمه دوش ديه آغاج آلتنده بكلنمز. چاليشمق سندن، ويروب ويرمه‌مك اللهدن . سن چاليش چابالا ، ينه رزقكى ربكدن بكله . كنديكه كوكه‌مه . ايشته اووقت تام بر متوكل قول اولورسك .

آغالر ! پیغمبر افندمزك نصل توكل ایتدیكنی دها بر ایجه آكلاتمق ایچون سزه
خندق محاربه‌سنی سویله‌یم . او سویله‌مزسه بو بحث نیجه اكسیك قالیر .

پیغمبر افندمزك مكه‌دن مدینه‌یه كچدیكنك بشنجی ییلنده یعنی تام بوندن بیك اوچیوز
اوتوز درت سنه اول ؛ مكه‌ده‌كی دین دشمنلری برلك اولدیلر . مسلمانلغی اورته‌دن
قالدیرمق ایچون نه یاپوب یاپوب اون بیكدن فضله عسكر طوپلادیلر ، مدینه اوزرینه
یوریمكه باشلادیلر .

پیغمبر افندمز بوخبری آلنجه اصحابنی طوپلایوب مشورت ایتدی . نه دیرسكز دیه
هپسنك فكرینی صوردی هركس عقلنك ایردیكنی سویلدی . ایچلرنده دها هنوز او سنه
« نینوا » طرفلرندن مدینه‌یه كله‌رك مسلمان اولمش اولان «سلمان فارسی» ده : مدینه‌نك
اطرافنه بویدن بویه درین چوقورلر آچالم ، خندقلر قازالم . بز عجمستانده بویله یاپارز . »
دیدی . پیغمبر افندمزده بونی مناسب كوردی . همان اووقتك حالنه كوره طاش تیراجق
طوپراق قازاجق هرنه وارسه طوپلاندی . خندق قازلمغه باشلادی . بتون مسلمانلر كیجه
كوندوز دیمیوب چالیشیرلردی . پیغمبر افندمزده طاش تیرار خندق قازار ، طوپراق
طاشیردی .

آغالر ! شو پیغمبر افندمزك بویوكلكنه باقیك بركره كه : بن آخر زمان پیغمبری‌یم
بن أویله طاشله طوپراقله بوغوشامام ، محاربه قهرینی چكوب دشمنله اوغراشه‌مام . سن
یاربی او دشمنلری قهرایدیویر ! » دیمه‌دی . تام اون بش كون ؛ كیجه‌یی كوندوزه قاته‌رق
چالیشدی ؛ چالیشدیردی . اوزمانه كوره نه یاپمق ، نه ایتمك لازمسه اونی یاپدی ایتدی .
هرشیئی یولنه قویدی . هیچ برایشی نقصان طوتمادی . لكن بردقیقه بیله اللهی اونوتمادی .
هم چالیشیر ، همده مولاسندن مدد اوماردی . دوشونملی بركره بونه بیوكلكدر ، بونده
بزم ایچون نه بیوك عبرتلر واردر .

پیغمبر افندمز ایسته‌سه‌ایدی اللهك اذنیله شویله بركره « پوف » دیمكله او دشمنلری
هلاك ایدیویرردی . لكن أویله یاپمادی . بوتون مسلمانلره أوزنك اولدی یول كوستردی .
دشمنه نصل قارشی قونولاجغنی أوكرتدی . . او وقتلر عربستانده محاربه ایچون خندق
قازمق یوقدی . لكن بشقه یرلرده بواصولك قوللانیلدیغنی كندیسنه سویلنجه دوشوندی .
مناسب كوردی . همان « بسم الله » دیه‌رك ایشه باشلادی . بو بزده عادت دكلدر ، اولاماز
دیمدی . یاپدی چاتدی . دشمن مدینه‌یه كلنجه‌یه قدر خندقده تمام اولدی .

مسلمانلره صالديرمق ايستهين دشمنلر قارشيلرينه بويله برخندق چيقنجه شاشنه قالديلر . بالكه بونك برگچيدی واردر ديه هرطرفی دونوب دولاشديلر . باقديلركه : نه آت گچر ، نه دوه آتلار . گچلمز ايدلمز برشی . . دشمنلر شيمدی‌يه قدر هيچ بويله بر شی كورمه‌مشلردی . دوشونديلر طاشينديلر . نهايت قارشيدن قارشی‌يه اوقله ؛ طاشله محاربه ايتمكدن بشقه چاره بولاماديلر . باشلاديلر اوزاقدن اوزاغه محاربه‌يه . .

اوزمانه قدر مسلمانلرله آرالری ايی اولان [بنی قريضه] يهوديلری‌ده دشمنلرله برلك اولديلر . پيغمبر افندمز اونلره نصيحتجيلر يوللاديسه‌ده ديكله‌مديلر . اونلرده دشمنلره قاتلديلر . لكن نه ياپارلرسه ياپسونلر ، بويله جه ايشی بولله طوتوب اللهه صدقی بتون اولان مسلمانلره قارشی دشمنلر هيچ برشی ياپاميورلردی . ساده محاصره يوزندن مدينه‌ده برآز قيتلق اولدی . محاربه‌ده قيشه راست كلديكندن كيجه‌لری ، آچقده سلاح باشنده گچيرن مسلمانلر صغوقدن چوق صيقنتی چكيورلردی .

خندكك پك ايی قازيله‌مامش بر يری واردی . پيغمبر افندمز بلكه دشمن اورادن هجوم ايديوير ديه كيجه‌لری اورايی هپ كندی بكلردی . مسلمانلرك سلامتی اوغرنده كوزينه اصلا اويقو كيرمزدی .

بن پيغمبر افنديمزك بو حالنی دوشونوركن هپ قرانلقلر ايچريسنده كنيش برآلين ، كوزل بر برون ؛ طاتلی بر سيما ، سويملی بر صقال ، پارلاق بريوز ، جانه صوقيله‌جق بر وجود كوزيمك اوكنه كلير . زره كيمش ، قيليج قوشانمش ، قيانی قيافتی‌ده خوشجه ياقشمش اولان سوكيلی پيغمبريمزك او صغوق وروزكارلی كيجه‌لرده خندق كنارندن قرانلقلره باقيشنی ، دشمن بكله‌يشنی كورير كبی اولورم .

ايشته آغالر ! محاربه ، محاصره بويله‌جه ايكی هفته اوزادی . ييه‌جك ، ايچه‌جك چوق آزالدی . صغوقلرده پك‌زياده‌لشدی . بويوزدن مسلمانلر چوق صيقلمغه باشلادی . لكن ايشك بويله اوزامسندن دشمنلر دها چوق صيقلديلر ؛ دها چوق بونالديلر . ايچلرينه‌ده فساددوشدی . «بنی‌قريضه» يهوديلری مسلمانلرله بوزوشدقلرينه پشيمان‌اوله‌رق چكيلوب كيتديلر . بونی كورن دشمنلرده نه ياپه‌جقلرينی شاشيرديلر . ديركن بر آقشام « الله » اونلرك باشنه برفورطنه كوندردی . اوتی اوته ، صويی صويه قاتدی . دشمنلر نه‌يه اوغرادقلرينی بيله‌مديلر . دنيا باشلرينه زندان كسيلدی . توزدن طوپراقدن كوز آچامازلر ، صولوق آلاماز اولديلر . دارالديلر ، بونالديلر . هرشيلری براقه‌رق دفع اولوب

کیتدیلر. برابر کتیردکلری دنیا قدر خورما ذخیره، حیوان هپ اسلاملره نصیب اولدی. مسلمانلرك یوزی کولدی بوغائله‌ده بوصورتله بیتدکدن صکره «بنی قریضه» ده بلاسنی بولدی. ویردیکی سوزدن دونوب مشکل برزمانده دشمنلرله برلك اولمانك جزاسنی کوردی.

شیمدی آغالر کوردیکزمی پیغمبر افندیمزك کیدیشنی، مولاسنه نصل توکل ایدیشنی؟. باقیك دشمنه قارشی ساده اللهه توکل ایتمیور. أوكجه دوشونیور؛ دانیشیور. صکره ایشك أك موافقی نه ایسه اوكا قرار ویریور. کیجه‌ یی کوندوزه قاته‌رق چالیشیور، چالیشدیریور. بن پیغمبرم دیه تسبیحنی أله آلوب بر کناره چکلمیور. دیدیذیور، طاشله طوپراقله بوغوشیور. هیچ برایشی نقصان طارتمیور، اصلا مولاسنی‌ده اونوتمیور. ینه دائما اوندن مدد اومیور. او قدر یورغونلق اوزرینه مبارك کوزینه‌ده اویقویی حرام ایدییور. زهر کبی صغوقلره قارشی أك تهلکه‌لی یرده کیجه‌لری نوبت بکلیور.. آه جانم پیغمبر آه، بویله‌لکله بزه هپ درس ویرییور، عبرتلر کوستریور.

ایشته ای مسلمانلر بزده پیغمبریمز کبی یاپالم. هر ایشمزده بو یولی طوتالم. أوكجه کوزل کوزل یولیله ایزیله چالیشوب چابالایالم. صکره ایشی اللهه حواله ایدوب جان و کوکلدن اوكا بل باغلایالم. اوندن صکره‌ده ألمزه چوق کچرسه قدرینی بیلوب شکر ایده‌لم، اونعمتی یرینه صرف أیلیه‌لم. شاید ألمزه آز کچرسه او وقت؛ نه‌یاپالم، قسمتمز بو قدر ایمش.» دییوب قناعت ایده‌لم. کندیمزدن یوقاریسنه باقمایوب کندیمزدن آشاغیسنه باقالم. بزدن بتر اولانلری دوشونوب شکر ایده‌لم؛ حالمزه راضی اولالم. بو اوغرده بر درده دوشرسه‌ك، برطاقم صیقینتیلره اوغرارسه‌ق کندیمزی یردن یره اورمیه‌لم. یاخود کیدوبده آجیسنی عالمدن چیقارمغه قالقمیه‌لم. صبر ایدوب اللهدن عنایت اومالم.

هی کیدی مسلمانلق هی ؟!. اکر بز بو یولی بویله‌جه طوتاجق اولسه‌ق باشمز کوکه ایرر. مملکتمز علیم الله شویله جنته دونر. بوکونکی حاللرمزدن بری قالماز. آه هانی او کونلر: أویله کوزل کونلری کورمك ایسته‌مزمیسکز ای مسلمانلر ؟!.

ای اللهك قوللری یتمزمی بو قدر غفلت؟ یتیشمزمی بوقدر سفالت؟. هایدی الله عشقنه‌اولسون ایش باشنه !.. طورمایك یاهو طورمایك. طوریلاجق، دوداق بوکوله‌جك زمانده دکلز!. دنیا دینیور. ایل عالم کندی چیقاری ایچون چیرپینیور. سزده سز اولوب کری قالمایك. کندیکزه سوز کتیروب دینکزه توز قوندیرمایك. بویله یاپك که ایکی جهانده‌ده عزیز اولاسکز.

دین قارده‌شلکی

ای آغالر ! پك اعلا بیلیرسکز که انسانك بر طرفی آغریسه آجیسه ، یابر یرینه برشی اولاجق اولسه هپ آجیسی کلیر آدامك یوره‌کنه چوکر .. تا آیاقده‌کی بر یاره ؛ باشده‌کی کوزه اویقویی حرام ایدر . جکرده‌کی بر درد بتون وجودی صارصار خراب ایلر . انسانی شویله آدیم آته‌میه‌جق بر حاله کتیرر . .

آیاقده‌کی یاره‌دن کوزه نه ؟ جکرك دردی وارسه ألك آیاغك نه اوموری؟ دینه‌مز چونکه بتون اعضا برلشمش هپ بر وجود اولمشدر .

آرالرنده‌کی اوزاقلغك ، یقینلغك هیچ اهمیتی یوقدر هپسنك بر برینه ایلیشکی واردر. تپه‌دن طرناغه قدر بتون اعضا سیکیرلر ، دامارلر ، برطاقم درلو درلو شیلرله اوروجك آغی کبی أورولمشدر . عادتا و جودك هر طرفنه تللر کریلمش ، تلغرافلر قونلمشدر . بونك ایچون انسانك بر یرینه بر دیکن باتسه او ساعت اطرافه خبرلر کیدر ، تلغرافلر چکیلیر ، آجیلر یاییلیر . همان بتون اعضا ایش باشنه کچوب امداده حاضرلانیر، کوز باقار، ال قول اوزانیر، پارماقلر طوتار ایدر. سیکیرلر ایشلر طورر. نهایت او دیکن اورادن چیقاریلوب آتیلیر . او آجی‌یی کچیرمه‌نك بر چاره‌سنه باقیلیر .

ایشته آغالر دین قارده‌شلکی‌ده طبقی بونك کبی اولمق کرکدر . ألك آیاغك دردندن کوز نصل اویقوسز قالیورسه؛ دین قارده‌شلری‌ده بر برینك دردندن کوزینه اویقو حرام اوله‌جقدر. بر دیکنی چیقارمق ایچون عقل فکر، أل قول، پارمق سیکیر نصل برلشوب چالیشیورلرسه باشنه فلاکت کلن بر دین قارده‌شی ایچون ده أویله‌جه چالیشوب چاباﻻماق مسلمانلرك بیوننك بورجیدر .

چونکه بزلرده مسلمانلق یوزندن برلشمشز ، هپ بر وجود اولمشز . آرامزده‌کی یقینلغك اوزاقلغك هیچ اهمیتی یوقدر . دین هپمزی جان و کوکلدن بر بریمزه باغلامشدر. مسلمانلر ایچون آیریلق غیریلق قالمامشدر . بونی بن دیمیورم ، قرأن دییور . الله کتابنده بویله بیوریور. مؤمنلرك زنکیننی فقیرینی اوزاغنی یقیننی بر بردن آیردایتمیور. هپسنی بر برینه

قارده‌ش طوتیور. هپسنی بروجودصاییور. پیغمبر افندیمزده بزه بونی بویله بیلدیریور. دین قارده‌شلکمزی الدن براقمامق ایچون تکرار تکرار تنبیه بیوریور، صیقی صیقی امرلر ویریور. بویوزدن کتابلر طولیور. کلوب کچن بونجه علما هپ بونی بویله‌جه خلقه بیلدیریور. مسلمانلرك بربرینه باغلی قالماسنه چوق غیرتلر ایدیلیور. ایدلمش کیدلمش اما آغالر؛ غالبا بونلرك بری بزم سمتمزه اوغرامامش. اوغرامشسه‌ده‌مطلقادویاجق قولاق تأثیر ایده‌جك یوره‌ك بولامامش. اونك ایچون ارامزده دین قارده‌شلکی پك ضعیفله‌مش. حتی بعضیلرنده نعوذ بالله هیچ قالمامش کبی بر شی .. کیت کیده ایش أوحاله کلمش که أویله‌لرینك یاننده دین قارده‌شلکی دینجه هانی زواللیلر بیلمه‌جه‌ سویلنیور ظن‌ایده‌جکلر همان همان صوراجقلر : نه‌در او جانلی‌می جانسزمی؛ ینیرمی ینمزمی، بزم أوده وارمی یوقمی؟ » دیه‌جکلر.

آه کیدی شاشقینلر آه ! . او بزی دنیاده‌ده آخرتده‌ده سلامته چیقاره‌جق اولان دین قارده‌شلکی او الله نعمتی، او قدرت قوت خزینه‌سی جانلی ایدی، أوله‌جك بیته‌جك شی دکلدی‌اما بز قدرینی بیله‌مدك. اونی أولدیردك، صانکه پینیر اکمکله ییدك. بوکونکی کونده آرتق او نعمت بزم نه أویمزده قالمشدر، نه‌ده کویمزده.

ایشته بز بونك ایچون بویله اولدق، بو حاللره کلدك. یر یوزنده‌کی انسانلرك اوچ بلوکده بر بلوکی مسلمانکن، مسلمانلق عالمه درس ویروب هرکسه حدینی‌بیلدیره‌بیله‌جك بر حالده ایکن بولوندك، پارچه‌لاندق. دشمنلر ألینه دوشوب خور حقیر قالدق. صاقین یا کلوبده : جانم الله بزی نیچون بویله یاپدی؟ » دیمه‌یك اعتقاد بوزوقلغی أیلمه‌یك. زیرا دین قارده‌شلکی بر نعمت ایدی، بر قوت ایدی. بز اونك قدرینی بیله‌مدك. بربریمزی طوته‌مدق. بربریمزك امدادینه قوشامدق. الله‌ده بزی بویله ایتدی. زیرا بو دنیا ایتمه بولمه دنیاسیدر. قورولدینی قورولالی هپ بویله‌در. الله بال مومی ایسته‌یه‌نه بال مومی ویریر یاغ مومی ایسته‌یه‌نه یاغ مومی ویریر. آغالغه چالیشان آغا اولور. بکلکه چالیشان بك اولور. هیچ برشیئه چالیشمایانده بویله بزم کبی عالمك کیفنه خدمتکار اولور.

مسلمانلر، مسلمانلر! عقلکزی باشکزه آلیك اعتقادکزی‌بوزوبده قباحتی کیزلیدن کیزلی‌یه حاشا ثم حاشا جناب حقه بولمایك. الله آدامه قره کوزلری ایچون یاردیم ایتمز. آدی ساده احمددر، محمددر دیه صاحب چیقماز. دنیایه قویمش اولدیغی اصولی، قاعده‌یی بزم خاطریمز ایچون بوزماز.

زنکینلك

ای آغالر ! جناب حقك قوللرینه قارشی اولان نعمتلری او قدر چوقدر ، او قدر چوقدرکه ؛ هانی شویله نه سویله‌مکله بیتر ، نه‌ده صایمقله توکه‌نیر . بن شیمدی سزه بونلری اوزون اوزادی‌یه آکلاتمغه قالقشمیه‌جغم . ساده بو نعمتلرك أك بیوکلرندن برینی سویلیه‌جکم‌که ؛ اوده بزم اصلا قدرینی قیمتنی بیلمدیکمز زنکینلکدر . بن بیلیورم بو سوزم بردنبره بعضی کیمسه‌لره برتحف کله‌جك. کیمی زنکینلکك بیوك برنعمت اولیشنه دوقوناجق . کیمی‌ده زنکینلك قدری بیلمه‌یز دیدیکمه ایلیشه‌جك . لکن نه دیرلرسه دیسینلر ؛ ینه بنم دیدیکم دیدکدر . شکرینی بیله‌ن بر کیمسه ایچون اللهك أك بیوك نعمتلرندن بری‌ده زنکینلکدر . أل کنیشلکیله عمر سوروب کیمسه‌یه بیون بوکه‌مك دنیاده نه‌دولتدر . چولوغنی چوجوغنی کیمسه‌جکلره محتاج ایتمه‌مك بر آدم ایچون نه نعمتدر . انسانه ساده بویتیشیر . او زنکینلك سایه‌سنده یاپاجغی ایده‌جکی خیر حسنات‌ده أوسته جابا . .

بوبویله ایکن بعضی کیمسه‌لر زنکینلکی پك خور کوررلر . اللهك بویله برنعمتنی یابانه آتوب فقیرلکه أوزه‌نیرلر . بیلمم‌که فقرالغك نه‌سینی بکه‌نیرلر . زنکینلکه نه ایچون اولو اورتا دشمن کسیلیرلر ؟ صانکه یوقسوللق چکوب أل اوغلنه محتاج اولمق ایی برشیمیدر؟ فقیرلك اویونجاق دکل نعوذبالله آتشدن بر کوملکدر . اونك سه‌ویله‌جك هیچ بر یری یوقدر. یوقسوللغك أویله بردرجه‌سی واردرکه حفظناالله آدامی شویله دارالتیر بونالتیرده چیله‌دن چیقاروب بیك درلو کناهه صوقار . بونك ایچون پیغمبر افندیمز : فقیرلکدن سکا صیغینیرم یاربی !» دیه دعا ایدرمش. فقیرلك ایی برشی اولسیدی هیچ پیغمبر افندیمز بویله دعا ایدرمیدی ؟ البته ایتمزدی .

فقیرلك زنکینلکدن نصل ایی اولورکه ؛ بر دفعه فقیر اولان کیمسه حج ایده‌مز ، زکات ویره‌مز . اسلامك بوایکی بیوك شرطینی یرینه کتیره‌مز . صکره فطره ویره‌مز ، قربان کسه‌مز برخیر یاپاماز ، محتاجلره یاردیمده بولوناماز ، لکن زنکینلر بویله‌میدرلر ؟

الله ویرسین اونلر یاپمق ایستینجه قالقارلر ، سوز تمثیلی کویك برینه برمکتب مدرسه آچیویرلر : امامسز خواجه‌سز قالمش بر کویه امام ، خواجه کتیروب کویلی‌یه دینی دنیاسنی أوکرتدیریویرلر . بویله شیلر هپ زنکینلر خرجی دکلیدر ؟

بونك ایچون انسان بیلیر بیلمز زنکینلکی یردن یره اورمامالیدر . آکلامدن دیکله‌مدن زنکینلره أویله‌خور باقمامالیدر . بزم دینمز بزه صاقین زنکین اولمایك دیمیور دنیا مالینه کوکل ویرمه‌یك » دییور . مالی آرتدقجه اللهدن اوزاقلاشان کیمسه‌لری ذم ایدییور . یوقسه شکرینی بیله‌ن زنکینلره برسوز یوق . اونلر دنیایه لازم کیمسه‌لردر . أویله زنکینلر اولمازسه فقیرلره عاجزلره کیم باقاجق ؟ یتیملری اوکسوزلری کیم کوروب کوزه‌ته‌جك ؟ جامع ، مکتب ، مدرسه ، کتبخانه ، یول ، چشمه کوپرو دها بونك کبی نیجه بیك درلو خیراتی کیملر میدانه کتیره‌جك ؟ بونلر نه ایله اولور ، هپ زنکینلکله اولمازمی ؟

اما سز بنم بوسوزیمه قارشی : خواجه‌م بو زمانده أویله سنك دیدیکك کبی زنکینلر پك آزدر » دیه‌جکسکز . سز شیمدی آزدر، چوقدرسوزینی برطرفه براقك‌ده، مسلمانلغك بکندیکی زنکینلردن اولمانك چاره‌سنه باقك ! برطرفدن مالکز ملککز چوغالسین ، برطرفدن‌ده خیریکز حسناتکز آرتسین . بویله یاپارسه‌کز دنیا کزی‌ده آخرتکزی‌ده معمور ایتمش‌اولورسکز . یوقسه‌بوزمانده فقیراولان کیمسه‌نه‌بلینی دوغریلته‌بیلیر، نه‌دیننه ادام عقللی برخدمت ایده‌بیلیر . أویله‌جه غم کدر ایچریسنده یوارلانوب قهر اولور کیدر .

خواجه‌م ! نه‌بیله‌لم بز فقیرلکی ایی برشی ظن ایدییورز . دائما : الله بزی فقیر فقرا بولوکندن آییرماسین » دیه دعالر ایدوب دورییورز . باق سن‌ده شیمدی نه دییورسك ، پیغمبر افندیمزك فقیرلکدن سکا صیغینیرم یاربی ! » دیه دعا ایتدیکنی بیلدیرییورسك . . هله سن کرم ایت بردها سویله، شو زنکینلکك اییسیله فناسنی بزه کوزلجه بر آکلات که ذهنمزه شویله ایجه یر ایتسین . زیرا بزم آرامزده فقرالغی سه‌وه‌ن ، بکنه‌ن چوقدر .

آغالر ! سز بنی دیکله‌یه‌جك اولدقدنصکره بن بر دفعه دها دکل ، أللی دفعه دها سویلمك ایجاب ایدرسه اللهك اذنیله ینه سویلرم ، هیچ أوشه‌نمه‌م . شیمدی سز مادامکه بر دها آچیقجه سویلمه‌می ایستیورسکز ، شو ایکی زنکینلکی بربرندن کوزلجه آیرد ایتمه‌می آرزو ایدییورسکز . أویله ایسه دوریك بن سزه بر تمثیل کتیره‌یم‌ده ایشك آکلاشلمدق هیچ بر یری قالماسین .

انسان کندیلکندن تمثیل بولمغه حاجت یوق . نور ایچنده یاقسینلر ، بکزه‌تنلر نه کوزه‌ل بکزه‌تمشلر : کمی‌یه دکز نصل لازمسه انسانه‌ده دنیا مالی أویله‌جه لازمدر » دیمشلر . شیمدی بن سزه صورارم . کمی‌یه دکز نصل لازمدر ؟

نصل اولاجق باص بایاغی لازمدر . دکز اولمازسه کمی بر شیئه یاراماز . صوسز یرده کمی نه کزه‌بیلیر . نه یوزه‌بیلیر . بو بللی بر شی .

ایشته ای آغالر ! طبق بونك کبی پاره‌سز پولسز آدم‌ده طاغ باشنده چاتلمش قالمش بر کمی‌یه بکزه‌ر. صو اولمانجه کمی نصل یوزه‌من ، بر یرلره کیده‌مزسه یوقسول آدم‌ده هیچ برخیر حسنات یاپاماز . خیردن حسناتدن واز کچدك ، قارنی بیله دویوراماز‌ده أوته‌کنه بریکنه‌خاپا اولور، یاخود کیده‌ر عالمك باشنه بلا کسیلیر. شیمدی ایش برآزدها آکلاشلسین دیه سزه بن بر شی صوراجغم .. کمی دکزسز اولمازمش بونی آکلادق . لکن دکزك صویی کمینك زه‌سنده اولمالیدر ؟ طیشنده‌می دورمالی ، یوقسه ایچنده‌می بولنملی؟ بونی‌ده بر أوکره‌نمك ایسترم .

البته صو کمینك طیشنده اولمالیدر . زیرا صو کمینك ایچینه کیره‌جك اولورسه کمی باطار کیدر .

ایشته آغالر! اصل دقت ایدیله‌جك بر بوراسیدر. دکزك صویی نقدر چوق اولورسه اولسون کمینك ایچنه کیرمدکجه بر ضرر ویرمدیکی کبی ، بر آدامك‌ده مالی ملکی نقدر چوق اولورسه اولسون ؛ او مال ملك انسانك کوکلنه کیرمدکجه هیچ بر ضرر ویرمز . لکن اکر مال ملك محبتی بر آدامك کوکلنه کیره‌جك اولورسه ؛ ایچینه صو هجوم ایتمش کمی کبی او آدام‌ده باطار کیدر ، صولوغی آك صوکنده جهنمده آلیر .

صاقین سز یاکلوبده : آدام سن‌ده بر دنیا محبتندن نه چیقار ؟ » دیمه‌یك ! بیلمش اولك که دنیاده هر فنالق ، هر کوتولك اوندن چیقار . نه‌دن دیرسه‌کز او محبت دکل بر خسته‌لقدر ، بر بلادر . دنیایه کوکل ویره‌ن آدام کیت کیده أویله بر حاله کلیرکه نعوذبالله آرتق دینی ایمانی هپ پاره اولور . پاره ایچون ، پول ایچون هر شیئی آیاق آلتینه آلیر ، هر شیئی فدا ایدر . دنیاده بوندن دها بیوك فنالق اولورمی ؟ ایشته دینمز بزه: زنکین اولیك، لکن کندیکزی بو خسته‌لقدن صاقینك! » دییور . سزه صورارم الله عشقنه ! فنامی سویلیور ؟ پاره‌کز پولیکز دولابکزده ، قاصه‌کزده دورسه‌ده ؛ کوکلکزده دورماسه قیامتمی قوپار ؟ . اکر سز بویله یاپارسه‌کز ، دینمزك دیدکلرینی

طوتارسه‌کز علیم‌الله شویله قارون قدر مالکز اولسه فائده‌سندن باشقه هیچ بر ضررینی کورمزسکز .

شیمدی بو بویله اولونجه ای مسلمانلر ، ای اللهك قوللری ! کلیك آرتق انصاف ایدك . شودیدکلریمی برکوزلجه دوشونك؟ صکره‌ده شویله‌باشیکزی قالدیروب اطرافکزه بر کوز کزدیرك . عجبا شو زمانده سزدن زیاده فقیر ، سزدن دها زوکورت بر ملت وارمیدر : باقیك هر کس نصل عقلینی‌باشینه آلمش ، ایشینی یولنه قویمش‌ده کوله اوینایه چالیشوب چابالایوب کیدییور . بز ساده أویله مسکین مسکین اوطورییوروز . آربه‌جی قومروسی کبی دوشونوب دورییورز . یوقسوللقدن چکه‌مزی بچاقلر آچمیور . بز نیه بویله‌یز ؟ بزی بویله ایدن ، بو قدر فقیر دوشورەن محاربه‌میدر ، متارکه‌میدر ، نه‌در ؟ خایر ، خایر ! نه محاربه نه بر شی . بز محاربه‌دن اول‌ده ینه بویله فقیر ایدك . ینه بویله مسکین‌ایدك . او وقتلراورتالق اوجوزاولمسنه اوجوزایدی . لکن بزینه بورج‌ایله‌خرج‌ایله کچنمزمی ایدك . پاره‌سزلقدن نه یاپاجغمزی شاشیروب قالمازمی ایدك ؟ بونك ایچون صاقین محاربه‌یه فلان بهانه بولمایك ! قباحتی دوسته دشمنه یوکلتمکه قالقشمایك ! بز عقلمزی قوللانامدقدنصکره دنیا دوزەلوب اورتالق أسکیسی کبی اولسه ینه بزم بویله‌جه تیریل قاله‌جغمزه هیچ شبهه ایتمه‌یك ! بونك ایچون نه یاپوب یاپوب بنم دیدیکمه کلیك ! اللهك امرینی طوتوب پیغمبرك کوستردیکی یوله کیدیك ! باقیك نه اولورسکز ؛ بو فقیرلکدن، یوسفیللکدن نصل قورتولورسکز؟ ایشته بن بوقدر دیرم. همان ربم آکلایوب دیکله‌یوب یولیله بزیله چالشمقلر چابالامقلر نصیب و میسر ایلیه . یوقسه کیدیشمز کیدیش دکلدر والسلام .

آغاج يتيشديرمك

آغالر ! بيلمش اوليـك كه بزم دينمز آغاج يتيشديرمكه پك چوق اهميت ويرمشدر .
قرآن كريمك قاچ يرنده آغاچدن، آغاچلرك فائده‌سندن بحث اولنمشدر . پيغمبر افنديمزده
آغاج يتيشديرمك ايچون نه‌لر سويلمش، نيجه امرلر ويرمشدركه بونلرك برندن بزم خبريمز
يوقدر. آغاج ديكمك شويله طورسون بز راست كلديكمز آغاچك جاننه اوقومقدن باشقه
بر شى بيلمه‌يز . صانكه قرآن صاقين آغاج ديكمه‌يك ديمش ، صانكه پيغمبر صاقين ير
يوزنده آغاج براقمايك ديه امر ويرمشده ، بزده او امرلرى يرينه كتيرمكه چاليشيورز .
نره‌ده بر آغاج كورسه‌ك همان كوكنى قازمغه باقيورز. لكن صكره بونك سيئه‌سى چكلمكه باشلا نجه‌ده :
نه‌ بيتمز توكنمز چيله‌مز وارمش؟» ديرز. يارب! بزسنك سوكيلى پيغمبريكك أمتى‌يز. نه‌وار
اللهم بزى بوقدر صيقوب جندره‌لره قويه‌جق؟ » ديه حاشا قباحتى اللهه بولمق ايسترز .

هيچ دوشونمه‌يزكه بو دنيا بر سبب دنياسيدر . كيم اولورسه اولسون كنديني مطلقا
بو جهانك ياراديليشنه اويدوره‌جقدر . جناب حقك يرده كوكده ؛ كيزلى آشكار اولان
حكمتلرينى سزه‌جك ؛ آكلايه‌جق، اوكا كوره داورانه‌جقدر . بر آدم پيغمبر دخى اولسه
ينه بويله يابه‌جق ، بو يولى طوته‌جقدر . مادامكه بر انسان دنيايه كلمشدر . ايستر ايسته‌مز
صغوقك ، صيجاغك چاره‌سنه باقه‌جق، ييه‌نك ايچه‌نك يورداميني أوكره‌نه‌جكدر. اولاد
نصل يتيشديريليرمش؛ دنياده راحت نصل ياشانيرمش هپ بيله‌جكدر. بونلرى بيلمه‌ينلره
ياخود بيلمك ايستەميه‌نلره يرده كوكده نه وارسه هپسى دشمندر .

ايشته بز ديديكم كبى ياشامه‌نك يولينى بيلميه‌نلردنز . اللهك بونجه حكمتنه ، قدرتنه
قارشى كوزيوموب بتون دنيايى كنديمزه دشمن ايدنلردنز. رجا ايدرم آغالر يلانمى سويليورم؟
بز أويله دكلمى‌يز . ، ير كوك بزه قارشى دشمن كسيلمه‌مشميدر ؟ بزم مملكتمزده هوالر
ياغمورلى كيدرسه اورتالغى سيل باصمازمى هر طرف كول كسيلوب باطاقلقلر چوغالدقجه
چوغالمازمى هوالر قوراق كيدرسه كويلينك ألى آياغى قورومازمى ؟.

تارلالريمزه چكركه كلمزمى ؟ باغلريمزه باغچه‌لريمزه بوجـك أوشمزمى ؟ أكينلريمزى
صغوقلر صيجاقلر ياقوب قاوورمازمى؟ بونلر يتمزمش كبى برده آريجه يريمزه ، يورديمزه
انسان دشمنى مسلط اولمازمى ؟ باشمزه بر صونطورلو بلاده أويله‌لكله چيقمازمى؟ سوزك

قیصه‌سی ، پیره‌نك پیره‌سندن ذها کوچوك حیوانلردن طوتكده دنیانك اك بویوك شیلرینه وارنجه هپسی بزم اوزریمزه هجوم ایتمزمی ؟

شیمدی سز بنم بو سوزلریمی بردنبره‌بك تحف بولورسکز . آغاج دیکمکدن بحث ایده‌جکم دیرکن نه‌لره کیتدی ، نه‌لردن بحث ایتدی دیه شاشار طورورسکز . لکن ایچه‌دوشونور- سه‌کز انصاف ایدوب بکا حق ویررسکز . چونکه بزم چکدکلرمزدن برچوغنك سببی ده آغاجلره هپ خور باقیشمزدر . اونلرك قدرینی اصلا بیلمه‌یشمزدر .

صاقین بردنبره : آدم سنده آغاجدن‌ده نه اولورمش » دیمه‌یك . آغاجدن چوق شی اولور ، آمان اوکا اهمیت ویرمه‌مزلك ایتمه‌یك ؟ سز نه ظن ایدییورسکز ! آغاج انسانلره اللهك اك بیوك نعمتلرندن بریدر . زیرا آغاج دیدیکك هر شیدن اول بیوك بر شفادر . دالیله، بوداغیله ساده أویله طورركن بیله بیك درده دوادر . صکره برکتدر . یاغمورلرك وقتیله یاغماسنه بر سببدر . صکره آزیقدر، رزقدر . اك صوکنده‌ده یولیله ایزیله کسمك شرطیله کراسته‌در . اودوندر .

اکر آغالر هر شیدن اول آغاجلر اودوندر، کومور در دیرسه‌ك حالمز خرابدر . زیرا آغاجلر اولماسه‌بو وقتنده یاغمورلر یاغماز .. قوراق اولور، قیراغی اولور، سیل اولور، باطاقلق اولور، خسته‌لق اولور . اولور اوغلی اولور . بوکیزلی قاپاقلی دکل ، دائما کوریلن برشیدر .

أویله‌یرلر واردرکه آغاجی بول، یاغموری یاغیشی کوزل، هواسی مکمل . اهالیسی‌ده یناقلرندن قان فیشقیراجق قدر صاغلام ، هپسنك‌ده کیفی یرنده . . لکن کیمسه بیلمزکه او یاغمورلر ، او بت برکت ، أو هوانك کوزللکی ، او وجودلرك صاغلغی هپ او آغاجلر یوزندندر . اکر اویرك خلقی بونعمتلره سبب اولان آغاجلرك قیمتنی بیلمه‌یوبده اونلرك کوکنی قازیمغه باشلارسه آرتق اوراسی کیت کیده یاشانماز بر حاله کلیر .

باقارسك آغاجلر آزالدقچه هوا آغیرلاشیر . ایصیتمه کلیر . خسته‌لق چوغالیر . بت بکز صولار . آغزلردن طات قالماز . وجودلرده‌کی اسکی صاغلق کورولمز . آغاجسز قالان تپه‌لرده ، بایرلرده یاغمورلردن طوپراق طوتماز اولور . یاپراق ، دال بوداق یوق‌که اینه‌ن یاغمورك خیزینی آلسین . آغاج کوکی ، آغاج داماری یوق‌که یرلری طوتسون ، ضبط ایتسین .

هپ طوپراقلر آشاغیلره طوغری آقار . او جانم دره‌لر طولار ، او کوزه‌لم تپه‌لر چیپلاق قالیر . یاتاقلری طولوب یولنی شاشیران دره‌لر أوته‌یه بری‌یه یاییلیر . هر طرفده صازلقلر باطاقلقلر میدانه کلیر . وقتیله آغاجلرك قوروتمقده اولدیغی صولاق یرلرده‌ده

آغاچسزلق يوزندن آريجه باطاقلقلر باش كوسترر . ديركن ياغمورلرده وقتيله ياغماز . طوپراغكده اسكى بركتى قالماز . بروقتلر او مبارك آغاچلرك زمرد كبى ياپراقلرى آره‌سندن نازلى نازلى أسن روزكارلره بدل آرتق زهر كبى سام اسمكه باشلار . اسكيدن طاتلى طاتلى أوتوشه‌ن بلبللردن أثر قالمازده اونلرك يرينى عقرب كبى صوقيجى سيورى سينكلر طوتار . برزمانلر راحت حضور ايچريسنده كولوب اوينايان خلق آرتق خسته‌لقدن باش قالديراماز اولور . يوقسوللقدن صاغنى صولنى بيله‌مز برحاله كلير . بويله‌لكله نه مال قالير ، نه جان قالير ، نه‌ده اخلاق . هپسى ايكى پاره‌لق اولور . اهالينك كيمى آلير باشنى غربته دوشر . ايل قپوسنه صيغينوب عالمه كوله‌لك ايدر . كيمى‌ده او باطاقلقلر ايچريسنده چوريه‌ چوريه‌ محو اولور كيده‌ر . صكرا برده باقارسك كه او كوزل كويك يرنده يللر أسوب بايقوشلر مكان طوتار . ايشته‌ الله آدامه آغاچ كسمه‌نك سيئه‌سنى بويله‌ چكديرر .

صاقين سز بنم بو سوزلريمه قارشى : آرتق سن‌ده خواجه‌م ؛ آغاجك قيمتنى پك آشيردك طاشيردك ، كوكلره چيقاردك . » ديمه‌يك ! آغاجك قدرينى بيولته‌ن ، آغاج ديكمه‌نك اهميتنى آرتديران بن دكلم ، پيغمبريمزدر . « بر آغاجك ميوه‌سنى ساده انسانلر دكل حيوانلر بيله ييدكجه اوآغاجى ديكه‌ن آدامك دفترينه ثوابلر يازيلير . اوينيله‌ن ميوه‌لر هپ اوكيمسه‌نك صدقه‌سى يرينه كچر » ديه‌ن ، حتى قيامت قوپاركن بيله آغاج ديكيك‌ديه امر ويره‌ن پيغمبر افنديمزدر .

آقالر دوشونسه‌كز بركره ، نيچون بويله بيورليور . نيه آغاجه بوقدر اهميت ويريليور ؟ البته بو مبارك سوزلر بوشنه سويلنمه‌مشدر . البته بونلرك آلتنده بر چوق حكمتلر واردر . اصل معرفت بونلرى بيلمكدر . ايشته آوروپاليلر بومعرفتى كوستريورلر . آغاجك الك اوفق بر فائده‌سنه وارنجه‌ يه‌ قدر آكلايوب آراشديروب اوكا كوره داورانيورلر . پك سازلق ، پك باطاقلق اولان يرلرى قولايجه قوروتمق ايچون همان بول بول آغاج ديكيورلر . آز وقتده اورايى جنته چويريورلر .

بويله‌لكله باطاقلق قورورمى ايمش ديمه‌يك ! چونكه بر آغاج يتيشنجه ساده صاللانوب بوى كوسترمز . اومبارك ، سزك هيچ خبريكز اولمادن سنه‌ده بيك اوقه صوينى طوپراقدن چكوب هوايه صاليويرر . طورماز ديكله‌نمز . بر طلومبه ماكنه‌سى كبى دائما ايشله‌يه‌رك ، دائما صولوق آلارق سزك دشمنكز اولان رطوبتى ، باطاقلغى قوروتمغه چاليشير . شيمدى رجا ايدرم آغالر ، حساب ايديك باقيك : بر آغاج سنه‌ده بيك اوقه صوينى قوروتورسه يوز آغاج اون بيك اوقه ، بيك آغاجده بر ميليون اوقه صو قوروتمش اولور .

ایشته سزه بس بادهوا بر ماکنه آکلایانه کوره بەندن بیوك نعمتی اولور؛ انسان ناصل اولورده آغاج یتیشدیرەرك أوینك کوینك هواسنی ایباشدیرمکه چالیشماز. طوغروسی ألده بوقدر قولای برچاره وارکن تنبللك ایدنلرك باشنه نه کلسه آزدر. هله او یتیشمش سوکلون کبی آغاچلری یوق ایدنلرك سیئەسی نەقدر بیوك اولسه ینه هیچدر.

یالکز شو وارکه اوجزالری، اوسیئەلری ساده تنبللر، ساده اوانسافسزلر چکسەلر هایدی نەایسه. لکن ایش اوقدرله قالماز. برطاقم صوچسز، قباحتسز زواللی یاوروجقلرده بابالرینك، دده‌لرینك نارینه یانارلر. او باطاقاقلر ایچنده، او سیوری سینکلر آره‌سنده زهرلنه زهرلنه دها اولمادن صولارلر. بیونجقلری چوپ کبی اینجه‌اشوب قارنجغزلری داوول کبی شیشەر. بتلری بکزلری ساز کبی صاراریر. بیچاره‌لرك چوغی یاشاماز. یاشایانلرده برایشه یاراماز. بوسببدن کویلریمز کیتدکجه بیویەجکی یرده کوچولور. خلقمز باشقه ملتلر کبی کیتدکجه دال بوداق صالەجغی یرده قاوریلوب قالیر.

شیمدی آغالر بنم سوزلرمك طوغرولغنی آکلامق ایچون کلیك بر تجربه ایدیك. هواسی فنا، سازلق، باطاقلق یرلره بول بول آقاج دیکیلك. هله « اوقالیپتوس » دنیلن ایصتمه آغاجندن دیکرسەکز دها اعلا اولور. باقیك بش آلتی سنه ایچنده یتیشیورەجك اولان اغاچلر اوسازلقلری، اوبطاقلقلری نصل قوروتیر. اویرلری ایصتمەدن نصل قورتاریر. اووقت بکا حق ویررسکز. بنم ایچون نەدعالر ایدرسکز.

لکن بن بیلیورم. سزشیمدی بربهانه بولاجقسکز. بز اودیدیکك ایصتمه آغاجنی نەده بولالم، نصل یتشدیرەلم دیەجکسکز. اما نجه بوبرعذر دکلدر. زیرا سزبرشیئك آلیجیسی اولدیکزمی؛ اونك صاتیجیلری دنیانك أوبراوجنده اولسەلر اوساعت دویارلر. نەیاپوب یاپوب اونی سزك آیاغکزه قدر کتیررلر. باقیك توتون طبقەسی، سیغاره آغزلغی قاو کبریت دها بونك کبی شیلر نصل بول‌بول کلیور. سز ایستدکدنصکره ایصتمه آغاجنك تخمی‌ده کلیر. هپسی‌ده اولوربیتر. بیلیرسکزکه: یوروکك کوکلی اولونجه تکەدن یاغ چیقاریر، دیرلر اونك کبی سزك‌ده جانکز ایسترسه پك اعلا او تخمی‌ده بولورسکز، نصل دیکیلەجکنی‌ده أوکرەنیرسکز. لکن ساده‌شوده وارکه اوایصتمه آغاجی پك صغوق یرلرده یتیشمز، آنجه زیتون، اینجیر یتیشەن هواسی ملایمجه یرلرده اولور. بونك ایچون باقارسکز، اکر سزك اورالرده اینجیر، زیتون یتیشیورسه ایصتمه آغاجی‌ده یتیشیر. همان بول بول اوا غاجدن یتشدیرمکه باقیك.

یوق اگر یرلریکز صغوق اولورسه قره اغاچ قیزیل آغاچ دیکیک. قواق ، سکود دیکیک . دیش بوداق ، صالقیم دیکیک میوه‌لی آغاجلر دیکیک . دیکک‌ده نه‌دیکرسه‌کز دیکیک ، حتی دیکه‌جك فدان بولامازسه‌کز ناری هیچ اولمازسه «کونه‌طاپان» دیدکاری آی چیچکی أکیك لکن اویله آز برشی دکل ، چوق چوق أکیك . چولوغه چوجنه وارنجه بتون کویلی برآرایه کلوب ایصلاق ، باطاق یرلری هپ آی چیچکیله طولدیریك دقت ایدیك، باقك کویکزك هواسی نصل فرق ایده‌جکدر. روسیه‌ده باطاقلقلری قولایجه قوروتمانك چاره‌سنی بونکله بولمشلر. پك چوق أکدکاری ایچون آی چیچکنك تخمندن‌ده بریاغ چیقارمغه باشلامشلر. بویله‌لکله هم مملکتك هواسی دوزه‌لمش همده برکارلی یولی بولونمش.

هرنه‌حال ایسه آغالر ؛ نه‌یاپوب یاپوب آلدن کلدیکی قدر چوق آغاج دیکمکه باقیك بوکوزل فرصتی قاچیرمامغه غیرت ایدك . دیکدیککز آغاچلریده کوزلجه محافظه أیله‌یك بیلمش اولیکز که‌ساده آغاچ دیکمکله اولماز. اونی قورومق، اونی اولاد کبی یتیشدیرمك‌ده لازمدر . ایشته بزم یاپامادیغمز شیلردن بریده بودر . حالبوکه آغاچلره ویریله‌جك امك بوشه کیتمز . او اودون برشیدر . صکره بیونجه اومبارکلر؛ کندیلرینه ایدیله‌ن خدمتك آجیسنی بیك کره چیقاریرلر . بونك ایچون أوشه‌نمه‌یك أغالر أوشه‌نمه‌یك! دیکدیککز فدانلر سرپیلوب بوی آتنجه‌یه قدر کوزلجه قورویك . صکره بیویوب یتیشنجه‌ده اونلره آجییك اونلره ضرر ویره‌جك شیلردن صاقینیك .

بن بروقتلر قدس‌شریفه یاقین «خلیل‌الرحمن» قصبه‌سنده بولنیوردم . برکون – هیچ اونوتمام قومشومن بولنان برآوروپالینك خدمتجیسی کله‌رك شویله دیمشدی :

افندی ! سزك خدمتجی باغچه‌کزده‌کی آغاچلره ایپ که‌روب چماشیر آصمش . بزم خانم پنجره‌دن کوردی بردرلو ایچی راحت ایتمدی . ایپلری باشقه یره‌باغلاسینلر ، صکره آغاچلره یازیق اولور دیه رجا ایدییوردی.»

بوسوز اوزرینه بزم خدمتجی : آغاچلرك هربری ك آشاغی طقوز اون سنه‌لکدر. چماشیر آصمقله نه‌صاللانیر ، نه‌کورور دییوردی . بن : طوغری دیدم . صاللانماز، ایتمز اما آغاچلر کنجدر ، قابوقلری خیرپالانیر . سن بونی دوشونه‌مه‌مشك دیه همان ایپلری چوزدیردم . دینی آیری برقادیندن آلدیغم بونصیحتك آجیسی حالا ایچمدن چیقماز . بزمسلمان اولالم‌ده بویله شیلری نیه دوشونمیه‌لم. نیه باشقه‌لرندن درس آلالم؟ طوغروسی بوبزم ایچون پك بیوك برقباحتدر .

فیئاتی ١٠ غروش